A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM GYÜJTEMÉNYEI 1.

Muckenhaupt Erzsébet

A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtár”-a

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM GYÜJTEMÉNYEI 1. · Muckenhaupt Erzsébet · A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtár”-a

1.

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM GYŰJTEMÉNYEI 1.

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR”-A

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM GYŰJTEMÉNYEI
COLECȚIILE MUZEULUI SECUIESC AL CIUCULUI
COLLECTIONS OF THE SZEKLER MUSEUM OF CIUC
1.

Sorozatszerkesztők – Colectiv de redacție – Series editors
BOTÁR ISTVÁN, GYARMATI ZSOLT, MUCKENHAUPT ERZSÉBET,
SALLÓ SZILÁRD, SZABÓ ANDRÁS

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR”-A
COLECȚIA BIBLIOTECA MAGHIARĂ VECHE A MUZEULUI SECUIESC AL CIUCULUI
OLD HUNGARIAN LIBRARY COLLECTION OF THE SZEKLER MUSEUM OF CIUC
I.

(1498-1710)

Katalógus – Catalog – Catalogue
(CsSzM RMK-Kat)

Szerkesztette –Redactor – Edited by
MUCKENHAUPT ERZSÉBET

Csíki Székely Múzeum – Muzeul Secuiesc al Ciucului – Szekler Museum of Ciuc
Csíkszereda – Miercurea Ciuc
2009

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM GYŰJTEMÉNYEI 1.

MUCKENHAUPT ERZSÉBET

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR”-A I.

(1498-1710)

Katalógus
(CsSzM RMK-Kat)

Csíki Székely Múzeum
Csíkszereda 2009

Megjelent a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával

A borítón: a Keresztrefeszítés
(*Missale Strigoniense*. Velence, 1518. – CsSzM RMK-Kat 10)

Lektorálta:
P. VÁSÁRHELYI JUDIT

Felelős kiadó:
GYARMATI ZSOLT

Fordítás:
LÁSZLÓ NOÉMI (angol)
MUCKENHAUPT ERZSÉBET (román)

© Muckenhaupt Erzsébet
© Csíki Székely Múzeum

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás, valamint a fordítás jogát, az egyes fejezeteket illetően is.

Descrierea CIP a Bibiotecii Naţionale a României
A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM „RÉGI MAGYAR KÖNYVTÁR”-A. I. 1498-1710. KATALÓGUS/Muckenhaupt Erzsébet – Csíkszereda/Miercurea Ciuc, Csíki Székely Múzeum/Muzeul Secuiesc al Ciucului, 2009

ISBN 978-973-0-07154-2

A kiadásért felelős:
Gyarmati Zsolt, a Csíki Székely Múzeum igazgatója
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomda:
Gutenberg Grafikai Műhely és Nyomda, Csíkszereda
www.gutenberg-art.ro
Felelős vezető: Tőzsér László igazgató

In memoriam Jakó Zsigmond

TARTALOM

Előszó *(Gyarmati Zsolt, múzeumigazgató)* 9
Köszönetnyilvánítás 10

Történeti bevezetés 11

Útmutató a katalógus használatához 39

A rövidítve idézett források jegyzéke 40

Általános rövidítések 54

KATALÓGUS
Ősnyomtatványok 57
16. századi nyomtatványok 60
17. századi nyomtatványok 90
18. századi nyomtatványok 138

Függelék – Szabó Károly és Hellebrant Árpád csíksomlyói RMK-kutatásaival kapcsolatos dokumentumok 147

MUTATÓK
Nyomdamutató, helységek és nyomdászok 153
Névmutató 159
Posszesszormutató 169
Helynévmutató 172
Címmutató 178
Töredékek mutatója 182
Kötések mutatója 184
A fontosabb bibliográfiák konkordanciája 190
Idegen nyelvű kivonatok 193

Képmelléklet 217

KEDVES OLVASÓ!

A Csíki Székely Múzeum gyűjteményeinek története több mint nyolcvan éves múltra tekint vissza, olyan neves elődök fektették le alapjait, mint Domokos Pál Péter, Vámszer Géza, Zsögödi Nagy Imre. Intézményünk egyik törekvése, az alapítók nyomdokain járva, értékrendjüket felvállalva, méltó módon továbbvinni az ő szellemiségüket.

A gyűjtés, vásárlás, adományozás útján folyamatosan gazdagodó tárgykollekció nyilvántartása, állagának megőrzése, tudományos feldolgozása valamint kiállítások és tudományos publikációk által közkinccsé tétele a múzeumok alapfeladatai közé tartozik.

Ennek megfelelően, az utóbbi évek folyamán a Csíki Székely Múzeum munkatársai több tudományos kiadványokkal jelentkeztek, igazolva ezáltal, hogy intézményünk – a szűkebb értelemben vett muzeológiai feladatai mellett – kutatóműhelyként is működik. Muzeológusaink tudományos érdeklődése elsősorban a Csíki-medence történetéhez, néprajzához, középkori és újkori régészeti kutatásokhoz, valamint 20. századi művészettörténethez köthető, ugyanakkor 2004 óta saját tudományos periodikával jelentkezünk.

Minden múzeum életében jelentős esemény egy tudományos katalógus megjelentetése, egy-egy gyűjtemény szakmai feldolgozása, publikálása, egészének közlése. Az ilyen jellegű összegzéseket többnyire évtizedek vizsgálódása előzi meg, a részkutatások sokaságán keresztül érlelődik meg egy tudományos katalógus.

Idei évben időszerűnek véltünk útjára indítani egy sorozatot, *A Csíki Székely Múzeum gyűjteményei* címmel. A sorozat szerkesztői intézményünk muzeológusai, gyűjteményeink felelősei: Botár István régész, Gyarmati Zsolt múzeumigazgató, Muckenhaupt Erzsébet művelődéstörténész, Salló Szilárd néprajzos, Szabó András művészettörténész.

Az első kötet célja a múzeum legértékesebb gyűjteményének, a régikönyv-állomány 1711-ig kiadott régi magyar könyveinek, az ún. RMK-áknak a bemutatása. Címe: A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtár"-a. I. (1498-1710). Katalógus. Összeállította: Muckenhaupt Erzsébet.

A kötetet Jakó Zsigmond emlékére adjuk ki, aki 1961 után szakmai segítséget nyújtott a városi múzeumnak a kolostorból átszállított ferences állomány újrarendezésében, és a kutatása során megtalált régi magyar könyvek leírását a készülő *Régi Magyarországi Nyomtatványok* c. nemzeti bibliográfia szerkesztőségének küldte el. Egyúttal a jelen kötet szerzőjét is támogatta kutatása során.

Gyarmati Zsolt
múzeumigazgató

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Hálásan köszönöm P. Vásárhelyi Juditnak, az Országos Széchényi Könyvtár Régi Magyarországi Nyomtatványok (RMNy) Szerkesztősége osztályvezetőjének tanácsait, hogy lektorálta és kiadásra ajánlotta a kötetet. Köszönöm, hogy munkám elvégzésében, a kézirat kialakításában iranyított, véglegesítéséhez hasznos észrevételekkel segített. Magam és múzeumunk nevében ezúton is köszönöm az RMNy Szerkesztősége munkatársainak, hogy az évek során tanácsaikkal, bátorítással, jóindulattal támogattak kutatásomban, hogy folyamatosan vállalták töredékeink, csonka nyomtatványaink azonosítását. A kötetben közölt és a restaurálás során a könyvtáblákból kiemelt 18 fragmentum meghatározása a szerkesztőség munkája.

Hálásan köszönöm Rozsondai Mariannenak, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában a Kézirattár osztályvezetőjének segítségét, hogy a budapesti ösztöndíjas tartózkodásom során megismerhettem az MTAK-ban folytatott kötéstörténeti munkát, a módszereket. Köszönöm a kötéstörténeti kérdésekben adott eligazításait, hogy ugyancsak jóindulattal, szakirodalommal támogatott kutatásomban. A könyvben közölt két nagyszombati kötés meghatározása közös munkánk eredménye.

Különös hálás szívvel gondolok az időközben elhunyt Jakó Zsigmondra, aki mindvégig figyelemmel, bizalommal kísérte és támogatta munkámat. Sajnos, nem lehettem a professzor úr tanítványa, hiszen jászvásári végzősként kerültem a bihari szorványból a csíki múzeumhoz.

A Fragmenta Codicum-csoport részéről Madas Edit és Sarbak Gábor a töredékkutatás legfrissebb eredményeit osztották meg velem, amiért itt mondok köszönetet. Köszönet illeti a budapesti ZTI munkatársait, Czagány Zsuzsát és Papp Ágnest, hogy elvégezték a zenei vonatkozású kódexek azonosítását. Az állományban feltárt liturgikus és kottás középkori kódextöredékekről közös dolgozatot jelentettünk meg. Budapesten sokat köszönhetek még a Magyar Ferences Könyvtárban és Levéltárban Fáy Zoltánnak és Dreska Gábornak. Hálásan köszönöm a budai ferencesek vendégszeretetét.

Óriási segítséget nyújtottak kollégáim. Itt köszönetet mondok igazgatómnak, Gyarmati Zsoltnak, aki biztosította a kötet kiadásának anyagi hátterét. Szőcs János történész egy-egy történelmi probléma megoldásában, az egyes posszesszorok (csíki tanítók) azonosításában, a könyvtáblából kiemelt kihallgatási jegyzőkönyv és deliberárum töredékének (93A. sz.) olvasatában nyújtott segítséget. A régi könyvek restaurálását, vagyis a fragmentumok kiáztatását Benedek Éva végezte el. Ugyanő a fényképezésre tervezett köteteken végzett apróbb helyreállítási munkálatokat. A fényképezésért, a kiadvány tipografizálásáért és nyomdai kivitelezéséért a Gutenberg Grafikai Műhely és Nyomdának, a pályázat előkészítéséért, a fénymásolatokért Magyari Évának mondok köszönetet.

Köszönöm Sipos Gábornak, hogy az Erdélyi Múzeum-Egyesület részéről kiadásra ajánlotta a könyvet.

Köszönöm a Nemzeti Kulturális Alapnak, hogy jelentős összeggel támogatta a kötet megjelenését.

Csíkszereda, 2009 szeptemberében, Kisboldogasszony napján, az első ferences regula elfogadásának nyolcszázadik, a Gyulafehérvári Egyházmegye alapításának ezredik esztendejében.

Muckenhaupt Erzsébet

TÖRTÉNETI BEVEZETÉS

A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtár" (RMK)-gyűjteménye 152 nyomtatványból tevődik össze. Tartalmazza az 1711-ig bárhol megjelent magyar nyelvű, bármely nyelven Magyarországon megjelent nyomtatványokat, továbbá azokat az idegen nyelvű, külföldi kiadványokat, amelyek teljes egészében, vagy egy részüket tekintve magyarországi szerzők művei. Közülük öt ősnyomtatvány, negyvenhárom 16. századi, nyolcvanhat 17. századi könyv, további 18-at 1701-1710 között adtak ki. A régi magyar könyvek legnagyobb része Csíkszék három nagy múltú katolikus intézményének – a somlyói Ferences Kolostor, a Gimnázium és a Mária Társulat – könyvtárából származik. Tizenhét kiadvány vásárlás útján került a múzeumba[1], kettő pedig adomány.

A *ferences állományban* 108 RMK kutatható. A ferencesek könyvtára a Székelyföld, még pontosabban Csíkszék könyvkultúrájának, művelődéstörténetének a legrégibb és legsajátosabb könyvtári műemléke. Története a 15. századra nyúlik vissza. A rend feloszlatása után (1951) a könyvtár Csíksomlyón, a kolostorban maradt, majd 1961 nyarán szállították át a Csíkszeredai Múzeumba.[2] Régi állományáról a 18. századi kolostori összeírásokból szerezhetünk tudomást. Az 1727. és 1734. évi legrégebbi fennmaradt leltárban *Libri Hungarici communes* címen 25 magyar könyvet vettek fel.[3] A kolostor magyar könyveinek szisztematikus feltárása a Szabó Károly[4] és Hellebrant Árpád által készített *Régi Magyar Könyvtár* (RMK) c. nemzeti bibliográfia kiadása alkalmával kezdődött.[5] Az RMK megjelenése után több könyvtár külön gyűjteménybe rendezte a régi magyar könyveket. Ezek jegyzékét még a kisebb gyűjtemények is nyomtatott katalógusban adták közre.[6] Csíksomlyón Glósz Miksa[7] tanár, a gimnázium tudós

---

[1] 1981-1982- és 1994-ben.

[2] MUCKENHAUPT 1999. 11-14.

[3] A két leltárt (CsSzM, Ltsz. 4168 és 4174) a 2008-ban megjelent Adattár19/3.-ban közöltük. (*Ferences könyvtárak* 1681-1750., 72-92.)

[4] ÚJVÁRI 41-54.

[5] A csíksomlyói ferences könyvtár 7 művel szerepel az RMK I-III. kötetében: RMK I 204=RMK II 178 (=RMNy 528), RMK II 1376, 1419, RMK III 101, 165, 174, 320 (= RMNy 20).
A budapesti Magyar Ferences Könyvtár és Levéltárban találtuk meg Szabó Károly 1886-i a somlyói rendház főnökéhez írt levelét, amelyben részletesen beszámol a Csíksomlyón talált RMK-ákról, valamint a kolostorban végzett kutatásáról (F. VIII. Csíksomlyó, 1. doboz.)
A múzeum levéltári gyűjteményében olvasható Hellebrant Árpád 1891. és 1894. évi majdnem azonos tartalmú, ugyancsak a somlyóiakhoz címzett két levele, amelyben kéri tanulmányozásra a kolostor könyvtárában található és Velencében Johann Paep budai könyvárus költségén 1501-ben kiadott *Obsequiale* c. munkát (RMK III 101=RMK III. Pótlások 5. Függelék 14.). Egy későbbi, 1905-i levelében az 1511-ben Velencében nyomtatott *Breviarium Strigoniense* kölcsönzése ügyében fordul a házfőnökhöz. (CsSzM levéltári gyűjteménye, 447. és 912. sz.) Lásd a levelek teljes szövegét a katalógus végén, a *Függelék*ben.

[6] RMNy I. *Történeti bevezetés* 9-12.

[7] Glósz Miksa (1845-1907) író, tanár és könyvtáros a szepes megyei Tamásfalván született. Középiskolai tanulmányait Lőcsén, Nagyváradon és Besztercebányán végezte, majd Budapesten jogot és bölcsészetet tanult. 1874-ben Nagyszebenben, 1875-től pedig Fogarasi Mihály erdélyi püspök kérésére Csíksomlyón vállalt tanári állást. Itt latin és görög nyelvet tanított, korszerűsítette a gimnázium könyvtárát, kisebb írásokat, elbeszéléseket, novellákat közölt különböző erdélyi folyóiratokban és a csíkszeredai *Csiki Lapok*ban (Hernádvölgyi álnéven). A gimnázium értesítőjében megjelent tanulmányaiban megírta a csíkszeredai tanári könyvtár történetét (1886, 1888), méltatta a kiváló pedagógus és iskolaigazgató, Imets Fülöp Jákó munkásságát (1887), bemutatta az iskola magyar és erdélyi érmeit (1893). Gyakorlati tót nyelvtant is szerkesztett (1888). (SZINNYEI III. k. 1240.; BÁNDI 448.; ANTAL 117.)

könyvtárosa, László Polykárp[8] tartományfőnök megbízásából elkészítette a ferences könyvtár ma is tanulmányozható cédulakatalógusát. Ezzel a munkával párhuzamosan összeállította és 1884-ben kinyomtatta a somlyói tipográfiában megjelent kiadványok jegyzékét,[9] majd 1885-ben a ferencesek bibliotékájában található régi magyar könyveket adta közre. Az utóbbi negyvennyolc 1537-1710 közötti nyomtatványt tartalmaz, és minden tételnél Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtár*ának katalógusszámára hivatkozik.[10]

Ugyancsak a 19. század második felében Ábel Jenő készítette el Csíksomlyóról az első olyan kutatási jelentést, amely az RMK-ák leírását is tartalmazza. Jegyzeteiben 64 kézirat, 53 inkunábulum és százhúsz 16-18. századi nyomtatvány szerepel. Beszámolójában 12 magyar könyv rövid címét, impresszum adatait közölte, majd a bejegyzéseket is részletezte.[11] Ezt követően legközelebb 1908-ban Fejérpataky László kutatta behatóbban a Somlyón őrzött nyomtatványokat és kéziratokat. Rövid csíksomlyói tartózkodása alatt, július 14-18. között 209 kéziratot és nyomtatványt tekintett át. Közülük 93 mű ősnyomtatvány, 17 pedig régi magyar könyv.[12]

A 19. század utolsó harmadában és a 20. század elején a könyvtár egy-egy magyar könyvét bővebben ismertette még vagy adalékként jelezte Ballagi Aladár[13], Dézsi Lajos[14] és Lukinich Imre.[15] Baráth Béla kanonok, a gyulafehérvári Batthyaneum igazgatója, a berlini *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* (GW) Szerkesztőségének kérésére az 1940-es évek elején összeírta az erdélyi könyvtárakban található ősnyomtatványokat. Csíksomlyón elsőként külön gyűjteménybe helyezte el ezeket a könyvtári értékeket és az RMK-ákat, valamint a gerincen incunabula (Inc.) és Hungarica (Hung.) jelzettel látta el őket. Az előzéken vagy a címlapon mindig feltüntette a ma is olvasható RMK-számot.[16]

1961 után Jakó Zsigmond nyújtott szakmai segítséget a városi múzeumnak a kolostorból átszállított ferences állomány újrarendezésében, és a kutatása során megtalált régi magyar könyvek leírását a készülő *Régi Magyarországi Nyomtatványok* (RMNy) c. nemzeti bibliográfia szerkesztőségének küldte el.[17]

Dankanits Ádám az erdélyi gyűjtemények és posszesszorok tanulmányozása[18] folyamán több ismeretlen 16-18. századi erdélyi nyomtatványra bukkant és kutatási eredményeit az 1963-ban megjelent dolgozatában közölte. A múzeum ferences állományából két kiadványt jelzett.[19]

Tizenhárom nyomtatvány a *Csíksomlyói Római Katolikus Gimnázium Tanári Könyvtárából* származik. A 19. század második felében létesített könyvtár első katalógusát 1868-1869-ben Incze János tanár készítette el. 1884-ben a kezelését Glósz Miksa tanár vette át. Ő korszerűsí-

[8] GYÖRGY 541, 680. sz.

[9] GLÓSZ 1884.

[10] GLÓSZ 1885.

[11] ÁBEL 1, 19, 22, 28, 43, 63, 65, 117, 152, 168, 171 és f. 7.

[12] FEJÉRPATAKY 3, 9, 15, 35, 37, 38, 49, 56, 57, 91, 92, 95.

[13] BALLAGI 267.

[14] DÉZSI 1900; DÉZSI: Suppl. 1.

[15] LUKINICH 1912. 154.

[16] BARÁTH.

[17] RMNy I. *Történeti bevezetés* 14. Az RMNy első kötete négy címet jelez a Csíkszeredai Múzeumban (RMNy 291, 307, 317, 488).

[18] DANKANITS 1963.; DANKANITS 1974.

[19] DANKANITS 1963. 106-107.

tette a könyvtárat, megírta a vázlatos történetét, összeállította és közzétette szakkatalógusát, amelynek alapján ma rekonstruálható a könyvtár akkori állománya, valamint betekintést nyerhetünk gyűjteményének RMK-állományába is.[20]

A bejegyzések és az egykori könyvtári jelzetek tanusága szerint 9 kiadvány *a csíksomlyói Mária Társulat könyvtárához* tartozott, vagy a kolostorból engedték át ideiglenesen a kongregációnak tanulmányozásra. Az 1730-ban alapított Szeplőtelenül fogantatott Sarlós Boldogasszony Társaságának a Szűz Mária tisztelete és a valláserkölcsi irány ápolása mellett kimagasló érdemei voltak még az iskolai színjátszás szervezésében, a magyar nyelv ápolásában és az ifjúság szónoki jártasságának alakításában. Könyvtára a diákok és a jótevők adományából jött létre, története a 18. századra megy vissza. Állománya, amely 1873-ban 660 kötetből állt, 1961-ben a ferences könyvtárral együtt került a Csíkszeredai Múzeumba.[21]

1980 után a múzeumi gyűjtemény feldolgozása alkalmával azonosítottuk és leírtuk a régi magyar könyveket, meghatároztuk történeti kötéseit és a posszesszorokat, jegyzékbe vettük a köteteket, amelyek tábláiban nyomtatvány- és kézirattöredéket észleltünk, majd ezeket fontossági sorrendben megbontásra javasoltuk. E munka folyamán elveszettnek vélt magyarországi nyomtatványokat vagy addig nem jelzett példányokat találtunk,[22] megállapítottuk, hogy a művészi könyvtáblák ismert és ismeretlen magyarországi és erdélyi műhelyek addig nem jelzett míves darabjai[23]. A kiadványok és kötések restaurálása lehetőséget nyújtott több 16-18. századi RMK-töredék feltárására. E téren is jelentős felfedezések történtek. Itt szólnunk kell a múzeumi gyűjtemény Clenardus-kötetéről,[24]amelynek 16. századi valószínűleg debreceni kötéséből tizennégy különböző nyomtatvány és egy kézirat töredéke került elő.[25] Kérésünkre ezek pontosabb azonosítását, meghatározását az Országos Széchényi Könyvtár Régi Magyarországi Nyomtatványok Szerkesztősége részéről Bánfi Szilvia végezte el. Az igen szakszerű tartalmi és tipográfiai vizsgálatok alapján megállapította, hogy a Váradon 1565-ben kiadott Melius-féle *Szent Job könyvének ... igazan valo forditasát*[26] leszámítva, valamennyi Debrecenben Török Mihály, Komlós András és Hoffhalter Rudolf tipográfusoknál jelentek meg. Kilenc nyomtatvány már ismert mű.[27] A maradék öt ismeretlen vagyis unikum közül kettő Komlós András, a többi Hoffhalter Rudolf műhelyében készült.[28] A nyomtatvány-töredékek református prédikációkat, vitairatokat, részleges bibliafordítást, egyházi törvényt, elmélkedéseket, imádságokat, katekizmust, kalendáriumot, históriás éneket és szerelmes témájú históriát tartalmaznak.[29] Az előkerült nagyszámú fragmentum

[20] GLÓSZ 1886. 3-37.; GLÓSZ 1888. 3-33.

[21] IMETS–LAKATOS 3-8.; GYÖRGY 182-183.; BÁNDI 6-29.

[22] RMNy 20 (v. 14. sz; MUCKENHAUPT 1983.; *Annotationes*.); RMNy 528 (v. 39. sz.).

[23] MUCKENHAUPT 1993. 8-9, 17.; MUCKENHAUPT 1999. 74, 82-83, 85, II. 57., II. 96.-100.; ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 301-303. és 2., 4-5. sz.

[24] CLENARDUS, Nicolaus: *Institvtiones ac meditationes in Graecam lingvam... Cvm Scholiis et Praxi P. Antesignani Rapistagnensis*. – PETRUS ANTESIGNANUS: *Libellus de thematis verborum et participiorum inuestigandi ratione*. – Lvgdvni, apud Ioannem Mareschalum, 1566. (In fine:) Parisiis, excvdebat Andreas Wechelvs. CsSzM. Ltsz. 2057. (ADAMS C 2147; MUCKENHAUPT 2007.)

[25] MUCKENHAUPT 2007.; SZENTPÉTERY 114, 29. naptár.

[26] RMNy 213.

[27] RMNy 194, 213, 226, 277, 279, 346, 358, 430, 454.; BÁNFI 2000/1. 417-418.; BÁNFI 2007. 47-48.

[28] BÁNFI 1999; BÁNFI 2000/1; BÁNFI 2000/2; BÁNFI 2007.

[29] Uo.

ritkaságnak számít. A nyomdatörténeti szakirodalom említ néhány olyan 16. századi magyarországi nyomdát, amelynek több, különböző nyomtavány töredékét emelték ki a kötés megbontásakor,[30] azonban ezek egyike sem volt mennyiségben olyan jelentős, mint a Csíkszeredában talált töredékek száma.

Könyv- és nyomdatörténeti szempontból jelentősnek tartom még a 43. szám alatt leírt naptártöredéket. A gyűjteményben a 6170-71. leltárszámú kolligátum két ősnyomtatványát, Jacobus de Voragine Strassburgban, 1489-ben megjelent *Legenda aureá*ját, valamint Guillelmus Parisiensis postilla-kötetének bázeli, 1488. évi példányát tartalmazza. A kötetet 1985-ben találtuk meg 122 könyvvel együtt a somlyói ferences kolostor falában.[31] Restaurálása folyamán a nagyszombati német típusú reneszánsz kötéséből 1590. évre szóló magyar nyelvű kalendárium töredékét emelték ki. A naptárt Valentinus Fontanus szerkesztette, és Pécsi Lukács fordította. 1589-ben nyomtatták Nagyszombatban, a Telegdi-féle, illetve káptalani nyomdában. Az 1590. esztendőre kiadott kalendáriumot és prognosztikont az RMNy 631 száma alatt, a naptársorozat többi tagja alapján, mint feltételezett nyomtatványt vettek jegyzékbe. Így töredékünk egyben az RMNy 631 első eddig ismert példánya, unikum.[32]

Az RMK-kötetek között két bibliográfiailag ismeretlen újdonság is szerepel. A kiadványokat sem az RMK III, sem a nagy német VD 16-katalógus nem jelzi, tehát így könyvritkaságok. Az egyik a bártfai iskola rektora, Leonhard Stöckel tiszteletére a barátai által írt köszöntő, búcsúzó versek, amelyek Wittenbergben Matthaeus Welacknal jelentek meg 1578-ban (32. sz.). A köszöntők között két bártfai szerző is sorakozik. A másodikat Frankfurtban, Nicolaus Woltziusnál adták ki 1598-ban. Ugyancsak verses mű, amelyet rozsnyói Carolus Abrahamus jótevői – Martin Sturm lőcsei tanító, Antonius Platner lőcsei lelkész, Carolus Valentinus rozsnyói nagybátyja és tanára, Joannes Egranus tiszteletére írt (47. sz.).

Összesen 11 egyedi példányt őrizünk. Az említett debreceni töredékeken,[33] az 1589-es nagyszombati kalendárium-töredéken[34] és a két új tételen kívül[35] még három unikummal büszkélkedhetünk, ezek: a Gregorius Coelius Pannonius perjel fordításában 1537-ben Velencében megjelent pálos szerzetesi szabályzat,[36] Cicero családi leveleinek 1581. évi kolozsvári példánya,[37] valamint az 1699. évi somlyói nyomtatvány, amely a ferences szerzetesi regula magyarázatát, III. Miklós és V. Kelemen pápák nyilatkozatait tartalmazza.[38] További tíz nyomtatványt a ritkább RMK-ák közzé sorolhatunk, így a budai könyvkerskedők közreműködésével Velencében kiadott *Ordinarius Strigoniensis*t (1505)[39] és *Breviarium Strigoniensé*t (1511),[40] a

[30] BORSA 1996. 271-274.; BORSA1972. 165-203.

[31] MUCKENHAUPT 1999. II. 53., II. 57.

[32] ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 301-303., 5. ábra.

[33] 22., 29., 31., 34., 38. sz.

[34] RMNy 631; 43. sz.

[35] 32. és 47. sz.

[36] RMNy 20; 14. sz.

[37] RMNy 488; 37. sz.

[38] DANKANITS 1963. 107.; 124. sz.

[39] RMK III 134; 6. sz.

[40] RMK III 174; 7. sz.

Rómában és Krakkóban megjelent Gyöngyösi Gergely[41] és Pesti Gáspár[42] pálosok munkáit, az 1550-1552 körül Kolozsváron Heltai és Hoffgreff által nyomtatott perikópáskönyvet,[43] az esztergomi egyházmegye szentmiséinek rendjét bemutató és Telegdi Miklós házánál 1580-ban megjelent *Ordinarium*ot,[44] Ráskai Gáspár nógrádi főispán verses regényes históriájának 1601. évi kolozsvári példányát[45] és Kopcsányi Márton (1579-1638) ferences, esztergomi kanonok katolikus elmélkedéseit 1634-ből.[46] 1676-1700 között a somlyói nyomdát kisebb kihagyással végig üzemeltették, az időszak 15 kiadványát ismerjük. Ezek általában kevés példányszámban maradtak meg, könyvritkaságok, hiszen e század utolsó negyedében és a 18. század elején, 1726-ig, Csíksomlyón működött az egyetlen erdélyi katolikus nyomda.[47] A somlyói tipográfia 1685. évi magyar és ferences szentek miséit tartalmazó termékei is ritkábban fordulnak elő gyűjteményekben.[48]

Az állomány összetétele tükrözi, hogy a könyvek katolikus könyvtárakból származnak, hogy elsősorban a lelkipásztori, valamint az iskolai oktatási-nevelési (tankönyvek, szótárok) tevékenységhez szükséges irodalmat gyűjtötték. A protestáns jellegű munkák legnagyobb része könyvtáblából kiáztatott töredékek, vagy vásárlás és ajándékozás útján kerültek a múzeumba.

A 15. században a két korai magyarországi nyomda megszűnése után, fél századik tipográfiák nem, csak kiadók működtek Magyarországon. A magyarországi szerzők művei legnagyobb számban Velencében, majd Strassburgban és Hagenauban jelentek meg. Ezt követte Nürnberg, Löwen és Köln mind nyomdahely. A 16 század első évtizedében még Hagenau, a következőben még Velence, a harmadikban Krakkó, a közép-európai reneszánsz és humanizmus legfőbb központja lett a legnépszerűbb kiadási hely a magyar szerzők körében.

Így mind az öt ősnyomtatvány ferences szerzők munkái, és Hagenauban adták ki. Egyetlen más Magyarországon élt szerző művének sem jelent meg a 15-16. században annyi kiadása nyomtatásban, mint az obszerváns ferences rend két tagjának, Laskai Osvátnak és Temesvári Pelbártnak. Állományunkban találhatók Laskainak a *Biga salutis* (Az üdvösség szekere) címen ismert vasárnapi prédikációi és Temesvári *Pomerium*ának (Gyümölcsöskert) két része, az állandó ünnepekre (De tempore) és a szentek ünnepeire (De sanctis) szóló beszédei. Ezek kinyomtatása a két ferences műveinek legjelentősebb megjelentetői, az augsburgi Johann Rynmann kiadó és a hagenaui Heinrich Gran nyomdász termékeny közreműködésének az eredménye. Rynmann több nyomdászt is foglalkoztatott könyvei előkészítéséhez, azonban Temesvári és Laskai kiadását egytől egyig a Gran-féle műhellyel állíttatta elő számára.[49] A 16. századi nyomtatványok között szerepel még Temesvári Pelbárt dogmatikai munkájának, a Laskai által befejezett *Rosarium*ának (Rózsakert) az 1586. évi velencei kiadásának a második kötete. Temesvári e művének első itáliai kiadása sikeres volt. A négy kötetből álló lelkipásztori kézikönyvnek

[41] RMK III 237; 11. sz. és RMK III 299; 13. sz.

[42] BCB Cat. 704; 12. sz.

[43] RMNy 91; 15. sz.

[44] RMNy 473; 36. sz.

[45] RMNy 879; 48. sz.

[46] RMNy 1574; 77. sz.

[47] ECSEDY 139.

[48] 92. sz., GLÓSZ 1884. 132. sz. ; 93. sz., GLÓSZ 1884. 2. sz.

[49] BORSA 2005. 13-14.

nyomdásza Francesco Ziletti volt, aki mint nyomdász és könyvkereskedő (egyben kiadó) 1568-1587 között dolgozott Velencében.[50]

Az 1501-1710 közötti könyvek is híres magyarországi és külföldi nyomdászoknál jelentek meg. A legtöbb kiadvány bécsi, nagyszombati, kolozsvári, debreceni és pozsonyi nyomdákból származik. Mindezekről a kötet végén található részletes mutatókból tájékozódhat az olvasó.

A következőben a kötetek sajátosságára, a jelentősebb posszesszorokra és történeti kötésekre szeretném az olvasók, a kutatók figyemét felhívni. A tárgyalt nyomtatványok nem csupán régiségük, tartalmuk, ritkaságuk, nyomdászuk vagy díszítésük révén tarthatnak számot a kutatók érdeklődésére, de egyedi sajátosságaik miatt is figyelemre méltók: művészi kötésekbe foglalták őket, egykori tulajdonosaik bejegyzései színes képet nyújtanak a kor társadalmi és szellemi légköréről, hűen tükrözik a könyvek vándorútját olvasótól olvasóig. A tulajdonosok és az olvasók névbejegyzései teszik a kutató számára lehetővé, hogy tisztázza, merre járt és kinek a kezén fordulhatott meg a vizsgált kötet. A kötések a nyomtatványok épségének védelmére szolgálnak és egyben a kötetek ünnepélyességének, szépségének fokozásához járulnak hozzá. A bejegyzéseken kívül a könyvek provenienciája felöl tájékoztatják a könyvtörténészt, a könyv történetére, tulajdonosaira, használóira, a használat helyére és idejére vonatkozó lényeges adatokat is hordoznak.

POSSZESSZOROK

A bejegyzések és a kötéseken látható szuperexlibriszek alapján 155 posszesszort azonosítottunk. Ezek világiak (nemesek, tanítók), papok, rendházak és szerzetesek (ferencesek, jezsuiták), plébániák, vallásos társulat, iskolák és egyéb intézményi könyvtárak. A katalógus végén részletes posszesszormutató áll a kutatók rendelkezésére, ezért a következőben csak a jelentősebb könyvgyűjtőkre szeretném felhívni a könyvtörténészek, az olvasmánytörténettel foglalkozók figyelmét.

A legkorábbi név szerint ismert magyar tulajdonos Származ István pap, aki 1511-1518 között az 1505-ben Velencében Paep János budai könyvárus költségén a híres Giunta nyomdászcsaládnál kiadott *Ordinarius Strigoniensis*t (6. sz.) glosszázta. Ugyanez a liturgikus könyv rövid időn belül, 1525-ben, a Székelyföldön, Blasius altorjai presbiter, Bartus Márton fiának tulajdonába került.

Ugyancsak korai tulajdonosra utal a 7-9. szám alatt leírt nyomtatványok kötése. Az 1511. évi *Breviarium Strigoniense* késő gótikus stílusú kötése 16. század eleji magyar műhely terméke, tábláin (belül) 14. századi magyarországi *Breviarium* papírtöredéke látható.[51] A magyar szenteket bemutató 1512. évi velencei kiadású *Legende sanctorum regni Hungarie* c. mű állományunkban Jacobus de Voragine Domonkos-rendi szerzetes *Legenda aureá*jával, a szentek életére vonatkozó legendáknak az egyházi naptár időrendjébe sorakoztatott világhírű gyűjteményével egybekötve taláható (8-9. sz.). Mindkét példány kötése Magyarországon készült a 16. század elején. A kötetekben olvasható bejegyzések későbbiek, a 16. század második felében (8-9. sz.) vagy a 19. században keletkeztek (7. sz.). Így a három kötés képezi annak egyetlen bizonyítékát, hogy a

[50] Uo. 21.

[51] CZAGÁNY–MUCKENHAUPT–PAPP 174-176., Cz. Fr. 2.

külföldön (Velencében) nyomtatott RMK-ák már a 16. század elején magyarországi olvasmányok voltak. Ugyancsak a kötések, vagyis a szuperexlibriszek tanúsítják, hogy a 16. században magyar bibliofil tulajdonosok kötötték be Kolozsváron és Nagyszombatban a 15., 36., valamint 43. tételnél leírt könyveket.[52] Nem tudjuk kik állnak a betűk mögött (egyházi vagy világi személyek), mindenesetre D. B. és F. I. V. valószínűleg felvidéki vagy magyarországi könyvgyűjtők. Az utóbbi ismert köteteinek egy része is a Felvidékről került a csíksomlyói könyvtárba.[53]

Az RMK-áknak egy része olyan 17-18. századi csíki nemesek (Madéfalvi Cserei Mihály, Ilyefalvi Bialis Ferenc, Bocskor János) tékájából származik, akik Csíkban családilag a katolikus egyház, és ezen belül a ferences kolostor támogatói köréhez tartoztak. Cserei Mihály főkirálybíró,[54] az azonos nevű történetíró nagyapja, 1658-ban Veglai Horváth Jánostól, ennek felsőtöki kúriájában kapta ajándékban Balásfi Tamás (1580-1625) boszniai címzetes püspök *Csepregi iskola* c. katolikus vitairatát (53. sz.).

Az olasz származású Bialis Ferenc a 17. század második felében került Erdélybe, először II. Rákóczi György, Kemény János és Apafi Mihály alatt harcolt, később a somlyói vár főkapitánya és krasznai főispán.[55] Gyűjteményéből Szilvási János katolikus hitszónok *Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae* c. 1597-i kolozsvári kiadású vitairata került a somlyói ferencesek könyvtárába (45. sz.).

Csíkszentléleki Bocskor János, a Wagner Ferenc disszertációjának tulajdonosa (138. sz.), a *Bocskor-kódex* (1716-1739) néven ismert kuruckori és más énekeket tartalmazó értékes kézirat leírója, szerzője.[56] Bocskor Jánosról viszonylag kevés adatunk van. Litteratus családból származott. Nagyapja, Bocskor Balázs, a család csíkszentléleki ágának alapítója, a korabeli iratokban 1671- és 1681-ben iskolamesterként szerepel.[57] Apja csíkszentléleki nemes Bocskor Mihály.[58] A 18. század legelején feltehetően Csíksomlyón diákoskodott, ahol a retorikai és poétikai osztályban tanulhatott. Az első biztos adatunk róla 1726-ból való, és éppen a Wagner-féle disszertációban található.[59] Endes Miklós kutatásai szerint sokáig viselt közhivatalt, 1729-ben, majd 1742-ben és 1740-ben, egészen 1763-ig asszesszorként (ülnökként) tevékenykedett.[60] 1755-ben főmegyebíró volt, s Zöld Péter szentléleki plébános kezdeményezésére, helyettesével, Basa Mihállyal, a papilak templom felöli kijáratához feliratos „galambbúgos kaput" állíttattak, amelyet, sajnos, 1897-ben a tízesbeliek lebontottak.[61] Családja mindenképpen közel állt a ferencesekhez

[52] G.-CHY//1557 (15. sz.), D. B.//1583 (36. sz.), F. I. V./1590 (43. sz.)

[53] Ltsz. 674, 1473, 1551, 3865, 6185 (MUCKENHAUPT 1999. 50, 81, II. 32.)

[54] NAGY Iván. III. k. 138-141; Apor Ilona, Cserei Mihály felesége, 1665 körül földet adományozott a somlyói kolostornak. (KÁJONI: *Fekete Könyv*, ff. 19v-21v.)

[55] Leszármazottjai a 18-19. században Csíkban magasrangú tisztséget töltöttek be. (NAGY Iván. II. k. 99.; ENDES 224, 249, 251, 259-262, 266, 270. Temetése alkalmával Hencz József kolozsmonostori magiszter Kolozsváron 1700. február 12-én mondott hallotti beszédét a csíksomlyói ferencesek nyomdájában adták ki. (DANKANITS 108; KATALÓGUS 2007. II-12.)

[56] STOLL 112-113., 180. sz.; *Bocskor János énekeskönyve* 1716-1739.

[57] SZŐCS 2008. 321-322.

[58] SzO VII. 59.

[59] *Anno 1726 Die 3 Februarii eget el az haszunk sok egyéb bonumunk(k)al együtt* (138. sz., előzék recto). Ugyanez a bejegyzés olvasható a *Bocskor-kódex*ben is. (*Bocskor János énekeskönyve* 104.)

[60] ENDES 185-186, 203, 369.; *Bocskor János énekeskönyve* 34-35.

[61] SZŐCS 1997. 211.

és a somlyói kolostorhoz. Fivére, az 1721-ben született és Désen 1780-ban elhunyt Bocskor Paulin, az erdélyi ferences provincia őre, majd tartományfőnöke.[62] Mint litteratus ember, Bocskor János 1756-ban elkészítette a család leszármazási táblázatát. Ebből tudjuk, hogy számos gyermeke volt. Közülük Ferenc, Bocskor Ádám néven (1737-1813), ferences lett, Csíksomlyón is működött, tanított, könyvgyűjtőként és egy egyházi vitairat szerzőjeként maradt fenn a neve.[63] Bocskor János 1751-től kezdődően több évig a somlyói ferences iskola gondnoka,[64] 1765-ben még a csíki nemesek listáján szerepel Szentléleken. Talán az 1770-es évek elején hunyt el. A Wagner-kötet Bors Ferenctől, egy másik neves alcsíki család sarjától került Bocskorhoz, a somlyóiaknak pedig valószínűleg maga Bocskor János, vagy családja valamelyik tagja adományozhatta a nagyszombati kiadványt.

A székelyföldi papság, mindenekelőtt a reformáció idején a felső hatóságaik nélkül maradt katolikus papok könyvei teológiai érdeklődést mutatnak. A plébánosok a mindennapi lelkipásztori hivatásban használható köteteket gyűjtöttek: liturgikus könyveket, beszédgyűjteményeket, bibliákat, kazuisztikus és a szentek életét feldolgozó műveket, de történelmi és jogi munkákat is. Gyűjteményünkben a világi papság köréből is szerepelnek 17-18. századi csík- és háromszéki híresség.

Ferenczi György gyergyószentmiklósi plébános (1614-1633), majd vikárius generális (1634-1641), a vidék katolikus templomainak, kápolnáinak építésére, ezek felszerelésére fordította vagyonának legnagyobb részét. Veszely szerint „a jó célokra tett adományai a tallérokon kívül 2242 forintot tettek ki".[65] A bákói,[66] mikházi,[67] szárhegyi[68] és somlyói ferenceseket is jelentős összeggel támogatta. 1647-ben Csíksomlyón, a ferences templomban csináltatta a nagy karzatot, a két portikuszt és a mennyezet egy részét.[69] 1659-ben harangot adományozott a somlyóiaknak, amelyet Neinder János brassói harangöntőnél rendelt meg.[70] Bibliofil pap volt. Az 1629-től kezdődően írt *Regestrum*a, a gyergyószentmiklósi plébánia domus históriája, hely- és művelődéstörténetünk nélkülözhetetlen forrása.[71] Állományunkban Szilvási János *Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae* c. 1597-ben Kolozsváron Heltai utódainál nyomtatott munkájának 1897-es számon őrzött példányát adományozta a somlyói kolostornak (46. sz.).

Benkes János 1638-ban a háromszéki esperességben szolgált, 1644-1652 közt kézdiszentléleki és altorjai, 1652-ben csíkszentsimoni, majd utána 1654-1662-ben csíkrákosi plébános, közben csíki esperes.[72] Tekintélyes könyvtárát a csíksomlyói ferenceseknek adomá-

[62] GYÖRGY 476, 78. sz.

[63] SZINNYEI I. k. 1119; PETRIK I 459.; GYÖRGY 479, 97. sz.; MUCKENHAUPT 1999. 44. I. 57.; *Bocskor János énekeskönyve* 36.

[64] BÁNDI 1896 15.

[65] VESZELY 118.

[66] 1637-ben a bákói templom újraépítésére 100 tallért adományozott, később, 1642-ben, a klastrom zsindelyezéséhez járult hozzá, 1650-ben pedig ugyanott tornyot építtetett (VESZELY 144-146.)

[67] 1638-ban támogatta a kolostor építését (VESZELY 144-145.)

[68] 1648-ban új harangot vásárolt a szárhegyi kolostornak (VESZELY 145.)

[69] VESZELY 145; LOSTEINER: *Cronologia* 452-453., 352. szakasz.

[70] LOSTEINER: *i. m.*

[71] *Regestrum Ecclesiae S. Nicolai in Girgio factum per Georgium Ferenczi sacerdotem coelibem 1629*. In: VESZELY 115-157; SZINNYEI III. k. 399.)

[72] MUCKENHAUPT 1999. 45. (Részletes irodalommal.)

nyozta.[73] Az RMK-ák között Pázmány Péter 1637-i kiadású *Kalauz*ával szerepel, amelyet 1642-ben vásárolt Simándi István[74] erdélyi választott püspöktől. (78. sz.)

Ebeczki Pál 1672-1683 közt csíkszentmártoni, 1695- és1697-ben nagykászoni plébánosként működött. 1705-ben, papságának utolsó évében, a csíksomlyói plébánia domus históriáját vezette. Könyvei a csíksomlyói kolostor bibliotékájába kerültek.[75] Pesti Gáspár igen ritka 1532-i krakkói kiadású *Sermones*ét, valamint Gyöngyösi Gergely *Decalogus*át tartalmazó pálos gyűjtőkötetet valószínűleg csíkszentmártoni plébánosként szerezte meg az ugyancsak szentmártoni Potyó Tamástól (12-13. sz.).

Pater Belenit nem sikerült azonosítani, valószínűleg székelyföldi világi pap volt. Ismereteink szerint 1691-ben könyvtárának csaknem 50 kötete olvadt be a somlyói könyvtárba. Gyűjteményének fennmaradt jegyzéke tanúsítja, hogy elsősorban a lelkipásztori munka segédkönyveit használta,[76] és könyvtárában jelentős számban szerepeltek magyar könyvek is. Így három RMK a bibliofil pap olvasmánya volt: Werbőczi 1572-ben Kolozsváron megjelent *Decretum*a (26. sz.), Pázmány Péter 1605-i kiadású vitairata (49. sz.) és a Káldi-féle *Biblia* egyik példánya (63. sz.).

Nagy Mózes (?-1709) a háromszéki ún. *Szentföld*nek a szülötte, vagyis annak északi háromszögében található Esztelneknek, amely a protestantizmus térhódítása idején is megmaradt katolikusnak. Életrajzi adatait, tevékenységét Veszely Károly,[77] Benda Kálmán,[78] és újabban Sávai János[79] foglalták össze. Miután Magyarországon tanult és Kanizsa környékén tizenkét éven át mintegy 25 egyházközség gondozását végezte, visszatért Erdélybe, Háromszékre. Itt több szentföldi plébánia vezetését vállalta, Esztelnektől Ilyefalváig, ahová a pálosok letelepedését szorgalmazta. Testvéröccse is, Nagy János ferences, 1690-től kezdődően egy ideig Esztelneken működött. Szebelébi Bertalan erdélyi vikárius támogatásával gvárdiánsága alatt kezdték építeni a már meglévő Szent György-kápolna körül a rendházat.[80] Nagy Mózes az esztelneki (1686) és a kantai iskola (1697) alapítója. Munkásságának köszönhetően az esztelneki, majd a kantai ferences gimnázium 1687 és 1714 közt 27 éven át működött. Százával oktatta és nevelte a diákokat, a 17. század végén Erdély egyik jelentős iskolája volt. A fáradhatatlan plébános és misszionárius a katolikus hitről könyvet is írt.[81] Az RMK-gyűjteményben a csíkszentgyörgyi születésű Illyés András erdélyi püspök *Megröviditettet ige* c. prédikációs könyvének tulajdonosa (99. sz.), és 1701-ben ilyefalvi plébánosként használta a Bécsben 1692-ben kiadott művet.

---

[73] *„Pater Joannes Benkes archidiaconus Csikiensis még eltteben ide atta a könyveit, egy nagy öreg hordoval, kiben minden könyv volt; es a fél hintot is halala után el hoztuk."* (KÁJONI: *Fekete Könyv*, f. 81r)

[74] GALLA 561-587.

[75] MUCKENHAUPT 1999. 46. (Részletes irodalommal.)

[76] Az adományozott könyvek jegyzéke (*Memoriale de libris Patris Beleni-Consignatura librorum Patris Beleni*) Mathias Faber *Conciones funebres et nuptiales* (Köln, 1664; VD17 23: 241722V) c. kötet előzékén olvasható. Csíkszentkirályi Plébánia Könyvtára, ltsz. 39. (MUCKENHAUPT 1999. 46.)

[77] VESZELY 373.

[78] BENDA 136.

[79] SÁVAI 157-200.

[80] GYÖRGY 550, 759. sz.; BENEDEK 103-105.

[81] *A dücsöséges örök mindenható Szent Háromság, Atya és Fiu és Szent Lélek egy megoszolhatatlan Istenről való igaz hitnek, versekkel le-irattatott vallás tételre*. Nagyszombatban, nyomtattatott az Academiai bötűkkel, Hörmann János által, 1700. (SZINNYEI IX. k. 727; RMK I. 1570.)

A kászonfelsőfalvi születésű Lukács Mihály (1678-1730) csíki főesperes, csíkszentmiklósi, csíkszentmártoni és kozmási plébános, valamint apostoli főjegyző *Album*ának csíksomlyói börkötéséből emelték ki restaurálása során Illyés András 1692-ben és 1694-ben Bécsben kiadott prédikációs művének (103. sz.), valamint a szentek életéről írt munkájának (112. sz.) töredékeit. A latin és magyar nyelvű kéziratos *Album* (1726-1814) Lukács Mihály önéletrajzát és vagyonának összeírását tartalmazza (103. sz.). Az 1725. évi végrendelete szerint javainak jelentős részét a ferencesek által vezetett csíksomlyói gimnáziumnak adományozta szeminárium létesítése céljából, könyveit (110 darab) pedig a gyulafehérvári káptalan gondozására bízta.[82] Ezzel megalapította a csíksomlyói bentlakást, és tettével a csíki székelység oktatástörténetében örökre fennmaradó érdemeket szerzett. Az 1730-ban elhunyt plébánost végrendelete szerint a csíksomlyói ferences templom kriptájába temették el.

Az RMK-állomány két példánya a moldvai csángó művelődéstörténet értékes darabja. Az egyik kötet, a *Directorium ecclesiasticum* c. papi kézikönyv (86. sz.), Berkuce János nevéhez fűződik. Joannes Baptista Berkuce 1635-1636 körül született Kutnáron. Itt és Jászvásáron tanult, majd 1658-ig a római Collegium Urbanum alumnusa volt. 1663-ban kutnári plébános, 1674-től moldvai apostoli vikárius. 1678-tól huzamosan Erdélyben tartózkodott. Híveivel együtt több évig élt Csíkszékben, egy ideig Csíkszentimrén volt plébános. 1690-ben visszatért Moldvába, majd 1691-ben újból Rómába ment, hogy személyesen is jelentést tegyen a moldvai csángó-magyarok helyzetéről.[83] A *Directorum* lapjain a papsága alatt Csíkszentimrén született és megkeresztelt gyermekek, valamint a szülők és keresztszülők nevét sorolja fel.

A másik kötet az 1634-ben Velencében a Cierea nyomdában megjelent *Antiphonarium Romanum*, amelynek 18. század eleji csíksomlyói legyezőmintás kötéséből a *Novae quaedam missae* c. 1685. évi magyar és ferences szentek miséit tartalmazó somlyói liturgikus nyomtatvány töredékeit emelték ki (93A. sz.). A hordozókönyvet, tehát az *Antiphonarium*ot, Darvas János kutnári lakós adományozta 1647-ben a bákói katolikus templomnak, és adta át Marcus Bandinusnak, a marcianopolisi érsek és apostoli adminisztrátor moldvai egyházi látogatása[84] során.

Marcus Bandinus (?-1650) korántsem ismeretlen a nemzetközi szakirodalomban. Itáliában tanult, Boszniában volt ferences gvárdián, Szlavóniában püspöki vikárius, Magyarországon a Temesköz színes etnikumú világában misszionárius, Bulgáriában címzetes érsek, végül Moldva magyar és német katolikusainak főpásztora.[85] A 16. század végén született a boszniai Uskopjében, mai nevén Donji Vakuf. Vegyes házasságból, előkelő familiából származik: az

[82] ANTAL 126; BÁNDI 1896 7-14.

[83] Több jelentést írt a római Hitterjesztés Szent Kongregációjának a moldvai katolikusok helyzetéről (*Okmánytár* 527-529, 679-690, 707-716, 781-782.) Könyvtáráról: MUCKENHAUPT 1999. 47, II. 12., II. 16.

[84] *Okmánytár* 342-454. Darvas János szerepel Bandinus jelentésében a kutnári katolikusok névsorában. (*Okmánytár* 449.)

[85] Ezért életútjának, munkásságának egy-egy részét horvát, bosnyák, román és magyar történészek egyaránt kutatták. Így az 1648. évi moldvai egyházlátogató jelentését elsőként V. A. Urechia román történész adta ki latinul és román fordításban (1894), míg a teljes magyar fordítását Domokos Pál Péter készítette el. Moldvából Rómába írt leveleit Veress Endre, valamint a Benda Kálmán szerkesztette *Moldvai csángó-magyar okmánytár* tette közé. A 19. század végén Eusebius Fermedžin, a bosnyák ferencesek történetírója, Bandinus Boszniára vonatkozó több levelét közölte. A hódoltságról írt leveleit a közelmúltban a moldvai misszionáriusok igen korán elhunyt történetírója, Tóth István György elemezte. (URECHIA 1-335; DOMOKOS 1941. 411-518; *Okmánytár* 342-454; VERESS 1926. 333-397; FERMEDŽIN 379-382; TÓTH 2001. 164-227. Ld még: GEGŐ 98-166.; MIKECS 1941. 192-201.; MIKECS 1944.)

anyja boszniai katolikus volt, az apja ortodox szerb. Rokona volt Marino Marnavich boszniai ferences tartományfőnök, később boszniai püspök. A család mindhárom fia belépett a ferences rendbe, és tehetségükkel, a szerzetesi fogadalom tekintetében is példamutatóan viselkedtek.[86] Bandinus itáliai kolostorokban végezte el teológiai tanulmányait. Hazatérve, a tanult és a kedvező családi kapcsolatokkal rendelkező szerzetes gyorsan emelkedett a rendi hierarchiában: Velikán és Pozsegán a boszniai püspök általános helynöke, 1626-tól pedig Elia da Possegával együtt Krassóváron szolgált, missziót alapított. 1630 után több boszniai kolostorban működött, 1638-ban a tartomány egyik definitora volt. 1639-ben rövid időre visszament az elhanyagolt krassóvári misszióba, majd 1643-ban, ugyancsak a Temesközben, de ezúttal az erdélyi területen, a korábbi jezsuita misszióban,[87] Karánsebesen térített. 1643-ban VIII. Orbán pápa marcianopolisi érsekké nevezte ki. 1644-ben indult Moldvába, Bákóba, élete utolsó állomáshelyére, ahol 1650-ig apostoli adminisztrátorként tevékenykedett. Bandinus nemcsak Moldva, hanem Erdély katolikusainak irányítására is kapott megbízást Erdély apostoli adminisztrátora címmel, azonban a református fejedelmek országába, hiába sürgette ezt a Hitterjesztés Szent Kongrégációja, nem sikerült bejutnia.[88] Magyar történelmi szempontból a Temesközben és Moldvában töltött misszionáriusi évek a legfontosabbak. Bandinus volt az egyik legsikeresebb és legtehetségesebb missziószervező a Magyarországon is működött bosnyák obszerváns ferencesek közül. Az 1646-1647. évi moldvai vizitációs körútról és a katolikusokról készített nagy jelentése (1648) a korszak legfontosabb forrása.[89]

1653-ban a moldvai politikai zavargások folyamán a bákói templomot a kozákok felgyújtották és kifosztották.[90] Valószínűleg ekkor került az antifonás könyv egy bizonyos M. B. tulajdonába. A monogram mögött Bonyhai Moga Mihály neve rejtőzik, akinek a somlyói könyvtárban még négy kötetét azonosítottuk.[91] Biztosra vehetjuk, hogy nem volt székely születésű, előneve alapján a Küküllő megyei Bonyháról származott el, másik, 1629 után már nem használt Moga neve családjának román eredetére utal. Feljegyzései, glosszái mindenképpen katolikus vallásúnak sejtetik. 1645-ben részt vett I. Rákóczi György felső-magyarországi hadjáratában. Erdélyben több helyen fordult meg, így Brassóban (1641), Gyergyóban (1654). Előzőleg, 1612-1629

[86] A legidősebb testvér, Iván, zseniális szónok volt, kiváló tehetséget mutatott latin és olasz szövegek horvátra fordításában. Perikópás kötete a 17. század egyik legfontosabb horvátnyelvű könyve, amely századokon keresztül igen sok kiadást ért meg. (MOLNÁR 2002/2. 380-382.; TÓTH 2001. 166-167.)

[87] MOLNÁR 1999. 127-156.

[88] TÓTH 1994. 288.

[89] TÓTH 1994. 94, 95, 232, 244, 271, 275, 276, 288.; TÓTH 2001. 166-175.; *Okmánytár* 280-291, 296-297, 301-314, 321-332, 336-339, 342-454, 459-461. Könyvtáráról: MUCKENHAUPT 2002. 341-359.

[90] STOICESCU 40-41.; BENEDEK 2005. 237.

[91] 1. SENECA, Lucius Annaeus: *Scripta quae extant*. Ed. Antonius Muretus et Fernandus Pincianus. Parisiis, apud Petrum Cavellat, ex typographia Petri Remier, 1587. – ADAMS S 891. (Csíkszereda, CsSzM, Ltsz. 7.); 2. CHYTRAEUS, David: *Chronologia Historiae Herodoti et Thucydidis*. Rostochii, excudebat Jacobus Lucius, 1578. (Csíkszereda, CsSzM, Ltsz. 3863); 3. Coll. .1: IRENAEUS, Sanctus: *Opus erudissimum... in quinque libros digestum... ex vetustissimorum codicum collatione quantum licuit Des. Erasmi Roterodami opera emendatum...* . Basileae, per Hieronymum Frobenium et Nicolaum Episcopium, 1560. – VD 16 I 320; ADAMS I 154. Coll. 2.: JUSTINUS: *Opera...* . Basileae, per Hieronymum Frobenium et Nicolaum Episcopium, 1555. –VD 16 J 1173. Coll. 3.: CLEMENS de Alexandria: *Omnia quae quidem extant opera*. Comment. Gentianus Heruetus. Basileae, Michael Isengrin, 1556. – VD 16 C 4069; ADAMS C 2106. (Budapest, MFKL, 48. sz.); 4. RENODAEUS, Joannes: *Dispensatorium medicum...* . Francofurti, impensis Joannis Theobaldi Schönwetteri, praelo Richteriano, 1609.– VD17 12:190560E. (Budapest, MFKL, 127. sz.)

közt Udvarhelyszéken, a Felső-Nyikó völgyében fekvő Siménfalván készült belyegyzései több értékes rovásírásos emléket őriztek meg az utókor számára.[92] Ezután, 1657-ben, II. Rákóczi György fejedelmesége alatt, a lengyelországi hadjárat következményeként történt erdélyi és moldvai zavargások során, Somlyai Miklós (1600k.-1661)[93] csíki gvárdián minden jel szerint Bonyhaitól vásárolta meg a kötetet a somlyói monostornak.

A gyűjtemény jelentősebb magyar ferences posszesszorai: Gyöngyösi Imre, Pálfalvi Mihály Ferenc, Zágrábi András, Kájoni János, Losteiner Leonárd és Warga Kelemen.

Gyöngyösi Imre, akinek további öt kötetét a gyöngyösi ferences könyvtár őrzi,[94] 1563-ban Szakolcán működött. Az 1570-es években Csíksomlyón, majd 1583-ban Gyöngyösön volt gvárdián. Közben 1579-1583 közt a tartományfőnöki tisztséget is betöltötte.[95] Laskai Osvát *Biga salutis*át 1570-ben valószínűleg éppen Csíksomlyón használta (1. sz.)[96]

Pálfalvi Mihály Ferencről kevés adatot jegyeztek fel a rend történészei. 1651-ben született Csíkpálfalván. Valószínűleg azonos azzal a Pálfalvai Ferenccel, akinek 1672-ben Kájoni János a *Kalendarium festorum sanctorum ordinis minorum* nyomtatott breviariummal egybekötött című kéziratát engedte át. Csíksomlyón hunyt el 1682-ben.[97] Az RMK-ák közül az 1665-1671 között Nagyszombatban kiadott *Officiá*t használta (131. sz.).

A horvát származású Zágrábi András 1624-ben a Salvatorianus Provinciában, Gyöngyösön lépett be a rendbe. Miután 1628-ban Szakolcán Fulgenzio a Jesi teológiai és filozófiai előadásait hallgatta, az elnéptelenedett csíksomlyói ferences kolostorba küldték szolgálni. 1636-1637-ben feltehetően a rend érdekében Turócon járt, ahonnan két könyvet küldött Csíkba, Oláh Miklós *Catholicae ac christianae religionis precipua* c. Bécsben 1561-ben Raphael Hoffhalternél megjelent és az egyházmegyei zsinatok határozatait tartalmazó művét (17. sz.), továbbá Pázmány Péternek az 1605-ben Grazban kiadott vitairatát (50. sz.). 1640-1643 közt csíksomlyói gvárdián. A következő években több pap nélkül maradt székelyföldi plébánián vállalt missziós munkát, így Sepsikőröspatakon, a Kálnokiak kápolnájában, és Kézdiszentléleken. Itt hunyt el pestisben 1646 elején.[98] Újabb kutatások személyét Andreas Knezajich-csal azonosították, aki a mikházi ferences kolostor könyvtárából származó egyik gyűjtőkötet[99]

[92] A rovásírásos emlékeket 1991-ben találtuk meg Budapesten, a MFKL-ban a 48-as szám alatt található gyűjtőkötetben. A bejegyzéseket közölte és elemezte Benkő Elek. (BENKŐ 55-64.)

[93] GYÖRGY 562, 897. sz. Könyvtáráról: MUCKENHAUPT 1999. 42. Könyvszerető, zenei műveltséggel rendelkező ferences volt. Rendtársa, Kájoni János szerint *„sok ... dicziretre és örök emlekezetre melto dolgokat cselekedett, igen buzgó és imádságos férfiú volt, akinek áldott az örök emlékezete"*. Losteiner „feddhetetlen férfiúnak" nevezi és „a legbuzgóbb Miklós" névvel is említi. Elnyerte a „pater custodiae" megtisztelő címet is. Mint csíksomlyói gvárdián restauráltatta a templomot és a kolostort, készíttetett egy nagy oltárt, amelyet „meg iratot Szebeni Daniel finum kepiroval". Brassóban egy kis hordozható orgonát vásárolt, Krakkóból „egy szep Positivumot" hozatott Brassai Erhard orgonistával, majd 1659–ben szintén Brassóban megszerezte a nagy orgonát, amelynek vásárlási körülményeit Kájoni örökítette meg. (KÁJONI János: *Fekete Könyv*. ff. 67v-68r. – Életrajzi adatait összefoglalta Benedek Fidél: *Fráter Miklós*. In: BENEDEK 2000. 51-103.

[94] SOLTÉSZ 125.

[95] KARÁCSONYI I. k. 422.; II. k. 27, 62, 155.

[96] MUCKENHAUPT 1999. 41., II. 67.

[97] GYÖRGY 543., 685. sz.; MUCKENHAUPT 1999. I. 1.

[98] GYÖRGY 170, 185, 213, 407, 430, 587, és 1160. sz.

[99] A gyűjtőkötetet Csíksomlyón, a Ferences Kolostor Könyvtárában őrzik. Coll. 1.: GUIDO de Monte Rocherii: *Manipulus curatorum*. Strassburg, [typogr. operis Jordani de Quedlinburg (=Georg Husner)], 1490. (GW 11817, SCHATZ-STOICA G-75.); Collig. 2.: JACOBUS de Gruytrode: *Lavacrum conscientiae*. Augsburg, Anton Sorg, 1489. (HC* 9957; SCHATZ-STOICA J–1.). Régi jelzet: ltsz. 805. Coll. 1-2.

lapjain 1626. évi dramatizált kaj-horvát Mária-siralom szövegét örökítette meg az utókor számára.[100]

Kájoni János (1629/1630-1687) tudós atya szerteágazó tevékenységével a 17. századi kora barokk kori Erdély kiemelkedő személyisége. A Provincia *Liber receptionis*a szerint „kitűnő tehetségű és emlékezetreméltó munkás férfiú."[101] Mint ferences gyóntatott, prédikált, missziós munkát vállalt a Székelyföldön, általában Erdélyben, Moldvában, és a rendet képviselte magyarországi útjain. Egész életén át tevékeny szerepet vállalt a magyarországi provinciától részben önállósult erdélyi stefanita őrség ügyeinek az intézésében. 1660-tól több évig az erdélyi kusztódia definitora. 1664-ben szárhegyi gvárdián. Ezután a mikházi kolostor első erdélyi házfőnöke és kőépületének építtetője. 1669-től 1675-ig újból Szárhegyen működött házfőnökként. Itt is újjáépítette a kápolnát és a kolostort. 1675-től 1678-ig az erdélyi ferences kusztódia őre, 1677-től pedig püspöki helynök utódlási joggal, Damokos Kázmér segédje. Becze Péter erdélyi őr szerint a Szent Kongregáció a bákói püspökséget is felajánlotta Kájoninak, azonban visszautasította a magasrangú funkciót.[102] A somlyói ferences nyomda alapítója (1676).[103] 1681 és 1684 között csíksomlyói házfőnökként sokat tett a templom és a rendház helyreállításáért, majd 1682-ben Vitus Pilutius moldvai apostoli vikáriussal felszenteltette a cintermet és a templomot. Miután a „pater custodiae" megtisztelő címet is megkapta, 1687-ben Szárhegyre rendelték. Ott hunyt el 1687 április 25-én. A Kájoni-irodalom több mint 20 címet tart nyilván kéziratos és nyomtatásban megjelent munkáiból. Tartalmi szempontból találunk köztük egyházi és világi irodalmat, kolostori rendtartást,[104] kalendáriumot,[105] latin-magyar versgyűjteményt,[106] imádságoskönyvet,[107] székely ábécét,[108] herbáriumot,[109] történeti művet.[110] Zenei művei széles körű érdeklődésről vallanak, köztük a *Cantionale Catholicum* (1676),[111] az *Organo-Missale* (1667),[112] a *Sacri Concentus* (1669)[113] és a *Kájoni Kódex* (1634-1671)[114] címen ismert nagy zenei antológia. A kor gyakorlata szerint virginált készített, több

[100] A planctust feldolgozó Lukács István szerint, az 1997-ben megtalált kézirat „a régi kaj-horvát irodalom ritka gyöngyszeme, olyan kincs, amelynek napravilágra kerülésével hitelesebb képet kapunk a XVII. század elejének kaj-horvát nyelvű drámai költészetéről." (LUKÁCS 2000. 111-175.)

[101] LOSTEINER: *Propago vitis*. 305, 130. szakasz.

[102] LOSTEINER: *i. m.*

[103] PAP 2000. 505-613.; PAP 2009. 7-133.; *Katalógus* 2007. 9-10, 13.

[104] BENEDEK 2000. 469, 5. sz.

[105] MUCKENHAUPT I999. I. 1. (részletes irodalommal.); RMK II 1678.

[106] STOLL 102.; MUCKENHAUPT 1999. I. 7. (részletes irodalommal.)

[107] BENEDEK 2000. 468, 1. sz.; MUCKENHAUPT 1999. II. 107. (részletes irodalommal.)

[108] SEBESTYÉN 123-130.; BENEDEK 2000. 469, 8. sz.

[109] MUCKENHAUPT 1999. I. 6. (részletes irodalommal.)

[110] KÁJONI János: *Fekete Könyv*.; MUCKENHAUPT 1999. I. 11. (részletes irodalommal.)

[111] RMK I 1188=RMK II 1376.; DOMOKOS 133-142, 151-1291.

[112] KÁJONI: *Organo-Missale*.

[113] MUCKENHAUPT 1999. II. 110. (részletes irodalommal.); PAPP 41-51.

[114] *Codex Caioni*. A hasonmás kiadás kimerítő összefoglalást közöl Kájoni életútjáról, munkásságáról, részletes irodalommal (31-37, 54-60, 78-84.); BENEDEK 2000. 347-481.

helyen orgonát épített és javított, így Csíksomlyón, Mikházán, Szárhegyen és az udvarhelyi jezsuitáknál. Gyakorló muzsikusként a renden belül orgonistákat is nevelt.[115]

A fennmaradt kötetei tartalma, a használatában lévő könyvek bizonyítják, hogy főleg azokat a könyveket gyűjtötte, amelyek a zenész, a szerzetes vagy a botanikus Kájonit kisegítették munkájában és műveinek megírásában. A megmaradt könyvei arról is tanúskodnak, hogy volt érzéke a bibliofília iránt, és kötetei külső kiállításában is lépést kívánt tartani a legjobb könyvgyűjtőkkel. A megrongált könyveket restauráltatta. Munkáit és a használatában lévő műveket brassói, csíksomlyói és kolozsvári kompáktorokkal nagyrészt gondosan be is köttette.[116]

A *Sacri Concentus* c. Ludovico da Viadana olasz zeneszerző alapján 1669-ben Mikházán szerkesztett orgonatabulatúrás művéhez hozzákötötte az 1518. évi velencei kiadású *Missale Strigoniense* 117. igen szép kánonképpel illusztrált levelét (10. sz.)[117]

Losteiner Leonárd életéről és munkásságáról rendtársai, Boros Fortunát,[118] György József[119] és Benedek Fidél[120] írtak bővebben. Kolozsváron született 1744-ben. 1761 szeptemberében öltötte magára a ferences rend ruháját. A derék és tudós P. Botár Joákim provinciális vette fel. Középiskolai tanulmányait Kolozsváron végezte, feltehetően a jezsuita atyák Farkas utcai kollégiumában. A noviciatus éveit Medgyesen és Székelyudvarhelyen töltötte, ezután filozófiát tanult az esztelneki intézetben. Teológiai tanulmányait Kolozsvárt végezte a kolostorban 1729-től működő Studium Generalén, vagyis a teológiai főiskolán. 1768-ban szentelték pappá. Nagy munkabírású, megbízható szerzetes volt, akire elöljárói folyamatosan felelős rendi tisztségeket ruháztak. 1773-1790 közt a Studium Generale lektora és tanára, ahol egyháztörténetet is tanított. Egy ideig Kapjonban, Dés filiájában lelkész, és Haller Antal gróf káplánja (1770-1771), Széken (1792), Medgyesen (1795) és Mikházán (1796-1800) házfőnök, majd 1801-1804 között definitor. Mint a tartomány levéltárosa, az archivum okleveleit felvételezte és rendezte. Így a levéltárat alaposan megismerte, és adatait később, művei megírása folyamán fel is használta. Péterffi Márton tartományfőnök, aki többek között elrendelte a kolostorok háztörténetének szabályos és folytatólagos vezetését, a provincia kronológusának nevezte ki. 1802-től az 1826-ban bekövetkezett haláláig Csíksomlyón élt, alkotott, és rendezte a kolostor levéltárát. Az új somlyói templom építésének vezetője és legfőbb mozgatója volt. Történeti munkásságának legfontosabb eredménye a csíksomlyói ferences kolostor[121] és az erdélyi stefanita rendtartomány története.[122] A 18. század végéről még a *Theatrum orbis christiani Hungarico-Transylvanicum* c.

[115] KÁJONI János: *A csíksomlyói ferences templom régi orgonájának felirata*. Szárhegy, 1664. Csíkszereda, CsSzM. Ltsz. 6249. (MUCKENHAUPT 1999. II. 106. – részletes irodalommal.)

[116] Könyvtáráról: MUCKENHAUPT 1999. 44-45., I. 1., I. 6., I. 7., I. 11., II. 91., II. 106-II. 110.

[117] Azonos kánonkép található még a *Missale Strigoniense* 1502. (= RMK III 58) és 1503. (RMK III 118) évi velencei kiadásában. (HUBAI 93. XI. tábla). Ez Georg Stuchs nürnbergi nyomdász kánonfametszetének majdnem pontos utánzata (*Missale Strigoniense*. Nürnberg, 1490. – HUBAI *i. m.* 86. IV. tábla.)

[118] BOROS 332-333.

[119] GYÖRGY 538, 657. sz.

[120] BENEDEK 1-28. Ld. még: SZINNYEI VII. k. 1422.

[121] LOSTEINER: *Cronologia*. A terjedelmes kézirat egyik legértékesebb fejezete a csíksomlyói kolostor és a 19. sz. elején lebontott középkori templom részletes leírása, melyet kiegészít a templom és a kolostor rendkívüli művelődéstörténeti jelentőségű 18. sz.-i első ismer alaprajza. (52-60. és 110. szakasz, pp. 61-71, 194-195.)

[122] LOSTEINER: *Propago vitis* (csak az első három rész.)

egyetemes világtörténetét ismerjük.[123] A csíksomlyói Szűz Anya nagy tisztelője volt, csodatevéseiről készített tanúkihallgatásokat a levéltárban tanulmányozta, rendszerezte, és a kolostor történetét tárgyaló kéziratában be is másolta. A kegyszoborról írt kisebb terjedelmű kézirata a 19. század legelején készült el.[124]

Különös jó kapcsolatban volt a magyarországi Salvatorianus Provincia történetírójával, Blahó Vincével, akit személyesen ismert, és számos erdélyi család- és egyháztörténeti kérdésben tájékoztatta.[125] Losteiner tudósi egyéniségét csak a kéziratban maradt életműve és levelezése feldolgozása után tudjuk a maga teljességében megrajzolni és értékelni. Munkái minden szempontból jellemzik tudományos elkötelezettségét és a 18. század második felének rendi történetírásban elfoglalt megbecsült helyét. A használatában lévő kötetei ma különböző rendházak könyvtárában tanulmányozhatók (Csíksomlyó, Szamosújvár, stb.). A múzeum RMK-állományában található Pécsi György 1696. évi nagyszombati kiadású disszertációját is tartalmazó kolligátumot 1777-ben Kovács János somlyói plébános adományozta Losteinernek (117. sz.).

A csíkszentléleki születésű Warga Ferenc Kelemen (1798-1868) a somlyói gimnáziumban kezdte meg tanulmányait, a teológiát Gyulafehérváron végezte el. 1816-ban Mikházán lépett be a rendbe, 1833-ban pedig Szepesy Ignác erdélyi püspök szentelte fel pappá. Több évig tanított a csíksomlyói gimnáziumban, 1851-1852 közt igazgatója volt. Előzőleg, 1835-ben, a Mária Társulat praesese, 1846-1849 között a szeminárium régense. A szabadságharc utáni években a csíkszeredai és csíkszentmártoni plébániákat is gondozta, majd Esztelneken (1853) és Csíksomlyón (1855-1864) gvárdián. Tizennyolc évig a tartomány definitora, 1850-től az erdélyi őr helyettese.[126] Bibliofil ferences volt, tekintélyes könyvtárának legnagyobb része a somlyói kolostor bibliotékájába került. Gyűjteményünkben a matematikai és költészetelméleti műveiről ismert Mösch Lukács, szerzetesi néven Lucas a S. Edmundo (1651-1701) piaristának, a magyar rendtartomány alapítójának[127] *Arithmeticus practicus* c. Nagyszombatban 1697-ben Hörmánnál megjelent tankönyve két példányban is található. Az egyiket 1824-től a Mária Társulat diákjai forgatták (122. sz.), a másikat 1834-ben szerezte meg Warga Kelemen atya, és valószínűleg tanárként fel is használta (121. sz.). Az RMK-ák közül ugyancsak ő, mint a szeminárium régense, vásárolta meg 1850-ben Illyés András 1693. évi bécsi kiadású prédikációinak egyik példányát a somlyói kolostornak (106. sz.).

Öt RMK a 17. században alapított mikházi [128](79A., 131. sz.), szárhegyi[129] (125., 129. sz.) és esztelneki[130] (144. sz.) ferences kolostorok könyvtárából került Somlyóra, valószínűleg duplumként, vagy esetleg csere alapján.

---

[123] Budapest, OSzK, Fol. Lat. 402.

[124] *Istennek kintses tárháza, melly Csik Somlyai tsudálatos Szűz Mária szent képéről rég üdőtől fogva osztogattatik*. Csíksomlyó, Ferences Kolostor Könyvtára, jelzet nélkül. A 19. sz. második felében készített másolata a Kolozsvári „Lucian Blaga" Egyetemi Könyvtárban tanulmányozható. Jelzete: MS. 1590. (Mohay Tamás szíves közlése.)

[125] Budapest, MFKL, Szalvatoriánus rendtartomány iratai. 19. doboz.; MOLNÁR 2002/1. 182.

[126] BÁNDI 277-278.; GYÖRGY 586, 1151. sz.; *Biographia P. Clementis Warga 1868*. Budapest, MFKL, F. VIII. Csíksomlyó, 1. doboz.

[127] SZINNYEI IX. k. 88-89.

[128] GYÖRGY 278-293.; BENEDEK 2005. 96-122.

[129] GYÖRGY 317-323.; BENEDEK 2005. 14-64.

[130] GYÖRGY 206-209.;.BENEDEK 2005. 99-120.

Több RMK magyarországi és erdélyi jezsuita könyvtárakból származik, vagy a rend egyes tagjainak tulajdonában volt.

Ismeretes, hogy az erdélyi katolicizmusnak a ferencesek mellett meghatározó és alakító tényezője a jezsuita rend. A jezsuiták először 1579-ben jelentek meg Erdélyben, Kolozsmonostoron, a katolikus Báthory István erdélyi fejedelem (1571-1586) és lengyel király (1576-1586) támogatásával. 1581-ben Kolozsváron ún. akadémiai rangú gimnáziumot alapítottak, mégpedig az egyetemmé fejlődés lehetőségével és szándékával.[131] Itt meg kell említenünk Antonio Possevino (1533-1611) itáliai jezsuita, diplomata, történész, a tridenti zsinat reformmozgalom jelentős alakját. Torino és Lyon közötti vidéken vállalt missziós és lelkipásztori munkát, majd több franciaországi rendi kollégiumban tanított, 1577-től pedig fontos pápai diplomáciai küldetésekben járt el. Így tárgyalt a svéd királlyal az ország katolikus hitre való visszatérésének lehetőségeiről, de megfordult az osztrák tartományokban, Erdélyben, Lengyelországban, és sikerült felvennie a kapcsolatot IV. Iván orosz cárral is. Kelet-európai küldetései csúcspontja az 1596-ban megvalósuló breszti unió, a lengyel-litván ortodoxoknak a római egyházhoz való csatlakozása volt. Ezt megelőzően visszatért Itáliába, Páduában a jezsuita kollégium tanára lett, ahol Szalézi Szent Ferenc is növendékei közé tartozott. Magyar és erdélyi művelődéstörténeti szempontból a Báthory István lengyel király udvarában és Erdélyben töltött évek a legérdekesebbek. Kolozsváron több neves külföldi és magyar tanár társaságában a Báthory által alapított jezsuita kollégium tanára volt, 1583-ban pedig a király megbízásából jezsuita mintára megszervezte és kidolgozta ennek Farkas utcai diákotthonát és működési szabályzatát. A Possevino által összeállított részletes rendtartás a legrégibb ilyen természetű emléke a hazai iskolatörténetnek.[132] Hozzájárult a kollégium és a szeminárium könytárának gyarapításához. Saját munkáiból, a Gergely-féle új naptár elterjesztését szorgalmazó kiadványokból is hozott magával Kolozsvárra a Báthory István költségére vásárolt példányokkal.[133] Munkái egy részében oroszországi, baltikumi, lengyelországi és erdélyi[134] tapasztalatait rögzítette, más írásaiban a keresztény felekezetek közötti vitákat tárgyalta. Padovai éveiben állította össze a híres *Bibliotheca selecta* c. segédkönyvet, amely az egyházatyák korától a hitviták idejéig ismerteti a teológusok bibliai hivatkozásainak anyagát.[135] Gyűjteményünk ferences állományában *Atheismi Lutheri, Melanchtonis, Calvini* c. Vilnában 1586-ban nyomtatott vitairata tanulmányozható (42. sz.). A művet Bodó István erdélyi nemes által írt bevezetővel Báthory István erdélyi fejedelem és lengyel királynak ajánlja. A könyv értékét növeli az a tény, hogy lapjain maga Possevino bejegyzései ovashatók. 1586-ban munkáját Grodnoban Kolozsvári Istvánnak adományozta.

Kolozsvár mellett Gyulafehérváron, Váradon és Udvarhelyen is működött a rend. 1588-ban az országgyűlés a jezsuitákat kiutasította, azonban lassú visszaszivárgás után 1595-től hivatalosan is újra dolgozhattak Erdélyben. Ezt a határozatot még számos hasonló tilalom követte, azonban a századforduló zűrzavarai (a gyulafehérvári jezsuiták elűzése 1598-ban, a

[131] MOLNÁR 2009/2. 29-38, 47-48.

[132] JAKÓ Zsigmond 548-549.; VERESS 1906. 361-366.

[133] JAKÓ Klára 16-17.

[134] POSSEVINUS, Antonius: *Transilvania* (*1584*). Edidit dr. Andreas VERESS, sumptibus dr. Joannis CSERNOCH. Budapest 1913. (Fontes Rerum Transylvanicarum. Erdélyi Történelmi Források. Tomus III.)

[135] *Kirchenlexikon*. Bd. VII. 1994. 857-862.

kolozsvári rendház feldúlása 1603-ban) ellenére a rend 1607-ig, újbóli törvényerejű kitiltásáig, szinte megszakítás nélkül tevékenykedet a fejedelemség területén.[136] Központjuk Kolozsmonostor és Kolozsvár volt[137], emellett működtek rendtagok Gyulafehérváron, majd később, 1625-től Karánsebesen[138], 1651-től a rend 1653. évi kitiltásáig pedig újból a Székelyföldön, Udvarhelyen is.[139]

Valószínűleg a székelyföldi születésű Ladó Bálint jezsuita hozhatta Magyarországról Erdélybe az 1580-ban Nagyszombatban Telegdi Miklós házánál nyomtatott *Ordinarium*ot. (36. sz.) Ladó 1579-ben Kolozsváron lépett a rendbe. 1584-ben az erdélyi misszióban munkálkodott, előbb Kolozsmonostoron, majd a Partiumban, Váradon és a Bihari falvakban. A jezsuiták Erdélyből való kiűzetése után, 1589-ben Moldvába ment. 1590-ben visszatért hazájába, ahol először Báthory Boldizsár udvari papja Fogarason, 1591-től pedig Báthory Zsigmond fejedelem mellett szolgált Gyulafehérváron. 1592-ben Báthory András bíborostól újabb megbízatást kapott, a szászfenesiek plébánosa. 1596-tól hitszónok és gyontató a fejedelmi udvarban Gyulafehérváron, majd Váradon hitszónok. A jezsuiták Erdélyből való következő kiűzetése után, 1607-ben, a magyar királyságban misszionárius, de 1609 és 1613 közt ismét Erdélyben működött. Ezután élete végéig a felvidéki jezsuita misszió tagja.[140] Ladó az 1583-ban készített nagyszombati kötés által védett papi kézikönyvet egy bizonyos Vinczil Mátyásnak adományozta. Miután különböző iskolamesterek használták több évig Háromszék katolikus vidékén, a kötet 1684-től a csíki ferencesek kolostorának összeírásában szerepelt.

Gyűjteményünkben Nicolaus Clenardus *Institutiones ac meditationes in Graecam linguam* c. Európa-szerte híres görög nyelvkönyve tizennégy különböző 16. századi magyarországi nyomtatvány és egy kézirat töredékének hordozókönyve (18. sz.). A 16. század végén és a 17. század legelején a valószínűleg református Debrecenben, majd a 17. század első negyedében több erdélyi világi személy olvasmánya volt, Gyulafehérváron pedig jezsuita kézre jutott. A könyv lapjain a jezsuita Bujtul György kézirása látható, továbbá a görög grammatika a század második negyedétől a jezsuiták által működtetett gyulafehérvári katolikus iskola könyvtárának összeírásában szerepelt.[141]

Bethlen Gábor fejedelem tudományszeretetének, toleráns egyház- és művelődéspolitikájának köszönhetően a jezsuiták erdélyi misszió újjáéledt[142]. 1616 végén meghívta volt iskolatársát, a Belgrádban működő Szini Istvánt Gyulafehérvárra, ahol az atya házat kapott és iskolát is tarthatott fenn. Gyulafehérváron általában egy páter volt, a várban lakott, és Bethlen haláláig a fejedelmi udvarból biztosítottak számára ellátást. A tanítóval együtt naponta kijárt a külsővárosban lévő templomba és iskolába. Az iskola természetesen kisebb szabású, mint a kolozsvári, de hatása kétségkívül ennek is megvolt. Szini alamizsnával, majd a szegény diákok számára létrehozott konviktussal tette vonzóbbá iskoláját. 1624- és 1625-ben jelenti Muzio

[136] BIRÓ 1925. 48–51, 55.; BOGA 30-32.; MOLNÁR 2009/1. 23-26.

[137] JAKÓ Zsigmond 545–554.; JAKÓ Klára 9-10.

[138] MOLNÁR 1999. 127–156.

[139] MOLNÁR 1994. 71-89.

[140] *Okmánytár* 108, 109, 111, 789.

[141] A könyvről, kötéséről és posszesszorairól részletesebben a 2007-ben megjelent tanulmányunkban írtunk. (MUCKENHAUPT 2007. 220-223.)

[142] BIRÓ 1929. 3-23.

Vitelleschi rendfőnöknek, hogy a tanáron kívül mintegy húsz alumnust, akik között nemesek is vannak, tartanak el[143].

Szólnunk kell még Bujtul Györgyről, a karánsebesi misszió vezetőjéről, aki nemcsak az erdélyi katolikus egyháztörténet fontos szereplője, hanem katekizmus-fordítása miatt a 17. századi erdélyi irodalom jelentős képviselői között tartják számon.[144] Életútja viszonylag jól ismert. Valószínű, hogy 1589-ben született karánsebesi román nemescsaládban. 1602 körül katolizált, majd 1606-ban, a városban működő csíki származású Szentandrássy István ferences szerzetes, a későbbi szendrői püspök és erdélyi apostoli kormányzó közvetítésével Rómába került. 1607-ben, gimnáziumi tanulmányainak befejezése után, felvételt nyert a Collegium Germanicum Hungaricumba, és filozófiát kezdett tanulni. Két év múlva súlyos fegyelmi vétség következtében kizárták a kollégiumból, elhagyta Rómát, Bécsbe utazott, ahol befejezte a filozófiai kurzust. Ezután Erdélyben először Szentandrássyval működött együtt[145], majd 1617-1618-ban iskolamesterként tevékenykedett Gyulafehérváron, Szini István mellett[146]. 1618 húsvétja után a csíksomlyói kolostorba vonult vissza, hogy nyugodt körülmények között dönthessen hivatása felöl.[147] Szini István és egykori patrónusa, Szentandrássy István, sőt, maga Pázmány Péter közbenjárásával 1619-ben visszavették a kollégiumba. Ezt követően négy évig teológiát tanult Rómában, 1622-ben szentelték pappá. 1625-ben Bécs, Nagyszombat és Nagykároly érintésével, társával, Makó Istvánnal érkezik Erdélybe. Gyulafehérvárról, Szini segítségével Bujtul szülőföldjére, az etnikai és vallási szempontból sokszínű Karánsebes vidékére utaztak. Itt a missziós állomás elöljárói tisztét érkezésüktől fogva haláláig (1635) Bujtul töltötte be. Pasztorációs munkája folyamán ő látta el a karánsebesi katolikusokat, tanított az iskolában és missziós körutakat tett a környékbeli falvakban[148]. Tevékenysége utolsó éveiben fordította le román nyelvre a jezsuita Petrus Canisius kisebb katekizmusát (a *Catechismus minor*t), amely a református részről készített káté- és bibliafordítások mellett a 17. századi erdélyi irodalom fontos darabja.[149]

Az 1620-as években több alkalomal utazott Gyulafehérvárra. 1627-ben a beteg Szini mellett dolgozott. Ugyancsak Gyulafehérváron, iskolamesterként forgatta Nicolaus Clenardus görög grammatikáját. A kötet a jezsuita iskola szegény diákjainak könyvtárához tartozott, tankönyvként használták. Feltehetően valameyik tehetősebb alumnus adományozta az iskolának. Lapjain több tanulótól származó latin és magyar nyelvű tollpróba, olykor humoros jellegű bejegyzések is olvashatók. Valószínű, hogy a könyv a rend 1653. évi kitiltása után vagy az 1658-as tatárdúlás[150] következtében kallódott el Gyulafehérvárról. A bejegyzések tanúsága szerint 1681-től a csíksomlyói ferences kolostor leltárában szerepelt.

A székelyi jezsuita misszió a megújuló hitélet és a bíztatóan induló iskola nem roppantak meg helyrehozhatatlanul 1653-ban, a rend kitiltása után. Az udvarhelyi misszió, majd rendház (1702) pasztorációs tevékenységével, gimnáziumával és az iskolai színjátszással a rend

[143] Uő. 16.; Ehjm. 265-269, 277-280, 303-309, 327-328, 346, 364, 370, 418-419, 429-431, 480-482.

[144] MOLNÁR 1999. 132.

[145] Ehjm I/2. 371.

[146] Ehjm I/2. 306-308, 364.

[147] Ehjm I/2. 346.

[148] LUKÁCS 1982. 555.; SZABÓ-TONK. 715.; BITSKEY 234.; MOLNÁR 1999. 132-146. (Részletes irodalommal.)

[149] RMK II 2155; BRV I 35/1.; RMNy 1656.; MOLNÁR 1999. 15.

[150] *Erdély története*. II. k. 1606-tól 1830-ig. 724.

1773-as feloszlatásáig a székely művelődés egyik központja maradt.[151] Gazdag könyvállományát a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Tudományos Könyvtárban és a Szent Miklósról elnevezett plébánián őrzik. Az utóbbi gyűjteményéből került 1994-ben a Csíki Székely Múzeumba vásárlás útján öt mű,[152] a bibliafordító jezsuita Káldi György (1572/1573-1634) 1631. évi vasárnapi és ünnepi beszédei, valamint Viszocsány Ferenc (1619/1621-1696) felvidéki jezsuita hitszónok *Hecatombe sacra* c. 1690-ben Nagyszombatban megjelent prédikációi (97. sz.).

Állományunkban még két kötet mutat jezsuita eredetet. A magyarországi katolicizmus fellegvárából, a nagyszombati jezsuitáktól[153] jutottak el a Székelyföldre, a somlyói ferences kolostorba és gimnáziumba Hieronymus Cardanus (1501-1576) olasz filozófus, matematikus és orvos *De subtilitate libri XXI.* c. 1560-ban Bázelben kiadott orvosi műve (40. sz.) és Otrokocsi Fóris Ferenc (1648-1718) 1694-től katolizált református lelkész *Origines Hungaricae* c. 1693-ban Franekerban kiadott történeti munkája (109. sz.). A Cardanus-mű kötésének megbontása során Bornemisza Péter (1535-1584/1585) evangélikus püspök és nyomdatulajdonos 1584-ben Detrekőben és Rárbokon megjelent nagyterjedelmű ún. Foliopostillájának egyik lapját emelték ki további kéziratos és nyomtatott töredékekkel együtt (40. sz.).

KÖTÉSEK

A 152 RMK (130 cím) 116 kötetben található. Kilenc kötés hiányzik, négy megsemmisült, hat a táblából kiemelt RMK-töredékek hordozója. Harminckilenc jelentősebb történeti kötés védi a nyomtatványokat. További nyolc pergamen kódexlapba bekötött könyv. Itt is részletes kötésmutató nyújt további kutatási lehetőséget a kötés- és művészettörténészeknek, ezért a gyűjtemény gótikus, reneszánsz és barokk kötései közül vállogattunk az alábbiakban.

A középkori magyar szerzők közül Temesvári Pelbártot (1440-1504) Európa-szerte ismerték. Műveit igen gyakran adták ki, legtöbbször Hagenauban. Munkatársának, Laskai Osvátnak (1450?-1511) *Biga salutis* c. munkáját ugyancsak gyakran nyomtatták ki Hagenauban. A múzeumban őrzött két obszerváns ferences 1500 előtt megjelent munkáit 1985-ben bontottuk ki a csíksomlyói ferences kolostor refektóriuma falából.[154] Pelbárt 1499. évi szentek ünnepeire írt beszédeinek (*Sermones Pomerii de sanctis*) 6582. jelzeten őrzött első és második részének kötése a falból kiszivárgó nedvesség következtében megsemmisült (2. és 3. sz.). További két azonos kiadású *Sermones*ének könyvteste tömbösödött. Az egyik példány (T 86; 4. sz.) kötése azonosíthatatlan, gótikus díszítéséből látható még egy bécsies csipkedísz és egy apró rozetta. A második töredék kötése sérült, ez jobban átvészelte a mikroklíma negatív hatását, a bécsi gótikus kötések stílusában díszített, azonban még pontosan műhelyhez kötni nem tudjuk (T 107; 5. sz.). A bécsi típusú kötésekre általában jellemző, hogy a középmezőt megosztó átlók maguk is díszítettek, legtöbbször Z-idomok dekoratív soraiból állnak.

[151] ALBERT 5-46.; MOLNÁR 1994. 84-89.

[152] 69., 71., 73., 75. és 98. sz.

[153] FARKAS IX-XXXIII.

[154] MUCKENHAUPT 1999. 30.

Gyakran használnak ún. csipkedíszeket, jellegzetes liliom és rozetta bélyegzőket,[155] a Jézus és Mária nevére utaló írásszalagokat. A bécsi stílus hatása Alsó-Ausztriában, de magyarországi és erdélyi könyvkötő műhelyek termékein is felismerhető.[156]

A múzeum őrzi Laskai Osvát legfontosabb művének, a *Biga salutis* egy 1498-ban Hagenauban megjelent példányát gótikus stílusú nürnbergi kötésben (1. sz.). Ismeretes, hogy a nürnbergi kötéseken a keretek legtöbbször pálcán áthurkolódó gótikus inda és rozetta váltakozásából adódnak. Az előtáblák középmezőjét gyakran gránátalmavirágos vagy virágos ruta-inda tölti ki, amelyek különösen Nürnberg és környékén voltak kedvelt díszítőelemek. Griffek, címeres sasok, Jézus-írásszalagok, rombuszos virágtövek, szabad levelek és gótikus ívek változatait láthatjuk még e kötéseken. Nürnbergben, a német humanizmus korai központjában, több nyomdász, polgári és kolostori könyvkötő műhely működött. A *Biga salutis* kötése a 15. század legtermékenyebb német nyomdász és legnagyobb könyvkereskedő, Anton Koberger megrendelésére vagy a nyomdája mellett működő könyvkötő műhelyben készült.[157] Kobergernek szoros kereskedelmi és üzleti kapcsolata volt Hagenauval.[158] Valószínúleg ezeket a munkákat (kötetünket is) Koberger vette meg és hozatta Nürnbergbe, ő is köttette be, és így forgalmazta.

A 330. leltárszámon található 1511-ben Velencében megjelent esztergomi breviárium fatáblás, vaknyomásos, gótikus kötését nem tudjuk pontosan műhelyhez kötni, azonban analógiák alapján úgy véljük, hogy magyarországi kompáktor készítette a 16. sz. elején (7. sz.). A papi kézikönyv kötését egyetlen érdekes metszésű virágtő díszíti.[159] A táblákon belül 14. századi magyarországi breviárium papírtöredéke van, amelyen az *Assumptio Beatae Mariae Virginis* zsolozsmájának részleteit olvashatjuk.[160]

Az átmeneti gótikus-reneszánsz stílusban készített kötések csoportjába azok tartoznak, amelyeken már megjelennek a görgetők vagy lemezek, esetleg mindkettő, de még jelentős szerep jut az egyesbélyegzőknek is. Ilyen átmeneti stílusú, s a nyomtatvánnyal egykorú kötésben van a 403-as számú RMK, amely a Lucantonius de Giunta nyomdájában 1505-ben Paep János budai könyvkereskedő költségén megjelent *Ordinarius Strigoniensis*t tartalmazza (6. sz.). A

[155] HOLTER 1-62.; MAZAL 12.

[156] MUCKENHAUPT 1999. 64-65, 67-71.

[157] A kötés mindegyik bélyegzője megegyezik az 1978-ban megjelent Koberger-monográfia XI. csoportjában tárgyalt kiadói kötések bélyegzőivel (ROZSONDAI 1978. 100-102., 69-73. tábla).

[158] Több olyan Heinrich Grannál megjelent nyomtatványt ismerünk, amelyet Koberger-féle kiadói kötés borít. (ROZSONDAI 1978. 16., 65. és 68. nyomtatvány. – ROZSONDAI 1984. 305-306.). A múzeum ferences állományában még hét Koberger-féle kiadói kötés található: Ltsz. 6183, 6214, 6578 (MUCKENHAUPT 1999. II. 18., 33., 35., 66.), T 92, T 104, T 94 (BENEDEK–MUCKENHUPT 172.) Az 1985-ben megtalált 6177-es leltárszámú ősnyomtatvány is Koberger-féle kötésben volt, azonban barna bőrborítása a restaurálás folyamán megsemmisült. (MUCKENHAUPT 1999. II. 27., MUCKENHAUPT 2004. 153-154.)

[159] A virágtő díszíti még szőlőfürtök keretében a Csíki Székely Múzeumban a 6189. leltárszámon kutatható Guillelmus Duranti *Rationale divinorum officiorum* c. Velencében 1487-ben Guiglielmus de Ceretónál nyomtatott szertartárstani művének kötését (MUCKENHAUPT 1999. 74., II. 42.) Továbbá ugyancsak a múzeumban a T 108 jelzeten található menthetetlennek nyilvánított fragmentum majdnem teljesen megsemmisült, a nyomtatvány felismerhetetlen. Kötésén az említett érdekes metszésű virágtő együtt látható további gótikus bélyegzők kíséretében: Z-idom, hurkolt fonadék, apró félrozetta és szőlőinda. (BENEDEK–MUCKENHAUPT 172-173.)

[160] A fragmentumban leírt zsolozsma sorrendje a vizsgált középkori magyarországi zsolozsmakódexek közül egyedül a váradi breviáriumban, a szepesi antifonálében és egy pálos breviáriumban található. (CZAGÁNY–MUCKENHAUPT–PAPP 174-176. Cz. Fr. 2.)

táblák háromnegyed része sajnos hiányzik, azonban a gerinc mentén augsburgi típusú gótikus ívekből és virágindákból összetett görgető húzódik, a gerincmező töredékén pedig csupán egy apró rozetta maradt meg. Teljesen azonos díszítésű bélyegzővel a szakirodalomban nem találkoztunk. Ez a kötés is feltehetően egy ismeretlen késő gótikus magyarországi műhelyből származik. A liturgikus rendtartárskönyv eléggé korán magyar kézen forgott: 1511-1518 között Szármány István pap olvasmánya, majd 1525-ben már a székelyföldi Altorján Blasius presbiter, Bartus Márton fiának tulajdonába került.

Két kötés a 16. század eleji magyarországi reneszánsz kötések stílusában díszített (8. és 9. sz.). Ornamentikájuk a budaiként meghatározott vaknyomásos reneszánsz kötéseknek abba a típusába tartozik, amelyek több magyar nyelvemlék eredeti kötésével mutatnak szoros rokonságot vagy azonosságot. Ezekre, a centrális elrendezés mellett, legjellemzőbb az akantuszos-palmettás-indasoros keretdíszítés, amely Magyarországon, különösen az Ulászló-kori kötéseken terjedt el.[161] Ehhez a kötéstípushoz tartoznak a Lucas Coronensis budai könyvkötő kötései is.[162] E kötésstílus érezhető befolyást gyakorolt a szomszédos területek könyvdíszítésére is.

Állományunkban a *Legende sanctorum regni Hungarie* c. Velecében 1512-ben kiadott és a magyar szentek életét tartalmazó mű két példányban található, egybekötve Jacobus de Voragine *Legenda aureá*jával. (8. és 9. sz.) A 9. számon leírt példány kötése a *Lányi-kódex* csoportjához tartozik. A névadó darabját a MTA Kézirattára őrzi (K 43). A magyar nyelvű ordináriumot 1519-ben másolták premontrei apácák számára. Koroknay Éva 1973-ban 16 kötetet sorolt ebbe a csoportba. Ezek kettő kivételével 1509-1519 közötti nyomtatványok.[163] Ugyanehhez a csoporthoz tartozik a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum általunk 1995-ben közölt *Apor-kódex*ének kötése. A magyar nyelvemlék zsoltárok prózai fordítását, himnuszokat és imádságokat tartalmaz a 15. század végéről. Akár a *Bécsi-* és a *Müncheni-kódex*, a legrégibb magyar bibliafordítás egyik töredékét őrizte meg az utókornak.[164] A két kódex magyar provenienciájához nem férhet kétség.

A 8. szám alatt bemutatott duplum kötésének díszítőelemeihez nem találtunk pontos analógiát, azonban ezek hasonlóak a 16. század eleji budai típusú bélyegzőkhez. A kötés mindenképpen magyarországi könyvkötő munkája.

Buda elfoglalását és az ország három részre szakadását követően az új szellemi áramlatok és politikai-művelődési kapcsolatok hatására a művészi könyvkötések stílusa megváltozott. Az olasz hatásra kialakult, összefoglaló néven budai reneszánsz kötéstípus eltűnik. A 16. század második felében a magyar nyelvterületen német mintát utánzó, jobbára vaknyomásos bőrkötéseket készítettek.[165] E németes kötéseket a figurális ábrázolás jellemzi, a díszítéshez görgetőket

[161] KOROKNAY 1966. 361-371.; KOROKNAY 1977. 4-44.; ROZSONDAI 1989. 63-67).

[162] ROZSONDAI 1997. 515-540.

[163] KOROKNAY 1973. 77., 53. kép.

[164] MUCKENHAUPT 1996. 299. Részletes irodalommal. – Az RMK-ánk kötésének egyes bélyegzői, így az akantuszos-palmettás indasor, az összetett rozetta, azonosak még például a raguzai domonkos kolostor könyvtárának 35. I. 3. jelzetű ősnyomtatvány tábláján láthatókkal. A középmezőt díszítő rozetta található az említett raguzai kötésen, az *Apor-kódex* és a Csíki Székely Múzeum 6587. leltárszámú ősnyomtatványának tábláján (KOROKNAY 1973. Jegyzék 120., 47. kép.; MUCKENHAUPT 1996. 3. ábra., 3. bélyegző; MUCKENHAUPT 1999. II. 54.), a szívidmos rozetta pedig a *Lányi-kódex* és az *Apor-kódex* gerincmezőit is kitölti. (KOROKNAY i. m.; MUCKENHAUPT 1996. 3. ábra, 6. bélyegző.)

[165] ROZSONDAI 1994. 28.

és ritkábban lemezeket használtak. Az előbbiek segítségével nyerték a kötéstábla kereteit, a tábla középpontjába pedig olykor, főleg az előtáblán, lemezeket nyomtak vaknyomásosan vagy aranyozva. A görgetők díszítése részben képecskékből áll, részben növényi elemekből. A lemezek témája különböző: gyakoriak a Bibliából vett jelenetek, a reformátorok portréja, címerek, megszemélyesített erények, allegorikus nőalakok. A görgetőket és lemezeket külföldön, elsősorban Németországban szerezték be, részben azonban azok mintájára itthoni metszőkkel készíttették. E reneszánsz kötések igen kedvelt mintája még az úgynevezett német típusú palmetta, azaz leveles-szalagos fonadék, amely tulajdonképen nem más, mint az Ulászló-kori magyar reneszánsz kötések akantuszos-palmettás indasorának nagyon stílizált változata. Egyébként ez a díszítőelem a 17. század elejétől kezdődően, jobbára az erdélyi kötéseken, sokszor a magyar típusú palmettás görgető kíséretében keretezi a késő reneszánsz vagy az átmeneti stílusú kötéstáblákat. Ezekhez társul még az ugyancsak népszerű németes és stilizált növényi elemekből összetett ún. kandeláber görgető. A német típusú kötések görgetői és lemezei sokszor szignáltak, a monogramok a könyvkötő vagy metsző nevét rejthetik.

Ilyen jellegűek a gyűjteményben az MP-GH-monogramos kolozsvári (11. és 15. sz.) és a CH-monogramos nagyszombati csoport (36. és 43. sz.) kötései.

A kolozsvári csoportról 1993-ban írtunk először.[166] Az *Erdélyi Múzeum*ban megjelent cikkben a múzeum somlyói állományában őrzött csoport kötéseinek leírását és bélyegzőtáblázatát közöltük.[167] Ezeken összesen három görgető, egy lemez és három apró növényi egyesbélyegző van. A Salvator-görgető datált (1542), az erények görgetője szignált (M. P.), az evangélisták szimbólumait ábrázoló szignált és datált (G. H. 1546), a lemez pedig negatív vésetű. Valószínűleg polgári műhely szerszámai, és nem kizárt, hogy a könyvkötő Heltai Gáspárnak is dolgozott. A kérdés tisztázása további kutatás feladata. A csoport legkorábbi tagja 1557-ben készült, és a Heltai Gáspár és Hoffgreff által 1550-1552 körül kiadott evangélikus perikópás- és imádságoskönyvet borítja (15. sz.).[168] Vele egykorú a kötés, amely kolligátumot véd (11. sz.). Benne Gyöngyösi Gergely (1472-1532) Pálos-rendi generális perjel 1520 körül Rómában nyomtatott rendi konstitúciókhoz írott magyarázatai,[169] Humbertus de Roma (c. 1200-1277) Domonkos-rendi szerzetes és az ágostonos kanonokokhoz tartozó Hugo de Sancto Victore (?-1141) teológus Szent Ágoston reguláját magyarázó munkái. A két kötést összekötő G. H.-val szignált és datált (1546) evangélista szimbólumait ábrázoló görgető a Csíki Székely Múzeumban a 3779-3780. leltárszámon őrzött kötést díszíti az M. P.-vel jelölt erények görgetővel.[170] A MP-GH-csoport görgetőivel később is találkozunk a 16. és a 17. század folyamán, újabb szerszámok

[166] MUCKENHAUPT 1993. 17. és. 6. ábra.

[167] Ltsz. 3785 (= RMNy 91, Kat 15. sz.), 3779, 3780, 1339, 1340 (= RMK III 237, Kat 11. sz.).

[168] RMNy 91.

[169] SARBAK 1984. 50-51.

[170] A nyomtatványok nem RMK-ák. A gyűjtőkötet tartalmazza a fent említett Hugo de Sancto Victore és a bibliofíliájáról, valamint tudós kapcsolatairól ismert Johann Tritheim (1462-1516) német humanista bencés 1506-ban és 1507-ben Párizsban kiadott műveit (1. HUGO de Sancto Victore: *Opera*. Parisiis, excudit Henricus Stephanus, 1506. – ADAMS H 1140, MOREAU I. 102; 2. TRITHEIM, Johann: *Liber de triplici regione claustralium et spirituali exercitio monachorum*. Parisiis, per Antonium Bonnemer pro Gofrido Marnef, 1507. – MOREAU I 191.; MUCKENHAUPT 1993.17., 2. és 3. görgető).

társaságában. Ezeket A. R. vagy C. W iniciálés görgetők szignálják.[171] A különböző monogramok valószínűleg arra utalnak, hogy több könyvkötő szerszámkészletével van dolgunk. A műhelyek közötti összefüggés még levéltári kutatással egybekapcsolt feltárásra vár, s fontos adalékkal járulna hozzá az erdélyi (kolozsvári) könyv- és művelődéstörténethez.

A múzeum CH-monogramos nagyszombati csoporthoz tartozó kötéseit több tanulmányban ismertettük, először 1993-ban[172] és 1999-ben.[173] 2000-ben a Rozsondai Marianneval együtt közölt dolgozatban a csoport addig különböző erdélyi, magyarországi és külföldi könyvtárakban regisztrált 16 kötése szerepel.[174] A cikkben a kötések bélyegzőtáblázatán 11 görgető (öt szignált, CH-monogramos), két lemez és nyolc egyesbélyegző levonata látható.[175] A 2000- és 2002-ben megjelent tanulmányában Rozsondai Marianne már 20 CH-monogramos kötésről tud.[176] A nagyszombati könyvkötő műhely a Telegdi Miklós (1535-1586) esztergomi érsek által alapított nyomda mellett működött. A könyvkötő szerszámok (görgetők) egy része valószínűleg Dél-Németországból ered. A kötések többsége sötétbarna és vaknyomásos, de van néhány natúrszínű és aranyozott bőrkötés is. A múzeum ferences állományában a 6170-6171-es jelzetű kolligátumot védő kötéstáblájából 1590-re szóló addig ismeretlen nagyszombati kalendárium-töredék került elő (43. sz.) Tehát a bélyegző egyezéseken túl ez is megerősíti, hogy az ősnyomtatványokat Nagyszombatban kötötték be, sőt ez a naptártöredék a többi kötés nagyszombati lokalizálását is alátámasztja.

Kétféle görgető díszíti a Heltaiaknál 1570- és 1581-ben nyomtatott Philipp Melanchthon *Grammatica*ját és Cicero családi leveleit tartalmazó kolligátum sötétbarna bőrkötését (21. és 37. sz.): a palmetta leveles-szalagos görgető sokadik változata, s egy keskeny tulipános görgető. Tel-

[171] Több ilyen kötéssel találkoztunk már, például a székelyudvarhelyi Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtárában, a marosvásárhelyi Teleki-Bolyai Könyvtárban és a csíkszeredai Csíki Székely Múzeum gyűjteményében. Székelyudvarhelyen a 6158-as leltárszámon őrzött könyv kötésén az említett G. H. 1546-tal szignált evangélisták görgetője együtt látható a C. W. 1545-tel szignált erények görgetőjével (CALVIN, Jean: *In omnes Divi Pauli epistolas atque etiam in epistolam ad Hebraeos commentaria*. Genevae, apud Joannem Gerardum, 1551. – 2º. A kötés a 16. sz. második felében készült. – Róth András levonata és szíves közlése). Marosvásárhelyen a Téka Bolyai állományában a B. q-361-es jelzeten lévő kolligátumon az M. P.- vel szignált Salvator-görgető együtt díszíti a kötést egy medalionos-angyalfejes-lombdíszes és egy A. R.-rel jelölt erények görgetőjével. A szuperexlibrisz szerint a könyvet 1587-ben kötötték be A. T. B. számára (1. APPIANUS: *Historia Romana*. P. 1-2. Venezia, Bernardinus Pictor, Erhardt Ratdolt, Peter Löslein, 1477. – Bibl. Teleki-Bolyai 15. 3.; SCHATZ–STOICA A-99.; 2. HÉGÉSIPPOS: *Historia de bello Judaico... et Hierosolomytano excidio*. Paris, Jodocus Badius, 1511. – 2.º– Bibl. Teleki-Bolyai 16. H 22.). Csíkszeredában a múzeum 750-es leltárszámú kötésén az A. R.-es erények görgetője együtt van a marosvásárhelyi kötésen is található lombdíszes-angyalfejes-medalionos görgetővel. A könyvet 1577-ben kötötték be I. C. számára. (PAULI, Simon: *Dispositio in partes orationis rhetoricae et brevis textus enarratio evangeliorum*. Magdeburgi, ex officina typographica Wolffgangi Kirchneri, 1572. – 8º. (A VD16-ban nem szerepel, a ZV csak a második részt jelzi (ZV 12224.); MUCKENHAUPT 1993. 18. 1-2. görgető.)

[172] MUCKENHAUPT 1993. 8-10., 1. kép. Itt öt kötésről értekeztünk: ltsz. 078, 0337 (= RMNy 374), 0412 (= RMNy 474), 332 (= RMNy 473, Kat 36. sz.), 670.

[173] MUCKENHAUPT 1999. II. 53. és 57., 49. kép. (Az 1985-ös somlyói könyvlelet 6170. (= BMC I 138) és 6171. (= HC 8267) leltárszámú ősnyomtatványok kötését (T 8/a) és a tábláiból kiemelt 1590. évre szóló nagyszombati kalendárium-töredéket mutattuk be (T 8/b., 49. ábra = RMNy 631, Kat 43. sz.)

[174] ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 2000. 285-306. A tanulmányban a somlyói könyvtárban lévő vagy onnan elszármazó hat kötést közöltünk: ltsz. 0337 (= RMNy 374), 332 (= RMNy 473, Kat 36. sz.), 670, 078, 0412 (= RMNy 474), 6170-6171 (T 8/b., 5. ábra = RMNy 631, Kat 43. sz.; a kötés: T 8/a).

[175] Uo. 290-291. 1-2. ábra.

[176] ROZSONDAI 2000. 726.; ROZSONDAI 2002. 322.

jesen szokványos, a német reneszánsz stílus kötésekhez igazodó erdélyi, valószínűleg kolozsvári kötés a 16. század végéről.

Ismeretes, hogy a 16. századtól kezdődően olasz hatásra az ún maureszkesz divat érezhető az Alpoktól északra az európai kötések díszítésében. Ezek egyszerűbb, kötöttebb felépítésű kötéstípusok, és erős keleti mintát utánoznak.[177] Általános jellemzője, hogy középre egyetlen ovális, mandorla, négyzetes, esetleg rombusz alakú fonadékos lemez, a sarkokba a középlemezzel azonos rajzolatú fonadékos saroklemez kerül.[178] Ilyen típusú Nicolaus Clenardus (1495-1542) németalföldi teológus, filológus és tanár *Institutiones ac meditationes in Graecam linguam* című görög grammatikájának (18. sz.) kötésé. Tábláiból kiemelt tizennégy különböző régi magyarországi nyomtatvány töredékéről Bánfi Szilvia írt több szakszerű tanulmányt.[179] A tankönyv lapjain olvasható posszesszor- vagy más jellegű bejegyzésekről és kötéséről 2007-ben jelent meg tanulmányunk.[180] A nyomtatványok közül tizenhármat 1563-1579/1586 között adtak ki Debrecenben. A vélhetően debreceni kötés középmezőjét nagyméretű maureszkesz-díszítésű lemez uralja, a keret sarkaira egy-egy virágtőt helyezett a kompáktor.[181] Valószínűleg egy olyan kötéscsoporthoz tartozik, amelynek motívumkincsében általában a lemezdísz hangsúlyos szerepet kap. A Csíkszeredában előkerült töredékek kapcsolódnak valamilyen összefüggésben a Hoffhalterekhez. Valószínűleg a két tipográgus nyomtatás mellett könyvkötéssel is foglalkozott. Tény az, hogy a töredékek között Hoffhalter Raphael korai debreceni nyomtatványai, köztük a már említett 1565. évi váradi kiadású Melius-féle *Szent Job könyvének... fordítása* (19. sz.), együtt fordulnak elő fiának, Rudolfnak az 1578-1579/1586-os években kiadott öt munkájával (31., 33-35., 38. sz.) A kérdés tisztázása csak a 16. századi debreceni kötések és nyomtatványok, valamint a Hoffhalterek bécsi, gyulafehérvári, nagyváradi és debreceni kiadványai eredeti kötéseinek szisztematikus feltárása és bélyegző-repertóriumának összeállítása után lesz lehetőségünk. Nemes feladat a fiatal könyvtáros nemzedék számára!

A 17. század elején Európa-szerte stílusváltás kezdődik. Sok könyvkötés is átmenetet mutat a reneszánsz és barokk között. A középmező akár egy barokk kötésé is lehetne, de a keret még reneszánsz. Hat ilyen típusú felvidéki kötés védi az RMK-ákat. Ezek a Káldi-féle 1626-ban Bécsben megjelent teljes katolikus Biblia (62., 63. és 65. sz.)[182] és ugyancsak Káldi vasárnapi, valamint ünnepi prédikációinak 1631. évi pozsonyi (68., 69. és 71. sz.) példányait takarják.

[177] Gondoljunk csak a keleti szőnyegekre. (BATÁRI Ferenc: *Oszmán-török szőnyegek*. Budapest-Keszthely 1994. (Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei I.); PÁSZTOR Emese: *Oszmán-török szőnyegek*. Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből. Budapest 2007.

[178] HOHL 1989.324-330.; Uő. 2001. 12-14.

[179] BÁNFI 1999. 711-726.; BÁNFI 2000/1. 417-442.; BÁNFI 2000/2. 9-27.; BÁNFI 2007. 41-73. A kiemelt latin nyelvű kéziratos kalendárium töredéken a májusi-augusztusi hónapok láthatók. Valószínűleg nem magyar szerző munkája, ugyanis augusztus 20-án nem említi Szent István ünnepét. Amennyiben ónaptár, akkor 1579. vagy 1584. évre készülhetett. (SZENTPÉTERY 114., 29. naptár.

[180] MUCKENHAUPT 2006. 213-228.

[181] Uo. 215., 1. kép.

[182] A restaurálás előtt készített felvételek alapján bizonyítható, hogy a 60., 61. és 64. szám alatt közölt, és 1985-ben a somlyói kolostor falából kibontott *Szent Bibliá*k megsemmisült kötése is ugyanehhez a csoporthoz tartozott.

A műhely még feldolgozásra vár.[183] A középmező akár barokk kötésé is lehetne, de a keretek még reneszánsz stílusúak. A táblákat németes palmettás, lombdíszes-medalionos és több növényi díszítésű, köztük egy igen szép metszésű rozettás-indás görgető keretezi, míg a centrumban díszes kartusban megjelenik a Jézus (IHS)-monogram, s mandorla formájú, sugaras mezőben Mária a Kisdeddel. Hasonló mintájú az erdélyi misszióban is munkálkodó Vásárhelyi Gergely (1560/1561-1623) jezsuita tanár 1618-ban Bécsben nyomtatott perikopáskönyvét (epistolák) és elmélkedéseit védő kötésnek a középmezője, ez azonban egy másik műhely terméke (55. sz.).

Tizenkét 17-19. századi erdélyi kötést azonosítottunk. Közülük három kolozsvári világi műhelyek terméke (48., 85., 131. sz.), hét 17-18. századi csíksomlyói ferences kompáktorok munkája (14., 81., 92., 93A., 98., 103., 110. sz.). További két somlyói kötés (93. és 107. sz.) mindennapi használatra készült, de mégis jelentős művelődéstörténeti értéket képviselnek. Az 1685. évi *Novae quaedam missae* című csíki nyomtatvány (93. sz.) félbőr tábláiból húsz 17-18. századi magyar és latin nyelvű eddig ismeretlen, jobbára Taploczai István (1631-1678)[184] gvárdián személyéhez kötődő leveleket, kéziratos dokumentumokat emeltek ki (T 151-170). Illyés András erdélyi püspök 1693-ban Bécsben nyomtatott prédikációi 18. századi somlyói félbőr kötésének gerincén a bordákat farkasfogas filéták övezik.[185] A kötésben a ferences Harmadik Rend számára kiadott, még kibontatlan és ismeretlen 18. századi csíki egyleveles nyomtatvány töredéke látszik (107. sz.).

Eddigi ismereteink szerint a somlyói könyvkötő műhely a 17. század első felében, feltehetően Somlyai Miklós (1600k.-1661) első gvárdiánsága alatt kezdhette működését. A legrégebbi ismert terméke 1644-1650 között készült Marcus Bandinus moldvai apostoli adminisztrátor számára.[186] A műhelynek ez az első periódusa 1661-ig tartott, amikor az Erdélyt büntető hadjárat során a törökök és tatárok betőrtek Csíkba, a falvakat, a somlyói templomot a kolostorral felgyújtották és feldúlták.[187] Az első periódusban a kötések ahhoz a 17. századi erdélyi vaknyomásos kötéstípushoz tartoznak, amelyek még a magyarországi és erdélyi német típusú reneszánsz kötések stílusának jegyeit viselik. A műhely 1676-tól a 19. század végéig a nyomdával párhuzamosan működött. 1676-ban történetében újabb korszak kezdődött. Ahogyan a nyomdát jól felfogott érdekből állították fel Kájoni Jánosék, úgy a könyvkötő műhely felújítását is a szükség diktálta. Ezután az erdélyi kötéstörténet különös példáival, bizonyos értelemben csíksomlyói kiadói kötésekkel állunk szemben. Itt kötötték be a nyomdában kiadott könyveket, a híres könyvtár egyes darabjait, de külső megrendelésre is dolgoztak. Ebben az időszakban gyarapodott a díszítőszerszámok száma, és késő reneszánsz, átmeneti stílusú, valamint legyezőmintás kötések készültek. A 18. században részben folytatják az előző periódus stílusát, ezután a század közepétől stílusváltás állt be, újabb, barokk, majd rokokó mintás bélyegzőkkel gazdagították a készletet. Virágkorát a műhely a 17-18. században érte el. Ezt követően a nyomda és a könyvkötő műhely életében a hanyatlás korszaka következik, a kolostor

[183] Rozsondai Marianne a magyarországi könyvtárakban a csoport további vélhetően pozsonyi kötésére bukkant. Kutatásai során megállapította, hogy köztük tizenkét olyan kötés található, amelyen az említett nagyszombati CH-csoport görgetőinek egy részével találkozott. A két műhely közötti összefüggéseinek feltárása további kutatás feladata marad (ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 305.)

[184] GYÖRGY 504-505., 357. sz.

[185] A filéta a CsSzM gyűjteményében található, ltsz. 25.

[186] MUCKENHAUPT 2002. 346-347, 351, 358, 8. ábra.; *Katalógus* 2007. 51., V-1.

[187] SZŐCS János: *17. századi csíkszéki pogánydúlások*. In: Acta 1995. Sepsiszentgyörgy 1996. 147-149.

kompáktorai a könyveket főleg egyszerű és olcsóbb egész- vagy félbőr-, ill brokátpapírba vagy dúcnyomású színes papírba kötötték be.[188]

A műhely első periódusáról 2002-ben közöltünk tanulmányt.[189]

Az RMK-állományban két kötés a 17. század utolsó negyedében, a műhely 1676 utáni periódusában készült. Nádasi János (1613/1614-1679) jezsuita *Seraphinus divini amoris* c. Prágában 1666-ban nyomtatott művének 17. századi kötését csupán két bélyegző díszíti: apró virág az átlókból kialakított mezőkben és a centrumot hangsúlyozó feliratos lemezdísz (81. sz.)[190] A magyar és ferences szentek saját miséit is tartalmazó *Nova quaedam officia* c. 1685-i csíki liturgikus könyv kötése szélén magyar típusú akantuszos-palmetta fut körbe (92. sz.)[191] Ez a motívum a 17. század elejétől kezdődően az erdélyi kötések kedvelt ornamense, sokszor a németes palmettás görgető kíséretében keretezi a késő reneszánsz táblákat.[192] Ez a magyaros reneszánsz hatású minta a 17. századi erdélyi fafaragványok, selyemhímzések, később a népi varottasok egyik gyakori díszítőeleme.[193] A középmezőben olyan gótikus palmettás bélyegző látható, amely a bécsi műhelyek[194] és a bécsi típusú kötések[195] jellegzetes motívuma. Olykor gótikus rozettával tölti ki a somlyói kötések középmezőjét, egészen a 18. század közepéig.[196]

Két átmeneti reneszánsz-barokk stílusú somlyói kötés szignált. Lukács Mihály *Albumá*nak kötése RMK-töredékek hordozója (103. és 112. sz.). A táblákat két különböző németes palmettás görgető díszíti,[197] középen kisebbméretű IHS- és Mária-monogram látható sugaras, szívidomos mezőben. A 110. leltárszámú görgetőt RVDO.//L.//PIS.-név szignálja,[198] ami önmagában nagyon érdekes, ugyanis az igazi német reneszánsz kötéseken főleg a figurális görgetőket és lemezeket szignálják. Ezzel szemben a 17. századi erdélyi kötéseken a növényi díszítésű

[188] MUCKENHAUPT 2002. 352-353.

[189] MUCKENHAUPT 2002. 341-359.

[190] Rajta Kempis Tamás *De imitatione Christi* című művéből vett Vanitas//Vanitatvm// et Omnia// Vanitas// Praeter// Amant// Devm-idézet olvasható.

[191] *Katalógus* 2007. II.-7.)

[192] TOLNAI Gábor: *Legyező-díszes könyvkötések Erdélyben. (Egy díszítő-motívum története)*. Magyar Könyvszemle. 1939. 264, 4. kép.; SZENTIMREI Mihály: *Bethlen Gábor fejedelmi könyvtárának egy darabja Sárospatakon*. Magyar Könyvszemle. 1974, 1-2. sz. 29-30.; MUCKENHAUPT 2002. 358-359., 8. és 9. ábra.; *Katalógus* 2007. 50-51., V-1., 53-54., V-5.

[193] BALOGH Jolán: *Az erdélyi reneszánsz ornamentika néhány virág-motívuma*. In: *Emlékkönyv Kelemen Lajos születésének nyolcvanadik évfordulójára*. Bukarest, Tudományos Könyvkiadó, 1957. 17-19. (A Bolyai Tudományegyetem kiadványai. I. Tanulmányok. 1. Kolozsvár, 1957.; BÁRÁNYNÉ OBERSCHALL Magda: *Magyar iparművészet a hódoltság korában*. In: *Magyar művelődéstörténet. III. A kereszténység védőbástyája*. Magyar Történelmi Társulat. Hasonmás kiadás. 1991. 598, 603.; BALOGH Jolán: *A népművészet és a történeti stílusok*. In: *Tárgyalkotó népművészet*. Szerkesztette BELLON Tibor–FÜGEDI Márta–SZILÁGYI Miklós. Budapest, Planétás Kiadó, 1998. 155-157. (Jelenlévő múlt).; F. HALAY Hajnal–SZENTIMREI Judit: *Toroczkói varrottasok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1997. 46-49.; *Magyar reneszánsz és barokk hímzések. Vászonalapú úrihímzések*. Szerk. BARDOLY István. Budapest 2001. 84, 84. sz. (Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményei II.)

[194] HOLTER Tafel 4-8, 12-15, 17, 18, 20, 21.

[195] MUCKENHAUPT 1999. 64. II. 51., 75. kép.

[196] MUCKENHAUPT 2002. 359., 9. ábra.

[197] Mindkét szerszám a múzeum gyűjteményében található: ltsz. 110 és 111.

[198] Ltsz. 110: MUCKENHAUPT 2002. 355-357. 1., 5. ábra.; *Katalógus* 2007. 51-52, V-1a. (leírás és ábra).; Ltsz. 112: MUCKENHAUPT 2002. 355-356., 3. és 6. ábra.; *Katalógus* 2007. 53, V-3a. (leírás és ábra).

görgetők szignálása több műhelynél is előfordul.[199] A magyaros és a jelöletlen német palmettás görgetőn kívül, a szignált görgető gyakori kísérője még egy németes görgető. Ezen lombdíszek között három medalionos férfiportré és egy angyalfej sorakozik.[200] Ez a díszítőelem nem látható az RMK-ák kötésein, azonban a somlyói könyvkötők a kedvelt magyaros és a három németes görgetőből nyerték a kötéstáblák mintáit már a 17. századtól, a műhely első periódusától kezdődően, egészen a 18 századik.

Az 1693. évi nagyszombati kiadású *Missae*nek tábláit is a fenti szignált görgető keretezi körös-lombdíszes rácsozattal és ékköves görgetővel együtt[201] (110. sz.). Nem tudjuk ki rejtőzik a betűk mögött, csupán feltételezük, hogy a felirat a könyvkötő vagy a metsző nevére utalhat.

A somlyói kötéseinek egy részét legyezőminta díszíti, amely a 17. századtól kezdődően több erdélyi műhelynél is előfordul.[202] Ilyen jellegű a Csíki Székely Múzeumban a 3741-es leltárszámú kötés, amelyből az 1685. évi *Novae quaedam missae* című somlyói nyomtatvány töredékét emelték ki (T 150.; 93A. sz.) A somlyói ferences kompáktorok legalább három legyezős bélyegzőt használtak a 17-18. században, közülük kettő átvészelte a századok viszontagságait.[203]

A Gregorius Coelius Pannonius, a római San Stefano Rotondo monostor perjele által fordított és magyarázott 1537-ben Velencében nyomtatott pálos szabályzat aranyozott fekete színű bőrkötése az ún. direktórium típusú somlyói kötések stílusjegyeit mutatja. A csoport névadói a 19. században Csíksomlyón nyomtatott *Directorium*ok, vagyis liturgikus naptárok. Ezek kötése általában egyszerű, márványozott és egyszínű papírtábla, ritkában bőr, az utóbbiakat díszítik is. Stílusuk nem teljesen egységes, olykor egy kötésen reneszánsz, barokk és rokokó bélyegzők alkotnak együtt kompozíciót. E kötéseket mindig aranyozták, a középmező jellegzetes motívumai az IHS- vagy a Mária-monogram variánsai, a kehely, kereszt, a keresztre feszített Jézus, Mária a Kisdeddel és a ferencesek szimbóluma. Az *Annotationes* egyszerű elegáns kötésének tábláit aranyozott vonal keretezi, míg a középmezőt talpas kereszt uralja (14. sz.)

A 17. század elejére különböző okokból (a könyvnyomtatás elterjedése, vallás vagy rítusváltozás, a török és a reformáció könyvpusztításai, a közöny) érdektelenné vált középkori könyvanyag szolgálta a legolcsóbb kötészeti anyagot. Mezey László szerint "a kéziratosság korára vonatkozó ismereteink a fragmentumok nélkül nem lehetnek teljesek. Következésképpen a velük való foglalkozás magától érthetődő tudományos feladat, függetlenül az egyébként épségben vagy viszonylagos teljességben megmaradt kódexek számától."[204] Az évek folyamán a múzeum gyűjteményében mi is külön nyilvántartásba vettük az egykori papír- vagy pergamen kódexlapba kötött könyveket. Az 1985-ös könyvlelet feldolgozása kapcsán pedig az ún fragmenta-gyűj-

[199] Például a CsSzM-ban: ltsz. 850. (B. C. vagy B. G.), ltsz. 1901. (M. G.), 3928. (B. C. vagy B. G. és M. G.). A kötések mind ugyanazon erdélyi műhelyből kerültek ki.

[200] A CsSzM-ban a 17. századi szerszám leltárszáma: 111. (MUCKENHAUPT 2002. 355-356., 2., 7a.-7c. ábra.; *Katalógus* 2007. V-1b., leírás és ábra.)

[201] A CsSzM-ban a 17. századi szerszám leltárszáma: 109.

[202] TOLNAI Gábor: *Legyező-díszes könyvkötések Erdélyben*. Magyar Könyvszemle. 1939., 3. sz., 247-265.; HEREPEI János: *Az erdélyi könyvkötészet történetéhez. 1. Újabb adat az erdélyi legyeződíszes könyvkötés korának és eredetének meghatározásához*. Erdélyi Múzeum. XLVII (új folyam XIII.) (1942), 2. füzet. 251-256. Ua. In: *Adattár a XVII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez*. II. Budapest-Szeged 1966. 168-177.); Uő.: *A legyeződíszes könyvkötés kolozsvári mestere*. Magyar Könyvszemle. 1957., 2. sz. 155-165.; ROZSONDAI 2004. 42-44.

[203] CsSzM, ltsz. 81. (17. sz.) és 18. (18. sz., szignált: WISLOCKI) .

[204] MEZEY László: *Fragmenta codicum. Egy új forrásterület feltárása (1974. január-1975. július)*. MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei 30 (1978). 65.

teményt hoztuk létre. A liturgikus és kottás középkori pergamen kódexlapba kötött könyvekről 2006-ban jelent meg Czagány Zsuzsával és Papp Ágnessel közösen dolgozat.[205]

Négy RMK pergamenkódex-töredék lapba kötött, ezek mind szerepelnek az említett tanulmányban. Az 1518. évi velencei *Missale Strigoniense* hordozókönyve Kájoni János *Sacri Concentus*a (10. sz.). Kötése 16. század eleji, valószínűleg erdélyi ferences *Hymnarium* töredéke, amelyen a Maria Magdolna zsolozsmába illeszkedő *Nardi Maria pisci*-himnusz van. Werbőczi István (1458/1460-1541/1542) jogtudós 1572. évi kolozsvári *Decretum*ának kötése erdélyi (szászföldi) *Graduale*-töredék a 14. század második feléből. Rajta a Pünkösd utáni vasárnapok allelujája repertoárjából vett részek olvashatók. (27. sz.). Monoszlóy András (1552-1601) tanár, majd veszprémi püspök *De cultu imaginum* c. Nagyszombatban 1589-ben kiadott művének pergamenkötése 15. század eleji erdélyi *Antiphonale* lapja (44. sz.). A töredéken Jézus mennybemenetele ünnepének antiphonái láthatók. Hasonlóképpen Szilvási János *Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae* c. Kolozsváron 1597-ben a Heltai nyomdában megjelent vitairatának kötése vélhetően magyarországi 15. századi *Hymnárium* részlete (45. sz.)

[205] CZAGÁNY–MUCKENHAUPT–PAPP. 149-232. (Bevezető tanulmány és latin nyelvű katalógus, 30 tétel.)

ÚTMUTATÓ A KATALÓGUS HASZNÁLATÁHOZ

A katalógus minden számozott tétele két részből áll: a bibliográfiai leírásból, amely a teljes példány adatait közli, és a példányleírásból, amely a múzeumi gyűjtemény saját példányának a részletes leírását adja. A könyveket időrendi sorrendben közöljük. Az azonos esztendőben megjelent művek a nyomdahelyek betűrendjében, az év nélkül kiadottak a század végére kerültek, híven Szabó Károly közlési módjához.

I. A bibliográfiai leírás

Tartalmazza a példány címleírását. A címeket értelemszerűen rövidítettük, pontozással jelölve a kihagyott részt. A szöveget betűhűen, a nagy- és kisbetűket a mai helyesírás szerint írtuk, az abbreviatúrákat feloldottuk. Az impresszum adatait külön sorban állnak, az évet mindig arab szám jelzi. A kolofonból vett adatokat ( ) jelzi. Új sorban jelöljük a formátumot, majd ezt a terjedelem követi. Az utolsó sorban a szakirodalmi hivatkozások állnak.

II. A példányleírás

A gyűjtemény saját példányának a részletes leírását mutatja be, annak egyedi jellemzőivel:

A Csonka példány esetében a hiányok.

B A kötés anyaga, díszítése, színe, stílusa, állapota, kora, irodalma.

C A proveniencia adatai: a posszesszorbejegyzések betűhíven, lehetőleg időrendben, tulajdonbélyegzők, régi jelzetek (lehetőleg tulajdonoshoz kötve), az előfordulási hely feltüntetésével. A rövidítéseket [ ] zárójelben oldjuk fel.

D A kötet további bejegyzései, a széljegyzetek kora, nyelve. Kézi díszítések, rubrikálás, egyéb megjegyzések.

E A kolligátumok esetében utalunk az első tag tételszámára, az első tagnál pedig felsoroljuk valamennyi hozzákötött, jegyzékünkben szereplő magyarországi nyomtatvány tételszámát. Ha 1711 utáni nyomtatvány vagy nem RMK kategóriához tartozó kiadvány az első tag, vagy ilyen (is) található a gyűjtőkötetben, ezeket is röviden leírjuk.

F A példány irodalma.

A tétel utolsó adata a példány mai jelzete, vagyis leltári száma.

A töredékek esetében a hordozókönyvvel kapcsolatos adatokat gyűjtöttük egybe. Itt szükségesnek láttuk, hogy a könyv, a kísérő anyagok és végső soron a töredékek sorsáról minél többet eláruljunk.

A mutatókban a kolligátumok, hordozókönyvek és az 1711 után kiadott régi magyar kiadványok vagy a külföldiek nyomdászainak neve után felsorolt tételszámokat nem emeltük ki. A bevezetőben szereplő nevekre kurzív típusú számmal hivatkozunk.

A RÖVIDÍTVE IDÉZETT FORRÁSOK JEGYZÉKE

ÁBEL	ÁBEL Jenő jegyzetei a csíksomlyói rendház könyvtárában. MTAK Mss 335/6.
ADAMS	ADAMS, H[erbert] M[ayow]: Catalogue of books printed on the continent of Europe 1501-1600 in Cambridge libraries. I-II. Cambridge 1967.
ALBERT	ALBERT Dávid: 400 éves a székelyudvarhelyi Tamási Áron Gimnázium. Székelyudvarhely 1993.
Annotationes	Annotationes in regulam Divi Augustini episcopi, Hungarico sermone luculentissime donatam, in gratiam fratrum eremitarum ordinis Sancti Pauli primi eremite. Az 1537-ben Velencében megjelent munka reprint kiadása. Csíkszereda 2001. Szerk. és az előszót írta SARBAK Gábor. Csíkszereda 2001. (A Csíksomlyói Ferences Könyvtár Kincsei 2.)
ANTAL	ANTAL Imre: "Tisztesség adassék". Lapok a Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium történetéből. Csíkszereda 1994.
APPONYI	APPONYI Sándor: Hungarica. Ungarn betreffende im Auslande gedruckte Bücher und Flugschriften. I-IV. München 1903-1927.
BALLAGI	BALLAGI Aladár: A csíksomlyói szent-ferenczrendi zárda könyvtára. Magyar Könyvszemle 4 (1879) 4-5. sz. 266-267.
BÁNDI 1894	BÁNDI Vazul: A csiksomlyói róm. kath. Főgymnasiumban fennálló „Mária Társulat". A Csiksomlyói Róm. Kath. Főgymnasium értesítője az 1893-94. tanévről. Csik-Szeredában 1894. 6-29.
BÁNDI 1896	BÁNDI Vazul: A csiksomlyói Rom. Kath. Főgymnasium története. A Csiksomlyói Róm. Kath. Főgymnasium értesitője az 1895-96. tanévről. Csik-Szereda 1896.
BÁNFI 1999	BÁNFI Szilvia: Az 1577-es szikszói csatát megéneklő ismeretlen krónikás ének. Irodalomtörténeti Közlemények 1999. 5-6. sz. 711-726.
BÁNFI 2000/1	BÁNFI Szilvia: A csíksomlyói ferences gyűjteményben lappangó ismeretlen, 16. századi debreceni nyomtatvány-töredékek. Magyar Könyvszemle 116 (2000) 4. sz. 417-442.
BÁNFI 2000/2	BÁNFI Szilvia: A Fiú és Jehovah. Ismeretlen művek Komlós András műhelyéből. In: Egyház és művelődés. Fejezetek a református művelődés XVI-XIX. századi történetéből. Debrecen 2000. 9-27.

BÁNFI 2001	BÁNFI Szilvia: Még egyszer a Melius-féle nyomtatvány-töredékről. Magyar Könyvszemle 117 (2001) 2. sz. 249.
BÁNFI 2007	BÁNFI Szilvia: Újabb adalékok az 1570-es esztendő református és unitárius sajtópolémiáihoz. In: Translatio librorum. Tanulmányok az Oroszországból Sárospatakra visszaszolgáltatott könyvek kapcsán. Budapest 2007. 41-73.
BARÁTH	BARÁTH Béla: Ősnyomtatványok Csíksomlyón. Erdélyi Tudosító 20 (1941) 4. sz. 54-56; 6. sz. 88.
BCB Cat	KLINDA Mária: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár 1601 előtti nyomtatványainak katalógusa. Budapest 2001.
BENDA	BENDA Kálmán: Ferences iskola Esztelneken a XVII. században. In: Az értelmiség Magyarországon a 16-17. században. Szerk. ZOMBORI István. Szeged 1988.
BENEDEK	BENEDEK Fidél: P. Halász-Losteiner Leonárd történetíró 1744-1826. Kézirat. Csíksomlyó, Ferences Kolostor Könyvtára, jelzet nélkül.
BENEDEK 2000	BENEDEK Fidél: Kájoni János. In: Csíksomlyó (Tanulmányok). Sajtó alá rendezte és a bevezető tanulmányt írta SAS Péter. Előszó P. BENEDEK Domokos OFM provinciális. A kísérőtanulmányt írta és a bibliográfiát összeállította P. PAP Leonárd OFM. Kolozsvár 2000. 347-481. (Szent Bonaventura-Új sorozat 22.)
BENEDEK 2005	BENEDEK Fidél: Ferences kolostorok. Csíkszereda 2005.
BENEDEK–MUCKENHAUPT	BENEDEK Éva–MUCKENHAUPT Erzsébet: Az 1985. évi „menthetetlennek" nyilvánított csíksomlyói könyvlelet konzerválása és azonosítása. In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2004. Csíkszereda 2004. 161-186.
BENKŐ	BENKŐ Elek: A siménfalvi rovásemlék és köre. In: Emlékkönyv Jakó Zsigmond születésének nyolcvanadik évfordulójára. Kolozsvár 1996. 55-64.
Bibl. Teleki-Bolyai 15	Catalogus incunabulorum Bibliothecae Teleki-Bolyai. Tîrgu-Mureş 1971.
Bibl. Teleki-Bolyai 16	Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum Bibliothecae Teleki-Bolyai. Novum Forum Siculorum. Tom. I-II. Composuerunt: SPIELMANN-SEBESTYÉN Mihály et BALÁZS Lajos, AMBRUS Hedvig, MESAROŞ Ovidia. Tîrgu-Mureş-Neumark am Mieresch-Marosvásárhely 2001.
BIRÓ 1925	BIRÓ Vencel: *A Báthoryak kora*. In: Az erdélyi katholicizmus múltja és jelene. Dicsőszentmárton, 1925. 48-55.

BIRÓ 1929	BIRÓ Vencel: Bethlen Gábor és az erdélyi katholicizmus. Cluj-Kolozsvár, 1929. 3–23. (Az Erdélyi Katolikus Akadémia felolvasásai. Szerk. GYÖRGY Lajos. I. oszt., 1. sz.)
BITSKEY	BITSKEY István: Hungáriából Rómába. A római Collegium Germanicum Hungaricum és a magyarországi barokk művelődés. Budapest, 1996.
BOGA	BOGA Alajos: A katolikus iskolázás múltja Erdélyben. Cluj-Kolozsvár, 1940.
BMC	British Museum, London. Catalogue of books printed in the XV. century now in the British Museum. I-X. London 1908-1971.
BNH Cat.	SOLTÉSZ Erzsébet–VELENCZEI Katalin–W. SALGÓ Ágnes: Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum qui in Bibliotheca Nationali Hungariae Széchényiana asservantur. Editiones non Hungarice et extra Hungariam impressae. I-III. Budapest 1990.
Bocskor János énekeskönyve	Bocskor János énekeskönyve 1716-1739. DOMOKOS Pál Péter hagyatékából s. a. r. CSÖRSZ Rumen István. Kolozsvár 2003.)
BOHONOS	BOHONOS, Maria: Katalog starych druków Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Polonica wieku XVI. Wrocław-Warszawa-Kraków 1965.
BOROS	BOROS Fortunát: Losteiner Leonárd. Hirnök. 23 (1926) 15-16. sz. 332-333.
BORSA 1972	BORSA Gedeon: Nyomtatványok Manlius kötéstábláiban. In: Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1972. Budapest 1975. 165-203.
BORSA 1995	BORSA Gedeon: Pótlások és igazítások a „Régi Magyarországi Nyomtatványok" első kötetéhez. VII. Magyar Könyvszemle 112 (1995) 3. sz. 287-304.
BORSA 1996	BORSA Gedeon: Kötéstáblából előkerült ismeretlen, XVI. századi bártfai nyomtatványok. In: Könyvtörténeti írások. I. Budapest, 1996. 271-274.
BORSA 2005	BORSA Gedeon: Laskai Osvát és Temesvári Pelbárt műveinek megjelentetői. Magyar Könyvszemle. 121 (2005) 1. sz. 1-24.
BRV	BIANU, Ioan–HODOS, Nerva–(SIMIONESCU, Dan): Bibliografia românească veche. I-IV. Bucureşti, 1903-1944.
C	COPINGER, W[alter] A[rthur]: Supplement to Hain`s Repertorium bibliographicum. P. 1-2. London 1895-1902.

CIH	Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur. Ed. Géza SAJÓ et Erzsébet SOLTÉSZ. In colligenda materia et identificandis incunabulis socii fuerunt Csaba CSAPODI et Miklós VERTÉSY. I-II. Budapest 1970.
Codex Caioni	Codex Caioni saeculi XVII (facsimile). Ed. Saviana DIAMANDI. Bucureşti 1993.; Codex Caioni (transcriptiones). Ed. Saviana DIAMANDI, Ágnes PAPP. Budapest 1994.
CZAGÁNY–MUCKENHAUPT–PAPP	CZAGÁNY Zsuzsa–MUCKENHAUPT Erzsébet–PAPP Ágnes: Liturgikus és kottás középkori kódextöredékek a csíksomlyói ferences kolostor egykori könyvtárának állományában. In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2005. Csíkszereda 2006. 149-223.
DANKANITS 1963	DANKANITS Ádám: Ismeretlen erdélyi nyomtatványok. Nyelv– és Irodalomtudományi Közlemények VII (1963) 1. sz. 106-108.
DANKANITS 1974	DANKANITS Ádám: 16. századi olvasmányok. Bukarest 1974.
DÉZSI 1900	Szt. Ágoston reguláinak magyar fordítása Coelius [Bánffy] Gergelytől. Bevezetéssel ellátva kiadta DÉZSI Lajos. Budapest 1900.
DÉZSI: Suppl.	Supplementum ineditum Ludovici Dézsi. DÉZSI Lajos kiadatlan kiegészítései. 1537-1667. SZTRIPSZKY Hiador Adalékok című műve utánnyomatának függelékében. Budapest 1967.
DOMOKOS 1941	DOMOKOS Pál Péter: A moldvai magyarság. Kolozsvár 1941. 411-518
DOMOKOS 1979	DOMOKOS Pál Péter: "… édes hazámnak akartam szolgálni…". Kájoni János: Cantionale Catholicum. Budapest 1979.
ECSEDY	V. ECSEDY Judit: A könyvnyomtatás Magyarországon a kézisajtó korában 1473-1800. Budapest 1999.
EDIT 16	Le edizione italiane del XVI. secolo. Censimento nazionale. I-III. Roma 1989-1993. = http://www.edit.iccu.sbn.it
EDIT 17	http://ww.internetculturale.it
Ehjm	BALÁZS Mihály–FRICSY Ádám–LUKÁCS László–MONOK István: Erdélyi és hódoltsági jezsuita missziók. I/2. 1617-1625. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez. 26/2.) Szeged, 1990.
ENDES	ENDES Miklós: Csík-, Gyergyó, Kászon-székek (Csik megye) földjének és népének története 1918-ig. Budapest 1938.

Erdély története	Erdély története. I-III. k. Szerk MAKKAI László, MÓCSY András, SZÁSZ Zoltán. Főszerk. KÖPECZI Béla. Közreműk. BARTA Gábor. Budapest, 1986.
ESTREICHER	ESTREICHER, Karol: Bibliografia Polska. Polnische Bibliographie. Część III. Stólecie XV-XVIII. Tom 1-22. Ogózbioru tom 12-33. Kraków 1891-1939.
FARKAS	FARKAS Gábor Farkas: A nagyszombati egyeteni könyvtár alapításkor. Budapest-Szeged 2001. (A Kárpát-medence koraújkori könyvtárai III.)
FEJÉRPATAKY	FEJÉRPATAKY László: Csíksomlyói jegyzetek. 1908. július 14-18. OSzK Fol. Hung. 1525.
Ferences könyvtárak 1681-1750	Katolikus intézményi könyvtárak Magyarországon. Ferences könyvtárak 1681-1750. Függelék. Plébániák és más rendházak könyvtárai. Sajtó alá rendezte ZVÁRA Edina. Szerk. MONOK István. Budapest 2008. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 19/3. Sorozatszerkesztő KESERŰ Bálint, BALÁZS Mihály)
FERENCZI	FERENCZI Ilona: Das Fragment aus Csíksomlyó als Reformationsdenkmal Ungarische Präfationen und tropisierte *Ite missa est*-Sätze. Studia Musicologica Academiae Scientiarum Hungaricae 44 (2003) 1-2. sz., 47-62.
FERMEDŽIN	FERMEDŽIN, Eusebius: Acta Bosnae potissimum ecclesiastica. Zagrabiae 1892. 379-382
GALLA	GALLA Ferenc: Simándi István vál. erdélyi püspök pápai kinevezésének ügye. In: Notter Antal emlékkönyv. Budapest 1941.
GEGŐ	GEGŐ Elek: A moldvai magyar telepekről. Buda 1838. 98-166.
GLÓSZ 1884	GLÓSZ Miksa: A csik-somlyói Szent-Ferencz-rendi szerzetesek nyomdájában az 1662-1884-dik évig megjelent és egyéb nyomtatványok teljes címtára. Csik Somlyón 1884.
GLÓSZ 1885	GLÓSZ Miksa: A Csik-Somlyói Szent Ferenczrendi szerzetesek könyvtárában található régi magyar könyvek jegyzéke. Csik-Somlyón 1885.
GLÓSZ 1886	GLÓSZ Miksa: A csiksomlyói róm. kath. főgymnasium tanári könyvtárának vázlatos története. In: A Csiksomlyói Róm. Kath. Főgymnasium értesítője az 1885-86-ik tanévről. Csik-Szeredában 1886. 3-37.
GLÓSZ 1888	GLÓSZ Miksa: A csiksomlói róm. kath. Főgymnasium tanári könyvtárának szaklajstroma. (Második közlemény). In: A Csiksomlyói Róm. Kath. Főgymnasium értesítője az 1887-88-ik tanévről. Csik-Szeredában 1888. 3-33.

GYÖRGY	GYÖRGY József: A ferencrendiek élete és működése Erdélyben. Cluj-Kolozsvár 1930. 182-183.
H	HAIN, Ludovicus: Repertorium bibliographicum, in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD typis expressi […] recensentur. P. 1-4. Stuttgartiae-Lutetiae Parisiorum 1826-1838.
HOHL 1989	HOHL, Werner: Ornamentenplatten. Gutenberg-Jahrbuch. 1989. 324-330.
HOHL 2001	HOHL, Werner: Das Pellegrino-Motiv-ein beliebtes Mauresken-Motiv. Nachtrag zu „Ornamentplatten" (Gutenberg-Jahrbuch. 1989. S. 324-330.). Einband Forschung. Informationsblatt des Arbeitkreises für die Erfassung und Erschließung Historischer Bucheinbände (AEB). Heft 8/April 2001.12-14.
HOLTER	HOLTER, Kurt: Verzierte Wiener Bucheinbände der Spätgotik und Frührennaissance Werkgruppen und Stempeltabellen. Codices manuscripti 1977. Sonderheft. 1-62.
HUBAY	HUBAY Ilona: Missalia Hungarica. Régi magyar misekönyvek. Budapest 1938. (Az Országos Széchényi Könyvtár kiadványai 5.)
IMETS-LAKATOS	IMETS Fülöp Jákó-LAKATOS Kornél: A B. Sz. Mária Társulatának törvényei és áhitatossági gyakorlatai. A latin kiadások nyomán 1852-ben magyarul szerkesztette nagytisztelendő P. Bodó Benjámin Sebestyén társulati elnök és gymn. tanár által; most pedig bővebb épülés czéljából ujolaj szerkesztve és kinyomtatva I[mets] F[ülöp] J[ákó] és P. L[akatos] K[ornél] által. (A csiki M.-Társulat tulajdona.) [Csíksomlyó], a csiksomlyói kolostor betüivel 1877.
Index Aur.	Index Aureliensis. Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum. I-XI. Baden-Baden 1962-1996.
JAKÓ KLÁRA	JAKÓ Klára: Az első kolozsvári egyetemi könyvtár története és állományának rekonstrukciója 1579-1604. (Erdélyi könyvesházak I.) Szeged 1991. (Adatár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 16/1. Szerk. KESERŰ Bálint).
JAKÓ ZSIGMOND	JAKÓ Zsigmond: Négy évszázad a művelődés szolgálatában. Korunk. 1979. 7-8. sz. 545-554
KÁJONI: Fekete Könyv	KÁJONI János: Fekete Könyv. Az erdélyi ferences kusztódia története. Kájoni János kézirata 1684. DOMOKOS Pál Péter anyagának felhasználásával sajtó alá rendezte, a jegyzeteket és az utószót írta, valamint a Kusztódia történetét fordította MADAS Edit. Az okleveleket fordította SZOVÁK Kornél. Szeged 1991. (Adattár XVI-XVIII. századi szellemi mozgalmaink történetéhez 31. Szerk. KESERŰ Bálint.)

KÁJONI: Organo-Missale	KÁJONI János: Organo-Missale Fratris Patris Joannis Kaioni Ordinis Minorum Organistae et Organifabri Guardiani Conventus Mikhaziensis Anno 1667. Bevezető és átírás RICHTER Pál. Csíkszereda 2005. (A Csíksomlyói Ferences Kolostor Kincsei 3.)
KARÁCSONYI	KARÁCSONYI János: Szt. Ferencz rendjének története Magyarországon 1711-ig. I-II. Budapest 1923-1924.
KARADJA	KARADJA, Constantin I.: Lista incunabulelor din România, 1937. Biblioteca Națională București (a gépelt kézirat fotokópiája a bukaresti Nemzeti Könyvtárban). Ref. III. 681.
Kirchenlexikon	Biographisch-Bibliographisches Kirchenlexikon. Bd I-XXIX. Hamm-Herzberg-Nordhausen 1990-2008.
KOROKNAY 1966	SZ. KOROKNAY, Éva: Eine ungarische Renaissance-Einbandgruppe vom Anfang des 16. Jahrhunderts. Gutenberg-Jahrbuch 1966. 361-171.
KOROKNAY 1973	SZ. KOROKNAY Éva: Magyar reneszánsz könyvkötések. Kolostori és polgári műhelyek. Budapest 1973. (Művészettörténeti Füzetek 6.)
A krakkói nyomdászat	Rola krakowskich drukarzy w kulturze węgierskiej–Die Rolle des krakauer druckwesens in der ungarischen Kultur–A krakkói nyomdászat szerepe a magyar művelődésben. A tanulmányt írta V. ECSEDY Judit. A bibliográfiát összeállította P. VÁSÁRHELYI Judit, DÖRNYEI Sándor, KERTÉSZ Balázs. Budapest 2000.
KYRISS	KYRISS, Ernst: Verzierte gotische Einbände in alten deutschen Sprachgebiet. Textband, Tafelband 1-3. Stuttgart 1951-1958.
LOSTEINER: Cronologia	LOSTEINER, Leonardus: Cronologia topographico-chorographica seu sub specie annuae felicitatis et calamitatis Provinciae Transylvanicae et Siculiae descriptio pervetusti Monasterii Csik Somlyoviensis ad Beatam Virginem Visitantem... . Kolozsvár 1777-1778. Kézirat. Csíksomlyó, Csíksomlyói Ferences Könyvtár, jelzete: A VI. 7/5254.
LOSTEINER: Propago vitis	LOSTEINER Leonárd: Propago vitis Seraphicae in Tansilvaniam protensa... seu Historia chronologico-topographica Provinciae Seraphico-Transsylvanicae tit. S. Stephani protoregis Hungariae fratrum ordinis minorum S. P. Francisci strictioris observantiae... . 1786-1789. Kézirat. Csíksomlyó, Csíksomlyói Ferences Kolostor Könyvtára, jelzet nélkül (csak az első három rész.)
LUKÁCS 2000	LUKÁCS István: Dramatizirani kajkavski Marijin plač iz Erdelja. 1626. Dramatizált kaj-horvát Mária-siralom Erdélyből. Budapest 2000.

LUKÁCS 1982 LUKÁCS, Ladislaus: *Catalogi personarum et officiorum Provinciae Austriae Societatis Jesu*. II. 1601-1640. (Monumenta Historica Societatis Jesu. 125.) Romae 1982.

LUKINICH 1912 LUKINICH Imre: Magyar könyvesház. Adalékok Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárának I. kötetéhez. Magyar Könyvszemle 20 (1912) 2. sz. 154.

MAZAL MAZAL, Otto: Europäische Einbandkunst aus Mittelalter und Neuzeit, 270 Einbände der Österreichischen Nationalbibliothek. Graz 1970.

MIKECS 1941 MIKECS László: Csángók. Budapest 1941. 192-201.

MIKECS 1944 MIKECS László: A moldvai katolikusok 1646-47. évi összeírása. Kolozsvár 1944. (= Erdélyi Tudományos Füzetek 171.)

MOLNÁR 1994 MOLNÁR Antal: Az udvarhelyi jezsuita Missio Siculica kezdetei az 1650-es években. Magyar Egyháztörténelmi Vázlatok. Regnum. 1994. 3-4. sz. 71-89.

MOLNÁR 1999 MOLNÁR Antal: Jezsuita misszió Karánsebesen (1625-1642). Történelmi Szemle XLI (1999) 1-2. sz. 127-156.

MOLNÁR 2002/1 MOLNÁR Antal: A török kori Kecskemét ferences krónikása: Blahó Vince (1725-1785). In: Cumania 18. Kecskemét 2002. 171-205.

MOLNÁR 2002/2 MOLNÁR Antal: Katolikus missziók a hódolt Magyarországon. I. (1572-1647). Budapest 2002. 380-382. (Humanizmus és reformáció 26. Szerk. JANKOVICS József.)

MOLNÁR 2009/1 MOLNÁR Antal: A jezsuita rend a 16. századi Magyarországon. In: Lehetetlen küldetés? Jezsuiták Erdélyben és Felső-Magyarországon a 16-17. században. Budapest 2009. 18-28.

MOLNÁR 2009/2 MOLNÁR Antal: Egyetem volt-e a kolozsvári "Báthori-egyetem"? In: Lehetetlen küldetés? Jezsuiták Erdélyben és Felső-Magyarországon a 16-17. században. Budapest 2009. 29-48.

MOREAU MOREAU, Brigitte-RENOUARD, Philippe: Inventaire chronologique des éditions parisiennes du XVIe siècle. 1-4. 1501-1535. Paris 1972-1992.

MUCKENHAUPT 1983 MUCKENHAUPT Erzsébet: Egy elveszettnek hitt régi magyar nyomtatvány. Művelődés 36 (1983) 6. sz. 36-37.

MUCKENHAUPT 1993	MUCKENHAUPT Erzsébet: XVI. századi német reneszánsz típusú szignált könyvkötések a csíksomlyói műemlékkönyvtár gyűjteményében. Kolozsvár 1993. (Erdélyi Tudományos Füzetek 216.)
MUCKENHAUPT 1996	MUCKENHAUPT Erzsébet: Az Apor-Kódex kötete. In. Acta-1995, Sepsiszentgyörgy 1996. 299-304.
MUCKENHAUPT 1999	MUCKENHAUPT Erzsébet: A Csíksomlyói Ferences Könyvtár kincsei. Könyvleletek 1980-1985. Budapest-Kolozsvár [1999].
MUCKENHAUPT 2002	MUCKENHAUPT Erzsébet: A csíksomlyói könyvkötő műhely első korszaka. In: Emlékkönyv a Teleki Téka alapításának 200. évfordulójára 1802-2002. Szerk. DEÉ Nagy Anikó, SEBESTYÉN-SPIELMANN Mihály, VAKARCS Szilárd. Marosvásárhely 2002. 341-359.
MUCKENHAUPT 2004	MUCKENHAUPT Erzsébet: Négy Anton Koberger-makulatúra. In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2004. Csíkszereda 2004. 147-160.
MUCKENHAUPT 2007	MUCKENHAUPT Erzsébet: 16. századi debreceni kötés a Csíki Székely Múzeum régikönyv-gyűjteményében. In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2006. Csíkszereda 2007. 213-228.
MUCKENHAUPT 2008	MUCKENHAUPT Erzsébet: A Csíki Székely Múzeum Régi Magyar Könyvtára. I. Az ősnyomtatványok és a 16. századi nyomtatványok katalógusa. In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2007-2008. Csíkszereda 2008. 213-268.
NAGY Iván	NAGY Iván: Magyarország családai czimerekkel és leszármazási táblákkal. I-XIII. Pest 1857-1869.
OKMÁNYTÁR	Moldvai csángó-magyar okmánytár 1467-1706. I-II. k. Gyűjtötte és sajtó alá rendezte BENDA Kálmán, KENÉZ Győző, TÓTH István György. Szerk., a bevezető tanulmányt és a jegyzeteket írta BENDA Kálmán. Budapest 1989. (A Magyarságkutatás könyvtára. I.)
PAP 2000	PAP Leonárd: A Kajoni János alapította könyvsajtó működése Csíksomlyón (1675-1900). In: Csíksomlyó (Tanulmányok). Sajtó alá rendezte és a bevezető tanulmányt írta SAS Péter. Előszó P. BENEDEK Domokos OFM provinciális. A kísérőtanulmányt írta és a bibliográfiát összeállította P. PAP Leonárd OFM. Kolozsvár 2000. 347-481. (Szent Bonaventura-Új sorozat 22.)
PAP 2009	PAP Leonárd: A Kajoni János alapította könyvsajtó működése Csíksomlyón (1675-1900). In: PAP Leonárd: Erdélyi ferences nyomdák és kiadványok. Csíkszereda 2009. 7-133.

PAPP	PAPP Ágnes: „Sacri Concentus". Kájoni János, a muzsikus. In: Zenetudományi írások 1998. Szerk. LÁSZLÓ Ferenc. Bukarest-Budapest 1999. 41-51.
PETRIK I-IV	PETRIK Géza: Magyarország bibliographiája 1712-1860. Könyvészeti kimutatása a Magyarországban s hazánkra vonatkozólag külföldön megjelent nyomtatványoknak I-IV. k. Budapest 1888-1892. (Reprint.)
PETRIK V	PETRIK Géza: Magyarország bibliographiája 1712-1860. V. Pótlások. Közreadja az Országos Széchényi Könyvtár. Szerk. KOMJÁTHY Miklósné. Budapest 1971.
PETRIK VI	PETRIK Géza: Magyarország bibliographiája 1712-1860. VI. Nyomda- és kiadástörténeti mutató az 1-5. kötetben közreadott magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) 1712-1800 között megjelent nyomtatványokhoz. Közreadja az Országos Széchényi Könyvtár. Szerk. MARKOS Béla. Budapest 1972.
PETRIK VII	Magyarország bibliographiája 1712-1860. VII. Pótlások Petrik Géza Magyarország bibliographiája 1712-1860 c. művéhez. 1701-1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványok. Közreadja az Országos Széchényi Könyvtár. A kötetet összeállította BAYER Lászlóné, FAJCSEK Magda, KOMJÁTHY Miklósné, PAVERCSIK Ilona, P. VÁSÁRHELYI Judit, V. ECSEDY Judit. Szerk. PAVERCSIK Ilona. Budapest 1989.
PETRIK VIII	Magyarország bibliographiája 1712-1860. VIII. Függelék. Hazai, 18. századi színlapok, gyászjelentések és szentképek bibliográfiája. Nyomda- és kiadástörténeti mutató. Nyomda- és kiadástörténeti mutató az 1701-1800 között megjelent magyarországi (és külföldi magyar nyelvű) nyomtatványokhoz (a VI. kötet kiegészítése). Közreadja az Országos Széchényi Könyvtár. Szerk. V. ECSEDY Judit. Budapest 1991.
Polonia typ.	Polonia typographica saeculi sedecimi. I-XII. Wrocław-Warszawa-Kraków 1968-1981.
RMK III	SZABÓ Károly-HELLEBRANT Árpád: Régi Magyar Könyvtár III. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. I-II. Budapest 1896-1898.
RMK I-II	SZABÓ Károly: Régi magyar könyvtár. I. Az 1531-1711. között megjelent magyar nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. II. Az 1473-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű hazai nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Budapest 1879-1885.
RMK III. Pótlások	Régi Magyar Könyvtár III. Magyar szerzőktől külföldön 1480-tól 1711-ig megjelent nem magyar nyelvű nyomtatványok könyvészeti kézikönyve. Írták SZABÓ Károly és HELLEBRANT Árpád. Pótlások 1-5. Mutató–Függelék. 5. füzet. BORSA Gedeon irányításával összeállította DÖRNYEI Sándor és SZÁLKA Irma. Budapest 1996.

RMNy I — Régi magyarországi nyomtatványok. Res litteraria Hungariae vetus operum impressorum. 1473-1600. Red. Gedeon BORSA, Ferenc HERVAY, Béla HOLL [et al.] Budapest 1971.

RMNy II — Régi magyarországi nyomtatványok. Res litteraria Hungariae vetus impressorum. 1601-1635. Red. Gedeon BORSA, Ferenc HERVAY, Béla HOLL [et al.] BUDAPEST 1983.

RMNy III — Régi magyarországi nyomtatványok. Res litteraria Hungariae vetus impressorum. 1636-1655. Red. János HELTAI, Béla HOLL, Ilona PAVERCSIK, Judit VÁSÁRHELYI [et al.] BUDAPEST 2000.

ROMHÁNYI — ROMHÁNYI Károly: A Magyar könyvkötés művészete a XVIII-XIX. században. Budapest 1937. (A Budapesti Királyi Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Művészettörténeti és Kereszténytörténeti Intézetének Dolgozatai. Igazg. GEREVICH Tibor. 41.)

ROZSONDAI 1978 — ROZSONDAI Marianne: Anton Koberger működése és a Koberger-kötések problémája. Budapest 1978. (A Magyar Tudományos Akadémia Közleményei 6(81) Új sorozat.)

ROZSONDAI 1984 — ROZSONDAI Marianne: Temesvári Pelbárt népszerűsége Európában (Miről vallanak a könyvkötések?). Magyar Könyvszemle 100 (1984) 4. sz. 300-309.

ROZSONDAI 1994 — ROZSONDAI Marianne: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár történeti kötéseiről. In: A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Évkönyve. 23 (1988-1990). Budapest 1994. 26-31.

ROZSONDAI 1989 — ROZSONDAI Marianne: Magyarországi gótikus és renezánsz bőrkötések. Vázlat, a feladatok kijelölése. Ars Hungarica 17 (1989) 1. sz. 63-67.

ROZSONDAI 1997 — ROZSONDAI Marianne: A master of Hungarian Renaissance bindings, early 16th century, Buda. The Book Collector, volume 46, No 4, Winter 1997. 515-540.

ROZSONDAI 2001 — ROZSONDAI Marianne: Történeti könyvkötések a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban. Tegumenta historica in Bibliotheca Civitatis Budapestiensis. In: BCB Cat. 721-735.

ROZSONDAI 2002 — ROZSONDAI Marianne: A Magyar kötéstörténeti kutatások újabb eredményei. In: Emlékkönyv a Teleki Téka alapításának 200. évfordulójára 1802-2002. Szerk. DEÉ Nagy Anikó, SEBESTYÉN-SPIELMANN Mihály, VAKARCS Szilárd. Marosvásárhely 2002. 317-340.

ROZSONDAI 2004 ROZSONDAI Marianne: A könyvkötés művészetének rövid története. 2., javított, bővített kiadás. Országos Széchényi Könyvtár. Budapest 2004. (A könyv- és papírrestaurátor szakképzés jegyzetei. Szerk. KASTALY Beatrix.)

ROZSONDAI-MUCKENHAUPT ROZSONDAI Marianne–MUCKENHAUPT Erzsébet: Telegdi Miklós és a nagyszombati CH-monogramos kötéscsoport. Magyar Könyvszemle 116 (2000) 3. sz. 285-306.

SARBAK 1984 SARBAK Gábor: Gyöngyösi Gergely biográfiájához. Irodalomtörténeti Közlemények 1984. 1. sz. 44-52.

SARBAK 2001 SARBAK Gábor: Előszó. In: Annotationes in regulam Divi Augustini episcopi, Hungarico sermone luculentissime donatam, in gratiam fratrum eremitarum ordinis Sancti Pauli primi eremite. Az 1537-ben Velencében megjelent munka reprint kiadása. Csíkszereda 2001. V-XXXII. (A Csíksomlyói Ferences Kolostor Kincsei 2.)

SÁVAI SÁVAI János: A csíksomlyói és a kantai iskola története. Szeged 1997. (Documenta missionaria II/II.)

SEBESTYÉN SEBESTYÉN Gyula: A magyar rovásírás hiteles emlékei. Budapest 1915.

SOLTÉSZ SOLTÉSZ Zoltánné: XVI. századi könyvgyűjtők kötetei a gyöngyösi műemlékkönyvtár antikva gyűjteményében. In: Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1965-1966. Budapest 1967. 115-147.

SCHATZ-STOICA SCHATZ, Elena-Maria–STOICA, Robertina: Catalogul colectiv al incunabulelor din România. CIMEC-Institutul de Memorie Culturală. Bucureşti 2007.

SCHUNKE-RABENAU SCHUNKE, Ilse–RABENAU, Konrad von: Die Schwenke Sammlung gotischer Stempel- und Einbanddurchreibungen nach Motiven geordnet und nach Werkstätten bestimmt und beschreiben von Ilse SCHUNKE fortgeführt Konrad von RABENAU. II. Werkstätten. Berlin 1996. (Beiträge zur Inkunabelkunde, Dritte Folge 10.)

STOICESCU STOICESCU, Nicolae: Repertoriul bibliografic al localităţilor şi monumentelor medievale din Moldova. Bucureşti 1974.

STOLL STOLL Béla: A magyar kéziratos énekeskönyvek és versgyűjtemények bibliográfiája (1542-1840). Budapest 2002.

SZABÓ SZABÓ Károly: Régi magyar könyvészeti adalékok. III. közlemény. Magyar Könyvszemle 4 (1879) 4-5. füzet. 181-183.

SZABÓ–TONK SZABÓ Miklós–TONK Sándor: Erdélyiek egyetemjárása a korai újkorban 1521-1700. (Fontes rerum scholasticarum IV.) Szeged, 1992.

SZENTPÉTERY SZENTPÉTERY Imre: Oklevéltani naptár. Budapest 1912.

SZINNYEI SZINNYEI József: Magyar írók élete és munkái. I-XIII. Budapest 1890-1909.

SZO VII. Székely Oklevéltár. VII. Csíkvármegye költségén kiadta a Székely Történelmi Pályadíj-alap felügyelő bizottsága. Szerk. SZÁDECZKY Lajos. Kolozsvárt 1898.

SZŐCS 1997 SZŐCS János: Zöld Péter élete és munkássága (1727-1795). In: Acta-1996. A Székely Nemzeti Múzeum, Csíki Székely Múzeum és Erdővidéki Múzeum Évkönyve. Sepsiszentgyörgy 1997. 209-226.

SZŐCS 2008 SZŐCS János: Elemi oktatás Csíkszékben 1571-1800. I. rész. In: A Csíki Székely Múzeum Évkönyve 2007-2008. Csíkszereda 2008. 279-331.

SZTRIPSZKY SZTRIPSZKY Hiador: Adalékok Szabó Károly Régi Magyar Könyvtár c. munkájának I-II. kötetéhez. Budapest 1912. Utánnyomata: Budapest 1967.

TÓTH 1994 TÓTH István György: Relationes missionariorum de Hungaria et Transilvania (1627-1707). Budapest-Roma 1994. (Bibliotheca Academiae Hungariae in Roma. Fontes 1.)

TÓTH 2001 TÓTH István György: A missziós faházból az érseki trónra (Marco Bandini bosnyák ferences misszionárius levelei a hódoltságról). In: Ezredforduló-századforduló-hetvenedik évforduló. Ünnepi tanulmányok ZIMÁNYI Vera tiszteletére. Szerk. J. ÚJVÁRI Zsuzsanna. Piliscsaba 2001. 164-227.

ÚJVÁRI ÚJVÁRI Mária: Szabó Károly, az EME kiemelkedő könyvtárosa. In: Az erdélyi magyar tudomány történetéből. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2005. évi fórumán elhangzott előadások. Szerk. ILYÉS Szilárd, TAMÁSNÉ SZABÓ Csilla. Kolozsvár 2006. 41-54.

URECHIA URECHIA, V[asile] A[lexandrescu]: Codex Bandinus. Memoriu asupra scrierii lui Bandinus dela 1646, urmatu de textu, însoțitu de acte și documente. Annale. Academia Romana. Memoriile secțiunii istorice. Seria II., tom. XVI. București 1893-1894. 1-335.

VD 16 Verzeichnis der im deutschen Sprachbereich erschienen Drucke des 16. Jahrhunderts. Hrsg. von der Bayerischen Staatsbibliothek in München in Verbindung mit der Herzog August Bibliothek in Verfasser–Körperschaften–Anonyma. Bd. 1-22. Stuttgart 1983-1995. II. Abt. Register der Herausgegeber, Kommentatoren, Übersetzer und literarischen Beiträgen. Bd. 1-2. 1997. = http://www.vd16.de

VD 16 ZV	VD16 Zusatz Verzeichnis; interneten közreadott kiegészítésekkel: http://bvba2.bib-bvb.de
VD 17	Das Verzeichnis der im deutschen Sprachraum erschienenen Drucke des 17. Jahrhunderts = http://www.vd 17.de
VERESS 1926	VERESS, Andrei: Scrisorile misionarului Bandini din Moldova (1644-1650). Academia Română. Memoriile secţiunii istorice. Seria III., tom. VI., mem. 13. Bucureşti 1926. 333-397.
VERESS 1906	VERESS Endre: Oklevéltár a kolozsvári Báthory-egyetem történetéhez. Erdélyi Múzeum 23 (1906). 342-386.
VESZELY	VESZELY Károly: Erdély egyháztörténelmi adatok. I. k. Kolozsvárt 1860.
WEALE–BOHATTA	WEALE, Jacobus W. H.: Bibliographia liturgica. Catalogus missalium ritus Latini ab anno 1474 impressorum. Iterum ed. Hans BOHATTA. London 1928.
WIX	WIX Györgyné: Régi magyarországi szerzők. I. A kezdetektől 1700-ig (RMSz). Szerk. és befejezte: P. VÁSÁRHELYI Judit. A szerkesztő munkatársai: KIS Elemerné és KOVÁCS Zsuzsanna. Országos Széchényi Könyvtár. Budapest 2007.

ÁLTALÁNOS RÖVIDÍTÉSEK

A	Ausztria
bibliop.	Bibliopola
B	Belgium
BH	Bosznia-Hercegovina
BY	Bielarusz
Cat	Catalogus
CH	Svájc
CsFKv	Csíksomlyói Ferences Könyvtár
CsMTKv	Csíksomlyói Mária Társulat Könyvtára
CszRKGKv	Csíkszeredai Római Katolikus Gimnázium Könyvtára
CsSzM	Csíki Székely Múzeum
CZ	Csehország
D	Németország
F	Franciaország
f, ff	folium, folia
GB	Anglia
H	Magyarország
HR	Horvátország
I	Olaszország
k.	körül
k	kötet
Kat	Katalógus
Ld.	lásd
LT	Litvánia
MTA	Magyar Tudományos Akadémia
NL	Hollandia
OFM	Ordinis Fratrum Minorum
OSzK	Országos Széchényi Könyvtár
P	pars
p, pp	pagina, paginae
PL	Lengyelország
r	recto
RO	Románia
s. a.	sine anno
SJ	Societatis Jesu
SK	Szlovákia
SRB	Szerbia
s. l.	sine loco
s. n.	sine nomine
sz.	szám
sz.	század
T	töredék
transl.	translatum
v	verso
v	vide

KATALÓGUS

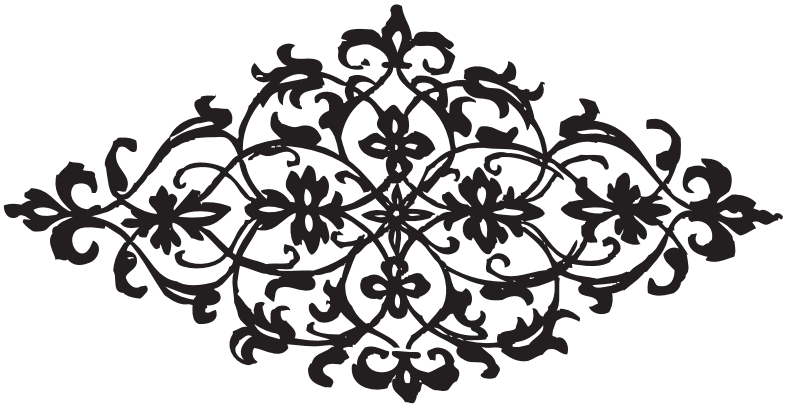

ŐSNYOMTATVÁNYOK

1

[**OSUALDUS** de Lasko:] Sermones dominicales Biga salutis intitulati.
Hagenau: Heinrich Gran, pro Johanne Rynmann, die Vincentii martyris [22. Jan.] 1498.
4º – 436 ff.
CIH 2482 ; HC* 9052; BMC III 685; RMK III 39; Schatz–Stoica O-11

A A restaurálás előtt álló kötet hiányai jelenleg nem állapíthatók meg, a könyvtest jobb oldali fele megsemmisült.

B A sérült, fatáblás, vaknyomásos, barna, gótikus bőrkötés két táblája nem azonos. Az előtáblán felül „Biga salutis [...]" felirat van, alul rombuszos griffek sorakoznak. A hosszabb oldalakon ihesus-írásszalagok foglalnak helyet. A középmezőt két részből összeállított rutainda díszíti, benne gránátalmavirág. A háttábla keretében pálcán áthurkolódó gótikus inda és nagyméretű szabad rozetta váltakozik. Az átlókkal osztott középmező négy háromszögébe egy-egy rombuszba foglalt griff került. A gerincen három dupla borda van, a mezők díszítése már nem látható. A két fémkapocs és a veretek hiányoznak. Nürnberg, Anton Koberger-féle kiadói kötés, 15. század vége. (Kyriss 120, Tafel 241/6 (Madonna); Schunke–Rabenau 198-200. (Böhmischer-Meister); Rozsondai 1978. 69-73. tábla; Muckenhaupt 1999. II. 67.)

C

- [*Ad usum frat*]*ris Emericus de* [*Giengies*] *Anno D*[*omini*] *1570*[206] (az előtáblán belül)
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából]

D

- Üres lapokon a könyv 17. sz.-i tartalomjegyzéke olvasható.
- Rubrikált, monochrom kezdőbetűk, egy polichrom, aranyozott iniciálé.

F Fejérpataky 37; Baráth 85; Muckenhaupt 1999. II. 67.; Muckenhaupt 2008. 1.

Ltsz. 6591

2

PELBARTUS de Themeswar: Sermones Pomerii de tempore.
Hagenau: Heinrich Gran, pro Johanne Rynmann, VI. Kal. Aug. [27. Jul.] 1498.
4 ° – 382 ff.
CIH 2556; HC* 12551; BMC III 686; RMK III 42; Schatz–Stoica P-18

A A restaurálás előtt álló kötet hiányai jelenleg nem állapíthatók meg, a könyvtest bal oldali része megsemmisült.

[206] Fejérpataky László feljegyzései alapján kiegészített bejegyzés (FEJÉRPATAKY 37).

B A kötés megsemmisült.

C [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából.]

D 16. sz. eleji latin nyelvű széljegyzetek.
Rubrikált.

F Fejérpataky 35; Baráth 103; Muckenhaupt 1999. II. 68.; Muckenhaupt 2008. 2.

Ltsz. 6582. Coll. 1.

3

PELBARTUS de Themeswar: Sermones Pomerii de sanctis. Pars 1.
Hagenau: Heinrich Gran, pro Johanne Rynmann, 20. Febr. 1499.
4 ° – 238 ff.
CIH 2554; HC* 12555; BMC III 686; RMK III 49; Schatz–Stoica P-16

A A restaurálás előtt álló kötet hiányai jelenleg nem állapíthatók meg, a könyvtest bal oldali része megsemmisült.

C [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából]

D 16. sz. legeleji latin nyelvű széljegyzetek, két különböző kéz írása.
Rubrikált.

F Baráth 107; Muckenhaupt 2008. 3.

Ltsz. 6582. Coll. 2.

4

PELBARTUS de Themeswar: Sermones Pomerii de sanctis. Pars 1.
Hagenau: Heinrich Gran, pro Johanne Rynmann, 20. Febr. 1499.
4 ° – 238 ff
CIH 2554; HC* 12555; BMC III 686; RMK III 49; Schatz–Stoica P-16

A A kötet hiányai nem állapíthatók meg, a könyvtest tömbösödött.

B Sérült fatáblás, vaknyomásos, sötétbarna bőrkötés, két fémkapocs nyoma. A gótikus díszítéséből látható még egy csipkedísz és egy kis rozetta.

C [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából]

F Benedek–Muckenhaupt 177., Függelék 14.; Muckenhaupt 2008. 4.

T 86.

5

PELBARTUS de Themeswar: Sermones Pomerii de sanctis. Pars 2.
Hagenau: Heinrich Gran, pro Johanne Rynmann, 20. Febr. 1499.
4 ° – ff. 239-518.
CIH 2554; HC* 12555; BMC III 686; RMK III 49; Schatz–Stoica P-16

A A kötet hiányai nem álapíthatók meg, a könyvtest tömbösödött.

B A bécsi gótikus kötések stílusában díszített sérült fatáblás, vaknyomásos bőrkötés két fémkapocs nyomával. A táblák keretében és a középmezőben rombuszba foglalt dupla liliom, Z-idom, valamint négyzetes ornamens látható. A fatáblák részben szétestek, a bőr törékeny, kopott, a gerincnél teljesen hiányzik.

C [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából]

F Benedek–Muckenhaupt 177., Függelék 15.; Muckenhaupt 2008. 5.

T 107.

6

ORDINARIUS seu ordo diuinus secundum ritum et consuetudinem alme Strigoniensis ecclesie.
(Venetiis, per Lucantonium de Giunta Flore[n]tinum, impensis Johannis Pap librarii Buden. impressus, 1505 p[ri]die Kal. Augusti.)
8° – [148] ff.
RMK III 134; RMK III. Pótlások 5. Függelék 20

A Hiányzik 8 levél: A, I-I_5, K_4, K_5.

B A 16. sz. eleji átmeneti gótikus-reneszánsz stílusban díszített fatáblás, vaknyomásos, barna félbőr kötés csaknem háromnegyed része hiányzik. A gerinc mentén augsburgi típusú egymásba kapcsolódó gótikus ívek és virágindákból összetett görgető húzódik, a gerincmező töredékén apró rozetta van.

C

- *Liber iste ordi[n]arius p[er]tinet ad Blasium presbiteru[m] de Althorÿa natu[m] Martini Barthws 1525 eod[em] anno emptus 3* [...] *sacros determinavit ordines* (f. S_{12}v).
- *Convent[us] Cikiens[is] 1681* (ff. A_2r, A_3r)
- Egykori jelzetek: **B.** [nyomtatott] *Rituale Strigonien.* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen), E VII 14/2731 [CsFKv, 19/20. sz.] (f. A_2r)

D

- 16. sz.-i latin nyelvű liturgikus széljegyzet több kéztől, egy része datált és szignált: *Stephanus Zaarmanÿ nacione Vargensis 1511* (f. S_8r), *1516 Stephanus Zaarmanÿ Istvan pap* (f. B_7r), *1518* (f. B_3r)
- Latin nyelvű liturgikus szöveg töredéke a háttáblán belül és az előzéken (Blasius altorjai presbiter kézírása, 16. sz.)
- 17. századi magyar és latin nyelvű széljegyzetek, az f. K_4 rectón datált tollpróba (*Generoso domino francisco miko de hidveg Anno Domini 1620*)
- Rubrikált: ff. B_3r, B_7r

F Fejérpataky 92; Dankanits 97.; Muckenhaupt 2008. 6.

Ltsz. 403

7

BREUIARIUM Strigoniense.
(In Alma Venetiarum urbe quibus imprimendis, maxima diligentia ac solicitudine Nicolai Franckfordia Germani ... iussu et impensis ... Johannis Papp librarii Budensis ... 1511. Kal. Decembris.)

8° – [8], 568 ff.
RMK III 174; RMK III. Pótlások 5. Függelék 32

A Hiányzik: [ ]^{8} füzet, ff. M_{8}, R_{7}, XX_{3}-XX_{8} és az YY^{8} füzet.

B Gótikus stílusú sérült fatáblás, vaknyomásos, barna bőrkötés sarok- és középveretek nyomával, középen egy fémkapocs zárta. A táblák szélén üres keret húzódik. A középmező két részre osztott, almezőit négy-négy érdekes metszésű, nagyméretű virág bélyegző tölti ki. A gerincen három dupla borda van, a mezők dísztelenek. Az elő- és háttáblán belül 14. sz.-i magyarországi *Breviarium* c. papírkódex töredéke látszik. Magyarországi műhely, 16. sz. eleje. (Muckenhaupt 1999. 74.; Czagány–Muckenhaupt–Papp 174-176., Cz. Fr. 2.)

C
- Pecsét, körirata: SIG. CONV. CSIKSOMLYÓ O. S. FR. Ad B. V. M. VISIT. [19. sz.] (az elő- és háttáblán belül, ff. 1, 120, 138, 217, 296, 414, 528, 550, 551.)
- Jelzetek: **B.** [nyomtatott] *Breviarium* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – K IX 3/2714 [CsFKv, 19/20. sz.] (f. 1r)

D 16. sz.-i latin nyelvű széljegyzetek.

F Ábel 152**;** Fejérpataky 56; Muckenhaupt 1999. 74; Czagány–Muckenhaupt–Papp. 174-176.; Muckenhaupt 2008. 7.

Ltsz. 330.

8

LEGENDE sanctorum regni Hungarie in lombardica historia non contente.
(Impresse Venetiis, [Gregorio de Gregori?], 1512. pridie Martii [29. Febr.])
2° – 32 ff.
BNH Cat. L 138; RMK III 179

B Sérült fatáblás, vaknyomásos, reneszánsz stílusú bőrkötés két fémkapocs nyomával. Az előtábla és a gerinc bőrborítása hiányzik. A háttáblán, a gerinc mentén kis liliom bélyegzők, a keretben az akantuszos-palmettás indasor két különböző variánsa húzódik. A középmezőt virágtövek és kis liliomok töltik ki. Magyarország, 16. sz. első negyede.

C
- *Hic adderat Philippus Panick Varaliensis Anno Domini 14 die Augusti 1579* (f. 32v)
- Jelzet: E IX 56/2024 [CsFKv, 19/20. sz.] (coll. 1., f. 17r)

E Coll. 1: Jacobus de Voragine: Legenda aurea sanctorum. – Venezia, Nicolaus de Franckfordia, 1512. Ltsz. 811. (Adams V 1011)

F Ábel 65; Fejérpataky 95; Muckenhaupt 2008. 8.

Ltsz. 812. Coll. 2.

9

LEGENDE sanctorum regni Hungarie in lombardica historia non contente.
(Impresse Venetiis, [Gregorio de Gregori?], 1512. pridie Martii [29. Febr.])
2° – 32 ff.
BNH Cat. L 138; RMK III 179

B Sérült fatáblás, vaknyomásos, reneszánsz stílusú bőrkötés. A második keretben, a hosszabb oldalakon összetett rozetta bélyegzők helyezkednek el, a rövidebb oldalakon akantuszos-palmettás indasor. A középmezőt nagyméretű és kis rozetták díszítik. Fölötte és alatta, az akantuszos-palmettás bélyegzőnek egy másik variánsa húzódik. A gerincen két dupla borda van, a mezőket szívidomos rácsozat tölti ki. Buda, 16. sz. első negyede.

C

- *Suum me fecit Paulus Z. Chehj a Daniele Pastoris Sovinfal[vensis]* (?) *die d[omi]nica post festum visita[tionis] Mariae. Anno D[omini] 1580 d[enaris] 24* (az előtáblán belül)
- *Conventus Csikiensis ad S[anctam] Maria[m] Visitantis* (!) *in* [...] [17. sz.] (f. 32v, törölt bejegyzés)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *Vita sanctorum* [CsFKv, 19. sz.] (a gerincen). – E IX 62/2250 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

D

- *Nag Andras Szent Damokoszon 3 forintal, beötte pal keszes ertte, bartalisz györgi 3 forint arat vegj, sziket gergil keszes erte, Tamas Jannosnal 2 forint arat, beötte pal keszes ertte* (16. sz., az előtáblán belül)
- *pal andras vram kezes es Zakareas Istvan vra[m] szamos embereken pal benedek vra[m] vgÿ mint 20 forintÿk es egÿeb joakartukobol valo igeretwkwt Csÿkban Szent Szÿmonon lako embereknek attam buszat, tudnÿillÿk Csattoszekben Chatto Peternek nogit keobeol buszat, ket ket forÿntton keoblÿt es minden forÿntra 20 husz peszen, szentmarton napÿa az füszetto napya, hogÿ huszmohoszok az arra, ugÿan ot menÿhert palnak hat keobleot, ugÿanot Darvas Peternek az kwszebnek keoblet, vgan ot Daruasz Istvannak ket keobleot, mind egy aron az min fellÿul meg uagÿon irua* (16. sz., a háttáblán belül)
- 16. sz.-i latin és magyar nyelvű széljegyzetek.

E Coll. 1: Jacobus de Voragine: Legenda aurea sanctorum. Venezia, Nicolaus de Franckfordia, 1512. Ltsz. 1771. (Adams V 1011)

F Ábel 63; Fejérpataky 95; Muckenhaupt 2008. 9.

Ltsz. 1772. Coll. 2.

10

MISSALE secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis.
(Venetiis, impressum in edibus Lucantonii de Giunta Florentini, impensis Urbani Keym librarii Budensis, 1518. 3. Aug.)
4° – [26], 301 ff.
BNH Cat. M 709; RMK III 226; RMK III. Pótlások 5. Függelék 52; Hubay 22; Weale–Bohatta 1512

A Töredék, csak a 117. levél, vagyis p_5. Jelenleg a hordozókönyv előzéke.

D A töredék rectóján nyomtatott *Benedicamus*ok és *Ite missa est* szövege olvasható kézírásos függelékkel és kurzív kottaírással. A versón igen szép, utólag, kézzel színezett kánonkép látható.

Hordozókönyv:
KÁJONI János: Sacri concentus diversorum authorum, praesertim Ludovici Viadanae. Mikháza, 1669. (Zenei kézirat orgonatabulatúrás hangjegyírással; – Muckenhaupt 1999. II. 110.)

B Papírtáblás új félbőr. Az eredeti kötés pergamenborítása 16. sz. eleji, kottás, valószínűleg erdélyi ferences *Hymnarium*ból származik (T 36). (Czagány–Muckenhaupt–Papp 215., Cz. Fr. 30.)

C [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából.]

D A kódex bejegyzései:
- *In parasceve 1669* (f. 10r)
- *Finis Anno 1669. Die 19 July. Frater Joan[nes] Kaioni Org[anista]* (f. 13r)
- *Finis. 1669. In die S. Bonav[enturae]* (f. 14v)
- *In die S. Bonav[enturae] 1669* (f. 15r)
- *Omnia ad Majorem Dei Gloriam Fr. Joannes Kajoni Organista. 1669* (ff. 48v-49r)
- *Fr. Joannes Kajoni Guard[ianu]s Mikhaz[iensis]. Exdiffinitor. Organista. 1669. Amen dicant Omnia* (f. 72r)
- *Fr. Joannes Kajoni scribebat. 1669* (f. 192r)
- *Fr. Joannes Kajoni scribebat* (ff. 9r, 166r)
- *Fr. Joannes Kajoni scribebat, Ad Dei Laudem* (f. 50r)
- *Fr. Joannes Kajoni scribebat, ad Laudem Dei* (f. 74v)
- *Fr. Joannes Kajoni Organista* (f. 148r)
- *Liber pro concionibus inscribend*[...] *Csik* [...] *Pr.* [*Joannes Kaj*]*oni* [*Organ*]*ista et Organifaber eiu*[*s*] *Convent*[*us*] *mp* (előzék recto, sérült papír)

F Muckenhaupt 1999. II. 110., 82. kép; Czagány–Muckenhaupt–Papp. 215., Cz. Fr. 30.; Muckenhaupt 2008. 10.

Ltsz. 6200.

11

[**GYÖNGYÖSI** Gergely] Gregorius de Gyenges: Declarationes constitutionum ordinis fratrum heremitarum Sancti Pauli primi eremite etc. Super passus obscuros earundem, partim ex actis capitulorum generalium: partim vero ex privilegiis ordinis eiusdem de iure canonico, recollecte. (Impressum Rome per Antonium de Bladis de Asula Brixien., c. 1520.)
4° – 114 ff.
RMK III 237; Sarbak 1984. 50-51.

A Hiányzik: ff. a_4, b_4 és az utolsó három füzet.

B Vaknyomásos, papírtáblás, német típusú reneszánsz bőrkötés, datált (1542) Salvator-görgetővel és a megszemélyesített erényeket ábrázoló szignált (M. P.) görgetővel. Ezek felirata: Salvator – Johannes – Lvcas 1542 – Marcvs – Matthaevs, valamint: Caritas – Spes – Fides M. P. A gerincen három dupla borda van, a táblákat két pár bőrszalag zárta. A kötés sérült, a bőrborítás hiányos, az első papírtábla hiányzik. A háttáblán belül 14. sz.-i latin nyelvű kézirat töredéke látszik. Kolozsvár, MP–GH-monogramos kötéscsoport, 16. sz. (Muckenhaupt 1993. 17., MP–GH-monogramos kötéscsoport, 4. és 5. görgető.)

C
- *Regula S. Paulj 1mj Eremitae Conventus Csikiensis 1681* (coll. 1, f. a_3r)
- Jelzet: **H**. [nyomtatott] *Regula S.* [*P.*] *Ere*[*mitae*] [CsFKv, 19. sz.] (sérült címke a gerincen)

D
- Latin nyelvű széljegyzetek a 16. sz. első feléből.
- 16. sz.-i magyar nyelvű olvasói bejegyzés (a háttáblán belül, részlet az Újszövetségből, Mt 16: 15-16, 19.)

E Coll. 1: Humbertus de Roma: Expositio super regulam beati Augustini episcopi. – Hugo de Sancto Victore: Expositio super eandem regulam Beati Augustini. Hagenau, impensis Joannis Rynmann, per Henricum Gran, 1505-1506. Ltsz. 1339. (VD 16 H 5849)

F Fejérpataky 15; Muckenhaupt 1993. 17.; Muckenhaupt 2008. 11.

Ltsz. 1340. Coll. 2.

12

[**PESTI** Gáspár]: Sermones exhortatorii ad viros sacrae religionis decore ornatos.
In regia urbe Cracoviensi, Florianus Unglerius impressit, 1532.
8° – [4], 36 ff.
BCB Cat. 704; Estreicher XXVII. 396, 1531; Bohonos 2258; A krakkói nyomdászat 338, 54.

A Hiányzik: a címlap több mint háromnegyed része a fametszettel és az impressum-adattal, ff. F_3 és F_4. Az F és F_2 jelű levelet a könyvtest végéhez, a 2. kolligátum után kötötték be.

B Másodlagosan felhasznált fatáblás, vaknyomásos, késő gótikus stílusú sérült barna bőrkötés, amelyet két pár fémkapocs zárt. Érdekessége, hogy az eredeti kopott díszítésre helyezte el a könyvkötő az újabb motívumokat. Az előző műhely alíg látható gótikus bélyegzői: virágindás görgető, rácsozat, rombuszba foglalt virágtő. Az újabb bélyegzők: az első keretben gótikus levelek sorakoznak, míg a másodikban virágtővek. A gerincen két dupla borda van, bőrborítása hiányzik.

C

- *Sum quis sum possessor huius libri cognomine Thomas Potyo de Szent Martony Anno Dominy 1663* (f. A_4v)
- *Pauli Ebeczkj mp* (f. A_2r)
- *Ex libris Patris Pauli Ebeczkj* (f. A_3r)
- *Conv*[*entus*] *Csikien*[*sis*] [18. sz. eleje] (f. A_2r)
- Jelzet: F IV 71/1257 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

D

- *Generosus Dominus Stephanus Kamuthi de Szent Lazlo Illustrissimi Principis Domini nostri clementissimi aula familiaris obyt Anno Domini 1644 Die 11 Januarÿ aetatis vero suae Anno* (f. A_4v)
- *1662* (f. 1r). – *Anno Domini 1662* (f. 28r)
- 17. sz.-i magyar nyelvű olvasói bejegyzések, tollpróbák, főleg Potyó Tamás kézírásával.

E v. **13.**

F Muckenhaupt 2008. 12.

Ltsz. 2486. Coll. 1.

13

[**GYÖNGYÖSI** Gergely] Gregorius de Gyenges: Decalogus de beato Paulo primo heremita. (Excusum Cracoviae, per Florianum Unglerium, 1532.)
8° – [86] ff.
BCB Cat. 395; RMK III 299; Estreicher XVII. 487/2; Polonia typ. VII. 61, nr. 94, 97a ; A krakkói nyomdászat 337, 50.

A Hiányzik: A^6, B^4 jelű füzet és az U_4-levél. A C^8, D^4 és az E^4 jelű füzetet az U-füzet után kötötték be.

C *Thomas Potyo habet ipse liber* (f. N_4r)

D 17. sz.-i latin és magyar nyelvű olvasói bejegyzések.

E v. **12.**

F Muckenhaupt 2008. 13.

Ltsz. 2487. Coll. 2.

14

[**GREGORIUS** Coelius Pannonius transl.]: Annotation[es in r]egvlam [divi Aug]ustini [e]piscopi, hungarico sermone luculentissime donatam, in gratiam fratrum eremitaru[m] ordini Santi Pauli primi eremite.
(Venetiis, per Joannem Patauinum et Venturinum Roffinelis, 1537.)
8° – [104] ff.
RMNy 20; RMK III 320; Sztripszky I 1797/4; Dézsi: Suppl. 1.

A Hiányzik: ff. E_8, M, M_8; sérült: ff. A (a címlap), B_5 és N_2

B Papírtáblás, aranyozott, fekete színű, részben aranyozott bőrkötés. A középmezőt egy talpas kereszt uralja. A Csíksomlyói Ferences Kolostor műhelye, 19. sz.

C

- *Conventus Csikiensis* (a 17. sz. hatvanas évei, a címlapon)
- Pecsét, körirata: SIG. CONV. CSIK. SOMLYO O. S. FR. Ad B. V. VISIT. [19. sz.] (ff. A, A_3, A_4, D_8, E, N_8)
- Egykori jelzet: Ltsz. 202 [CsFKv, 19. sz.] (f. N_8v)

D 17. sz.-i olvasói bejegyzések.

F Szabó 181; Glósz 1885; Muckenhaupt 1983. 36-37; Borsa 1995. 290.; Sarbak 2001. V-XX-XII.; Muckenhaupt 2008. 14.
Szövegkiadás: Dézsi 1900. 13-40.; Reprint: Annotationes.

Ltsz. 3921.

15

(**EVANGELIOMOC** es epistolac.)
(Kolosuarba, Heltaj es Hofgref), [1550-1552.]
8° – [223 + ?] ff.
RMNy 91; RMK I 345

A Hiányzik: ff. A, A_2, A_7, A_8, B, B_2, B_7, B_8, E_2, E_3, I_6-I_8, O_2, P_8, Q_4-Q_8, R, R_2, S_6,S_7, e_7, e_8, a C-nek egy negyede, az I_2-nek háromnegyed része.

B Fatáblás, részben vaknyomásos, német típusú reneszánsz bőrkötés két fémkapocs nyomával. A táblák szélén a megszemélyesített erények szignált (M. P.) görgetője fut körbe, felirata: Caritas – Spes – Fides M. P. – Ivsticia. A középmezőben, az előtáblán a körös, negatív vésetű lemez díszítése már nem látszik, azonban a felirata szerint (Hoc est filivs mevs dilectvs) valószínűleg Jézus keresztelését ábrázolja. A háttáblán a keret görgetője és két üres sáv tölti ki. A gerincen három dupla borda van, a mezőkbe egy-egy virág bélyegzőt nyomott a mester. Az előtáblán monogramos szuperexlibrisz: G – CHY//1557. A kötés sérült, a bőrborítás hiányos, később a gerinc mentén és a bal oldali saroknál zenei pergamen kódexlevél töredékével erősítették meg. Kolozsvár, MP–GH- monogramos kötéscsoport, 1557. (Muckenhaupt 1993. 17., MP–GH-monogramos kötéscsoport, 1. görgető és I. lemez.)

C
- *Martinus Pal* (f. S_3v)
- *Tamas Giorgi* (f. 5v a kéziratos részen)
- Pecsét, körirata: CSIKSOMLYÓI SZT FERENCZ ZARDA PECSÉTJE 1913 (ff. A_4, M_7, T_8, e_6)
- Egykori jelzet: **T.** [nyomtatott] *Evangeliomoknak es szent leczkeknek* [...] [CsFKv, 19. sz.] (sérült címke a gerincen)

D Az elő- és háttáblán belül magyar *Prefációk* és *Ite missa est* kottás szövege olvasható, kurzív notációval (16. sz. második fele). – *Emptus flo. 1 d. 15* [17. sz.] (az előtáblán belül). – Vásárlással kapcsolatos 16. sz. végi magyar nyelvű feljegyzés töredéke (az előtáblán belül). – 17. sz.-i latin és magyar nyelvű olvasói bejegyzések, egy része datált (1644, f. R_7v; 1680, f. R_8r).

E *Csíksomlyói töredék*. Protestáns jellegű magyar és latin nyelvű kézirattöredék a 16. sz. második feléből (20 ff.). Ltsz. 3785. Coll. 2.

F Ferenczi 47-62. (további irodalommal); Muckenhaupt 1993. 17.; Muckenhaupt 2008. 15.

Ltsz. 3785. Coll. 1.

16

SZÉKELY István: Chronica ez vilagnac yeles dolgairol... .
Craccoba, Strikouiai Lazar, MLLIX [recte 1559.]
4° – [4], 237 [recte 236] ff.
RMNy 156; RMK I 38; Estreicher XXX. 230; A krakkói nyomdászat 314, 28.

A Hiányzik: ff. [1-4], 1-4, 8-24, 234-237; az 5-7. levelet a könyv végére kötötték be.

B 19. sz.-i papírtáblás félvászon kötés, színes papír.

C
- *Abos József gymn. V. oszt.* [19. sz.] (az előzéken)

- Pecsét, körirata: A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNASIUM TANARI KÖNYVTÁRA [19. sz.] (az előzéken, ff. 25r, 40r, 82r)
- A Csíksomlyó Gimnázium Tanári Könyvtárának 19. sz.-i jelzetei: F I 10, H I 11/2384 (törölték), D XII 1, D 378, F I 10/ 1142 (az előtáblán belül, előzéken), D XII 1, D 378 (címkék a gerincen)

D A könyv címleírása, terjedelme [19. sz.] (az előzéken)

F Muckenhaupt 2008. 16.

Ltsz. 2542.

17

OLÁH [Miklós] Nicolaus: Catholicae ac christianae religionis praecipva qvaedam capita de sacramentis, fide, de ecclesia, de vtraque iustificatione ac aliis... in synodo sua dioecesana Tirnauiae proposita ac breuiter explicata. 1560.
Viennae Austriae, excudebat Raphael Hofhalter, 1561.
4° – [8], CXXXVIII ff.
BNH Cat. O 48; RMK III 484

A Hiányzik a címlap.

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés.

C

- *Fr. Andreas Zagrabiensis tulit ex Vngaria in Chÿk 1637* (f. CXXXVIIIv)
- *Nicolaus Olahus Archiep*[*iscopus*] *Strig*[*oniensis*] *Conv*[*entus*] *Csiki*[*ensis*] *1664* (f. [1]r)
- Jelzetek: **H.** [nyomtatott] *Statuta Nicolai Oláh Arch. Eppi Stryg.* [CsFKv, 19. sz.] (a gerincen). – F VIII 19/1876 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken).

F Muckenhaupt 2008. 17.

Ltsz. 1288.

18

(**MELIUS** Juhász Péter): Magiar praedikatioc, kit postillanac neveznec, a prophetac es apostoloc irassabol, a regi doktoroknac, Origenes, Chrisostomus, Theophilactus, S. Ambrus, S. Hieronymus, S. Agoston es a mostani bölcz doctoroc magiarazassoc szerint...
Döbröczömbe, (Michael Töröc), 1563.
4° – [296] ff.
RMNy 194; RMK I 53

A Könyvtáblából kiáztatott töredék, X jelű füzet 2-3. levél.

Hordozókönyv:
CLENARDUS, Nicolaus: Institvtiones ac meditationes in Graecam lingvam... Cvm Scholiis et praxi P. Antesignani Rapistagnensis. – PETRUS ANTESIGNANUS: Libellus de thematis verborum et participiorum inuestigandi ratione. – Lugduni, apud Joannem Mareschalum, (In fine: Parisiis, excvdebat Andreas Wechelvs), 1566. Ltsz. 2057. (Adams C 2147)

B Restaurált papírtáblás, vaknyomásos sötétbarna bőrkötés. A táblák szélén húzódó keret sarkait egy-egy virágtő hangsúlyozza, míg a középmezőt nagyméretű maureszkesz-díszítésű lemez uralja. Itt is a sarkaira ugyancsak egy-egy virágtőt helyezett a könyvkötő. A hat gerincmező dísztelen. A restaurálás során a táblákból 14 különböző régi magyarországi nyomtatvány és egy kéziratos kalendárium töredéke került elő (T 124-138). Valószínűleg debreceni műhely, 16. sz. második fele. (Muckenhaupt 2007. 215-220.)

C

- *Sum Caspari Tur.* vagy *Jur.* (*?*) *Choutya de* [...] [16. sz.] (címlap, recto, törölt bejegyzés)
- *Stephanus mihi nomen Vayda*
- *Stephanus Vayda* [17. sz. eleje] (a háttáblán belül)
- *Dono datus a Michaele Vayda Petro Krajnik 8 Juny 1622.* (az előtáblán belül)
- *Omnibus in rebus grauis est inceptio prima. Dono datus a Michaele Vayda 8 Juny 162*[2] (az előtáblán belül)
- *Emptus a Domino generoso Petro Kraynik* [17. sz. eleje] (címlap recto)
- *Inscriptus Catalogo pauporum Scholasticorum Scholae Cattholicae Albensis* [17. sz.] (címlap verso)
- *Conventus Csikiensis 1681* (a címlapon)

D

- *Georgius Buitul Sacrae Studiosus Theologiae* [17. sz. eleje] (p. 214)
- Több tanulótól származó latin és magyar nyelvű 17. sz.-i olvasói bejegyzés, tollpróba: *Johannes Nagy probus puer* (az előtáblán belül); *Johannes Ambrus* (f. 17); *Generoso domino Gregorio Bako in sede Siculicali Marosszék existente mihi semper cunctis in necessitatibus* (f. 42)
- *Florenis 1126 denariis 20* [16/17. sz.] (Javított bejegyzés az előtáblán belül: az 1126 alatt 1026 látszik, majd mellette ugyanaz a kéz a 12-es számot írta).

F Bánfi 2000/1. 417-418.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 1.; Muckenhaupt 2008. 18.

T 124.

19

A SZENT IOB könyvenek a sido nielvböl es a bölcz magyarazók forditásából igazán valo forditása magiar nielure. Fordít. Melius Juhász Péter.
Varadon, nyomtattatot Raphael Hoffhalter, 1565.
4° – [6], 104 ff.
RMNy 213; RMK I 58

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: teljes D jelű füzet.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 417-418.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 2.; Muckenhaupt 2008. 19.

T 125

20

ARTICULI ex verbo Dei et lege natvrae compositi, ad conseruandam politiam ecclesiasticam et formandam vitam christianam in omnibus ordinibus necessariam.
Debrecini, excudebat Michael Töröc, 1567.
4° – [34] ff.
RMNy 226; RMK II 104

A Könyvtáblából kiáztatott töredék. D jelű füzet, 2-3. levél.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 417-418.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 3.; Muckenhaupt 2008. 20.

T 126.

21

MELANCHTON, Philipp: Grammatica... ab avthore recognita et a Mycillo aucta et vltimo locvpletata. De orthographia tractatus recens accessit.
[Claudiopoli], [Caspar Heltai], 1570.
8° – 274 ff.
RMNy 291; RMK II 127

B Sérült fatáblás, vaknyomásos, reneszánsz stílusú barna bőrkötés két pár fémkapocs nyomával. A táblák szélén keskeny tulipános és német típusú palmettás görgető húzódik, a középmezőt a palmettás görgető díszíti két függőleges sorban. Erdélyi műhely, 16. sz. vége.

C

- *Dono dedit Andreas Hestert Anno D*[*omini*] *1618* (az előtáblán belül)
- *Sum Michaelis Kieresdi Bendensis Emptus d. 29 Anno D*[*omi*]*ni 1621* (a háttáblán belül)
- *Ex Libris Alexandri Füleki alias Kis* [18. sz.] (címlap verso)
- *Congregationi B*[*eatae*] *Virginis*] *M*[*ariae*] *datus hic liber a D*[*omino*] *Alexandro Füleki 1743 die 12 Augusti* (üres levél a végén)
- *Cong*[*regationis*] *B*[*eatae*] *V*[*irginis*] *M*[*ariae*] *Stud*[*iosis*] *Csik* [18. sz.] (f. 2r)
- Jelzetek: Nro 10 [CsMTKv, 18. sz.] (címlap verso, törölt). – *Inventarÿ nro 43tio* [CsMTKv,

18. sz.] (javított számjegy, alatta *30mo* látszik, címlap verso). – E 11 [CsMTKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – E II 47/2007 [CsFKv, 19/20. sz.)] (címlap recto)

D 17. sz.-i latin, magyar és görög nyelvű olvasói bejegyzések.

E Coll. 2. v. **37.**

F Dankanits 1963. 106.; Muckenhaupt 2008. 21.

Ltsz. 3854. Coll. 1.

22

SZEGEDI Lőrinc: [A Szentlélek egyenlő Isten, Úr es Jehova.]
[Debrecen, Komlós András, 1570.]
4° – [13 + ?]
Bánfi 2000/1. 421-424.; Bánfi 2000/2. 14-15.

A Könyvtáblából kiáztatott töredék. A D jelű füzet első levele.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 421-424., 2. ábra; Bánfi 2000/2. 14-15.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 10.; Muckenhaupt 2008. 22.

T 132.

23

KÁROLYI Péter: Az eg igaz Istenreol es az Iesvs Christusnak eoreok istensegereol es fivsagarol valo predicatiok.
Debreczembe, Komlos Andras, 1570.
4° – [112] ff.
RMNy 277; RMK I 76; Bánfi 2000/1. 420-422.; Bánfi 2000/2. 13-14.; Bánfi 2007. 41-73.

A Könyvtáblából kiáztatott töredék. Teljes Aa és Bb jelű füzet.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 420-422., 1. ábra; Bánfi 2000/2. 13-14.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 9.; Bánfi 2007. 47.; Muckenhaupt 2008. 24.

T 127.

24

MELIUS Juhász Péter: Az egez Szent Irasbol valo igaz tvdoman... – (Ez vilag kezdetitül fogua valameni eretnekek voltac, mind azoknak a S. Haromsag, az egy igaz Isten, a Christvs fiusaga es istensege ellen, a S. Lelek ellen es az igaz hitt ellen a mi ellen vetesek volt, mind azoknak meg feytesi a Szent Irasbol. Vgian azon Horhi Melivs vagy Ihasz Peter altal.)
Debreczembe, nyomtattot Andras Komlos altal, 1570.
4° – [66] ff.
RMNy 279; RMK I 77

A Könyvtáblából kiáztatott töredék. Teljes I jelű füzet.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 417-418., 423-425., 3. ábra; Bánfi 2001. 249.; Bánfi 2000/2. 15-17.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 4.; Muckenhaupt 2008. 24.

T 133.

25

WERBŐCZY István: [Magyar] Decretvm. Az az, Magyar es Erdely Országnac Töruény Könyve.
Colosvarat, Heltai Caspartol wyonnan meg nyomtatott, 1571.
4° – [4], 174 [recte 166], [10] ff.
RMNy 307; RMK I 87

B v. **26.**

C *Stephanus Adorján Anno 1740 Die 15 Septembris mppria.* (f. [10]v)

D *Nomina Jobagionum* (!) *Kaidichfaluien*[*sis*]. *Balasi Mihalj ninch fia bo*[*ves*] *4,*
[*S*]*eller Kowach Peter fiai uadnak bo*[*ves*] *6, Zabo Peter bo*[*ves*] *3, Kowachÿ Gieorg bo*[*ves*] *4, Zaz Janos eg fia uagion bo*[*ves*] *2,* [...] *Balasi Boldisar bo*[*ves*] *2, Istvanfi Andras fiaj, Istvanfi Gergelj fiaj, Sido Istvan seller, Fekete Palne apro fiaj, Fekete Balasne egj fia.* [17. sz.] (f. [10]v)

E v. **27.**

F Muckenhaupt 2008. 25.

Ltsz. 1336. Coll. 2.

26

WERBŐCZY [István] Stephanus: Decretvm, opvs tripartitvm iuris consuetudinarij inclyti regni Hungariae... Nunc vero impressum.
Colosvarini, in officina Casparis Helti, 1572.
4° – [16], CCIIII, [8] ff.
RMNy 317; RMK II 130

B Papírtáblás, vöröses bőrkötés, amelyet két pár bőrszalag zárja. A szélén német típusú palmettás görgető fut végig, míg a középmezőt keskeny virágindás görgető veszi körül. A centrumot három függőleges sávon ugyanez a görgető tölti ki. A gerincen három dupla borda van, a mezők dísztelenek. Erdélyi műhely, 17. sz.

C
- *Patris Beleni 1691* (f. [2]r, törölt bejegyzés)
- *Stephanus Adorján 1740* (f. [2]r, törölt bejegyzés)
- *Conventus* [...] (f. [2]r, törölt bejegyzés)
- *Conventus Csikiensis Fratrum Minorum S. P. N. Francisci Strictioris Observantiae 1743* (f. [3]v)
- Jelzetek: **H.** [nyomtatott] *Decretum Tripartitum Stephani Verbőczi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – H I 5/670. – 87/Sz. K. [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

D 17. sz.-i magyar nyelvű levél fogalmazványa (f. [8]v)

E v. **25.**

F Glósz 1885. 2. sz.; Muckenhaupt 2008. 26.

Ltsz. 1335. Coll. 1.

27

WERBŐCZY [István] Stephanus: Decretvm, opvs tripartitvm iuris consuetudinarij inclyti regni Hungariae... Nunc vero impressum.
Colosvarini, in officina Casparis Helti, 1572.
4° – [16], CCIIII, [8] ff.
RMNy 317; RMK II 130

B Zenei pergamenkódex levele. A *levél* erdélyi (szászföldi) *Graduale* töredéke a 14. sz. második feléből. (Czagány–Muckenhaupt–Papp. 191-192., Cz. Fr. 13.)

C
- *Sum Caspari W.* [16-17. sz.] (f. [1]r)
- *Joannes Nagÿfalvi Notarius modernus Comitatus Doboci[e]n[sis] ex animi sui sincerit[a]te, dono dedit p[ro] memoria, Generoso do[mi]no Joanni Vas Anno Milesimo sexcentesimo septimo. Prouide futura si uis esse sine cura* (az előtáblán belül)

- *Con[ven]tus Csikien[sis] 1664* (f. [1]r)
- Jelzetek: **H.** [nyomtatott] *Decretum Werbőczi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – E IX 18/2291. [CsFKv, 19/20. sz.)] (címlap recto)

F Glósz 1885. 2. sz.; Czagány–Muckenhaupt–Papp. 191-192., Cz. Fr. 13.; Muckenhaupt 2008. 27.

Ltsz. 1331.

28

SZIKSZAI Hellopoeus Bálint: Az egri kereztien ania zent eghaznak es azzal egietemben az többinek is tanusagara irattatot röuid catechismus.
Debreczembe, nyomtatattot Komlos Andras, 1574.
4° – [49] ff
RMNy 346; RMK I 99

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: G jelű füzet, 2-3. levél.

Hordozókönyv: v. 18.

F Bánfi 2000/1. 417-418.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 5.; Muckenhaupt 2008. 28.

T 128.

29

[**FONS** vitae. Az életnek kútfeje.]
[Debrecen, Komlós András, 1574 k.]
12° – [60 + ?] ff.
Bánfi 2000/1. 425-427.; Bánfi 2000/2. 17-26.

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: a B jelű füzet 6-7. levele.

Hordozókönyv: v. 18.

F Bánfi 2000/1. 425-427., 4. ábra; Bánfi 2000/2. 17-26.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 11.; Muckenhaupt 2008. 29.

T 134.

30

KÁROLYI Péter: Az halalrol, fel tamadasrol es az örök eletröl haznos es szükseges köniveczke az kereztienek epoeletekre es vigaztalasokra... .

Debreczembe, nyomtattot Komlos Andras, 1575.
4° – [102] ff.
RMNy 358; RMK I 116

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: teljes V jelű füzet.

Hordozókönyv: v. 18.

F Bánfi 2000/1. 417-418.; Muckenhaupt 2007. 213-217., Jegyzék 6.; Muckenhaupt 2008. 30.

T 129.

31

[**TASNÁDI** Péter: Az 1577-es szikszói csata krónikája] Hist[oria] vasta[tionis] per Turcas p... [Chris]tianis orbis imp... Novemb: hoc est, In v... Zikßouiae, Et cladis o(*?*)..ttes Christianos ad...scriptio. Per Pet[rum Tasnádi]. Anno Domini [MDLXXVII.]
[Debrecen 1578? Hoffhalter Rudolf.]
4° – [4 + *?*] ff.
Bánfi 1999. 711-726.; Bánfi 2000/1. 430-433.

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: erősen hiányos A jelű füzet.

Hordozókönyv: v. 18.

F Bánfi 1999. 711-726.; Bánfi 2000/1. 430-433., 434. 5. ábra; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 12.; Muckenhaupt 2008. 31.

T 135.

32

ΠΟΠΕΜΠΤΙΚΑ, pietate, doctrina, et virtvtibvs... Leonharto Stöckelio Bartphensi Pannonio ex Academia Witebergensi, ad muneris scholastici curationem in patriam redeunti: scripta ab amicis.
Witebergae, excudebat Matthaeus Welack, 1578.
Ferschius, Johannes Vratislaviensis–Georgius Medicus Bartphensis–Roth, Conradus Bartphensis–Scholtz, Johannes Vratislaviensis.
4° – A^4- B^4 = [8] ff.
Az RMK III és a VD nem jelzi.

C

- *In perpetuam sui memoriam mittit Andreae Fabri* [...] *Johann.*
- *Pio ac erudito* [...] *d*[*omino*] *Andreae Fabrj Stückel* [...] [16. sz. vége, vagy 17. sz. legeleje] (a könyvtest körülvágott, címlap recto)

D *Ad illustrissimum comitem d. d. Adamum Forgacz* [17. sz.] (latin nyelvű vers üres lapon, a coll. 11-12. között).

E v. **47.**

F Muckenhaupt 2008. 32.

Ltsz. 3802. Coll. 11.

33

FÉLEGYHÁZI Tamás: Az keresztieni igaz hitnek reszeiröl valo tanitas kerdesekkel és feleletekkel, ellenuetesekkel és azoknak meg feitésiuel...
Debreczembe, Nyomtattatot Rodolphus Hoffhalter, 1579.
4° – [8], 276,[4] pp.
RMNy 430; RMK I 152

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: teljes M jelű füzet.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 417-418.; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 7.; Muckenhaupt 2008. 33.

T 130.

34

[**KALENDÁRIUM** az 1580. esztendőre.] – Az 1580. eztendöre valo iöuendöles, meli Bisextilis azaz ßököllö lezen, az Astronomusok itileti ßerint, az holdnak fogiatkozasanak ereiuel egietemben. Petrvs Slovacivs M. az Crackai fö Astrologussa altal.
[Debrecen, Hoffhalter Rudolf, 1579.]
12° – [48 + ?] ff.
Bánfi 2000/1. 433-436.

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: A_5, A_6, A_7, B-B_{12} levél.

Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 433-436., 6. ábra; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 13.; Muckenhaupt 2008. 34.

T 137.

35

FÉLEGYHÁZI Tamás: Az kereztieni igaz hitnek reszeiröl valo tanitas kerdeseckel és feleleteckel, ellenueteseckel es azoknak meg feitesiuel... .
Debreczembe, nyomtattatot Rodolphus Hoffhalter altal, 1580.
4° – [12], 501 [recte 490], [10] pp.
RMNy 454; RMK I 163

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: Kk jelű füzet, 2-3. levél.
Hordozókönyv: v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 417-418; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 8.; Muckenhaupt 2008. 35.

T 131.

36

ORDINARIUM officii divini, secvndvm consvetvdinem metropolitanae ecclesiae Strigoniensis: a mendis purgatum et editum, opera et expensis... Nicolai Telegdini, episcopi Quinqueecclesiensis et in spiritualibus administratoris archiepiscopatus Strigoniensis.
Tirnaviae, in aedibus eiusdem reuerendissimi domini episcopi Quinqueecclesiensis [typ Telegdi], 1580.
8° – [164] ff.
RMNy 473; RMK II 160

B Fatáblás, vaknyomásos, sötétbarna bőrkötés. A széleken a megszemélyesített erények képeivel díszített szignált görgető fut körbe. Felirata: Spes – Fides C. H. – Forti – Cari. A második keretben hársfalevél és Aldus-levél bélyegzők láthatók, míg a középmezőben virágtövek helyezkednek el egymás alatt. Az előtáblán szuperexlibrisz található: D. B.//1583. A gerincen három dupla borda van, a mezőkbe két-két virágtő bélyegzőt nyomott a mester. Nagyszombat, CH-monogramos kötéscsoport, 1583. (Muckenhaupt 1993. 8-9., 4. görgető; Rozsondai-Muckenhaupt 293-294., 5. sz., 1. ábra: 3. görgető, 2. ábra: b, d, g egyesbélyegző.)

C

- *Vnus ex libris Mattiae Vinczil ex facultate R. D. Vale[n]tini Lado* [17. sz. eleje] (az előtáblán belül)
- *Konuent[us]* (!) *Csikiensis 1684* (címlap verso)

D

- *Anno Domini 1605 14 die Septembris natus est filius meus Michaiel in scola possessionis niutod. Laus Deo Amen* (az előtáblán belül)
- *Anno Salutis 1606.* (az előtáblán belül)
- *Anno Domini 1615 2 die Juli est defuncta vxor mea charissima Helena. Oh, bone deus* (az előtáblán belül)
- *Anno D[omini] 1615.* (f. [8]r)
- *1615 est secunda die defuncta vxor mea* (f. [8]r)

- *Fiant Domini oculi An[n]o 1619 eztendeoben mene beolen* (!) *gabor nemet orszagiba de maga marada Kassan az zekel attiafiak haza ionenek* (előzék recto)
- *An[n]o D[o]m[in]i 1619 26 die mensis Augusti mene magiar orszagiba botlen gabor hadastol az tizantul* (a háttáblán belül)
- *Anno domini 1620 est occisus blasius literatus in hilib magister gelenceinsis* (az előtáblán belül)
- *A[nno] D[omini] 1620 terre* (!) *motus* (f [12]r)
- 17. sz. eleji magyar nyelvű szerelmes vers (a háttáblán belül), az első két sor: *Oh, Edes zuuem, en Edes lelke[m]// edez zep zerelme[m]//*. Utána, egy másik kéz megjegyzése olvasható: *ki lehet az az viragi* (17. sz. eleje)
- *In Anno 1644 Aureus Numerus 11, Li[te]ra Dominicalis G et F* (előzék recto)
- A Hamvazó szerda datuma 1644-1661 között (előzék verso):

Anni	*Dies Cineru[m]*
1644	*10 Febr[uarii]*
45	*1 Marty*
46	*14 Feb[ruarii]*
47	*6 Marty*
48	*26 Feb[ruarii]*
49	*17 Feb[ruarii]*
1650	*2 Mart[ii]*
51	*22 Feb[ruarii]*
52	*14 Feb[ruarii]*
53	*26 Feb[ruarii]*
54	*18 Feb[ruarii]*
55	*10 Feb[ruarii]*
56	*1 Mart[ii]*
57	*14 Feb[ruarii]*
58	*6 Mart[ii]*
59	*26 Feb[ruarii]*
60	*11 Feb[ruarii]*
61	*2 Mart[ii]*

F Ábel 171; Muckenhaupt 1993. 8-9.; Rozsondai–Muckenhaupt. 293-294.; Muckenhaupt 2008. 36.

Ltsz. 332.

37

CICERO, Marcus Tullius: Epistolarvm libris tres, a Joanne Sturmio puerili educationi confecti. Claudiopoli, in officina Relictae Casparis Helti, 1581.
8° – [55] ff.
RMNy 488

C
- *Sum Michaelis Diedricÿ Kisbu[n]dakiensi Anno 1604 d. emi 25* (f. [55]r)
- *Sum Danielis Ratd et amicorum eius Anno 1618* (f. [55]r)
- *Sum ex libris Georg[ii] Gottschlingh Czikm[antoriensis] Transilv[ani]* [17. sz.] (f. [55]v)

D 17. sz.-i latin és német nyelvű olvasói bejegyzések.

E v. **21.**

F Dankanits 1963. 106.; Muckenhaupt 2008. 37.

Ltsz. 3855. Coll. 2.

38

ENYEDI György: [Gismunda és Gisquardus históriája.]
[Debrecen, Hoffhalter Rudolf, 1579-1586?.]
4° – [20?] ff.
Bánfi 2000/1. 436-439.

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: C jelű füzet 4 levele.

Hordozókonyv v. **18.**

F Bánfi 2000/1. 436-439., 7. ábra; Muckenhaupt 2007. 213-227., Jegyzék 14.; Muckenhaupt 2008. 38.

T 136.

39

AGENDARIUS. Liber continens ritvs et caeremonias, qvibvs in administrandis sacramentis, benedictionibus et alijs quibusdam ecclesiasticis functionibus parochi et alij curati in diocesi et prouincia Strigoniensi vtuntur... .
Tirnaviae, [typ. Telegdi], 1583.
4° – [8], 219 pp.
RMNy 528; RMK I 204 = RMK II 178

A Hiányzik: ff. A, A_4.

B Sérült papírtáblás barna bőrkötés két pár bőrszalaggal. A középmezőt babérkoszorúba foglalt hárfázó Dávid díszíti, míg a keret sarkait egy-egy virág hangsúlyozza. Magyarországi műhely, 17. század.

C
- *Conventus Csikiensis 1681* (f. A_2r)
- Jelzetek: **B.** [nyomtatott] *Rituale* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – I II 33 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

D
- *Anno Domini 1656 die* (előzék recto)
- 17. sz.-i olvasói bejegyzések
- Különálló lapon: a legfontosabb ünnepeket tartalmazó magyar nyelvű kalendárium kivonata (18. sz.)

F Muckenhaupt 2008. 39.

Ltsz. 318.

40

BORNEMISZA Péter: Predikatioc egesz esztendö altal minden vasarnapra rendeltetet euangeliombol... .
Detrekoebe (és Rarbokon), [typ. Bornemisza], 1584.
2° – [4], DCCXXIII, [recte 715] ff.
RMNy 541; RMK I 207

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: f. DCLVII (Rrrrr).

Hordozókönyv:
CARDANUS, Hieronymus: De subtilitate libri XXI. Apologia adversus calomniatorem qua vis horum librorum aperitur.
Basileae, 1560 (In fine: Ex officina Petrina). Ltsz. 2203. (VD 16 C 933; BNH Cat. C 230).

B Zenei pergamen kódexlevélbe bekötött könyv. A *levéltöredék* 15. sz.-i magyarországi *Graduale*-ből származik (Czagány–Muckenhaupt–Papp. 193-194., Cz. Fr. 15.) A kötésből további töredékeket emeltek ki a restaurálás során: 1. *Quaestiones rhetoricarum* c. latin nyelvű kéziratos retorikai tankönyv, a végén tételek a teológia köréből (1611. okt. 7., T 148.) 2. Három apró latin nyelvű azonosítatlan 17. sz.-i (?) nyomtatványtöredék (T 149.)

C
- *Anno 1634 Dono datus est liber iste a G[eneroso] D[omino] Geor[gio] Trakouiczki pro amico Georgio Boczkay Transyl[vano]* (az előtáblán belül)
- *Anno Domini millesimo sexcentesimo Trigesimo septimo Tyrnaviae bonis Literis operam dabam apud R[evere]ndos Patres Societatis Jesu Omnia ad maiorem Dei* (az előzéken)
- *Pro Magistro Joan[ne] Bogos* [17. sz.] (p. [1])
- *Conventus Csikien[sis]* 1664 (p. [1])
- Jelzetek: **S.** [nyomtatott] *Hieronymi Cardani de subtilitate. Medicus.*; alatta: **A.** [nyomtatott]

Hieronimi Cardani de subtilitate Medicus [CsFKv, 19. sz.] (címkék a gerincen). – E III 39/2392. [CsFKv, 19/20. sz.] (a háttáblán belül)

F Czagány–Muckenhaupt–Papp. 193-194., Cz. Fr. 15.; Muckenhaupt 2008. 40.
T 147.

41

PELBARTUS de Themeswar: Avrevm Sacrae Theologiae rosarivm, iuxta quatuor Sententiarum libros quadripartitum... Tomus secundus. Opus... ab innumeris nunc expurgatum mendis... .
Venetiis, ex officina Francisci Ziletti, 1586. (In fine: Apud Franciscum Zilettum, 1585.)
4° – [16], 359 ff.
BNH Cat. P 210; RMK III 752; EDIT CNCE 47322

B Egyszerű, 17. sz.-i pergamenkötés.

C
- *Conventus Csikiensis 1681* (címlap recto)
- Jelzet: G VII 67/949 [CsFKv, 19/20. sz.] (címlap recto)

D Az előtáblán cirill betűk olvashatók (17. sz.)

F Muckenhaupt 2008. 41.

Ltsz. 2235.

42

BODÓ, Stephanus: Stephano primo Poloniae regi inuictissimo, magno Lituaniae duci etc. principi Transylvaniae. Stephanus Bodonius nobilis Transyluanus... Vilnae metropoli Lituaniae, mense Martio, 1586.
A_2-A_3
RMK III. Pótlások 5468; Apponyi 515

In: POSSEVINO, Antonio: Atheismi Lutheri, Melanchtonis, Caluini...
Vilnae in Lituania, apud Ioannem Velicensem, 1586.
8° – [112] ff.

Estreicher XXV. 104

B A 16. sz.-i papírtáblás, aranyozott barna bőrkötést kevés bélyegző díszíti: összetett virágdísz és makk az előtáblán, valamint hármaslevél és virágtő a háttáblán. A gerincmezőken egy-egy kis rozetta látszik. Lengyel vagy litván műhely.

C

- *Antonius Passauinus Societatis Jesw Dono dabat Stephano Coloswario Grodnae 1586.* (előzék recto)
- *Antonius Posseui[n]us Societatis Jesv. Dono dabat Stephano Coloswario Grodnae 1586.* (az előtáblán belül)
- *Moÿses Vagasi A. D. 1609. Non omnes sunt sancti qui calcant limina te[m]pli. Scribebat Moÿses uagasi in denuo novo libro mppa* (előzék recto)
- *Convent[us] Cikien[sis] 1681* (címlap recto)
- Jelzetek: **L.**[nyomtatott] *Atheismi Lutheri, Mel. Calv., Bezae. Refutatio Antonio Possevino* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – C III 19/166 [CsFKv, 20. sz.] (címlap verso)

D 17. sz.-i latin és magyar nyelvű olvasói bejegyzések.

F Jakó Klára 357.; Muckenhaupt 2008. 42.

Ltsz. 1904.

43

[**Kalendárium** és prognosztikon az 1590. esztendőre. Írta Fontanus Bálint. Fordította Pécsi Lukács.]
[Nagyszombat, typ. Capituli, 1589.]
8°
RMNy 631

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: ff. A_2, A_3, A_6, A_7 töredéke, amelyen a januári, februári és márciusi naptárrészek láthatók.

Hordozókönyv:
Coll. 1. JACOBUS de Voragine: Legenda aurea sanctorum.
Strassburg: [typogr. operis Jordani de Quedlinburg (= Georg Husner)], in vigilia et altera die sancti Matthiae apostoli [23. et 25. Febr.] 1489. Ltsz. 6170. (CIH 1853; CR 6452; BMC I 138)

Coll. 2. GUILLELMUS Parisiensis: Postilla super epistolas et evangelia.
Basel: Nicolaus Kessler, III. Kal. Mar. [28. Febr.] 1488. Ltsz. 6171. (HC* 8267)

B A restaurálás folyamán a könyv új bőrkötést kapott, tábláit az előző kötés fémkapcsai zárják. Az eredeti fatáblás, vaknyomásos, világosbarna bőrkötést a 16. sz.-i német reneszánsz kötések stílusában díszítették (T 8/a). Az első keret és a középmező német típusú palmettás görgetőből adódik. A másodikban a megszemélyesített erények CH betűkkel szignált görgetője fut körbe, felirata: Spes – Fides C. H. – Forti – Cari. A gerincen három dupla borda van és négy dísztelen mező. Az előtáblán F. I. V. //1590 feliratú szuperexlibrisz látható. Két fémkapocs zárta. Nagyszombat, CH–monogramos kötéscsoport, 1590. (Muckenhaupt 1999. II. 57.; Rozsondai–Muckenhaupt 295-296., 11. sz., 1. ábra: 3. és 6. görgető.)

C

- *Con[ven]t[us] Csikien[sis] 1664* (Coll. 1, f. 14r)
- *Conventus Csikiensis* [17. sz.] (előzék recto)
- *Con[ven]tus* [...] *Min[orum] S[ancti] P[atris] N[ostri]* [...] [18. sz.] (Coll. 1, f. 1r)
- Jelzet: F X 1/2559 [CsFKv, 19/20. sz.] (előzék recto)
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából]

D

- *In nomi[n]e D[omi]ni n[ost]ri ihesu christi amen 1522* (f. 261r)
- 17-18. sz.-i latin és magyar nyelvű széljegyzetek

F Ábel 5; Fejérpataky 97; Karadja 1279,1291; Baráth 71,123; Muckenhaupt II. 1999. 53., II. 57.

F Muckenhaupt II. 1999. 53., II. 57., 49. kép; Rozsondai–Muckenhaupt 295, 301, 303, 5. ábra.; Muckenhaupt 2008. 43.

T 8/b.

44

MONOSZLÓY András: De cvltv imaginvm. Az idvössegre intö kepeknec tiszteletiröl valo igaz tvdomany... .
Nagyszombatba, [typ. Capituli], 1589.
4° – [20], 315, [3] pp.
RMNy 632; RMK I 230

A Hiányzik a címlap.

B Zenei pergamen kódexlevélbe kötött. A *levél* 15. sz. eleji magyarországi, valószínűleg erdélyi *Antiphonale* töredéke. (Czagány–Muckenhaupt–Papp 186-187., Cz. Fr. 9.)

C

- R. D. P. M. A. donavit anno Do[mi]nÿ 1606 26 die decembris. S. M. K. [...] S. P. D. (az előtáblán)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *De cultu imaginum P. And. Monoszloi.* – **H.** [nyomtatott] [CsFKv, 19. sz.] (címkék a gerincen)

D

- *An[n]o 1602 Csikban az buzanak keoblet tudo[m] veolek fl. 8 Kolosuarat fl. 32* […] *keoblet akor* (az előtáblán belül)
- *An[n]o Do[mi]nÿ 1605 24 die decem[b]ris az az nagÿ karacsjo[n] Beojtjn estue nagj Feold Indulas leo[n] az egez villago[n]* (az előtáblán belül)
- *Anno 1606 eztendeobe[n], az ket karacsjon nap keozeot vallo penteke[n] efelle vta[n] 4 orakor, az bodog emlekezettw Bocsjkaÿ Istua[n] Feÿedele[m] ez villagbol kÿ mullek* (az előtáblán belül)

- *An[n]o 1608 5 die martj kolosvarat Rakocj Sigmond Fejedelem, Erdelÿ orzagatol Bŵcswt veon. Ismet 7 die martj 5 orakor efelle Uta[n] kjmene Az orzag valaztta Bathory Gabort erdelÿ Fejedelemnek 9 orakor vgia[n] 7 die martj Az orzag vallazta erette Ziluassj Boldjssart, Kornis Boldjssart, Erdelÿ Istua[n]t, Pecsi Simont, Zekelsegbeol Balassj Ferencet, Kalnoki Janost es Gaspar Jan(ost) azok kolosvarol Indullanak el 9 die martÿ Bathorj Gabor vrunk[nak] behozassara* (az előtáblán belül)
- *Anno 1609 6 die February Atta[m] diznokot el fl. 4 negj Zent Jakab napigj vallo* […] *miklos lukacsj kezeszen Ja*[…] *napigj ke*[…] *anjra ve*[…], *miklos lukac 2, ambrus peter 1, kucsis marto*[n] *1, zabo mihalÿ 1, tamas Janos 1, miklos Bart*[a]*lus fia 12, Vizj Andras 1, lukachj Istua*[n] *1, mihaly gergelj 1, Banjaz Cristofnak, Banjaz Andrasnak atta*[m] *ket swldeot atta*[m] *fl. 4. Vizÿ mihalÿ, Jeneo Fal*[*vi*] […] *huszo*[n] […] *forint egj* […] *az ha*[r]*madik fl. 12 megh* […] *adhatnak* […] *napja*[n] (a háttáblán belül)
- *Anno 1611 4 die maÿ mense* […] *njrtek megh Elseoben 10 azutan 30. Harmadszor 19 negjszer fejeo juhok* […] *22 njrtek ugja[n] feieot ismet njrtek 18. Ismet fejeot njrtek 8* […] *az esztenarol njrtek* […] *njrtek 23. Ismet 20.* (a háttáblán)
- *An[n]o 1614 nagj Bodog azonj napja*[n] […]*rakor 15 die A*[u]*gustj atta Isten ez vilagra az en kÿs lejanÿomot Krestjnkat* [17. sz. eleje] (p. 3, a végén)

F Glósz 1885. 7. sz.; Czagány–Muckenhaupt–Papp. 186-187., Cz. Fr. 9.; Muckenhaupt 2008. 44.

Ltsz. 1777.

44A

SZENT Biblia, az az Istennec O es Wy testamentvmanac prophétác es apostoloc által meg iratott szent könyuei. Magyar nyelwre fordittatott [Károlyi Gáspár és mások által] egészlen és wijonnan az Istennec Magyar országban való anya szent egyházának épülésére... .
Visolban, nyomtattatott Mantskovit Balint altal, 1590.
2° – [8], 686, [1], 275, 236 ff, 1 tab.
RMK I 236; RMNy 652

A A két könyvtáblán belül látható töredékek: f. 282^{r} (f. Aaa$_{6}^{r}$, Sámuel második könyve, IX. rész) és f. 288^{r} (f. Bbb$_{6}^{r}$, Sámuel második könyve, 15. rész.)

Hordozókönyv:

BARANYI Pál: Imago vitae et mortis. Az életnek és halálnak képe, avagy halotti predikációk... melly irattatott a halottaknak, vagy koporsóba tételük, vagy temetésük alkalmatosságival Gyula-Fejérvaratt a Jésus Társaságából való P. Baranyi Pál által... es most... Mártonffi Györgynek, orodi praepostnak, nyitrai esperestnek és a nemes esztergami káptalanbéli urnak istenes költségével... ki-tétettetett. – Nagy-Szombatban, nyomtatt. a Jésus Társasága Académiájának bötüivel Geich János által, 1712. – Petrik I 178

B 18. sz.-i vászon és papírtáblás félbőr kötés. A táblákat vakvonalak tagolják. A kötésben további 16. sz.-i nyomtatványtöredékek, valamint 17. sz.-i latin és magyar nyelvű kézirattöredékek láthatók.

C Jelzetek: **K.** [nyomtatott] *Az élet és halál képe Mártonfy György* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – F VIII 38/739 [CsFKv, 19/20. sz,] (f. [2]^{r})

Ltsz. 1618.

45.

SZILVÁSI János: Antiqvitas et perpetva dvratio fidei catholicae, sev tabvlae testimoniorvm ex sacris libris, et sanctorvm patrvm scriptis, seruata serie temporis petitorum, de octo magnis in fide controuersiis... .
Claudiopoli, typis Heltanis, 1597.
4° – [12], 115, [1] pp.
RMNy 808; RMK II 272

B Zenei pergamen kódexlevélbe bekötött könyv. A *levél* 15. sz.-i magyarországi *Hymnarium*-ból származik. (Czagány–Muckenhaupt–Papp. 194-195., Cz. Fr. 16.)

C

- *Ex libris Sp[ectabi]lis ac G[e]n[er]osi D[omi]ni Francisci Bialis de Illyefalva Natione Italus Pavente Italo de Jenuva* [17. sz.] (címlap recto)
- *Dono dabat R. P. L. J. L.* [17. sz.] (címlap recto)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *Controversista Joannis Szilvasi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – II 25/178 [CsFKv, 19/20. sz.] (címlap recto)

D

- *Illius est nolle mori qui nolit ire ad Christum 1679 29 Julÿ* (az előtáblán)
- *Finis coronat Opus 1700 13 May* (a háttáblán)
- 17. sz.-i magyar nyelvű széljegyzetek.

F Czagány–Muckenhaupt–Papp 194-195., Cz. Fr. 16.; Muckenhaupt 2008. 45.

Ltsz. 1775.

46

SZILVÁSI János: Antiqvitas et perpetva dvratio fidei catholicae, sev tabvlae testimoniorvm ex sacris libris, et sanctorvm patrvm scriptis, seruata serie temporis petitorum, de octo magnis in fide controuersiis... .
Claudiopoli, typis Heltanis, 1597.
4° – [12], 115, [1] pp.
RMNy 808; RMK II 272

B Papírtáblás pergamenkötés. A *pergamenlevél* 15. sz.-i latin nyelvű kódexből származik. Az elő- és háttáblán belül 15. sz. végi vagy 16. sz. eleji két különböző latin nyelvű nyomtatvány töredéke látszik.

C

- *Georgius Ferenczi de Giergio qui vtitur eo oret Deum p*[*ro*] *eo 1602* (címlap verso)
- *Conven*[*tus*] *Csikien*[*sis*] *1682* (címlap recto)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *Controversista Joannes Szilvasi* [CsFKv, 19. sz.] (a gerincen). – VI 22/859 [CsFKv, 19/20. sz.] (címlap recto)

D 16. és 17. sz.-i magyar nyelvű olvasói bejegyzések.

F Muckenhaupt 2008. 46.

Ltsz. 1897.

47

CAROLUS Abrahamus Rosnaviensis: Historia Svsannae elegiaco carmine concinnata... et Antonio Platnero Leutschoviensi, pastori ibidem fidelissimo, fautori suo plurimum colendo, nec non... Martino Sturmio Levtschoviensi praeceptori suo honorando... Valentino Caroli Rosnaviensi, patruo suo, quo est adfectu prosequendo. Item... Ioanni Egrano Svidnicij, praeceptori suo observantissimo in perpetuum gratitudinis et pietatis testimonium dicata anno 1598.
Francofurti, typis Nicolai Voltzii, (1598).
4° – [ ]^4 = [4] ff.
Az RMK III és a VD 16 nem jelzi.

B A kötés hiányzik, a könyvtest körülvágott.

C

- *Andreae Sperlitzer* [16. sz. vége] (címlap recto)
- *Dono mihi dedit Geo*[*rgius*] *Dauscherus* [17. sz. eleje] (coll. 3. címlapján)
- *D*[*omi*]*n*[*o*] *Samueli Fibingico* [...] *suo mittit* [...] [17. sz. eleje] (coll. 8. címlapján)
- *D*[*omi*]*no M. Joanni Egrano* [...] *observantis*[...] [17. sz.] (coll. 9. címlapján)
- *Caspar Hohhem* [16. sz. vége] (coll. 13. címlapján)
- *Fratri* [...] *Paulo Cothuvi*[...] *mittit frater* [...] [17. sz. eleje] (coll. 14. címlapján)
- *Eximia virtute ornato viro D*[*omi*]*no C*[...]*renersi civi, ac notario judici, Hrade*[...] *suo singulari dicat* [17. sz. eleje] (coll. 20. címlapján)
- *D*[*omi*]*n*[*o*] *M. Frider*[*ico*] *Holstenio, Au*[*c*]*tor* [17. sz. eleje] (coll. 28. címlapján)
- *Honesto ac Erudito Juveni P. Nicola*[*o*] *Fabricio Minzino Amico comparabili d*[*e*]*d*[*it*] *Autor* [17. sz. eleje] (coll. 29. címlapján)
- *D*[*omi*]*no Joh*[*anni*] *Sa*[...] *in Lobers* [16. sz.] (coll. 31. címlapján)
- *Hae suo Israëli dono d*[*e*]*d*[*it*] N[...] [17. sz.] (coll. 44. címlapján)
- *Optimae spei puero Carolo Buchnero Martinus Cnemiander de*[*di*]*t* [16. sz.] (coll. 47. címlapján)

- *Specta[n]tissi[mo] viro d[omi]n[o] Samueli Conrato mittit auctor* [16. sz.] (coll. 48. címlapján)
- Jelzet: E VI 10/544 [CsFKv, 19/20. sz.] (coll. 2. címlapján)

D

- *Concessus est hic liber pro Anno 1775 Blasio Csergő Poëtae in Gimnasio Csik Somlyoviensi conversanti. Hunc mihi si rapies nebulo scelerate libellum, effodiant corvi lumen utrumque tibi* (Üres lap a coll. 43-44. között).

E Coll. 1.: Abrahamus Junior: De agone et morte salutifera Christi. Francofurti cis Viadrum, Andreas Eichorn, 1581. Ltsz. 3792. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 2.: Bartsch, Johann: Carmen Graeco-Latinum de angelis. Lipsiae, imprimebat Georgius Desnerus, 1584. Ltsz. 3793. (Index Aur. 114311).

Coll. 3.: Jentsch, Dominicus: In solennem festivitatem Michaelis Archangelis carmen heroicum. Lignicii, typis Nicolai Sartorii, 1603. Ltsz. 3794. (VD 17 nem jelzi).

Coll. 4.: v. **47.**

Coll. 5.: Rudelius, Franciscus: Carmen. Wittebergae, excudebat Joannes Lufft, 1577. Ltsz. 3796. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 6.: De conflagratione molae. Pragae, typis Danielis Sedesani, 1604. Ltsz. 3797.

Coll. 7. ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ in discessum Tobiae Aleutneri. Gorlicii, excusa typis Johannis Rhambae, 1597. Ltsz. 3798. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 8.: ΕΥΦΗΜΙΑΙ... Francofurti, typis Nicolai Voltzii, c. 1600. Ltsz. 3799. (VD nem jelzi).

Coll. 9.: Lindenperger, Joannes–Hoffman, Joannes–Deuringer, Matthias: In ultimum sui amoris... Viennae, excudebat Leonhardus Formica, 1601. Ltsz. 3800. (VD 17 nem jelzi).

Coll. 10.: Franciscus Adamus–Ladislaus Johann: ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ... Johanni Egrano. Witebergae, excudebat Johannes Crato, 1565. Ltsz. 3801. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 11.: v. **32.**

Coll. 12.: Carmina... Francofurti, typis Nicolai Woltzii, 1595. Ltsz. 3803. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 13.: Προπεμπτικα in discessum... Bartholomaei Stirii. 1596. Ltsz. 3804. (VD 16 ZV 21692).

Coll. 14.: Joannes Cothuvizius: Ode... Johanni Rudolpho. Francofurti, literis Voltzianis, 1601. Ltsz. 3805. (VD 17 nem jelzi).

Coll. 15.: Carmina... Friderico Mollero. [Frankfurt an der Oder], typis Voltzianis, 1603. Ltsz. 3806. (VD 17 nem jelzi).

Coll. 16.: Christophoro Pelargo... gratulantur sympatriotae. Francofurti, typis Sciurianis, 1596. Ltsz. 3807. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 17.: Rudinger, Matthaeus: Schediasma... Academiae Francofurtanae... [Frankfurt an der Oder], ex officina Friderici Hartmanni, c. 1597. Ltsz. 3808. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 18.: ΣΥΓΧΑΡΜΑ... Christophori Neandri. Francofurti, typis Sciurianis, 1597. Ltsz. 3809. (VD 16 ZV 9448).

Coll. 19.: Abrahamo Bartolo... gratulantur amici. Francofurti ad Oderam, typis Andreae Eichorn, 1597. Ltsz. 3810. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 20.: In insignia philosophica, ab alma Academia Pragensi. Pragae, ex officina Othmariana, c. 1603. Ltsz. 3811a.

Coll. 21.: In honorem honestorum et eruditorum XIII. virorum... amici scribebant. Pragae, ex officina Danielis Sedesani, 1604. Ltsz. 3811b.

Coll. 22.: In honorem... undecim juvenum virorum... in ... Academia Pragensi... amici scribebant. Pragae, e typographia Pauli Sedesani, c. 1606. Ltsz. 3812.

Coll. 23.: Paulus Scribonius: Anagrammata... . Francofurti Marchionum, typis exscripsit Nicolaus Voltzius, 1598. Ltsz. 3813. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 24.: Romkius, Zacharia: Anagrammata... . Francofurti ad Oderam, excudebat Fridericus Hartmannus, s. a. Ltsz. 3814. (VD nem jelzi).

Coll. 25.: Abrahamus Schönbornius: SYLLOGE anagrammatum... [Frankfurt an der Oder], typis exscribebat Nicolaus Voltzius, 1599. Ltsz. 3815. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 26.: Clapius, Joannes: Anagrammatismos in... Christophori Quarti... honorem conscriptus. Ingolstadt, typis Lygiis Sartorianis, 1599. Ltsz. 3816. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 27.: Bonerus, Benjamin: Ad Michaelem Archangelum lucis coryphaeum... Fabiano a Czehma... [Frankfurt an der Oder], typis Sciurianis, s. a. Ltsz. 3817. (VD nem jelzi).

Coll. 28.: Calagius, Andrea: Dominorum theologorum incorruptam evangelii doctrinam Vratislaviae sonantium symbola. Lignicii, typis Sartorianis, c. 1603. Ltsz. 3818. (VD 17 nem jelzi).

Coll. 29.: Krupsky, Jacobus: Deces anagrammatum. Pragae, ex officina Othmariana, c. 1604. Ltsz. 3819.

Coll.: 30.: Colerus, Jacobus–Mollerus, Valentinus: Epithalamia duo in honorem Michaelis Coelii. Francofurti ad Viadrum, s. n., 1563. Ltsz. 3820. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 31.: Milvius, Jacobus: Epithalamion in honorem nuptiarum... Eliae Alvini et... Ursulae Mencelianae. Witebergae, excudebat Johannes Crato, 1562. Ltsz. 3820a. (VD 16 ZV 10996).

Coll. 32.: Carmina... pro felici auspicio nuptiarum... Tobiae Fischeri... cum... Ludmilla... Jacobi Heinzii filia. S. l., s. n., 1587. Ltsz. 3821. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 33.: Carmina... in honorem nuptiarum... Tobiae Fischeri... cum... Ludmilla... Jacobi Heinzii... filia. [Frankfurt an der Oder], typis Andreas Eichorn, 1587. Ltsz. 3822a. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 34.: Haslobius, Michael: Epistola. Francofordia Marchionum, excudebat Andreas Eichorn, 1588. Ltsz. 3822b. (VD 16 ZV 7444).

Coll. 35.: Epithalamion in honorem nuptiarum... Daniele Schepsii... et ... Catharinae... Petri Henrici filiae. Gorlicii, Ambrosius Fritsch imprimebat, 1590. Ltsz. 3822c. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 36.: Honori nuptiarum quas... Melchior Schmid... cum... Barbara Steinberg... solenni ritu celebr. Lignicii, typis Sartorianis, c. 1596. Ltsz. 3823. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 37.: Musae missae ad nuptias... Lucae Pollionis... sponsi, nec non... Mariae... Achatii a Forchtnau... filiae. Lipsiae, imprimebat Michael Lantzenberger, c. 1594. Ltsz. 3824a. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 38.: ΓΑΜΕΛΙΑ. Honori nuptiarum... Johannis a Nostitz... et... Annae Mariae a Scuppen... . S. l., s. n., 1597. Ltsz. 3824b. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 39.: Paricius, Johannes– Davides Rhenischius–Fels, Adam: In nuptias... Melchioris Horstii... et... Annae... Casparis Redleri... filiae... carmina gratulatoria. Lygnicii, typis Sartorianis, 1599. Ltsz. 3825. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 40.: Thomas, Nicolaus: Elegia gratulatoria in honorem nuptiarum... Pancratii Bryckneri... et... Mariae... Alberti Sebizii... filiae. S. l., s. n., 1599. Ltsz. 3826. (VD 16 nem jelzi).

Coll. 41.: ΕΥΦΕΜΑ carmina nuptiis... Bartholomaei Stirii... et... Ludmillae Langen. [Frankfurt an der Oder], typis Friderici Hartman, 1599. Ltsz. 3827. (VD 16 ZV 23131).
Coll. 42.: Votum nuptiale in honorem nuptiarum... Nicolai Weidenhoferi... et... Susannae... Galli Mesmeri... filiae. Witebergae, typis Zachariae Lechmanni, 1602. Ltsz. 3828. (VD 17 nem jelzi).
Coll. 43.: Fischerus, Petrus: Votum... Wolffgango Wotky... et... Annae Tumckiae. S. l., s. n., 1603. Ltsz. 3829. (VD 17 nem jelzi).
Coll. 44.: Thalanis... Johannis Agathoni... et... Judithae Wodiczkovae. Pragae, ex officina Danielis Sedesani, 1604. Ltsz. 3830.
Coll. 45.: In honorem... Victorini Wrbensky... sponsi et... Catharinae Pachaeae... sponsae... amici scribebant. Pragae, typis Danielis Sedesani, 1605. Ltsz. 3831a.
Coll. 46.: ΓΑΜΕΛΙΑ nuptiis... Martini Gniserii... sponsi et... Hevae... Petri Wentzky... filiae. Lipsiae, typis Beyeri, c. 1606. Ltsz. 3831b. (VD 17 nem jelzi).
Coll. 47.: Cnemiander, Martinus: Ad... principem... Sigismundum Marchionem... De morte Friderici fratris Epicedion. Ecloga. Witebergae, s. n., 1555. Ltsz. 3832. (VD 16 H 5168).
Coll. 48.: Aleutnerus, Tobias: In obitus virorum quorundam praestantissimorum praematura morte patriae ereptorum. Francofurti Marchionum, typis excusa Sciurianis, 1597. Ltsz. 3833. (VD 16 nem jelzi).
Coll. 49.: Grunergius, Paulus: In obitum... Rosinae... Petri Heinisch... uxoris. Lygnicii, typis Sartorianis, 1597. Ltsz. 3834. (VD 16 nem jelzi).
Coll. 50.: Pelargus, Christophorus: In exequiis solennibus... Johannis Georgii... 1598. [Frankfurt an der Oder], excudebat Fridericus Hartman, 1598. Ltsz. 3835a. (VD 16 ZV 18043).
Coll. 51.: Neander, Christophorus–Caleb Trygophorus: Exsequiis sollemnibus... Joannis Georgii marchionis Brandeburgensis. [Frankfurt an der Oder], excudebat Fridericus Hartmannus, 1598. Ltsz. 3835b. (VD 16 ZV 23099).
Coll. 52.: Frencelius, Salomon: Beatis manibus Elisabethae Schonbergiae. Helmaestadii, excudebat Jacobus Lucius, 1599. Ltsz. 3835c. (VD 16 ZV 21442).
Coll. 53.: Justa exequialia super funus Hevae Pelargianae. Francofurti, typis Hartmann, 1600. Ltsz. 3836. (VD 16 ZV 8809).
Coll. 54.: Mathiae Wolfiae... epicediis. Lignicii, a Nicolao Sartorio, 1603. Ltsz. 3837. (VD 17 14: 018304S).

F Muckenhaupt 2008. 47.

Ltsz. 3795. Coll. 4.

17. SZÁZADI NYOMTATVÁNYOK

48

[**RÁSKAI** Gáspár: Vitéz Franciskó históriája.] Egy szép historia az vitez Franciskoról és az ö feleségéröl, és minémü czuda szerenczében forgattac egy ideiglen, ismet a szerenczénec meg iöuéséröl és forgassáról.
Colosvarot, [typ. Heltai], 1601.
4º – [14] ff.
RMNy 879; RMK I 375

A Könyvtáblában található kibontatlan töredék.

Hordozókönyv:
Nausea, Fridericus: Catholicarum postillarum et homiliarum in totius anni tam de tempore, quam de sanctis Euangelia, epitome. – Coloniae, apud Gervinum Calenium et haeredes Quentelios, 1576. (VD 16 N 207).

B Szignált papírtáblás, vaknyomásos, vörösesbarna bőrkötés. A táblák szélén német típusú palmettás görgető fut körbe, míg a középmezőben M. A.-val szignált bélyegző látható, rajta váza virággal. A sarkokat összetett virágos-leveles kompozíció díszíti. Kolozsvár, 17. sz. harmadik negyede.

C

- [...] *Sabitkovis vicarius* [...] *in Valahia* (címlap recto, 17. század)
- *Convent*[*us*] *Cikien*[*sis*] *1681* (címlap recto)
- Jelzetek: *Friderici Nauseae Homiliae* [CsFKv, 17. sz.] (címke a gerincen). – **D.** [nyomtatott] *Friderici Nauseae Con.* [CsFKv, 19. sz.]. – K V 29, F IV 65 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

F Muckenhaupt 1999. 85.

Ltsz. 704.

49

PÁZMÁNY Péter: Az mostan tamat vy tvdomaniok hamissaganak tiiz nilvan valo bizonisaga. Es reovid intes a Teoreok Birodalomrvl es vallasrvl... .
Graecii Styriae, per Georgium Widmanstadium, 1605.
4º – [4], 113 [recte 115] ff.
RMNy 933; RMK I 398

B 15. századi latin nyelvű pergamen kódexlapba kötött könyv.

C

- *Seruacius Kovacs* [17. sz.] (a borítón)
- *R[everen]di P[atris] Joa[nnis] N[icolai] László Anno 1643* (f. [1]r)
- *Patris Beleni* [17. sz. utolsó negyede] (f. [1]r)
- *Con[ven]tus Csikien[sis] 1691* (f. [1]r)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *Controversiae Petri Pázmány* [CsFKv, 19. sz.] (a gerincen). – A III 54/204 [CsFKv, 19/20. sz.] (f. [1]r)

F Glósz 1885. 9. sz.

Ltsz. 1875.

50

PÁZMÁNY Péter: Az mostan tamat vy tvdomaniok hamissaganak tiiz nilvan valo bizonisaga. Es reovid intes a Teoreok Birodalomrvl es vallasrvl... .
Graecii Styriae, per Georgium Widmanstadium, 1605.
4° – [4], 113 [recte 115] ff.
RMNy 933; RMK I 398

B 15. századi latin nyelvű pergamen kódexlapba kötött könyv.

C

- *Fr. An[dreas] Zagrabiensis hunc libru[m] tulit ex Turocz 22 Martÿ An[no] 1636* (az előzéken)
- *Fr. And[reas] Z[agrabiensis] C[onventui] C[sikiensi] tulit hunc libru[m] ex Turocz 1637 2 Septembris oremus pro benefactoribus* (címlap recto)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *Controversiae Petri Pazmani* [CsFKv, 19. sz.] (a gerincen). – A III 55/204 [CsF Kv, 19/20. sz.] (címlap recto)

D

- *Admodu[m] R[everen]do P. P. Danieli Vasarhelj* [...] *Priori et Superiori Collegÿ So[ci]etatis Jesu in Monostor D[omi]no patrono nobis oblatus* […] (az előtáblán, 17. sz. első fele, részben törölt és elmosódott bejegyzés)
- *Hic liber illuminabit tenebraru[m] filioru[m] corda et ingenia pro gloria Dei et vera conversione ad Deu[m]. Lectus maxime diligenter* (címlap recto, 17. sz. második negyede)

F Glósz 1885. 9. sz.

Ltsz. 1776.

51

WERBŐCZI István: Decretvm juris consuetudinarij inclyti regni Hungariae et Transylvaniae. Az az Magyar és Erdély-orszagnak törveny könyve. Verböci Istvan altal iratot 1514. ezten. Mostan deakul és magyarul egy hasznos regestrom(m)al egyetemben uyobban ki boczatatot. – [TELEGDI Miklós]: (Index seu enchiridion omnium decretorum et constitutionum regni Hungariae ad annum 1579 usque, per causarum locos distinctum.)
Debrecenben, Lipsiai [Rheda] Pal, 1611.
4° – [60], 513, [3], [38], [8], 92 pp., [1] tab.
RMNy 1011. C variáns; RMK I 426

A Hiányzik: ( )^{6}, [ ]^{1}, A^{4}-F^{4}, [ ]^{1}, A^{4}-N^{4} jelű füzet, f. SSs$_{6}$, az A^{4}-L^{4}, M^{6} jelű füzet, és a kihajtható táblázat.

B A kötés hiányzik.

C [CsFKv]

Ltsz. 2868.

52

PÁZMÁNY Péter: Isteni igazsagra vezerleo kalavz... .
Nyomtattak Posonban, [typ. archiepiscopalis], 1613.
2° – [24], 816, lVI, 126 pp.
RMNy 1059; RMK I 443

A Hiányzik a címlap.

B 18. sz.-i papírtáblás, sérült bőrkötés aranyozott díszítésű gerinccel.

C *Inscriptus Catalogo libror*[*um*] *Parochiae Udvarhelÿensis. Anno 1795* (p. [1]). – [CsSzM, vásárlás, 1994.]

Ltsz. 6606.

53

BALÁSFI Tamás: Csepregi iskola, kiben az lvtheranvs es calvinista predikatoroknak tanusagokra es tevelygésekböl valo ki térésekre az csepregi szitok szaporitó morgó praedikátort az igaz hüt ellen és Pázmány Péterre való hazugságiértis az igazságnak ióra tanitó ostoráual iskolázza – – bosznai püspök.
Nyomtattatot Posonban, [typ. archiepiscopalis], 1616.
4° – [20], 472 [recte 470], [1] pp.
RMNy 1116; RMK I 467

B 17. sz.-i pergamenkötés két pár bőrszalag nyomával.

C

- *Anno 1639 die 2da Augustj dedit mihj hunc Librum usque ad usum Michael Pongracz de* [...] (az előtáblán belül)
- *Én taualli, ugy mint 1644 esztendöben uöttem eoszel 45 penzen az koborlo katonaktul ugymint Illies Ferencztül es az eöczetül Szabo Ferencztül. Ioannes Horuath de Vegla mpp* (az előtáblán belül)
- *Anno 1658 29 Decembris Felseö Theökini in aedibus meis nobil*[*i*]*t*[*atibus*] *dono dedi hunc libru*[*m*] *in pignus amicitiae Generoso Domini* (!) *Michaeli Czerei de Vade Falva*(!) *in sede Sicular*[*um*] *Cik commoranti Joannes Horuat de Vegla* (az előzéken)
- *Conventus Csikien*[*sis*] *1683* (címlap recto)
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *Csepregi Iskola* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – A III 59/388 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

D

- *Illustrissimi Comitis Georgy* [...] *de* [...] (17. sz., törölt bejegyzés a címlapon).

Ltsz. 1895.

54

VÁSÁRHELYI Gergely [transl.]: Keresztieni tudomanynak reovid summaia Canisius Petertol iratatot es jesvitak szerzetibe Vasarheli Gergeli altal megh magyaraztatot. – (Egy nehany teveligeo kerdesekre reovid keresztyeni feleletek.)
Beczbe, nyomtattatott Formica Mathetol, 1617.
12° – [78], 808 [recte 730] pp.
RMNy 1128; RMK I 472

A Hiányzik: $_{*}$-$_{**}$ jelű füzet, ff. $_{***1}$, $_{***8}$, $_{****1}$, (:)(:)(:)$_{4}$-(:)(:)(:)$_{8}$, pp. 769-808.

B A kötés hiányzik.

C

- Pecsét, körirata: A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGIMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA (f. [8], p. 169)
- Jelzet: A 423 [CsRKGKv, 19. sz.] (f. 1)

D 17. századi magyar nyelvű széljegyzetek.

Ltsz. 4984.

55

VÁSÁRHELYI Gergely: Esztendeo altal az aniazentegihaztol rendeltetet vasarnapokra es innep napokra epistolak es azoknak svmmaia. – (Az emberi állatnak négy utolsó dolgairól valo intések.) Jesvitak rendin Vasarheli Gergelitöl forditatot.
Beczbe, Gelbhaar Gergeli altal nyomtattot, 1618.
8º – 392, [5] pp.
RMNy 1152; RMK I 478

A Hiányzik: pp. 3-4, 161-162, 187-190, 369-392, [1-5].

B Sérült pergamenkötés két pár szalag nyomával. A tábla szélén kandeláber típusú görgető húzódik, míg a középmezőben látható sugaras ovális mezőben IHS-monogram az előtáblán, a háttáblán pedig Mária a gyermek Jézussal. A sarkokra egy-egy virágtőt helyezett a könyvkötő. A gerincmezőket kis rozetta bélyegző tölti ki. Valószínűleg magyarországi műhely, 17. sz.

C

- *Csiszér Áron csomortani tanitó úr ajándéka 1895. aug. 26.* (Glósz Miksa írása, az előtáblán belül)
- Elmosódott, részben ceruzával átírt (*1703*), valószínűleg posszeszor-bejegyzés (címlap recto)
- Pecsét, körirata: A CSIKSOMLYÓI RÓM. KATH. FŐGIMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA [19. sz.] (az előtáblán belül)
- Jelzetek: A 341 [CsRKGKv, 19. sz.] (címke a gerincen), A 357 (törölt jelzet a gerincen lévő címkén)

D

- *1618. évbeli könyv Csiszér mp* [19. sz.] (az előtáblán belül)

Ltsz. 4352.

56

SZENCI Molnár Albert: Lexicon Latino-Graeco-Ungaricum, jam recens tertia cura recognitum, innumeris pene dictionibus ac versibus syllabarum quantitates indicantibus adauctum et ita elaboratum, ut ex eo Latinarum dictionum genera, modus declinandi et conjugandi, tanquam ex thesauro depromi possint. Item Dictionarium Ungarico-Latinum, infinitis vocibus loquendique formulis ac proverbiis Vngarico-Latinis locupletatum... . Adjecti sunt ad finem libri indices chorographici et chronologici studiosis utiles ac necessarii. Item Syllecta scholastica clarorum virorum, quorum catalogum exhibet frontispicium Syllectorum, quae et separatim vend (!) possunt. – (Institutio ivventvtis in paedagogiis illvstribvs Inferioris Palatinatvs).
Heidelbergae, typis Viduae Johannis Georgii Geyderi, [Frankfurt am Main] impensis haeredum Wechelianorum, Danielis et Davidis Aubriorum et Clementis Schleichii 1621.
8º – [16], 1030, 368, [4], 44, 63, [1] pp.
RMNy 1239; RMK I 513; RMK III 1330

A Hiányzik: pp. [1-16], 1-897, 29-44, 1-63, [1].

B A kötés hiányzik.

C

- Jelzet: **A.** [nyomtatott] *Dictionarium Hungarico-Latinum-Graeco Albertus Molnar* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen)

Ltsz. 98-99.

57

SZENCI Molnár Albert: Lexicon Latino-Graeco-Ungaricum, jam recens tertia cura recognitum, innumeris pene dictionibus ac versibus syllabarum quantitates indicantibus adauctum et ita elaboratum, ut ex eo Latinarum dictionum genera, modus declinandi et conjugandi, tanquam ex thesauro depromi possint. Item Dictionarium Ungarico-Latinum, infinitis vocibus loquendique formulis ac proverbiis Vngarico-Latinis locupletatum... . Adjecti sunt ad finem libri indices chorographici et chronologici studiosis utiles ac necessarii. Item Syllecta scholastica clarorum virorum, quorum catalogum exhibet frontispicium Syllectorum, quae et separatim vend (!) possunt. – (Institutio ivventvtis in paedagogiis illvstribvs Inferioris Palatinatvs).
Heidelbergae, typis Viduae Johannis Georgii Geyderi, [Frankfurt am Main] impensis haeredum Wechelianorum, Danielis et Davidis Aubriorum et Clementis Schleichii 1621.
8º – [16], 1030, 368, [4], 44, 63, [1] pp.
RMNy 1239; RMK I 513; RMK III 1330

A Hiányzik: pp. 49-63 és p. [1] a végén.

B 18. sz.-i papírtáblás pergamenkötés.

C

- *Franciscus Csapai mp* [18. sz.] (címlap recto)
- [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1981.]

D

- Csapai Ferenc latin nyelvű verse, amelyben dicséri Szenci Molnár Albert és Pápai Páriz Ferenc szótárát. A végén: *Franciscus Csapay adjecit Saxopoli. A. M DCC XV. die 9. calend. Augusti* (az előzéken)
- *Anno 1740 die 17 Maÿ* (az előtáblán belül)

Ltsz. 6118.

58

PÁZMÁNY Péter: Igasságra vezerlö kalavz mellyet irt es most sok helyen meg-jobbitván másodszor ki-bocsátot – – esztergami ersek.
Nyomtattak Posomban... most másodszor, [typ. Societatis Jesu], 1623.

2º – [28], 1066 pp.
RMNy 1293; RMK I 532

A Hiányzik: pp. [1-28], 1-80, 83-84, 839-840, 843-1066. A 81 és 82. oldal a végén van bekötve.

B Nagyon sérült 19. sz.-i papírtáblás félbőr kötés, márványozott papír.

C [CsFKv]

D
- *Szabó RMK I 532 (csonka).* [20. sz.] (az előzéken, Baráth Béla írása)

F Glósz 1885. 20. sz.

Ltsz. 2937.

59

PÁZMÁNY Péter: Az Sz. Irasrvl, es az Anyaszentegyházrul, két rövid könyvecskék... .
Bechben, nyomtatta Gelbhár Gergely, 1626.
4º – [16], 153, [1] pp.
RMNy 1351; RMK I 552

B 17. sz.-i pergamenkötés, amelyet egykor két pár bőrszalag zárt.

C
- *R*[*evere*]*ndi P*[*atris*] *Joa*[*nnis*] *N*[*icolai*] *Laszlo Anno 1643* (címlap verso)
- *Conventus Csikien*[*sis*] *1689* (p. [1])
- Jelzetek: **L.** [nyomtatott] *De S. Scriptura et Ecclesia Petri Pázmányi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – A III 56/230 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

F Glósz 1885. 21. sz.

Ltsz. 1924.

60

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2º – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A Hiányzik: pp. 497-500, 757-758, 767-768. A könyvtest jobb oldali része tönkrement.

B Papírtáblás, barna új bőrkötés. Az eredeti 17. sz.-i fatáblás, vaknyomásos, barna bőrkötés bőrborítása megsemmisült. A restaurálás óta a sérült fatáblákat külön őrzik (T58). A helyreállítás előtt készült fénykép alapján bizonyítható, hogy díszítése azonos volt a 6234 és 6235. leltárszámú könyv kötésével. (Muckenhaupt 1999. II. 96.)

C

- *Con[ven]tus Csikiensis 1728* (p. 1)
- *Conventus Csikien[sis] 1748* (p. 1)
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences kolostor falából]

F Muckenhaupt 1999. II. 96.

Ltsz. 6232.

61

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2º – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A Hiányzik: pp. 23-28, 33-34, 111-112, 117-118, 1001-1004, 1021-1176, [1-32], 1-44, [1-2].

B Papírtáblás, barna új bőrkötés. Az eredeti 17. sz.-i fatáblás, vaknyomásos, barna bőrkötés megsemmisült. A helyreállítás előtt készült fénykép alapján bizonyítható, hogy díszítése azonos volt a 6234. és 6235. leltárszámú könyv kötésével. (Muckenhaupt 1999. II. 97.)

C

- [*Conven]tus Csikiensis* [...] [17. sz. vége]
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences kolostor falából]

F Muckenhaupt 1999. II. 97.

Ltsz. 6233.

62

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2º – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A Hiányzik: pp. [1-4], 1073-1076. A könyvtest jobb oldali és alsó része nagyrészt tönkrement.

B Papírtáblás, barna új bőrkötés. A restaurálás óta az eredeti sérült és hiányos fatáblás, vaknyomásos, barna bőrkötés töredékét külön őrzik (T 60). A táblák szélén német típusú palmettás görgető fut körbe, a rövidebb oldalakon duplán. A második keretben lombdíszek között medalionos képek látszanak. A középmezőt az előtáblán a keresztre feszített Krisztus IHS-monogrammal, ovális, sugaras mezőben tölti ki, a sarkokban virágtő bélyegző van. A háttábla közepén a bőr hiányos. Két fémkapocs zárta. Magyarországi (felvidéki) műhely, 17. sz. második negyede. (Muckenhaupt 1999. II. 98.)

C
- Jelzetek: H II 2. – G VIII 27/504 [CSFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences kolostor falából]

F Muckenhaupt 1999. II. 98.

Ltsz. 6234.

63

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2º – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

B Körülvágott, vaknyomásos, barna bőrkötés. A restaurálás során az eredeti fatáblákat (T 61) papírtáblákra cserélték. Díszítése azonos a 62. szám alatt leírt kötésével, azonban itt látható a háttábla centrumában a bélyegző, rajta Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben. A két fémkapcsot részben pótolták. Az eredeti csatlapon W szignálás van, a gerincen a bőrbevonat új. Magyarországi (felvidéki) műhely, 17. sz. második negyede. (Muckenhaupt 1999. II. 99.)

C
- *Patris Beleni* [17. sz. második fele] (p. [1])
- *Conventus Csiki*[*ensis*] *1691* (p. [1])
- *Conventus Csikien*[*sis*] [17. sz. vége] (p. 1)
- Jelzetek: H II 5. – G VIII 29/504 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül, T 61)
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences kolostor falából]

F Muckenhaupt 1999. II. 99.

Ltsz. 6235.

64

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2º – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A Hiányzik: pp. [1-4], 1-62, 457-458, 467-468, 495-496, 501-502, 647-648, 747-748, 753-754, [31-32]. Az *Oktató intés* elöl van bekötve.

B Papírtáblás, barna új bőrkötés. Az eredeti 17. sz.-i fatáblás, vaknyomásos, barna bőrkötés megsemmisült. A helyreállítás előtt készült fénykép alapján bizonyítható, hogy díszítése azonos volt a 6234. és 6235. leltárszámú könyv kötésével. (Muckenhaupt 1999. II. 100.)

C

- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences Kolostor falából]

F Muckenhaupt 1999. II. 100.

Ltsz. 6236.

65

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2º – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A A könyvtest alsó része megsemmisült.

B Papírtáblás, barna, új bőrkötés. Az eredeti 17. sz.-i fatáblás, vaknyomásos, barna bőrkötés sérült, szétesett, a bőr részben hiányzik (T 63). Díszítése azonos a 6234. és 6236. leltárszámú könyvek kötésével. (Muckenhaupt 1999. II. 101.)

C

- *Conventus Cikiensis 1681* (p. [1])
- [1985-ben tárták fel a Csíksomlyói Ferences kolostor falából]

F Muckenhaupt 1999. II. 101.

Ltsz. 6237.

66

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2° – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A Hiányzik: a [ ]^{2} jelű füzet, ff. A, A_{3}, D, D_{2}, Eee, Iiiii$_{4}$, valamint az *Oktató intés*-nél az f. C_{6} és a d^{4}, [ ]^{1} jelű fűzet. A 19. században a hiányzó oldalak legnagyobb részét kézirattal pótolták.

B 19. sz.-i nagyon sérült papírtáblás félbőr kötés javított gerinccel. Az előtábla levált a könyvtestről.

C

- [...] *Szentegyházas O. Szeles Ferenczé most* [...] *megrenováltattam a* [...] [*O*]*láfalvi harangozóval* [...] kéziratok[*k*]al *irtam meg* [...] *es szekel gyalog ezred* [...] *taploczai Lajos Jozseff* [*18*]*41-ik évben* [...] *harangozó*. (sérült előzék recto)
- [A Csíkszeredai Megyei Rendőrség 1977. évi adománya]

Ltsz. 6477.

67.

SZENT BIBLIA. Az egesz keresztyénségben bé-vött régi deák bötüböl magyarra forditotta a Jésus-alatt vitézkedő társaság-béli nagy-szombati Káldi György pap.
Béchben, nyomtatta Formika Máté, 1626.
2° – [4], 1176 [recte 1196], [32], 44, [2] pp.
RMNy 1352. B variáns; RMK I 551

A Tömbösödött könyvtest.

B A kötés hiányzik.

C

- [CsFKv]
- [1985-ben tárták fel a csíksomlyói ferences kolostor falából]

F Benedek–Muckenhaupt 171.

T 76.

68.

KÁLDI György: Az vasarnapokra-valo predikatzioknak elsö resze. Advent elsö vasarnapiatolfogva Sz. Haromság vasárnapjáig... .

[Bécsben]- Posonban nyomtatta Rikesz Mihaly [et typ Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], X, 743, [27] pp.
RMNy 1509; RMK I 601

A A címlap hiányzik.

B Fatáblás, vaknyomásos, világosbarna bőrkötés, amelyet egykor két fémkapocs zárt. A táblákon három különböző díszítésű görgető húzódik végig (német típusú palmettás, növényi és virágos-indás görgetők). A középmezőt az előtáblán IHS-monogram, a háttáblán pedig Mária a gyermek Jézussal ovális sugaras mezőben tölti ki. A sarkokban kis liliom látható. Sérült, a bőrborítás levált az előtábláról és a gerincről. Magyarországi (felvidéki) műhely, 17. sz. második negyede.

C [CsFKv]

D *Coll. 1. Szabó RMK I 601.* [20. sz.] (Baráth Béla jelzése)

E v. 72.

F Glósz 1885. 24. sz.

Ltsz. 3686. Coll. 1.

69

KÁLDI György: Az vasarnapokra-valo predikatzioknak elsö resze. Advent elsö vasarnapjatol-fogva Sz. Haromság vasárnapjáig... .
[Bécsben]- Posonban nyomtatta Rikesz Mihaly [et typ Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], X, 743, [27] pp.
RMNy 1509. A variáns; RMK I 601

A A címlap jobb oldali alsó része hiányzik.

B A papírtáblás, vaknyomásos, világosbarna bőrkötésen két pár bőrszalag nyoma látható. A táblákon három görgető fut körbe, ezeket német típusú palmetta, virágos-leveles minta és egymásba kapcsolódó kis liliomok díszíti. A középmezőt az előtáblán IHS-monogram ovális, sugaras és növénydíszes mezőben tölti ki, a háttáblán Mária a gyermek Jézussal ugyancsak ovális, sugaras mezőben. A sarkoban kis virág bélyegző van. A papírtáblát 16. sz.-i latin nyelvű nyomtatvány ragasztott lapjaiból alakították ki. Magyarországi (felvidéki) műhely, 17. sz. második negyede.

C

- [...] *Boldisar 1662* (törölt bejegyzés, címlap recto)
- *Reside*[*n*]*t*[*iae*] *Udvarh*[*elyensis*] *1703 Soc*[*ieta*]*tis Jesv* (címlap recto)
- *Residen*[*tiae*] *Vdv*[*arhely*]*ensi* [*In*]*scriptus* [18. sz. eleje] (sérült címlap recto)

- [Székelyudvarhelyi Plébánia]
- [CsSzM, vásárlás, 1994.]

E v. **73.**

Ltsz. 6620. Coll. 1.

70

KÁLDI György: Az vasarnapokra-valo predikatzioknak elsö resze. Advent elsö vasarnapjatolfogva Sz. Haromság vasárnapjáig... .
[Bécsben]- Posonban nyomtatta Rikesz Mihaly [et typ Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], X, 743, [27] pp.
RMNy 1509; RMK I 601

A A címlap hiányzik

B Fatáblás,vaknyomásos bőrkötés két fémkapocs nyomával. A kereteket német típusú palmettás görgető és stilizált kandeláber-görgető díszíti, míg a középmezőt ovális mezőbe foglalt virágos váza tölti ki. A sarkokra egy-egy virágtőt helyezett a könyvkötő. Magyarországi műhely, 17-18. sz.

C

- [Székelyudvarhelyi Plébánia]
- [CsSzM, vásárlás, 1994]

D 18. századi magyar és latin nyelvű olvasói bejegyzések (az előtáblán belül).

E Coll. 2. v. **74.**

Ltsz. 6624. Coll. 1.

71

KÁLDI György: Az vasarnapokra-valo predikatzioknak elsö resze. Advent elsö vasarnapjatolfogva Sz. Haromság vasárnapjáig... .
[Bécsben]- Posonban nyomtatta Rikesz Mihaly [et typ. Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], X, 743, [27] pp.
RMNy 1509; RMK I 601

A A címlap sérült, alsó része hiányzik.

B A 69. szám alatt leírttal majdnem azonos díszítésű papírtáblás, vaknyomásos, világosbarna bőrkötés. A keretekben német típusú palmettás, egymásba kapcsolódó leveles-palmettás és rozettás-indás görgető húzódik. A középmezőt IHS-monogram és Mária a kis Jézussal ová-

lis-sugaras mezőben tölti ki. A sarkokra egy-egy liliomot helyezett a kompáktor. Két fémkapocs maradványa. Az akasztókapocs töredékén az ötvös mesterjegye látható. Magyarországi (felvidéki) műhely, 17. sz. második negyede.

C

- *I[nscrip]tus Residentiae [Societ]atis Jesv Udvarhely* [18. sz. eleje] (a sérült címlapon)
- Jelzet: D. N. VI-2 (az előtáblán belül)
- [Székelyudvarhelyi Plébánia]
- [CsSzM, vásárlás 1994.]

E v. **75.**

Ltsz. 6625. Coll. 1.

72

KÁLDI György: Az innepekre-valo predikatzioknak elsö resze. Sz. Andras napiatol-fogva Keresztelö Szent János napjáig... .
[Bécsben] – Posonyban nyomtatta Rikesz Mihály [et typ. Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], IV, 598, [12] pp.
RMNy 1510. A variáns; RMK I 602

C [Csíksomlyói Ferences Könyvtár]

D *Coll. 2. Szabó RMK I 602* (Baráth Béla jelzése).

E v. **68.**

Ltsz. 3686. Coll. 2.

73

KÁLDI György: Az innepekre-valo predikatzioknak elsö resze. Sz. Andras napiatol-fogva Keresztelö Szent János napjáig... .
[Bécsben] – Posonyban nyomtatta Rikesz Mihály [et typ. Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], IV, 598, [12] pp.
RMNy 1510. A variáns; RMK I 602

E v. 69.

Ltsz. 6620. Coll. 2.

74

KÁLDI György: Az innepekre-valo predikatzioknak elsö resze. Sz. Andras napiatol-fogva Keresztelö Szent János napjáig... .
[Bécsben] – Posonyban nyomtatta Rikesz Mihály [et typ. Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], IV, 598, [12] pp.
RMNy 1510. A variáns; RMK I 602

E v. 70.

Ltsz. 6624. Coll. 2.

75

KÁLDI György: Az innepekre-valo predikatzioknak elsö resze. Sz. Andras napiatol-fogva Keresztelö Szent János napjáig... .
[Bécsben] – Posonyban nyomtatta Rikesz Mihály [et typ. Societatis Jesu], 1631.
2º – [2], IV, 598, [12] pp.
RMNy 1510. A variáns; RMK I 602

A Hiányzik a végén az Eee_6 levél.

E v. 71.

Ltsz. 6625. Coll. 2.

76

MONTMORENCI, Franciscus: Cantica. (Idyllia).
Viennae Avstriae, 1632.
8º – [16], 180, [2] pp.
RMK III 1474

B 15-16. századi zenei pergamenkódex lapjába kötött könyv. A kötésben 15-16. sz.-i latin és 17. sz.-i német nyelvű nyomtatvány töredéke látható.

C

- *Frater Nicolaus* [...] *Or*[*dinis*] *S*[*ancti*] [...] *1621* (a háttáblán belül, a papír sérült)
- *Jacobus Kedves* (az előtáblán belül)
- *Jacobus Kedves possidet librum* [17. sz.] (az előzéken)
- *Clemens Elekes* [17. sz.] (p. [4])
- *Con*[*ven*]*tus Csikien*[*sis*] *1664* (címlap recto)

D A címlap után, az illusztrált oldalakon Mária a Kisdeddel (Patrona Hungariae), Szent István király és Magyarország címere látható.

Ltsz. 2781.

77

(**KOPCSÁNYI** Márton): A keresztyéni tökelletes eletre intö tíz hétre rendeltetet nyolczuan elmélkedések, tanuságokkal es könyörgésekkel, a Krisztus Jesvs szenuedéséröl külömbféle üduösséges dolgokról a Szent Irasbol.
Bechbe, nyomtatta Formika Maté, 1634.
8° – [2], 484, [8] pp.
RMNy 1574; RMK I 632

A Hiányzik: a címlap, ff. Hh_6 és Hh_7 levélnek a fele és f. Hh_8.

B Sérült 18. századi fatáblás bőrkötés két fémkapocs nyomával.

C

- *Jakab Ferenc III. o. t. ajándéka 1905* (az előtálán belül)
- Pecsét, körirata: A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA [19. sz.] (az elő- és háttáblán belül, p. 1.)
- 20. sz.-i jelzetek [CsRKGKv]: II. 36 (az előtáblán belül), A 424 (p. 1.), A 1626 (p. 1), 2789 (az előtáblán belül), A 1626, A 424, II. 36 (címke a gerincen)

D A könyv címlapjának a leírása [19. sz.] (p. 13)

Ltsz. 4354.

78

PÁZMÁNY Péter: Hodoegus. Igazsagra-vezerlö kalavz... .
Nyomtatták Posonyban, [typ Societatis Jesu], 1637.
2° – XII, 1073, [7] pp.
RMNy 1697. A variáns; RMK I 673

B A fatáblás, vaknyomásos, világosbarna bőrkötést két fémkapocs zárta. A táblák szélén húzódó görgetőt német típusú palmetták díszítik. A középmezőt nagy rombusz uralja, oldalain lombdíszes, medalionos görgető húzódik, míg a középmezőt az előtáblán váza tölti ki virággal, növénydíszes, ovális mezőben, a háttáblán pedig babérkoszorúba foglalt virágtő. A rombusz és a középmező sarkaira egy-egy virágtőt helyezett a mester. Magyarország, 17-18. sz.

C

- *Probatio atramenti. f. 6 a R[everendisi]mo D. D. S. S. Ep[iscopo] Tran[silvaniae] 24 Aug[usti] 1642. Joannes Benkes mpp* (másodlagosan felhasznált előzéken, verso)
- *Joannis Benkes mpp* (címlap recto)
- *Con[ven]t[us] Csikiensis 1664* (címlap recto)
- Jelzetek: **K.** [nyomtatott] *Pazmány Kalauz* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – H II 9/561 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

D

- *Szabó RMK I 673.* [20. sz.] (Baráth Béla jelzése, előzék recto)

Ltsz. 1764.

79

TASI Gáspár [transl.]: Öt rövid predikátzió húsz színes okokrúl, miért nem akarnak most némelly emberek catholicusokká, vagy (a' mint ök szóllanak) pápistákká lenni. Mellyeket Bambergában Sz. Mártonnál predikállot; most pedig azoknak, kik kételkednek, mellyik hitre kellessék hajolniok, lelki hasznokra nyomtatásban ki-bochátott Feuktius Jakab... Magyarrá pedig fordított – – .
Es ki-nyomtattatta Posonban, [typ. Societatis Jesu], 1640.
8° – VI, 181, [3] pp.
RMNy 1849; RMK I 705

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés két pár bőrszalag nyomával.

C

- *Ex libris Andreae Regina* [17. sz. vége] (címlap recto)
- Jelzetek: **K.** [nyomtatott] *Tasi Gáspár Öt predicatioi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – C I 64/471 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

D

- *Anno 1692 Die 15 May. Vettem egy darab szanto földet az Retteghi határon holyvanban, ugyan Retteghi Menyher Andrastol, két magyar forintokon zalagban hogy valameddigh ki nem valtya szabadossa[n] birhassa[m] kiben bizonssagh ugya[n] Retteghi Varga Marton hütös ember, Reghina Andr[a]s m[anu] p[rop]ria.* (előzék verso)
- *Egy darab szantó földet az retegi hataron holyianban* (előzék verso)
- *Cseresnyét kell oltani hushagyo kedd tajba[n] ujsagon es körtvely olto agat kell szedni ujsag felteczven masod harmad es negyed nappal, ha lehet jo öregh ágrol termö ágat kell szedni, nem jo az gyermekded ágh* (az előtáblán belül)
- *Cseresnyet kell oltani hushagyo kedd tajba[n] ujsagon* (a háttáblán belül)
- *Az vas eszközökröl. Az mely napon Szabo Tamas apam felszalot az varosba, akorba maradot az Szent Kiralyi feszegi kö haznal egy lapos vas, egy hoszu vas, egy kasza, ket hoszu szaru furu, egy tölk furu, egy nagy fejszi, egy pating, egy teglazo vas, egy szabo ollo, ket sejtar, egy cseber, ket*

tüsz here valo pad, ket szek, egy sotarto, egy karos pad, egy szekrenj, ket haz beli pad, egy suto (?), egy töke, egy mosar, egy lapito, egy asztal, egy kar, egy borstöro, egy tekenö, egy böcsu. Egy puszta haz csak negy szege vagyon harom gyermek vagyo[n] [17. sz. vége] (előzék recto)
- *Székely György vezeke[...]elienk foik Jan[ua]rÿ 1680* (az előtáblán belül)
- 17. századi magyar és latin nyelvű olvasói bejegyzések, imádságok.

F Glósz 1885. 30. sz.

Ltsz. 2006.

79A

SCHONAEUS, Cornelius: Terentius christianus, seu Comoediae sacrae, Terentiano stylo a – – Goudano conscriptae: et nunc demum magna ejusdem diligentia et labore emendatae, atque recognitae.
Varadini, apud Abrahamum Kertesz Szencinum, 1656.
8° – [20], 962 pp.
RMK II 874

A A címlap hiányzik.

B Sérült papírtáblás, világosbarna, vaknyomásos bőrkötés. A keretet német típusú reneszánsz stílusú palmetta díszíti, míg a középmezőben virágosváza és kis virágtővek láthatók A három gerincmező dísztelen. A papírtáblát 16. század végi latin nyelvű postilla-kötet lapjaiból alakította a kompáktor. Erdélyi műhely, 17. század második fele.

C
- *Conventus Mikhazien[sis]* [18. sz.] (p. [1])
- *Convent[us] Mikház[iensis] F[ratrum] Min[norum] Strict[ioris] Obs[ervantiae] 1751.* (p. 1)
- Egykori jelzetek: *Invent[arii] nro 213* [CsMTKv, 18. sz.] (előtáblán belül). – **A.** [nyomtatott] *Terrentiae* [!] *Chris. opera* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – K VIII. 17. [CsFKv, 19/20. sz.] (p. 1)

D 18. sz.-i magyar nyelvű olvasói bejegyzés.

Ltsz. 214.

80

COMENIUS, Johannes Amos–**SZILÁGYI** Benjámin [István] Stephanus [transl.]: Joh. Amos Comenii Janva lingvae Latinae reserata aurea. Sive, seminarium linguae Latinae et scientiarum omnium. Hoc est, compendiosa Latinam et aliam quamlibet linguam, una cum scie(n)tiarum et artium fundamentis, perdiscendi methodus, sub titulis centum periodis mille comprehensa. Et in usum scholae Varadiensis, juxta Belgarum editionem postremam, accuratam et auctam in

Hungaricam linguam translata per Stephanum Benjamin Szilagyi, ejusdem scholae rectorem... Leutschoviae, typis Laurentii Brewer, 1661.
8° – [12], 220, [16] pp.
RMK I 977=RMK II 968

A Hiányzik: a C és C_8 jelű levél, a teljes H^8-füzet, valamint az I-levél. A nyomtatott lapok között üres levelek vannak bekötve.

B Sérült fatáblás, részben aranyozott bőrkötés két apró virágos kerettel. A középmező centrumát és sarkait virágos bélyegzők sokasága tölti ki. Magyarországi műhely, 17. sz.

C

- [...] *fuit hic liber* [...] *est nunc feliciter. Cupio a Domino* [...] *felicitate* [...] *sed nunc* [...] *Gabor* [...] [19. sz.] (elmosódott bejegyzés, üres lap a 162-163. oldal között)
- *Keresztes Mátyás, Keresztes Mat*[*y*]*as* [19. sz.] (üres lap a 174-175. oldal és a végén, ff. 1-2 között)
- Jelzetek: C 42, D IV 34, D IV 34/40 [CsRKGKv, 19. sz.] (a címlapon)

D

- 19. sz.-i magyar nyelvű olvasói bejegyzések
- Cirill betűs román nyelvű olvasói bejegyzések a 19. sz. első feléből
- 19. sz.-i román nyelvű makarónikus ének szövege magyar és latin nyelvű részekkel, valamint magyar betűkkel (elől pp. [12]-1., valamint pp. 2-3 közötti üres lapokon)

Ltsz. 3846.

81

NÁDASI [János] Joannes: Seraphinus divini amoris, sive de imitatione seraphinorum exercitationes XXXI. in mensis dies totidem distributae... .
Pragae, typis Universitatis Carolo-Ferdinandeae, in Collegio Societatis Jesv ad S. Clementem, 1666.
12° – [8], 116, [6] pp.
RMK III 2360

B Papírtáblás natúrszínű bőrkötés. A táblák szélén üres keret húzódik. A középmezőt átlók tagolják, a mezőkben egy-egy virágbélyegző látható. A háttáblán, középen, az átlók metszéspontját „Vanitas Vanitatvm Et Omnia Vanitas Praeter Amant Devm" [idézet Thomas a Kempis *De imitatione Christi* c. művéből] feliratú bélyegző hangsúlyozza. Csíksomlyói ferences kolostor műhelye, 17. sz. második fele.

C

- *Conv*[*entus*] *Cikien*[*sis*] *1681* (címlap recto)
- Jelzetek: **G.** [nyomtatott] *Seraphinus divini amoris Joannes Nádasi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – F II 16/1052 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

Ltsz. 1021.

82

NÁDASI [János] Joannes: Seraphinus divini amoris, sive de imitatione seraphinorum exercitationes XXXI. in mensis dies totidem distributae... .
Pragae, typis Universitatis Carolo-Ferdinandeae, in Collegio Societatis Jesv ad S. Clementem, 1666.
12° – [8], 116, [6] pp.
RMK III 2360

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés fémkapcsok nyomával.

C

- *Con[ven]tus Csik[iensis] fr[atrum] Refo[rmatorum] S. Francisci* (címlap recto)
- Jelzetek: **G.** [nyomtatott] *Seraphinus divini amoris Joannes Nádasi* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – K III 35 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

Ltsz. 1195.

83

TOPPELTINUS, Laurentius: Origines et occasus Transsylvanorum; sev ervtae nationes Transsylvaniae, earumque vltimi temporis revolutiones, historica narratione breviter comprehensae... .
Lvgdvni, sumptibus Hor. Boissat et Georgii Remevs, 1667.
12° – [24], 242, [20] pp. + [9] ff metszettel
RMK III 2391

A Hiányzik a 3. illusztrált levél. Az a_3 jelű levelet az a_4-es után kötötték be.

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés vaknyomásos virágdíszes gerinccel.

C

- *D. A. 1768* (címlap recto)
- *Danielis Geréb mpp* [19. sz.] (az előzéken)
- Jelzetek: D. 65. [19. sz.] (az előzéken), D. 65. [CsMTKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – F IV 11/1298 [CsFKv 19/20. sz.] (az előzéken)

D

- A rézmetszeteket, amelyek jobbára az erdélyiek viseletét ábrázolják, szignálják: Paulus Feldmayr (a rajzoló) és C. Lauvers (a metsző).
- *1 Rf. 30xr.* [19. sz.] (az előtáblán belül)

Ltsz. 2740.

84

CYNOSVRA ivristarvm loca decretalia et articvlos nouissimarum constitutionum inclyti regni Hungariae, usque ad annum 1659. inclusive, sub titulis ordine alphabetico collectis, breviter repraesentans.
Pottendorff, per Hieronymum Verdussen, 1668.
8° – [2], 269 pp.
RMK III 2441

B 17. sz.-i papírtáblás félbőr kötés, piros színű pergamen. A gerinc mentén kandeláber típusú görgető húzódik két sorban.

C

- *Rev*[*erendo*] *P. Stephano Racz superiori suo donavit in memoriam suj Fr. Emericus Ferenczfy in 5 Ecclesÿs* [17. sz.] (javított bejegyzés, eredetileg a *Stephano Racz* és *5 Ecclesÿs* alatt más nevek álltak; címlap recto)
- *Conv*[*entus*] *Csikiensis* [18. sz.] (címlap recto)

Ltsz. 3434.

85

COMPILATAE constitutiones regni Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum. Ex articulis ab anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo quarto, ad praesentem hucusque millesimum sexcentesimum sexagesimum nonum conclusis exceptae.
Claudiopoli, apud Michaelem Szentyel Veres-egyhazi, 1669.
2° – [6], 100, [10] pp.
RMK I 1085

A Hiányzik: pp. [1-6], 99-100, [1-10].

B Sérült papírtáblás bőrkötés két pár bőrszalag nyomával. A táblák szélén német típusú palmettás görgető húzódik, a rövidebb oldalakon duplán. A középmezőt fonadékminta veszi körül és átlók tagolják. Az előtáblán 16//69 évszám látható. Kolozsvári műhely, 1669.

C

- *Possidet Csernátoni Franciscus mp* [18-19. sz.] (p. 56)
- *Ignatii Csernátoni* [19. sz.] (az előtáblán belül, p. 80.)
- *Csernátoni Ignátzé* [19. sz.] (pp. 56, 83)
- Pecsétek körirata: A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNÁSIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA (az előtáblán belül, p. 1). – A CSIKSOMLYÓI R. K. GYMNAZIUM PECSÉTJE 1870 (pp. 1, 25, 55, 71, 97, 98)
- Jelzetek [CsRKGKv, 19. sz.]: G IV 4 (az előtáblán belül), I VII 11 (p. 1.), L V 10 (az előtáblán belül), 2199, 1078 (az előtáblán belül, p. 1)

Ltsz. 4101.

86

DIRECTORIVM ecclesiasticvm seu ordo perpetuus recitandi officium divinum iuxta Breviarium Romanum in vsum totius Vngariae regni apostolici. Anno Domini M DC LXXIV. Tyrnaviae, typis Academicis, (1674).
8° – [16], 564 [recte 558] pp.
RMK II 1340

B 17. sz. végi papírtáblás pergamenkötés két pár bőrszalag nyomával.

C

- *P. Augustini Grienfels Capelani Generalis Rabutin* [18. sz. eleje] (az előtáblán belül)
- *Ex libris Matthaej Jánosi* [18. sz.] (címlap recto)
- Jelzetek: **B.** [nyomtatott] *Directorium Ecclesi. Seu ordo perpetuus* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – K VI 4 [CsFKv, 19/20. sz.] (címlap recto)

D

- *Tatarok irruptioja 1694 13 feb[ruarii]* (az előzéken)
- *1695 die 6 Decembris fuit magnus* [...] *id est ecclipsis solis* (az előtáblán belül, törölt bejegyzés)
- *N. B. Anno 1686 nemet General Sasomberg be jo erdellyben egy reszit el járvan ki menyen es budat megh veszik. Lotaringus herczeg viszont be joven az p[re]sidiomot beteszi az varakban es 1700-ban pacificatiot [t]eszen az torokel azert 1703 megh bekesegben leszenk ebben, Rakoczi ki szabadulvan nemet ujhelÿ rabsagabol Lengyen orszag felol bejövén magyar orszagban, mind magyar orszag es erdelybe hoza el, de nagy romlasara mindeniknek. Mert holdvilagnal, feketehalomnal,* [...]*falvanal es masut sok szegeny attyankfiai vesztek el, de ugyan kolosvarat, megh veszik az kuroczok Beszterczet, Gorgent, Megyest es Szebent is be zarjak mig 1705-ben viszont uy armada nem jo be. Ez mind visza veszi az fen meg nevezet varakat, el uzi erdelybol az kuruczokot, az ithon maradot neptol fegverit, marhajat, lovat akiket szerel el viszi vegtire magokat is adloztatta, a kik megh nem fizethették sokfele keppen nyomorgattak. Nyara kelven ki menjen erdelybol viszon az kuroczok el foglaljak, de 1707 ismet Rabutin G[enera]lis jo meg hodittja az orszagot, Csikszekre be commenderoza Acton Colonellust kinek az paterek keves ithon maradot neppel meg hodolnak. Gyergyoban al uton be menven 16 december egeszen el egettetj holot is sok embereket vagtak le. Gorgent az nemetek ostromoljak, de sok karokal az com[m]endasok megh latvan, az gorgenyieknek az nemet taboron benne valo keves hajdusag magat altal vagja, s el mennek az hol masfel ezer nemet veszet el az varat el hagya az nemet. 1708-ban birja erdelyt az nemet, karolÿ ugan be jo, de csak hamar ki menjen. 1709-10-ben birja az nemet, 1711 egyben Koroli megh bekelik.* [18. sz. első negyede] (az előzéken)
- [Berkuce János moldvai pap feljegyzései Csíkszentimrén, 17. sz. második fele:]
  6 Aprilis Bap[tizavi] ex thoro Stephani [...] *n[ome]n franciscus Patroni Martinus Keresztes.*
  8 Bap[tizavi] ex thoro Stephani peter nomen franciscus Patroni gedo.
  8 item Bap[tizavi] ex thoro georgy Endes n[ome]n Joannes Patroni Nicolaus literat
  28 Bap[tizavi] ex thoro Joannis Antal duas nomen unae Anna et alteri Margarita Patroni Michael Marton.
  21 Apr[ilis] Bap[tizavi] ex thoro francisci Mate n[ome]n Judit Patroni mezej et mater ejus mezej.
  5 maj Bap[tizavi] ex thoro Joannis Benes patroni Nicolaus Mate n[ome]n margarita.
  21 Baptizavi ex thoro francisci laszlo Patroni Joannes Szenyes.
  24 Bap[tizavi] ex thoro Joannis Juhasz Patroni Joannes Balas.

29 Baptizavi ex thoro francisci kovacs n[ome]n Anna Patroni Joannes Antal.
2 Junÿ Bap[tizavi] nata[m] ex thoro Martini Mihaly Patrjni (!) *koncze Mihaly n[ome]n Anna.*
5 Bap[tizavi] infantem n[omi]ne Elizabetha ex thoro francisci Isak Patrjni Nicolaus literati et Conjux.
8 Juny Bap[tizavi] ex thoro Michaelis szopos n[ome]n Stephanus Patrjna Conjux nicolaj literati.
15 Julÿ Bap[tizavi] nata[m] ex thoro Emerici adorjan n[ome]n mihi n[on] ocurrit (!) *patrjni michael mate.*
19 Juli Bap[tizavi] nata[m] ex thoro francisci Balo Patrini michael koncze n[ome]n infantis Elizabeth.
31 Juli Bap[tizavi] infantem nata[m] ex thoro Janos mester, patrini Bereczki Andras et Conjux.
6 A[u]gusti Bap[tizavi] Infantem nata[m] ex tho[ro] Mihaly mester n[ome]n Anna patrinor[um] n[ome]n ignoro.
7 A[u]gusti Bap[tizavi] Infantem nata[m] ex thoro Michaelis gero n[ome]n Catharina patrini Nagy M. [18. sz. első negyede] (az előzéken)

- *1708 die 5 feb[ruarii] adtam hegymegi Szocs Todornak 4 forinttot* (!) *s de. 1 regi mod szerent Sz[ent] Gyorgy napig kezes jenofalvi Marton Peter solvit.* (az előzéken)
- *flo. 2 de. 50 solvit* [18. sz. első negyede] (az előzéken, törölt bejegyzés).
- *1709 sok helyeken regnal az pestis azert az utakot az nemet richedalja ugy hogy Gyergyoban es Udvarhely szekre nem volt szabad menni, 1710-ben az passusok fel szabadulnak, nagy marha dog leszen.* (az előzéken)
- *1711 10 Juny Szocs Istvannak flo. 12 de. 24* (a háttáblán belül)
- *1712 die 17 Aprilis adtam Gyergio Sz[ent] Miklosi Domokos Istvannak es lukacs Mihálynak flo. 12 de.* [...] *egy kobol buzat adtam, szegottuk meg flo. 60 forintban egy tisztesseges kaponara (?), item 2 forintot secundario, tertiario, tertiano flo. 3 de.* [...] *item flo. 3 de. 3* (részben törölt bejegyzés, pp. 563-564)
- *1716 31 Januarÿ az* [...] (a háttáblán belül)
- *Numerus Animar[um] Sz[ent] Imreiensis 735* [18. sz. eleje] (a háttáblán belül)
- *Rakosi fodor Janos 9 kob[öl], vacsarcsi peter Andras 2 k[öböl], kovacs mihalynak 1 k[öböl], Sz[ent] Tamasra 2 kobol, Johasznak 3 v[éka] arpa* [18. sz.] (a háttáblán belül)
- *26 flo.* [18. sz. eleje] (az előtáblán belül)
- *1696* (p. 513), *1702* (p. 186), *1705* (p. 378), *1706* (p. 289), *1711* (p. 301), *1713* (pp. 419, 513), *1714* (p. 251), *1715* (p. 483), *1716* (pp. 388, 468)
- Magyar nyelvű olvasói bejegyzések a 18. sz. első feléből.

Ltsz. 375.

87

ALVARUS, Emmanuel: Institvtionvm grammaticarum liber tertivs. De syllabarum dimensione... . Tyrnaviae, typis Academicis, 1675.
8° – 78 pp.
RMK II 1365

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés. A sérült kötésben magyar nyelvű 18. sz.-i (?) nyomtatványtöredék látszik.

C

- *Dobos Tamas An[n]o 1732* (az előzéken)

- *Balthasar Dobos Anno* [...] *1731 Die 15 Septembris* (az előzéken, törölt bejegyzés)
- *Balthasar Dobos Anno 1737 Die 2 Jan*[*uarii*] (az előzéken)
- Jelzetek [CsRKGKv, 19/20. sz.]: D I 6/86 (az előzéken), B VII 4. a. (az előtáblán belül, címke a gerincen), L. 5. (címke a gerincen)

D
- *1731* (az előtáblán belül)
- *1732* (a háttáblán belül, Dobos Tamás kézírása)
- Latin nyelvű imádságok (az előzéken, a címlapon, egy része datált-1732)

Ltsz. 4675.

88

CONFESSIO et expositio fidei christianae, az az: az keresztyeni igaz hitröl való vallás-tétel. Mellyet elsöben Helvetiában irtanak és bé-vöttenek: annak utánna 1567. esztendöben Magyar Országban-is javallottanak, bévöttenek, és mind ez ideig sok ecclesiákban meg-tartottanak. Most újjobban az Erdélyi Orthodoxa Ecclésiaknak költségekkel ki-bocsáttatott.
Colosvaratt, nyomtatt. Veres-egyhazi Szentyel Mihaly által, 1679.
8° – [16], 281, [13] pp.
RMK I 1232

A Hiányzik az A jelű levél, vagyis pp. 1-2.

B A 17/18. sz.-i papírtáblás pergamenkötésben 17. sz.-i latin nyelvű nyomtatványtöredék látszik.

C
- *Possidet Martinus Farkas ab A*[*nno*] *1753* (az előzéken, törölt)
- *Petrus Kánya A*[*nn*]*o 1768* (az előzéken, törölt)
- *Tulajdonává tette 42 pénzzel 21a Apr*[*ilis*] *1804. Egei Mol*[*nár*] *István mp.* (az előzéken)
- *Erdélyi Sámuel Selyén 1902. évben* (az előtáblán)
- [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1981]

D
- *Anno 1701 szulettetet egy fiam Bölyt fo vasarnap ejjel kit midön nem kaphatnek papot magam*[*na*]*k kelle meg keresztelnem Nagy* [...] (az előzéken, részben törölt)
- *Ez husvet innepiben dicserjuk szent szivel* kezdetű húsvéti ének szövege, amelyet Udvarhelyi József jegyzett le [18. sz.] (az előtáblán belül)
- Névfelsorolás: *Orban Peter, Gal Maria* [18. sz.] (az előzéken)

E v. **89.**

Ltsz. 6112. Coll. 1.

89

AGENDA, az az: az anyaszentegyházbéli szolgálat szerént való cselekedet: mellyben az Uj Testámentomi két sácramentomoknak, a szent keresztségnek és az ur vacsorájának ki-szolgáltatásának és az házassulandóknak egybenadattatásoknak módgya és formaja meg-irattatik illyen végel: hogy az Erdély országi reformáta ecclésiákban egyenlöképpen szolgáltassanak ezek ki; hogy ebben-is vallásuknak s ritusinknak edgyezö vóltok ki-tessék. Melly szedegettetett a' b. e. Melotai Istvan Agendájából: és ki-bocsáttatott az erdélyi szent generalis költségével.
Colosvaratt, nyomtatta Veres-egyhazi Szentyel Mihály, 1680.
8º – [20] ff.
RMK I 1243

E v. **88.**

Ltsz. 6113. Coll. 2.

90

(**TOFEUS** Mihály): A' szent soltarok resolutioja es azoknak az erdelyi fejedelmi evangelica reformata, udvari szent ecclesiara lelek es igassag szerint valo szabasa... ki-nyomtattatott, a fejedelmi méltóságok parancsolattyából s' költségével.
Kolosvaratt, [Veresegyházi Szentyel Mihály], 1683.
4º – [6], 876 pp.
RMK I 1302

B 17. sz.-i papírtáblás pergamenkötés.

C

- *Fazakas Pál-é 1859.* (az előtáblán belül)
- Pecsét, körirata: A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA [19. sz.] (az előtáblán és több lapon)
- Jelzetek [CsRKGKv, 19/20. sz.]: C II 6/4216, A 59 (a címlapon), A 327 (címke a gerincen), VIII. 29 (az előtáblán belül)

Ltsz. 4239.

91

SZENT Biblia. Az-az, Istennek Ó és Uj Testomentomaban foglaltatott egész Szent Iras, magyar nyelvre fordittatott Karoli Gaspar által. Es mostan hatodszor e' kis formában kibocsáttatott a' belgiumi académiákban tanúló magyaroknak forgolódások által.
Nyomtattatott Amstelodámban, M. Tótfalusi Kis Miklós költségével 's betüivel, 1685.
12º – [4], 1197, [2] pp.
RMK I 1324

A A hiányzó 21-22. oldalt üres lappal pótolták.

B 18. sz.-i papírtáblás, márványozott bőrkötés, aranyozott, virágos díszítésű gerinccel.

C

- *Ajándékba küldi ezen Bibliat B. Bánffi Lászlo F. T. Plebanus Szabo Urnak. K[o]l[ozs]vár Febr[uár] 3kán [1]815.* (az előzéken)
- *Joannis Szabó* [19. sz.] (az előtáblán belül)
- Jelzetek: *Inventarium szama Nro 49* [19. sz.] (az előtáblán belül, címke az előtáblán), 16 (címke az előtáblán), 39 (címke a gerincen), az utóbbiak 20. századiak
- [Holcmányi plébánia könyvtára, 1973-ig]
- [P. Daczó Árpád Lukács OFM, 1973-2006]
- [CsSzM, P. Daczó Árpád Lukács OFM adománya, 2006.]

E v. **94.**

Ltsz. 6653. Coll. 1.

92

NOVA quaedam officia, cum propriis sanctorum regni Hungariae et sanctorum ordinis S. P. N. Francisci nec non festis ad libitum, a Sacra Rituum Congregatione approbatis, quae necdum passim in Breviariis Romanis impressa habentur. Jussu A. R. P. Antonii Valtsanski, custodiae S. Stephani regis in Transylvania custodis provincialis, aedita.
[Csíksomlyó], impressum in Conventu Csikiensi, typis ejusdem Conventus, 1685.
8º – 207, 26, [6] pp.
Glósz 1884. 132. sz.; Lukinich 1913. 347.; Pap 543.

B A papírtáblás, vaknyomásos bőrkötés keretén magyar típusú palmettás görgető látható, a középmezőt bécsies gótikus palmetta tölti ki, a sarkokat pedig levél bélyegzők dísztik. A Csíksomlyói Ferences Kolostor könyvkötő műhelye, 17. sz.

C Jelzet: E VII 63/1522 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

F Glósz 1884. 132. sz.; Katalógus 2007. II-7.

Ltsz. 339.

93

NOVAE quaedam missae, cum propriis sanctorum regni Hungariae et sanctorum ordinis Sancti Patris Francisci Seraphici, quae necdum passim in missalibus Romanis impressae habentur. Jussu A. R. P. Antonii Valtsanski, custodiae Sancti Stephani regis in Transylvania custodis orovincialis editae.

[Csíksomlyó], impressum in Conventu Csikiensis, Typis ejusdem Conventus, 1685.
2º – [16] ff.
Glósz 1884. 2. sz.; Pap 542.

A Restaurált. Az A jelű levél háromnegyed része hiányzik.

B 18. sz.-i Csíksomlyón, a kolostor könyvkötő műhelyében készített papírtáblás félbőr kötés. A táblákat vakvonalak tagolják. A könyv restaurálása során a táblákból 17-18. sz.-i magyar és latin nyelvű leveleket, kézírásos dokumentumokot emeltek ki:

1. Taploczai István somlyói gvárdiánhoz írt levél. Latin nyelvű töredék: az iskoláról, P. Köszvényesiről, Csató Jánosról és P. Kálmándi Ferencről. (Kolozsvár, 17. sz. második fele). T 151.
2. Taploczai István csíki gvárdiánhoz írt levél. Magyar nyelvű töredék. (Brassó, 1675. július 6.). T 152.
3. Taploczai István ferences atyához írt levél palliuma. T 153.
4. Mikes Kelemenné Kálnoki Zsuzsanna Taploczai Istvánhoz írt levele. Magyar nyelvű töredék. (17. sz. második fele). T 154.
5. Taploczai István levele, amelyben ír a kolostori javításokról, építkezésekről és a serfőzésről. Magyar nyelvű töredék. (17. sz. második fele). T 155.
6. Újfalvi Albert erdélyi ferences őr Taploczai István csíki gvárdiánhoz írt két levelének töredéke, az egyik Mikházán keletkezett. Magyar nyelven, 17. sz. második fele. T. 156.
7. Szaplonczay László levelének töredéke. Latin nyelven, Szaplonca, 1675. február 20. T 157.
8. Brassóból írt magyar nyelvű levéltöredék, 17. sz. második fele. T 158.
9. Egyházi rendelkezés töredéke a plébánosok hatásköréről. Latin nyelven, 17. sz. második fele. T 159.
10. Deliberátum-töredék. Damokos Kázmer erdélyi vikárius a csíki székgyűlésen ismertette, hogyan kell megőrizni az egyház közvagyonhoz tartozó részét. Magyar nyelven, 1674. február 28. T 160.
11. Két tanúkihallgatás-töredék csíki papok botrányos viselkedéséről (az egyik Somlyai P. András mindszenti papról szól, akinek szolgája gyermeket szült, a másik pap nevét nem ismerjük, de a kihallgatást Lázár György felcsíki pap vezette le). Magyar nyelven. Csík, 17. sz. második fele. T 161a-b.
12. Kihallgatási jegyzőkönyv töredéke Szegedi Gagyi mester, a székelyudvarhelyi jezsuita páterek szakácsának botrányos esetéről. Magyar nyelven, 1675 körül. T 162.
13. Latin nyelvű levéltöredék a bákói püspökségről. 17. sz. második fele. T 163.
14. Ebeczky Pál plébános valószínűleg Taploczai Istvánhoz írt levelének magyar nyelvű töredéke, amelyben érdeklődik a bákói püspökről, valamint érdekes módon Moldvából különböző zöldségek küldését kéri (petrezselyem, murok, retek, bab). 17. sz. második fele. T 164.
15. Mikes Kelemen levelének töredéke (rajta csak az aláírás a befejező formulával). Magyar nyelven, 17. sz. második fele. T 165.
16. Nicolaus Bellaia jegyző nyilatkozatának latin és olasz nyelvű töredéke. 1656. T 166.
17. Mártonffi Joákim somlyói házfőnökhöz írt levéltöredék. Magyar nyelven, 18. sz. eleje. T 167.
18. A csodákról írt 18. sz.-i latin nyelvű értekezés töredéke. T 168.

19. Valószínűleg Haller Péterné Pécsi Erzsébet Taploczai István csíki gvárdiánhoz írt levele, amelyben búzaadományról, az épülő Szent Antal oltárról, valamint oltár aranyozásáról ír. Magyar nyelvű töredék, 17. sz. második fele. T 169.
20. Árva Pécsi Erzsébet Taploczai István csíki gvárdiánhoz küldött két magyar nyelvű levelének töredéke, amelyben ír János deák adósságáról, valamint imát kér beteg fia gyógyulásáért. Magyaró, 1669. március 4. és 1670. június 2. T 170a-b.

C

- *Conv*[*entus*] *Csik Somlyov*[*iensis*] *P*[*atrum*] *Francisc*[*anorum*] [19. sz.] (címlap recto)

F Glósz 1884. 132. sz.

Ltsz. 3213.

93A

NOVAE quaedam missae, cum propriis sanctorum regni Hungariae et sanctorum ordinis Sancti Patris Francisci Seraphici, quae necdum passim in missalibus Romanis impressae habentur. Jussu A. R. P. Antonii Valtsanski, custodiae Sancti Stephani regis in Transylvania custodis provincialis editae.
[Csíksomlyó], impressum in Conventu Csikiensis, Typis ejusdem Conventus, 1685.
2º – [16] ff.
Glósz 1884. 2. sz.; Pap 542.

A Csak a D_1 és F_1 jelű levél. Könyvtáblából kiemelt töredék.

Hordozókönyv:
Antiphonarium Romanum de tempore et de sanctis. Ad ritum breuiarii, ex decreto sacrosancti Concilii Tridentini restituti: Pii Qvinti pont. max. ivsv editi et Clementis VIII. auctoritate recogniti... . – Venetiis, apvd Cieras, (ex Typographia Cierea), 1634. – 2º. Ltsz. 3741. – IT/ICCU/DE/94102702263. – Katalógus 2007. V-10.

B Fatáblás, részben vaknyomásos, barna bőrkötés. Az azonos táblákon két magyar típusú palmettás, ill. három álló virágtöves görgető fut körbe. Két hárompontos görgető után jutunk a középmezőhöz. A sarkokban negyedkörös, középen teljes körös legyeződísz látható. A centrum alatti és fölötti sávon apró virág bélyegzők sorakoznak. A gerincen hat dupla borda van, mezői üresek. A könyvön másodlagosan felhasznált gótikus sarokveretek és két 18. századi fémkapocs nyoma látszik. A táblában 18. századi liturgikus kézirattöredék található (*In festo Sancti Petri de Alcantara ad 1. vesperas*). A Csíksomlyói Ferences Kolostor műhelye, 18. sz. eleje.

C

- *Ad perpetua*[*m*] *rej Memoriam ad Instantiam R*[*evere*]*ndiss*[*i*]*mi Archiepiscopi Marcj Bandini Liber iste ad vsum Baccovien*[*sis*] *Ecclesiae fuit traditus et dono Datus a D*[*omino*]

Hanczic uel Joanne Darwase Ciue Kutnarien. Anno D[omi]ni 1647. Mense Januarÿ die 27 ejusde[m] Mensis (címlap recto)
- *Sum unus ex libris MB mp 1653 Dje ultima Juni[i] mihi Deus dedi[t]* (címlap recto)
- *Sum unus ex libris MB mp 1653 D[je] 30 Juny* (p. 3)
- *Most enim MB 1653 D[ie] 30 Juni. Ennek vtana Ist[e]n tudgia kije lezen. Az Istent diczirni es magaztalni jo ezböl az köni[v]böl* (p. 1 a végén)
- *Ego MB az Templumb[a] adom, hogy szolgiallunk ot belölle. Ego MB Dum vollo possum traferre* (!) *templo, tantum modo hunc meum libru[m] licitu[m] sit Glorificamus et Laudemus ex libro Deu[m] semper jn Templu[m]* (p.[2] a végén)
- *Hunc librum Antiphonar[ium] oblatum tempore p[er]turbationis Regnj A. R. P. Nicolaus Somolyai p[ro] tunc Guardianus Csikien[sis] p[ro]curavit fl[orenis] 7. Anno 1657. die 2. Februarÿ ad usum Eccl[esi]ae Csikiensis Claustri* (Kájoni János írása, címlap verso; az *oblatum* előtt, áthúzva *Bacoviensi Eccl.* látható)
- *Conventus Csikiensis 1755* (címlap recto)

T 150.

94

SZENT DAVID kiralynak és profetanak szaz ötven soltari a' francziai nótáknak és verseknek módjokra magyar versekre fordittattak és rendeltettek Szenci Molnar Albert által.
Mellyek most ujjolag kinyomtattattak M. Totfalusi Kis Miklos által Amstelodamban, 1686.
12° – 103, [1] pp.
RMK I 1345

A Hiányzik: pp. 63-64, 103, [1]. A hiányokat részben kéziratos oldallal pótolták (pp. 63-64.)

E v. **91.**

Ltsz. 6654. Coll. 2.

95

ILLYÉS András: A` keresztyeni jossagos-cselekedeteknek es a tekelletessegnek gyakorlatossaga, mely... Rodericus Alfonsus... által spanyólúl meg-irattatott, annak-utánna külömb-féle nyelvekre. Mostan pedig olaszból és deákból, szorgalmatosson meg-magyaráztatott - - által... Elsö része: külömb féle eszközökröl, mellyekkel a' jósságos-cselekedeteket es a' tökélletességet meg-nyerheti.
Nyomtattatott Nagy-Szombatban, az Academiai bötükkel, 1688.
4° – [16], 582 pp.
RMK I 1370

A Hiányzik: a címlap és pp. 579-582.

B 18/19. sz.-i sérült papírtáblás félbőr kötés. Az előtábla hiányzik.

C [CsFKv]

D
- *In anul 1923* [...] (elmosódott bejegyzés, f. [5]r)
- *Szabó K. RMK I 1370.* [20. sz.] (Baráth Béla jelzése, f. [2]v)

F Glósz 1885. 37. sz.

Ltsz. 2831.

96

LANDOVICS István: Novus succursus, az az uj segétség, mellyet a' magyar nemzeten könyörülö Istennek szemlátomást segétö keze által killyebb terjesztett országunknak határiba a' lélek ellenségi ellen, a' bünnek, és ördögnek ereje ellen azon hatalmas Istennek igéje fegyverével hadakozó lelki gondviselöknek könyebbitésére az egész esztendöbéli vasárnapokra rendelt prédikációkkal nyujtott es ... Czobor Adam... Istenes költségével két részben, élő nyelven ki bocsátott... – – . Második része.
Nagy-Szombatban, az Academiai bötükkel, Hauck András által, 1689.
4º – [28], 978 pp.
RMK I 1381

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés, márványozott papír.

C
- *P. Gregorii Bodo Anno 1743 Emptus flor. Rh. 3 una cum alia sua parte* (címlap recto)
- *Dobos Árpád II Á. o. t.* [19. sz.] (az előzéken)
- [CsFKv]

F Glósz 1885. 39. sz.

Ltsz. 2946.

97

VISZOCSÁNY [Ferenc] Franciscus: Hecatombe sacra sive centuria concionum. In quamlibet dominicam binas exhibens exegeses, in quibus vitia perstringuntur et virtutes commendantur... .
Tyrnaviae, typis Academicis per Joannem Adamum Friedl, 1690.
4º – [10], 793, [19] pp.
RMK II 1675

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés.

C

- *Ex libris P. Matth*[*aei*] *Janosi* [18. sz.] (címlap recto)
- *P. Stephani Martonffi 1765 plebani Kaszoniensis* (a háttáblán belül)
- [CsFKv]

D

- 18. sz.-i gazdasági vonatkozású latin nyelvű bejegyzések
- *Szabó RMK. II. 1675.* [20. sz.] (az előtáblán belül, Baráth Béla írása)

Ltsz. 2861.

98

VISZOCSÁNY [Ferenc] Franciscus: Hecatombe sacra sive centuria concionum. In quamlibet dominicam binas exhibens exegeses, in quibus vitia perstringuntur et virtutes commendantur... .
Tyrnaviae, typis Academicis per Joannem Adamum Friedl, 1690.
4º – [10], 793, [19] pp.
RMK II 1675

B A sérült papírtáblás, vaknyomásos bőrkötés első két keretén álló virágtöves, keskeny görgető húzódik, míg a harmadik mindegyik oldalán egy-egy rozetta helyezkedik el. A középmezőt virágos ovális medalion díszíti, a sarkokat egy-egy virágtő. A Csíksomlyói Ferences Kolostor könyvkötő műhelye, 18. sz.

C

- *Reside*[*nti*]*ae Udvarhell*[*yensis*] *Soc*[*ieta*]*tis Jesv* [18. sz.]
- Jelzet: C. N. V. 10. (az előzéken)
- [Székelyudvarhelyi Plébánia, 1994-ig]
- [CsSzM, vásárlás, 1994]

Ltsz. 6617.

99

ILLYÉS András József: Megröviditettet ige, az az prédikátios könyv, melyben ötvennégy prédikátiok foglaltatnak, minden rendben és allapotban lévö keresztyén embereknek hármas tükört adván elejekbe... Harmadik része két száz és három magyar prédikátioknak... .
Becsben, Nyomtattatott Sischowitz Máttyás által, 1692.
4º – [8], 359, [1] pp.
RMK I 1417

B 17. sz. végi pergamenkötés.

C

- *P. Moyses Nagy in Illyefalva 1701 18. April*[*is*] *mpp* (címlap recto)
- *Con*[*ven*]*tus Csikiensis* [18. sz.] (címlap recto)
- Jelzetek: **K.** [nyomtatott] *Megröviditett Sz. igék III. része Illyés András* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – 416/SzK (címlap recto), H IV 36/755 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

D

- *10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, centum 1701 Die Januarii Mathias Balás de futasfalva* [18. sz.] (az előtáblán belül)

Ltsz. 1732.

100

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo quinquaginta quatuor conciones continentur, in omni statu et conditione existentibus christianis hominibus trina specula proponentes... Pars tertia ducentarum ac trium concionum Hungaricarum... .
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1692.
4º – [12], 286, [2] pp.
RMK III 3724

A Hiányzik: pp. [8-9].

E v. **106.**

Ltsz. 485. Coll. 2.

101

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo quinquaginta quatuor conciones continentur, in omni statu et conditione existentibus christianis hominibus trina specula proponentes... Pars tertia ducentarum ac trium concionum Hungaricarum... .
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1692.
4º – [12], 286, [2] pp.
RMK III 3724

E v. **108.**

Ltsz. 589. Coll. 2.

102

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo quinquaginta quatuor conciones continentur, in omni statu et conditione existentibus christianis hominibus trina specula proponentes... Pars tertia ducentarum ac trium concionum Hungaricarum... .
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1692.
4º – [12], 286, [2] pp.
RMK III 3724

A Hiányzik: pp. 217-286, [1-2].

E v. **107.**

Ltsz. 498. Coll. 2.

103

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo quinquaginta quatuor conciones continentur, in omni statu et conditione existentibus christianis hominibus trina specula proponentes... Pars tertia ducentarum ac trium concionum Hungaricarum... .
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1692.
4º – [12], 286, [2] pp.
RMK III 3724

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: p. [1-5] a címlappal és pp. 1-8.

Hordozókönyv:
Lukács Mihály albuma. 1726-1814. Papírkézirat. Ltsz. 6265.

B Restaurált papírtáblás, vaknyomásos, szignált fekete bőrkötés, amelyet két pár bőrszalag zárt. A kereteket két különböző német típusú palmettás görgető díszíti, a rövidebb oldalakon duplán. Az egyik szignált: RVDO.// L.// PIS. A középmezőben, az előtáblán, látható sugaras mezőben IHS-monogram, míg a háttáblán Mária-monogram. A sarkokat egy-egy dupla liliom tölti ki. A Csíksomlyói Ferences Kolostor könyvkötő műhelye, 18. sz. eleje (1726 k.).

E További töredék: T 140. (v. **112**)

T 139.

104

LISZNYAI Kovács Pál: Magyarok chronicaja. Melly be foglal MCXVI. esztendöket, avagy Christus születésének 268-1464. esztendei alatt lett dolgait a' magyaroknak... .
Debreczenben, Nyomtattatott Kassai Pál által, 1692.

12º –338, [22] pp.
RMK I 1421

A Hiányzik: pp. 1-48, 143-144, 189-194, 259-264, 335-338, [1-22].

B A kötés hiányzik.

C
- Pecsét, körirata: A CSIKSZEREDAI RÓM. KATH. FŐGIMNÁZIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA [20. sz.] (p. 61.)
- Jelzet: 3764/912 [CszRKGKv, 20. sz.]

Ltsz. 3647.

105

EVANGELIOMOK es epistolak (az), mellyeket esztendö által olvastat az Anya-szentegyház romai rend szerént vasarnapokon, innepeken és böjtben minden nap, a' kalendariummal és karácsonyi s husvéti énekekkel edgyütt. Kiket Istennek nagyobb dicséretire, és a' lelkek üdvösségére újobban ki-nyomtattatott… Szechenyi György, esztergami ersek.
Nagy Szombatban, nyomtat. az Académiai bötükkel Fridl János által, 1692.
12º – [20], 355, [1] pp.
RMK I 1433

A Hiányzik: pp. [1-2], 99-118.

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés. A könyv széle aranyozott.

C
- *Marton J. Lajos* [19. sz. második negyede] (az előzéken)
- [CsFKv, 1844]
- *Ab A. R. P. Francisco Györfy Ministro Provinciali concessus usibus Praesidium Congregationis B. M. V. Csiksomlyoviensis 1844.* (az előzéken)
- Jelzet: L. 33 [CsMTKv, 19. sz.] (az előtáblán belül, lila színű tinta)

D
- *Anno 1780* (p. [1].)

Ltsz. 2759.

106

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo septuaginta quatuor conciones continentur, in quibus magna praecipuorum verae fidei ar-

ticulorum mysteria per sanctos patres declarantur et pulchra salutaria documenta traduntur... Pars prima ducentarum ac trium concionum, pro solemnioribus festivitatibus... concinnata. (Pars secvnda ducentarum ac trium concionum, pro festis sanctorum per totum annum... concinnata). Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1693.
4º – P. 1.: [14], 441, [3] pp; P. 2.: [12], 340 pp.
RMK III 3789

B Papírtáblás, vaknyomásos bőrkötés a 18. sz. elejéről. A táblák kereteit német és magyar típusú palmettás görgető díszíti, a középmezőt pedig kis virágtövek töltik ki. Nagyszombati műhely.

C

- *Hunc Librum emit et Conv*[*entus*] *F*[*ratrum*] *M*[*inorum*] *C*[*sik*]*somlyoviensium Bibliothecae inscripsit 1850. Warga Clemens mp. Regens Seminarii R*[*egii*] *et Cons*[*iliarius*] *Prov*[*inciae*] *Act*[*ualis*] (az előtáblán belül)
- Jelzetek: **D.** [nyomtatott] *Verbum abbreviatum Andreas Illyés* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – E VIII 24/2283 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

E v. **101.**

Ltsz. 485. Coll. 1.

107

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo septuaginta quatuor conciones continentur, in quibus magna praecipuorum verae fidei articulorum mysteria per sanctos patres declarantur, et pulchra salutaria documenta traduntur... Pars prima ducentarum ac trium concionum, pro solemnioribus festivitatibus... concinnata. (Pars secvnda ducentarum ac trium concionum, pro festis sanctorum per totum annum... concinnata). Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1693.
4º – P. 1.: [14], 441, [3] pp; P. 2.: [12], 340 pp.
RMK III 3789

A Hiányzik: pp. [1-16] a P. 1.-nél és pp. [11-12] a P. 2.-nél.

B Papírtáblás félbőr kötés, márványozott papír. A gerincen a bordákat farkasfogas filéták övezik. A kötésben a Harmadik Rend számára kiadott 18. sz.-i csíksomlyói egyelőre kibontatlan egyleveles nyomtatvány töredéke látszik. A Csíksomlyói Ferences Kolostor műhelye, 18. sz.

C

- *Conv*[*entus*] *Csikiensis* [18. sz.] (p. 1.)
- Jelzetek: **D.** [nyomtatott] *Verbum Abbreviatum Andreas Illyés* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – I II 45 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

E v. **103.**

Ltsz. 498. coll. 1.

108

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est Liber concionum, in quo septuaginta quatuor conciones continentur, in quibus magna praecipuorum verae fidei articulorum mysteria per sanctos patres declarantur, et pulchra salutaria documenta traduntur... Pars prima ducentarum ac trium concionum, pro solemnioribus festivitatibus... concinnata. (Pars secvnda ducentarum ac trium concionum, pro festis sanctorum per totum annum... concinnata).
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1693.
4° – P. 1.: [14], 441, [3] pp; P. 2.: [12], 340 pp.
RMK III 3789

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés, márványozott papír.

C

- Jelzetek: **D.** [nyomtatott] *Verbum abbreviatum Andreas Illyés. P. I.* [CsFKv, 19. sz.] – I 45a [CsFKv 19/20. sz.] (az előzéken)

E v. **101.**

Ltsz. 589. Coll. 1.

109

OTROKOCSI Fóris [Ferenc] Franciscus: Origines Hungaricae, seu liber, quo vera nationis Hungaricae origo et antiquitas e veterum monumentis et linguis praecipuis panduntur: indicato hunc in finem fonte tum vulgarium aliquot vocum Hungaricarum, tum aliorum multorum nominum... Pars prima.
Franequerae, ex officina Leonardi Strik bibliopolae, 1693.
8° – [16], XXVIII, [2], 468, [24] pp.
RMK III 3797

A Hiányzik a két címlap, ezek adatait kézirásos címlappal pótolták.

B 17/18. sz.-i papírtáblás pergamenkötés.

C

- *Biblio[thecae] Soc[ietat]is Jesv Tyrnaviae 1760* (f.*$_2$r)
- Pecsétek: A CSIK SOMLYÓI R. K. GIMNASIUM PECSÉTJE 1870, A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGIMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA [19. sz.] (a kéziratos címlapon)
- Jelzetek [CsRKGKv, 19. sz.]: D 279 (címke a gerincen, az előzéken), H 274 (címlap recto), A IV 2 (címke a gerincen, az előtáblán belül)

Ltsz. 4671.

110

MISSAE in festis propriis sanctorum patronorum regni Hungariae... Georgii Szechenyi, archiepiscopi Strigoniensis... iussu, auctoritate et impensis denuo editae.
Tyrnaviae, typis Academicis, excudebat Joannes Adamus Friedl, 1693.
2º – [2], 18 pp.
RMK II 1753

B Fatáblás, vaknyomásos, fekete színű bőrkötés két pár fémkapocs nyomával. A táblákat három görgető díszíti, a rövidebb oldalakon duplán. Ezeken: RVDO.// L.// PIS betűkel szignált német típusú palmetták, körös-lombdíszes rácsozat, valamint ékkövek húzódnak. Középen összetett virágos-leveles bélyegző, a sarkokban ugyancsak leveles-virágos kompozíció látható. A Csíksomlyói Ferences Kolostor műhelye, 18. sz. első negyede.

C

- *Csikszent Királyi Imre Gábor Madéfalvi Oskola Mester mp. Edes Jézus én szerelmem* [19. sz.] (az előzéken)
- [CsFKv]

D

- Imre Gábor iskolamester magyar nyelvű olvasói bejegyzései [19. sz.] (az előzéken)

E Missale Romanum. Venetiis, Sumptibus Pauli Balleonii, 1701. Ltsz. 3014. Coll. 1.

Ltsz. 3014. Coll. 2.

111

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Exemplum seu speculum vitae christianae: hoc est, Vita sanctorum, quam olim singulari diligentia, ex libris doctissimorum authorum Italicorum, in Italico idiomate compendiose conscripsit Romae, postea in Hungaria Ungarico sermone declaravit, et in quinque partes ordinate distribuit, nunc porro Latinitate quoque donavit... -- . Pars prima, De Sanctissima Trinitate, Uno Deo, De Dei Genitrice Beatissima Virgine Maria et de SS. Angelis, SS. Innocentibus, S. Joanne Baptista, de omnibus sanctis, de purgatorio et de universalo judicio. (Pars quarta, de Sanctis Confessoribus.)
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1694.
4º – P. 1.: [14], 440, [4] pp.; P. 4.: [8], 556, [2] pp.
RMK III 3864

A A P. 1.-nél hiányzik pp. 1-8.

B 18. sz.-i papírtáblás, sérült pergamenkötés. A gerincnél 18. sz.-i magyar nyelvű nyomtatványtöredék látszik.

C

- *Parochiae K*[*ászon*] *Ujfalvensis* [18. sz.] (címlap recto)
- [CsFKv]

Ltsz. 3672.

112

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Exemplum seu speculum vitae christianae: hoc est, Vita sanctorum, quam olim singulari diligentia, ex libris doctissimorum authorum Italicorum, in Italico idiomate compendiose conscripsit Romae, postea in Hungaria Ungarico sermone declaravit, et in quinque partes ordinate distribuit, nunc porro Latinitate quoque donavit... -- . Pars prima, De Sanctissima Trinitate, Uno Deo, de Dei Genitrice Beatissima Virgine Maria et de SS. Angelis, SS. Innocentibus, S. Joanne Baptista, de omnibus sanctis, de purgatorio et de universali judicio. (Pars quarta, de Sanctis Confessoribus.)
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1694.
4º – P. 1.: [14], 440, [4] pp. ; P. 4.: [8], 556, [2] pp.
RMK III 3864

A Könyvtáblából kiáztatott töredék: pp. 305-309, 313-328, 361-368, 371-438.

Hordozókönyv: v. **103.**

E v. 103.

T 140.

113

ILLYÉS [András József] Andreas Josephus: Verbum abbreviatum, id est: Liber concionum dominicalium, qui per totum annum, pro qualibet dominica ternas conciones complectitur, quas multis annis vivae vocis articulo praedicavit, nunc porro recolligens et brevem in summam redigens in duasque partes ordinate distribuens in lucem edidit... -- . Pars prima (-Pars secunda).
Viennae Austriae, typis Matthiae Sischowitz, 1695.
4º – P. 1.: [8], 390 [recte 426], [2] pp; P. 2.: [8], 392 pp.
RMK III 3928

B 18. sz.-i sérült papírtáblás pergamenkötés. A pergamen levált a tábláról. A háttáblában magyar nyelvű 18. sz.-i nyomtatványtöredék látható (*Buzgó imádságok*).

C

- *Ex libris P. Michaelis* [...] [18. sz.] (címlap recto, törölt bejegyzés)
- [*Ex libris P. Michaelis*] *Baráthy Parochiae Kászon Ujfalvenis* [18. sz.] (címlap recto)
- *Ex libris Ecclesiae S*[*ancti*] *Nicolaj in Kaszon Uyfalu* [18. sz.] (az előzéken)
- [CsFKv]

D Az illusztráció a keresztre feszített Jézust ábrázolja (fametszet)

Ltsz. 2863.

114

PÁPAI Páriz Ferenc: Pax corporis. Az-az: az ember test nyavalyáinak okairól, fészkeiröl, s' azoknak orvoslásának módgyáról való tracta... .
Kolosváratt, nyomt. M. Tótfalusi Kis Miklós által, 1695.
8º – [24], 354, [6] pp.
RMK I 1474

A Hiányzik: pp. [1-18], 353-354, [1-6].

B A kötés hiányzik.

C [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1982.]

Ltsz. 6158.

115

ILLYÉS András József: Megröviditettet ige, az az, vasárnapi prédikátioknak könyve, melly egész esztendö által minden vasárnapokra harmas predikatiot foglal magában: mellyeket sok esztendökben eleven nyelvel prédikállott azután egybeszedvén és rövid sommába foglalván, két reszre rendesen elósztván világosságra bocsátott elsöben deákul, most pedig magyarul... – – . Elsö (-második) resze.
Becsben, nyomtattatott Sischowitz Mátyás által, 1696.
4º – P. 1.: [12], 615 pp. P. 2.: [12], 568 pp.
RMK I 1485

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés, a gerincen aranyozott virágdíszekkel.

C [CsFKv]

D *Szabó RMK. I. 1485.* [20. sz.] (Baráth Béla írása)

F Glósz 1885. 43. sz. (csak P. 1.)

Ltsz. 2856.

116

OTROKOCSI Fóris [Ferenc] Franciscus: Examen reformationis Lutheri et sociorum ejus, ab an. D. 1517. factae; justum, modestum, pacificum, animaeque in salutem necessarium, quo ostenditur, Lutherum ejusque socios non fuisse veros reformatores a Deo specialiter missos, ac proinde, nec eorum reformationem esse Dei verbo et fidei veteris ecclesiae orthodoxae conformem: quodque hac ratione, viam pacis et unionis cum ecclesia Romana salutarem, Francisco Foris Otrokocsi aperuit… Anno M DC XCVI.
Tyrnaviae, typis Academicis per Joannem Andream Hörmann, (1696).
8° – [28], XIX, [13], 622, [30] pp.
RMK II 1853

B 18. sz.-i papírtáblás félpergamen kötés.

C

- *P[atris] Stephani Andrássi Anno Domini 1701* (címlap recto)
- *Parochiae K[ászon] Ujfalviensis* [18. sz.] (címlap recto)
- [CsFKv]

D

- *Szabó RMK. II. 1853.* [20. sz.] (az előzéken, Baráth Béla írása)

Ltsz. 2846.

117

[**PÉCSI** György]: Exercitationes oratoriae. Honori... dominorum aa. ll. et philosophiae neo-magistrorum, per... Michaelem Hofmann... in alma Archi-Episcopali Universitate Tyrnaviensi suprema philosophiae laurea condecoratorvm, a ... Rhetorica Tyrnaviensi dicatae. Anno M. DC. XCVI. die mensis.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, (1696).
12° – [4], 55, [1] pp.
RMK II 1855

A Hiányzik: pp. 21-22.

B 17/18. sz.-i sérült, papírtáblás pergamenkötés. Az előtábla levált a könyvtestről, a kötésben német és latin nyelvű nyomtatványtöredék látható.

C

- *Joannis Kénosi* [18. sz.] (coll. 1., címlap recto)
- *Est ex libris Stephani* [...] *Anno 1739* (az előtáblán belül, törölt bejegyzés)

- *Hic liber dono oblatus est F[rat]ri Leonardo Losteiner Ord[inis] Min[orum] Strict[ioris] Obs[ervantiae] ab A. R. D. Joan[ne] Kovats A[nn]o 1777 die 27 Apr[ilis]* (az előtáblán belül)
- *Hic liber dono oblatus est F[rat]ri Leonardo Losteiner ab Adm[odum] R[everen]do D[omi]no Joanne Kováts Parocho Ecclesiae Principibus Apostolorum dicatae in Csik Somlyo Anno D[omi]ni 1777 die 27 Apr[ilis]* (az előzéken)
- Jelzetek: **A.** [nyomtatott] *Medula manualis Logici Scharfiani Joannis Sebast. Mitternachts* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – F III 25/1726 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

E

Coll. 1.: Mitternacht, Johannes Sebastianus: Medulla manualis logici Scharfiani. Jenae, [Georg Sengenwald], [Naumburg], sumptibus Martini Mulleri, 1656. Ltsz.259. (VD 17 3: 003413W)

Coll. 2.: ΠΡΡΑΧΕΩC logicae specimen. Jenae, ex officina Sengenwaldiana, sumptibus Martini Mülleri, 1656. Ltsz. 260. (VD 17 3: 003416U)

Coll. 3.: Sperling, Johann: Synopsis physicae. Wittebergae, impensis viduae Johannis Bergeri, praelo Michaelis Werde, 1656. Ltsz. 261. (VD 17 39: 114235Y)

Coll. 4.: Sperling, Johann: Synopsis anthropologiae physicae. Wittebergae, impensis viduae Johannis Bergeri, praelo Johannis Haken, 1656. Ltsz. 262. (VD 17 39: 114239D)

Coll. 5.: Wendelerus, Michael: Practicae philosophiae. – Breves genuini disputandi processus observationes. Wittebergae, apud Jobum Wilhelmum Fincelium, 1655. Ltsz. 263-264. (VD 17 39: 114279E)

Coll. 6.: Prückner, Johann: Compendium methaphysicum. Arnstadiae, e typographeo Schmidiano, [Jena], sumptibus Johannis Birckneri, 1653. (VD 17 23: 286471P)

Coll. 7.: Prückner, Andrea: Compendium pneumaticum. Arnstadii, in typographia Schmidiana, [Jena], sumptibus Johannis Birckneri, 1655. Ltsz. 266a. (VD 17 23: 325388W)

Ltsz. 266b. Coll. 8.

118

CORPUS juris Hungarici, seu decretum generale inclyti regni Hungariae, partiumque eidem annexarum, in tres tomos distinctum: nunc denuo recusum, omnibusque novellis, articulis, quae in prioribus editionibus deerant, adauctum. Tomus primus, continens Opus tripartitum juris consuetudinarii ejusdem regni, authore Stephano de Werböcz. (Tomus secundus, continens Decreta, constitutiones et articulos regum inclyti regni Hungariae ab anno Domini millesimo, trigesimo quinto ad annum post sequimillesimum octogesimum tertium, publicis comitiis edita.) (Tomus tertius, continens Decreta, constitutiones et articulis regum inclyti regni Ungariae ab anno Domini millesimo, quingentesimo, octuagesimo quarto usque ad annum millesimum, sexcentesimum octuagesimum septimum inclusive.) – (Novellae seu Articuli universorum statuum et ordinum inclyti regni Hungariae ac partium eidem annexarum, in generalibus eorundem conventibus, ab anno M DC VIII usque ad annum M DC LXXXVII. inclusive editi. Adjunctis ad initium Articulis pacificationis Viennensis et Tractatu Szitva-Torokiensi.)
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1696-1698.

2º – T. 1. : [28], 139, [4] pp. ; T. 2.: [2], 604 pp. ; T. 3.: 124 pp. ; Novellae: [2], 432, [22] pp.
RMK II 1845; RMK II 1937

B 18. sz.-i fatáblás bőrkötés két fémkapocs nyomával és vaknyomásos, virágos díszítésű javított gerinccel.

C [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1981.]

D Kevés 18. sz.-i latin nyelvű olvasói bejegyzés.

E

Coll. 2.: [Articuli diaetales Posonienses anni 1715. Tyrnaviae, typis Academicis, 1715. Ltsz. 6123a. (Petrik I 120.)

Coll. 3.: [Articuli diaetales Posonienses anni 1723.] [Tyrnaviae, typis Academicis, 1723.] Ltsz. 6123b. (Petrik I 120.)

Coll. 4.: Index corporis juris Hungarici, seu cynosura jurisperitorum. Tyrnaviae, typis Academicis, per Fridericum Gall, 1722. Ltsz. 6123c. (Petrik II 218.)

Coll. 5.: Forma processus judicii criminalis. Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1717. Ltsz. 6123d. (Petrik I 811.)

Coll. 6: Kitonich, Joannes: Directio methodica processus judiciarii juris consuetudinarii regni Hungariae. Tyrnaviae, typis Academicis S. J., per Fridericum Gall, 1724. Ltsz. 6123e. (Petrik II 402.)

Coll. 7.: Kitonich, Joannes: Centuria certarum contrarietatum et dubietatum, ex Decreto tripartito desumptarum et resolutarum. [Tyrnaviae, typis Academicis, 1700]. Ltsz. 6124. **v. 128.**

Ltsz. 6121-6122. Coll. 1.

119

ILLYÉS István: Catekizmus avagy Lelki tej. Az az, a' keresztyéni tudomány kezdetiröl, es az üdvösségre szükségesb reszeiröl-való tanitások. Mellyeket nevezetes autorokból öszve-szedett, és most másodszor (ötödik részszel öregbitvén) ki-bocsátott -- ... .
Nyomtattatott Nagyszombatban, az Academiai bötükkel, Hörmann János által, 1697.
8º – [16], 678, [18] pp.
RMK I 1512

A Hiányzik: pp. [1-4], 641-642, 653-678, [1-18]. Hiányzik elöl az 5. levél háromnegyed része és a 6. levél egynegyed része.

B A kötés hiányzik.

C [CsFKv]

D *Szabó RMK I. 1512.* [20. sz.] (f. [6]r, Baráth Béla jelzése).

Ltsz. 3650.

120

ILLYÉS István: Catekizmus avagy Lelki tej. Az az, a' keresztyéni tudomány kezdetiröl, es az üdvösségre szükségesb reszeiröl-való tanitások. Mellyeket nevezetes autorokból öszve-szedett, és most másodszor (ötödik részszel öregbitvén) ki-bocsátott -- ... .
Nyomtattatott Nagyszombatban, az Academiai bötükkel, Hörmann János által, 1697.
8° – [16], 678, [18] pp.
RMK I 1512

A Hiányzik: ff.)°(és)°(2, valamint Xx^{8} füzet.

B A kötés hiányzik.

C

- *Ex Libris Geor*[*gii*] *Ferenczi 1716* (p. 6)
- *Tompos Ferenc* [19. sz.] (ceruzával, az előzéken)
- Pecsétek: A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA [19. sz.] (p. 16); CSIK SOMLYOI R. K. GYMNASIUM PECSETJE [19. sz.] (p. 1)
- Jelzet: A. 131. [CsRKGKv, 19. sz.] (címke a gerincen)

Ltsz. 4342.

121

LUCAS a S. Edmundo: Arithmeticus practicus, utilitati publicae oblatus... Anno 1697.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, (1697).
8° – [16], 346, [2] pp.
RMK II 1899

A Sérült címlap

B 19. sz.-i egyszerű papírtáblás kötés, márványozott papír

C

- *Ex Libris Joa*[*nnis*] *László 1762* [....] (címlap recto)
- *Sum unus e Collectione Clementis Warga Presbyteri Ordinis Seraphici in provincia Tran*[*silva*]*nica a s*[*ancto*] *Stephano R*[*ege*] *titulata Anno 1834.* (az előtáblán belül)

- Jelzetek: **A.** [nyomtatott] *Arithmetica Practica Lucas a S. Edmundo* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – F V 10/1442 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

Ltsz. 209.

122

LUCAS a S. Edmundo: Arithmeticus practicus, utilitati publicae oblatus... Anno 1697. Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, (1697).
8° – [16], 346, [2] pp.
RMK II 1899

A Hiányzik: ff. $*_1$-$*_3$.

B 17/18. sz.-i pergamenkötés.

C

- *Est egregii Iuvenis JosephiBarta donavit Frater cujus Franciscus Nagy de Gy[ergyó] Ujfalu fiat I. N. D.* [18. sz.] (az előzéken)
- *Librum hunc Arithmeticum usuo ab Anno 1824 V[enerabili] Conventui, aut Congregationi B[eatae] V[irginis] M[ariae] Immaculatae Conceptae in Csik Somlyo tempore restituendum* (az előzéken)
- Jelzetek: l. 20. (címlap recto). – l. 20. [CsMTKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – E II 60/1994 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

D

- *37 font fonalat Váralyára attam fonni Czira Jánosnénak* [19. sz.] (az előtáblán belül)
- *Ave. Endes, Josephus Barta* [19. sz.] (az előzéken)

Ltsz. 2482.

123

CANONES ecclesiastici, ex veteribus qua Hungariensibus, qua Transilvaniensibus in unum collecti, plerisque tamen aliis etiam, pro temporis ratione aucti ac in paulo meliorem ordinem redacti... .
Claudipoli, ex Officina Nicolai K. de M. Tótfalu, 1698.
4° – [32] ff.
RMK II 1918.

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés.

C [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1981.]

Ltsz. 6119.

124

COMPENDIUM declarationum, a summis pontificibus Nicolao III. et Clemente V. editarum super regulam fratrum minorum.
[Csíksomlyó], [in Conventu Csikiensi] impressum, 1699.
12° – 32, [32] pp.
Dankanits 1963. 107.

B 19. sz.-i papírtáblás félbőr kötés.

C [CsMTKv, 19. sz.]

F Katalógus 2007. II-10.

Ltsz. 3923.

125

SZENTIVÁNYI [Márton] Martinus: Dissertatio paralipomenonica rerum memorabilium Hungariae. Ex prima parte decadis tertiae curiosorum et selectiorum, variarum scientiarum miscellaneorum... Ab... authore excerpta et separatim edita. Sumptibus ac liberalitate... Georgii Berenyi.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1699.
4° – [8], 257, [2] pp.
RMK II 1974

B 18/19. sz.-i papírtáblás félpergamen kötés márványozott papírral.

C

- *1712 Reside[nti]ae Szárheg[yiensis]* (címlap recto)
- *Residentiae Szárhegy* [18. sz.] (p. 3.)
- Jelzetek: **I.** [nyomtatott] *Dissertatio rerum Hung. Mart. Szentivany* [CsFKv, 19. sz.] (címke a gerincen). – I I 51 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

E v. **129.**

Ltsz. 3879. Coll. 1.

126

SZENTIVÁNYI [Márton] Martinus: Dissertatio paralipomenonica rerum memorabilium Hungariae. Ex prima parte decadis tertiae curiosorum et selectiorum, variarum scientiarum miscellaneorum... . Ab... authore excerpta et separatim edita. Sumptibus ac liberalitate... Georgii Berenyi.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1699.
4° – [8], 257, [2] pp.
RMK II 1974

B 17/18. sz.-i papírtáblás pergamenkötés.

C

- *Ex Libris* [...] *An*[*n*]*o Domini 1701* (címlap recto, törölt bejegyzés)
- *Ladislai Bálintfi 1867* (címlap recto)
- Pecsétek: SIG. V. CONV. UDVARHELYENSIS ORD. MIN. AD S. S. A. A. PETRVM ET PAVLVM (az előzéken, p. 57.); SZÉKELYUDVARHELYI SZ. FERENCZ R. ZÁRDA FÖNÖKSÉG (az előzéken, p. 61.) [19/20. sz.]
- Jelzet: P 1. I/8. [SzFKv, 19/20. sz.] (az előzéken, címke a gerincen)
- [CsFKv, 20. sz.]

Ltsz. 3188.

127

HORVÁTH Ferenc: Apologia fratrum unitariorum. Az az, az unitárius atyafiaknak mencségére és egyszersmind keresztényi ertelmeknek meg-világositására rendeltetet irás... .
Kolosvaratt, az Unitária Ecclesia typussival, 1700.
4º – [2], 145 pp.
RMK I 1557

A Hiányzik az A levél, vagyis a címlap.

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés.

C

- *Ex libris Petri Kis 1770* (az előzéken)
- *Ex libris Johannis Murvai A*[*nno*] *1774* (p. 4)
- *Irta Nagy Sandor 1836-ban* (az előzéken)
- *Kis Jakab 1873-tól* (p. 1)
- *Kis Jakab mp.* (p. 29)
- *Sepsi Kálnok* [*1*]*873. December K*[*is*] *J*[*akab*] (p. 28)
- [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1981.]

Ltsz. 6120.

128

KITONICH, Joannes: Centuria contrarietatum et dubietatum, ex Decreto Tripartito desumptarum et resolutarum... .
[Tyrnaviae, typis Academicis S. J., 1700.]
2º – [4], 37, [11] pp.
RMK II 2015

E v. **118.**

Ltsz. 6124. Coll. 7.

129

SZENTIVÁNYI [Márton] Martinus: Continuatio dissertationis paralipomenonicae rerum memorabilium Hungariae. Ex parte prima decadis tertiae curiosorum et selectiorum, variarum scientiarum miscellaneorum... Ab... authore excerpta et separatim edita. Sumptibus ac liberalitate... Georgii Berenyi.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joan. Andream Hörmann, 1700.
4º – [4], 84, [2] pp.
RMK II 2024

E v. **125.**

Ltsz. 3879. Coll. 2.

130

NOVA qvaedam officia, cvm propriis sanctorvm patronorum Hungariae, quae necdum passim in Breviariis Romanjs impressa habentur. Svb avspiciis... Georgii Pongracz de Szent-Miklos et Ovár, episcopi Vácziensis, ecclesiae Metropolit. Strig. praepositi maioris et canonici, ... consiliarii, etc. edita.
Tyrnaviae, typis Academicis exprimebat Matthaeus Byller
8º – A^8-B_{1-3}, A^8, B_{5-8} C^8-G^8, H^6= [69] ff.
RMK II 2044

A Hiányzik a B_4 levél. A későbbi kiadásból (Nagyszombat, 1680, RMK II 1472) megállapítható, hogy ezen a helyen a *die VII. Februarii S. Romualdi abbatis* ünnepére szóló zsolozsma állt. A csíkszeredai példányban ennek az egyetlen levélnek a hiányát újabb A jelű füzettel pótolták, amely *Die XIX. Februarii in festo S. Conradi confessoris* címmel kezdődik, és ezen az ünnepen kívül még a május 18-i és 25-i ünnepekre szóló szövegeket tartalmaz. A kiadvány tartalma és beosztása eltér a korábbi, ismert hazai breviáriumoktól (RMNy 1901, 2339), azok bővített kiadásának tekinthető. Az impresszumban szereplő Byller Máté 1665-1671 között volt Nagyszombatban nyomdász, a *Nova officia* c. kiadványa is ebben az időszakban jelent meg (V. Ecsedy Judit meghatározása; az RMNy Szerkesztőségének szíves közlése).

B 17. sz.-i zöld színű pergamenkötés.

C

- Jelzetek: [*No*]*va officia, cum* [...] *Sanctor.* [...] *Hungariae* [CsFKv, 19. sz.] (címketöredék). – K VIII 21/2760 [CsFKv, 19/20. sz.] (címlap recto)

Ltsz. 340.

131

NOVA qvaedam officia, cvm propriis sanctorvm patronorum Hungariae, quae necdum passim in Breviariis Romanjs impressa habentur. Svb avspiciis... Georgii Pongracz de Szent-Miklos, et Ovár, episcopi Vácziensis, ecclesiae Metropolit. Strig. praepositi maioris et canonici, ... consiliarii, etc. edita.
Tyrnaviae, typis Academicis exprimebat Matthaeus Byller
8° – A^8-B_{1-3}, A^8, B_{5-8} C^8-G^8, H^6= [69] ff.
RMK II 2044

A Hiányzik f. B_4. A 340. leltárszámú pédánynál (130. tétel) jelzett többletet (4 ff) a könyv végéhez kötötték.

B Papírtáblás, fekete bőrkötés, aranyozás nyoma. A keretet virágos-leveles görgető díszíti, a rövidebb oldalakon duplán, míg a középmezőt palmetták töltik ki. Kolozsvári műhely, 17. sz.

C

- *Conven*[*tus*] *Mikházi*[*ensis*] 1679 (címlap recto)
- *Fr. Franciscus Pálfalvj* [17. sz.] (címlap recto)
- Jelzetek: **B.** [nyomtatott] *Nov. Officia cum prop. Sanctorum Hung.* [CsFKv, 19. sz.] (címketöredék a gerincen). – K VIII 12/2407 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

Ltsz. 374.

132

HOMORÓDSZENTPÁLI Nagy Ferenc: Verbőczi István Törvény könyvének compendiuma. Melly közönséges magyar-versekre formáltatván iratott és kiadatott -- által.
Kolosvaratt, nyomt. az Lengyel Andras özvegyénél, 1701.
8° – [10], 108, [14] pp.
RMK I 1625

A Hiányzik a H_8 jelű levél.

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés márványpapírral és javított gerinccel. A kötésben magyar nyelvű nyomtatványtöredék tükörképe látszik.

C

- *Ab Anno 1707 Die 8a Jan*[*uarii*] *Possesso*[*r*] [*hujus li*]*bri* [...] (a papír sérült)
- [Vásárlás, Csíkszeredai Antikvárium, 1981.]

Ltsz. 6115.

133

ILLYÉS András József: Keresztyeni jósságos cselekedeteknek és tekelletességnek gyakorlatossága (Roderik Alfons után)... . Masodik resze némely jósságos cselekedeteknek gyakorlatosságáról, mellyek tartozandók mint azokhoz, kik vallast tésznek Istennek szolgálni.
Nagyszombatban, nyomtattatott az Academiai bötükkel, Hörmann János által, 1701.
4° – [16], 582 [10] pp.
RMK I 1639

A Az első két füzet levált a könyvtestről

B 18. sz.-i sérült papírtáblás bőrkötés, az előtábla hiányzik

C [CsFKv]

D A címlap versóján Illyés András erdélyi püspök címere látható (rézmetszet)

F Glósz 1885. 46. sz.

E v. **142.**

Ltsz. 2936. Coll. 1.

134

ILLYÉS [István] Stephanus: Catecheses doctrinae christianae, seu compendiosa christiani hominis in rebus fidei morum et controversiarum institutio... Hungarico primum idiomate concinnata, jam vero Latinitate donata, passimque aucta.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1701.
4º – [12], 545, [19] pp.
RMK II 2082

B 18. sz.-i papírtáblás pergamenkötés.

C

- *Con[ven]tus Csikiensis Ord[in]is Fratr[um] Min[orum] Reform[atorum] 1714* (címlap recto)
- Jelzetek: **C.** [nyomtatott] *Catech[eses] Steph[ani] Illyé[s]* [CsFKv, 19. sz.] (sérült címke a gerincen)
- I. I 44 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előzéken)

Ltsz. 407.

135

ILLYÉS [István] Stephanus: Catecheses doctrinae christianae, seu compendiosa christiani hominis in rebus fidei, morum et controversiarum institutio... Hungarico primum idiomate concinnata, jam vero Latinitate donata, passimque aucta.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1701.
4º – [12], 545, [19] pp.
RMK II 2082

B 18. sz.-i papírtáblás barna bőrkötés.

C

- *Ex libris Michaëlis Baráthy dono datus ab Adm[odum] R[evere]ndo D[omi]no Gergellffy* [18. sz.] (címlap recto)
- [...] *Ecclesiae S[ancti] Nicolai in Kászon Uyfalu* [18. sz.] (a sérült előzéken)
- [CsFKv]

D *Szabó RMK. II. 2082 (duplum)* [20. sz.] (az előzéken, Baráth Béla írása)

Ltsz. 2854.

136

ILLYÉS [István] Stephanus: Catecheses doctrinae christianae, seu compendiosa christiani hominis in rebus fidei, morum et controversiarum institutio... Hungarico primum idiomate concinnata, jam vero Latinitate donata, passimque aucta.

Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1701.
4º – [12], 545, [19] pp.
RMK II 2082

B 18. sz.-i sérült papírtáblás bőrkötés.

C

- *Capituli Albensis* [18. sz. eleje] (címlap recto)
- *Ex libris R. P. Michaëlis Andrasi p. t. parochi Vágasiensis in Udvarhely Szek 1716. Nunc plebanus p. t. Delneiensis 1719. Denuo plebanus S*[*ancti*] *Emerici Ducis A*[*nno*] *1720. Denique plebanus Olafalviensis An*[*n*]*o 1726* (az előtáblán belül)
- *P. M. Michaël Andrasi plebanus Delnensis* [18. sz. eleje] (címlap recto)
- *P. Michaël Andrasi ple*[*banus*] *S*[*ancti*] *Emerici Ducis* [18. sz. eleje] (címlap recto)
- [CsFKv]

D

- *Szabó RMK II. 2082.* [20. sz.] (az előzéken, Baráth Béla írása)

Ltsz. 2855.

137

ILLYÉS [István] Stephanus: Catecheses doctrinae christianae, seu compendiosa christiani hominis in rebus fidei, morum et controversiarum institutio... Hungarico primum idiomate concinnata, jam vero Latinitate donata, passimque aucta.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, 1701.
4º – [12], 545, [19] pp.
RMK II 2082

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés, vaknyomásos, növényi díszítésű gerinccel.

C [CsFKv]

D *Szabó RMK. II. 2082. (triplum)* [20. sz.] (az előzéken, Baráth Béla írása)

Ltsz. 2859.

138

[**WAGNER**, Franciscus]: Dissertatio philologica de vera eruditione honori... philosophiae neo magistrorum cum in alma Archi-Episcopali Universitate Tyrnaviensi suprema philosophiae laurea condecorarentur promotore... Andrea Madocsany... decano, a ... Rhetorica Tyrnaviensi oblata. Anno Domini M DCCI. Die 19. Julii.
Tyrnaviae, typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann, (1701).

12° – [4], 143, [5] pp.
RMK II 2094

B 18. sz.-i papírtáblás kötés márványozott papírral.

C

- *Ex Libris Franc[isci] Bors* [18. sz.] (címlap recto)
- *Joan[nis] Bocskor* [18. sz.] (címlap recto)
- *Possidet hunc librum Joannes cognomine Bocskor in Csik Sz[ent] Lelek quisque reperit ipsum* [18. sz.] (előzék, recto)
- Pecsétek [CsRKGKv, 19. sz.]: **cs. somly. gymn. könyvt.** (címlap recto, p. 73.), A CSIK-SOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA (az előzéken)
- Jelzetek: [CsRKGKv, 19/20. sz.]: C I. 11/505, D I 15/298, B VII. 14 (az előzéken), 298, D. 5. (címlap), N. 78. (címke a gerincen)

D

- *A[nn]o 1726. Die 3 Febr[uar]ÿ eget el az hászunk sok egyeb bonumunk[k]al együtt* (Bocskor János bejegyzése, előzék recto)
- Bocskor János vallásos jellegű latin nyelvű datált feljegyzései (1720. június 30., az előtáblán belül)
- 18. sz.-i magyar nyelvű olvasói bejegyzés

Ltsz. 4682.

139

OTROKOCSI Fóris [Ferenc] Franciscus: Antiqua Hungarorum religio vere christiana et catholica, temporibus Sancti Stephani, primi eorum regis christiani ab ipsis suscepta, et ab eodem Sancto Rege, filio suo S. Emerico per modum instructionis summarie tradita: nunc vero... sub auspiciis et cum consensu speciali... Pauli Szecseni archiepiscopi Colocensis proposita... .
Tyrnaviae, typis Academicis, 1706.
12° – [24], 258, [10] pp.
RMK II 2267

B 18. sz.-i papírtáblás félbőr kötés, márványozott papír.

C

- *Martini Demeter Lectoris et Cano[nici] Albae Carolinae 1721* (címlap recto)
- *Anto[nii] Bajtai* [18. sz.] (címlap recto)
- [CsFKv]

D

- *Szabó RMK. II. 2267.* [20. sz.] (az előzéken, Baráth Béla írása)

Ltsz. 6013.

140

PÁPAI Páriz [Ferenc] Franciscus: Dictionarium Latino-Hungaricum, succum et medullam purioris Latinitatis, ejusque genuinam in lingvam Hungaricam conversionem, ad mentem et sensum proprium scriptorum classicorum exhibens. – Dictionarium Hungarico-Latinum, olim magna cura a ... Alberto Molnár Szentziensi collectum, nunc vero revisum et aliquot vocabulorum, in Molnariano desideratorum, millibus Latino redditis locupletatum. – CSÉCSI János: Observationes orthographico-grammaticae, de recta Hungarice scribendi et loquendi ratione. Leutschoviae, apud Haeredes Samuelis Brewer, 1708.
8º – [16], 622, [2]; [2], 278, [4]; [2], 10, [2] pp.
RMK I 1746

A Hiányzik pp. [1-16].

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés. A gerincen a négy bordát keskeny leveles filéta övezi.

C

- [...] *Anno 1842. Rf. 2. x. 30. v. v.* (törölt bejegyzés az előtáblán belül)
- *Habet Josephus* [...] *M*[*aros*] *Vasárhelyen* [19. sz.] (az előzéken, a nevet kivágták)
- [...] *Jósefé 1840. December 13-án M*[*aros*] *Vásárhelyen* (az előzéken, a név törölt)
- *Hic liber est meus testis est Deus, quis illum querit nomen hice erit. Josephus* [...] [*1*]*841. Agropoli* (az előzéken, a név törölt)
- [CsFKv]

Ltsz. 2948.

141

PÁPAI Páriz [Ferenc] Franciscus: Dictionarium Latino-Hungaricum, succum et medullam purioris Latinitatis, ejusque genuinam in lingvam Hungaricam conversionem, ad mentem et sensum proprium scriptorum classicorum exhibens. – Dictionarium Hungarico-Latinum, olim magna cura a ... Alberto Molnár Szentziensi collectum, nunc vero revisum et aliquot vocabulorum, in Molnariano desideratorum, millibus Latino redditis locupletatum. – CSÉCSI János: Observationes orthographico-grammaticae, de recta Hungarice scribendi et loquendi ratione. Leutschoviae, apud Haeredes Samuelis Brewer, 1708.
8º – [16], 622, [2]; [2], 278, [4]; [2], 10, [2] pp.
RMK I 1746

A Hiányzik: pp. [1-16] (elöl) és pp. 9-10, [1-2] (a végén).

B 18. sz.-i papírtáblás pergamenkötés.

C

- *Kürkö* (!) *Domokosé* [19. sz.] (pp. 622, [2].)
- *Sephanus* [...] *14 October 1866 Cs*[*ik*] *Somlyon* (az előtáblán belül)

- Pecsétek [CsRKGKv, 19. sz.]: **cs. somly. gymn. könyvt.** (az előtáblán belül, p. [3]); A CSIKSOMLYÓI ROM. KATH. FŐGYMNASIUM TANÁRI KÖNYVTÁRA (az előtáblán belül, a kötésen)
- Jelzetek [CsRKGKv, 19/20. sz.]: E VI 6, E III 10/590, K I 14 (az előtáblán belül, p. [1]), C 139 (az előtáblán, p. [1]), P. 57 (címke a gerincen).

Ltsz. 4457-4458.

142

ILLYÉS András: Szerzetesi tekélletessegnek és joságos cselekedeteknek gyakorlatossaga. Mely tisztelendö Roderik Alfons spanyol pap jesuita által spanyol nyelven megiratott. A Jesus Társasága szerzetesinek ajánlatott. Annak utánna másoktol külömb nyelvekre fordittatott. Vegezetre olaszbol és deákbol szorgalmatosson megmagyaráztatott... Harmadik resze. A' szerzetesi állapothoz tartozandó josságos cselekedeknek gyakorlatosságáról és egyéb dolgokrol, mellyek a' tekélletességre megsegétenek.
Nyomtattatott Nagy Szombatban, az Academiai bötükkel, 1708.
4º – [8], 484, [10] pp.
RMK I 1753

D *Szabó RMK. I. 1753* [20. sz.[(címlap recto, Baráth Béla írása)

E v. **133.**

F Glósz 1885. 47. sz.

Ltsz. 2936. Coll. 2.

143

ILLYÉS István: Sertum sanctorum. A dicsöült szentek dicsiretinek jó illatú virágiból kötött koszorú. Az-az ünnep napokra készittetett prédikációk... elsö része. Az elsö fel esztendönek ünnepire. (Második része. A' másik fél esztendönek ünnepire).
Nyomtattatott Nagy-Szombatban, az Académiai bötükkel, 1708.
4º – [16], 275, [13] pp.; [8], 287, [19] pp.
RMK I 1755

A Az első rész végén, a p. [13] után található a 2. rész 49-56. lapja. Ezek a hozzákötött lapok a második résznél, a megfelelő helyen is megvannak.

B 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés.

C

- *Ex Libris Bajtsi* [18. sz.] (címlap recto)

- *Ex Libris P. Joannis Zsögön* [18. sz.] (címlap recto)
- [CsFKv]

D

- *coll. 1. Szabó RMK. I. 1779.* (!) [20. sz.] (címlap recto, Baráth Béla írása, a 2. kolligátum RMK-ás száma).

E v. **148.**

Ltsz. 2862. Coll. 1.

144

ILLYÉS István: Sertum sanctorum. A dicsöült szentek dicsiretinek jó illatú virágiból kötött koszorú. Az-az ünnep napokra készittetett prédikácziók... elsö része. Az elsö fel esztendönek ünnepire. (Második része. A' másik fél esztendönek ünnepire).
Nyomtattatott Nagy-Szombatban, az Académiai bötükkel, 1708.
4º – [16], 275, [13] pp.; [8], 287, [19] pp.
RMK I 1755

B Sérült 18. sz.-i papírtáblás bőrkötés.

C

- *Ex industria P[at]ris Antonii Nagy* [18. sz.] (címlap recto)
- . [...] *1741* (címlap recto, törölt bejegyzés)
- *Conventus 1817 Esztelnekiensis* (címlap recto)
- Jelzetek: Nro 19; Sz. (kék ceruza, az esztelneki ferences kolostorból származó könyvekre jellemző jelzet, 19/20. sz.)
- [CsFKv]

E v. **149.**

Ltsz. 3200. Coll. 1.

145

ILLYÉS [András] Andreas: Brevis norma vitam sapienter instituendi seu Breviarium selectissimorum carminum optima eruditione refertorum...
Tyrnaviae, [typis Academicis Societatis Jesu], 1710.
8º – [4], 116 pp.
RMK II 2404

A A címlap hiányzik.

B 18. sz.-i sérült papírtáblás kötés.

C

- *Franciscus Potyo* [18. sz.] (a háttáblán belül)
- *Congr*[*egationis*] *BMV* [19. sz.] (az előtáblán belül)
- Jelzetek: *Nro 73.* – *Inventarÿ Nro 162* (áthúzott, a szám alatt *43tio* látható) [CsMTKv, 18. sz.] (az előtáblán belül). – M-45 [CsMTKv, 19. sz.] (az előtáblán belül, címke az előtáblán). – K VI 6 [CsFKv, 19/20. sz.] (az előtáblán belül)

E v. 146, 147.

Ltsz. 3507. Coll. 1.

146

ILLYÉS [András] Andreas: Cantiones spirituales, ac morales, quas diversis temporibus, variis occurrentibus occasionibus; divinitus incitatus, composuit: et tertia jam vice in lucem dedit, epp. Transilvaniae - - .
Tyrnaviae, [typis Academicis S. J.], 1710.
8° – [4], 34 [recte 36] pp.
RMK II 2407

D A címlapon Illyés András erdélyi püspök címere (rézmetszet)

E v. **145.**

Ltsz. 3509. Coll. 3.

147

ILLYÉS [András] Andreas: Divina vitae morumque hominum fidelium institutio et doctrina sapientissima. Id est selectissimae sententiae divinae, quas diversis temporibus ex Sacra Scriptura solerter excerpsit et ante annos tredecim in decem capita ordinate distribuens in lucem edidit: nunc vero cum melioratione Ungarico quoque donavit idiomate - - episc. Transylvan.
Tyrnaviae, typis Academicis, 1710.
8° – [4], 29 pp.
RMK II 2406

E v. 145.

Ltsz. 3508. Coll. 2.

148

ILLYÉS István: Fasciculus miscellaneus. Az-az, némelly ünnepi solemnitásokra s egyéb ollykor adatott külömb-féle alkalmatosságokra készittetett es kötéskébe foglalttatot egynéhány prédikációk... .
Nyomtatták Nagy-Szombatban, az Academiai bötükkel, 1710.
4º – [8], 159, [7] pp.
RMK I 1779

D

- *coll. 2. Szabó RMK. I. 1779.* [20. sz.] (címlap recto, Baráth Béla írása)

E v. 143.

F Glósz 1885. 48. sz.

Ltsz. 2862. Coll. 2.

149

ILLYÉS István: Fasciculus miscellaneus. Az-az, némelly ünnepi solemnitásokra s egyéb ollykor adatott külömb-féle alkalmatosságokra készittetett es kötéskébe foglalttatot egynéhány prédikációk... .
Nyomtatták Nagy-Szombatban, az Academiai bötükkel, 1710.
4º – [8], 159, [7] pp.
RMK I 1779

E v. 144.

Ltsz. 3200. Coll. 2.

FÜGGELÉK

Szabó Károly és Hellebrant Árpád csíksomlyói RMK-kutatásaival kapcsolatos dokumentumok

1. Szabó Károly 1886-ban kelt levele

Szabó Károly Paál Sándor János[207] gvárdiánhoz írt levelében beszámol a Csíksomlyón végzett kutatásáról, valamint a zárda által vételre felajánlott könyvekről.

56-1886/f. eszt. sz.

Főtisztelendő Zárdafőnök Úr!

A csík-somlyai zárda könyvtárának duplumaiból kijegyzett 12 darab könyv becsára iránt, amint azt a tartományi főnök úr beleegyezésével meg méltóztatik állapítani, kérem legyen szíves értesíteni, hogy a meghatározott árt a választmány elé terjeszthessem, s így annak beleegyezésével a vásárlás múzeumi könyvtárunk részére megtörténhessék. Hogy én fölszólíttatva, hogy tegyek ajánlatot a 12 darab duplumért 40 forintban, Főtisztelendő Úr és Glósz tanár úr véleménye szerint igen keveset ajánlottam, azt könnyen indokolhatom azzal, hogy nem a magam zsebére, hanem az erdélyi Múzeumegyesület nevében tettem az ajánlatot, melynek érdekét, mint tisztviselője, köteles vagyok szemem előtt tartani; indokolhatom továbbá azzal, hogy a 12 munka közül 6-ot csak azért választottam ki, hogy könyvtárunk hiányos csonka példányait kiegészíthessem. Az általam ajánlott ár egyébiránt semmivel sem kisebb, mint amilyet szabott az erdélyi Múzeum duplumai közt bőven találtatott régi magyar nyomtatványokra, amint azt duplumaink nyomtatott catalogusa igazolja. Mi önkényt olcsó árban adtuk, de csak közintézeteknek s iskolai könyvtáraknak adtuk, becses régi nyomtatványainkat s Hungaricumainkat, és örvendettünk, hogy azokkal hazai közkönyvtárainkat gyarapíthattuk.

A Velencében 1537-ben nyomtatott unicumot, melyre figyelmeztetni szíveskedett a Főtisztelenő Úr, az igaz, hogy a *Régi Magyar Könyvtárba* nem vettem föl, mert első csíki utazásom alkalmával a könyvtárban még nem láttam: de midőn másodszor jártam Csíkban, a könyvecske, melynek közben 2 levele (M_1 és M_8) hiányzik, forgott kezemben, le is címeztem, s ismertetését közöltem is a *Magyar Könyvszemle* 1879-diki évfolyamában, 181-182. lapon. A jegyzetek szerzője s a könyv kiadója Frater Gregorius Pannonius paulinus, nem más mint az a Gregorius Coelius Pannonius, ki 1546 körül a római „ad Stephanum rotundum" kolostor perjele volt, kinek ezen munkáján kívül még két más külföldön nyomtatott munkáját fogom ismertetni a *Régi Magyar Könyvtár* jövő évben megjelendő III-dik kötetében.

A Kájoni által szerkesztett *Cantionale Catholicum* első 1676-diki kiadását sem láttam Csík-Somlyón első utam alkalmával, de annak a kolostor könyvtárában lévő igen szép példányát második utam alkalmával már lecímeztem, s azt mint unicumot ismertettem, *Magyar Könyvszemle* 1879. 183. l. Most már azonban a ritka könyvnek 3 példányát ismerem, a kolostor, az

[207] GYÖRGY 559, 870. sz.

esztergomi érseki egyházmegye és az erdélyi Múzeum könyvtárában. Ez utóbbit, mely teljesen ép s szép példány, ezelőtt egy pár hónappal ajándékozta könyvtárunknak gr. Lázár Miklós.

A Frater Gregorius Pannonius említett munkájára még megjegyzem, hogy az a velencei 1537-diki kiadásban tudtomra csakugyan unicum, de ujabb Bécsben év nélkül (a XVII. század vége felé) nyomtatott kiadása megvan a Magyar Nemzeti Múzeumban.

Becses válaszát s az erdélyi Múzeum könyvtára, mint igazán nemzeti közügy, iránti szíves jóindulatát ismételten kérve a legőszintébb tisztelettel maradok.

A Főtisztelendő Zárdafőnök Úrnak.

U.i. Nem tudom megvan-e a kolostor könyvtárában a *Régi Magyar Könyvtár* II. kötete. Ha nem volna meg, kérem méltóztassék értesíteni, s szerencsémnek fogom tartani, ha egy példánnyal szolgálhatok. Sz. K.

Alázatos szolgája Szabó Károly s. k., az erdélyi Múzeum s a kolozsvári egyetemi könyvtár igazgatója.

(Budapest, Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár, F. VIII. Csíksomlyó, 1. doboz.)

2. Hellebrant Árpád 1891. május 25-én kelt levele

Hellebrant Árpád Paál Sándor János csíki gvárdiánhoz írt levele, amelyben tanulmányozásra kéri az *Obsequiale Strigoniensis* (Velence 1501.) című művet.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

Tisztelendő Úr!

Én a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából Szabó Károly könyvészetének sajtó alá rendezésével vagyok megbízva. Bocsánatot kérek tehát, hogy levelemmel alkalmatlankodom, de hiszem, hogy kérésemmel irodalmi ügyben fordulok Főtisztelendő úrhoz, nem veszi rossz néven. A *Magyar Könyvszemle* 1888-ik évfolyamában[208] említés van téve arról, hogy a csíksomlyói ferencrendiek könyvtárában *Obsequiale Strigoniense*, Venetiis 1501. című megvan.

A fönnebb említett munka pótlása céljából e műre nagy szükségem van, hogy arról pontos címmást vehessek.

Azon tiszteletteljes kéréssel fordulok tehát Főtisztelendő Úrhoz, kegyeskedjék az említett *Obsequiale*t a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának három napi használatra megküldeni, hogy azt a könyvtár hivatalos helyiségében tanulmányozhassam. Három nap múlva hibátlanul fogja a könyvtárnokság visszaküldeni.

[208] Ráth György: *A legrégibb esztergomi obsequiale 1496-ból*. Magyar Könyvszemle 13 (1888) 1-6. sz. 264-268. Az 1501. évi *Obsequiale* hiányzik a gyűjteményből, valószínűleg még lappang.

Azon reményben, hogy kérésem teljesítését méltányolva előmozdíthatja, maradok Főtisztelendő Úrnak alázatos szolgája. Hellebrant Árpád könyvtártiszt (Magyar Tudományos Akadémia).

Buda-Pest 1891. május 25.

(CsSzM levéltári gyűjteménye, 447/1. sz.)

3. Hellebrant Árpád 1894. november 7-én kelt levele

Hellebrant Árpád Paál Sándor János csíki gvárdiánhoz írt levele, amelyben tanulmányozásra kéri az *Obsequiale Strigoniensis* (Velence 1501.) című művet.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára

Főtisztelendő Zárdafőnök Úr!

Bocsánatot kérek, hogy alábbi kérésemmel alkalmatlankodom, azonban a dolog sürgös és fontos volta kényszerít reá. A Magyar Tudományos Akadémia megbízásából egy nagy munkát rendezek sajtó alá, a munka elejét már a jövő héten nyomatom. E munkámhoz nagy szükségem van az *Obsequiale Strigoniense*. 1501. című munkára, mely a csiksomlyói ferencrendiek könyvtárában megvan.

Nagyon lekötelezne Főtisztelendőséged, ha e munkát három napra a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárnokságának megküldené. A mondott nap alatt okvetlenül elkészülök a szükséges jegyzetekkel, s haladéktalanul visszaküldöm. Természetesen minden költséget magamra vállalok. Ha Főtisztelendő Úr el volna foglalva, s így nem lenne ideje a kikeresésre, kérem, szíveskedjék valakit megbízni a könyv kikeresésével. Szívesen fölajánlok 5 forint jutalmat fáradozásáért annak, aki segítségemre. (!)

Ha pedig nincs remény arra, hogy e héten megkapjam a fönt említett munkát, nagyon kérem, szíveskedjék ezt velem egy levelezőlapon tudatni, nehogy a nyomtatás megkezdését tovább halasszam.

Magamat jóakaratába ajánlva, maradok Főtisztelendő Úrnak kész szolgája, Hellebrant Árpád alkönyvtárnok.

Budapest, 1894. november 7.

(CsSzM levéltári gyűjteménye, 447/2. sz.)

4. Hellebrant Árpád 1905. október 19-én kelt levele

Hellebrant Árpád Paál Sándor János csíki gvárdiánhoz írt levele, amelyben tanulmányozásra kéri a somlyói kolostorban őrzött *Breviarium Strigoniense* (Velence 1511.) című művet.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára
Bibliotheca Academiae Scientiarum Hungariae
Budapest, 1905. október 19.

Tisztelendő Házfőnök Úr!

Tisztelettel kérem Főtisztelendőségedet, hogy tudományos használat céljából egy heti határidőre szíveskedjék kölcsönadni a következő régi nyomtatványt: *Breviarium Strigoniense*. 1511. (8°).

Megjegyzem, hogy a megjelölt művet csak könyvtárunk hivatalos helyiségében fogják használni és a sértetlen állapotban leendő visszaküldéséért teljes szavatatságot vállalok.

Fogadja Főtisztelendőséged kiváló tiszteletem nyilvánítását.

Hellebrant Árpád h. főkönyvtárnok

Bátor vagyok megjegyezni, hogy néhány évvel ezelőtt már szívesek voltak egyszer elküldeni. Használat végett elküldetett 1905. október 26-án.

A Csíksomlyói Kolostor részéről megjegyzés (ceruzával): 1511. Visszajött november 22-én.

(CsSzM levéltári gyűjteménye, 912. sz.)

MUTATÓK

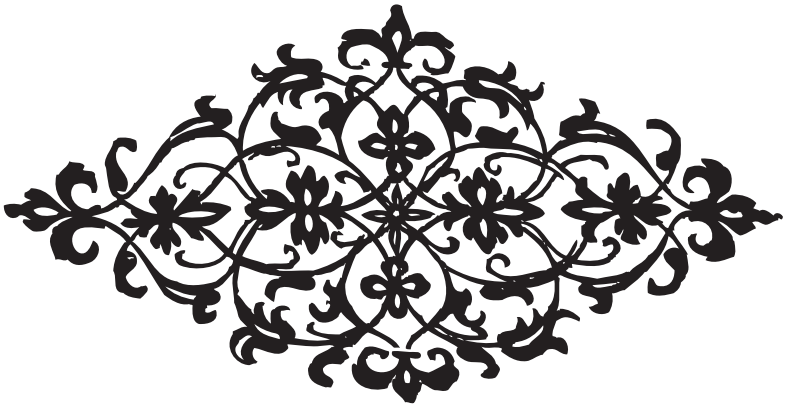

NYOMDAMUTATÓ, HELYSÉGEK ÉS NYOMDÁSZOK MUTATÓJA

A nyomdahelyek az egykorú magyar névalakjuk szerint szerepelnek. A mutató betűrendjében a nyomdászok neve is szerepel, utalással azokra a helyekre, ahol működtek. A kolligátumok, hordozókönyvek és az 1711 után kiadott régi magyar kiadványok vagy a külföldiek nyomdászainak neve után felsorolt tételszámokat nem emeltük ki. A bevezetőre kurzív számmal utalunk.

Akadémiai bötükkel, Akadémiai nyomda, v. Nagyszombat 1674, 1675, 1688-1690, 1692, 1693, 1696, 1697, 1699-1701, 1706, 1708, 1710, 1712, 1715 (?), 1717, 1722-1724

Amszterdam (Amsledodám; Amsterdam, NL)
- **Tótfalusi Kis Miklós**
  - 1685: **91**
  - 1686: **94**

Antonius de Bladis v. Blado, Antonio

Arnstadt (Arnstadia, D)
- **Schmidt, Peter**
  - 1653: 117, coll. 6
  - 1655: 117, coll. 7

Aubry (Aubrius), Daniel v. Frankfurt am Main 1621

Aubry (Aubrius), David v. Frankfurt am Main 1621

Augsburg (D)
- **Rynmann, Johann** (bibliop.)
  - 1498: *15, 22,* **1, 2**
  - 1499: *15,* **3-5**
  - 1505-1506: *32,* 11, coll. 1
- **Sorg, Anton**
  - 1489: *22*

Badius, Josse (Jodocus Badius) v. Párizs 1511

Baglioni, Paolo (Paulus Balleonius) v. Velence 1701

Balleonius, Paulus v. Baglioni, Paolo

Bázel (Basilea; Basel, CH)
- **Froben, Hieronymus et Episcopius, Nikolaus, sen.**
  - 1555: *21*
  - 1560: *21*
- **Isengrin, Michael**
  - 1556: *21*
- **Kessler, Nicolaus**
  - 1488: *13,* 43
- **Petri, Heinrich**
  - 1560: *29,* 40

Bécs (Becs, Bech, Becz, Béch, Vienna, Vienna Austriae; Wien, A)
- **Formica, Leonhard**
  - 1601: 47, coll. 9
- **Formica, Matthäus**
  - 1617: **54**
  - 1626: *19, 34,* **60-67**
  - 1634: **77**
- **Gelbhaar, Gregor**
  - 1618: *35,* **55**
  - 1626: **59**
- **Hoffhalter, Raphael**
  - 1561: *22,* **17**
- **Rickhes, Michael**
  - 1631: **68-75** (v. Pozsony, Typis Societatis Jesu)
- **Sischowitz, Matthias**
  - 1692: *19, 20,* **99-103**
  - 1693: *25, 35,* **106-108**
  - 1694: *20,* **111, 112**
  - 1695: **113**
  - 1696: **115**
- **s. n.**
  - 1632: **76**

Berger, Johann I., vidua et haeredes (Vidua Johannis Berger) v. Wittenberg 1656

Bernardinus Pictor v. Velence 1477

Beyer, Johann, haeredes v. Leipzig c. 1606

Beyeri, typis v. Beyer, Johann, haeredes

Birckner, Johann v. Jena 1653, 1655

Blado, Antonio (Antonius de Bladis) v. Róma c. 1520

Bonnemere, Antoine (Antonius Bonnemer) v. Párizs 1507

Bornemisza Péter (typ. Bornemisza) v. Detrekő v. Rárbók 1584

Boissat, Horace (Horatius) v. Lyon 1667

Brewer, Lorenz (Laurentius) v. Lőcse 1661

Brewer, Samuel, haeredes v. Lőcse 1708

Byller, Matthaeus (Máté) v. Nagyszombat s. a. [1665-1671]

Calenius, Gerwin (Gervinus) Köln 1576 v. Quentel, Johann, haeredes

Cavellat, Pierre (Petrus Cavellat) v. Párizs 1587

Cereto, Guiglielmus de v. Velence 1487

Conventus Csikiensis v. Csíksomlyó, Ferences nyomda 1685, 1699

Csíksomlyó (Conventus Csikiensis, ma Csíkszereda része; Şumuleu-Ciuc, RO)
- **Ferences nyomda** *12*
  - 1685: *15, 20, 35-37,* **92, 93, 93A**
  - 1699: *14,* **124**
  - 1700: *17*

Crato, Johannes v. Krafft, Johann, junior

Debrecen (Debrecinum, Debreczem, Debreczen, Döbröczöm, H) *13, 14, 34*

Hoffhalter Rudolf
1578?: **31**
1579: **33, 34**
1579-1586 (?): **38**
1580: **35**
Kassai Pál
1692: **104**
Komlós András
1570: **22-24**
1574: **28**
c. 1574: **29**
1575: **30**
Rheda Pál, Lipsiai
1611: **51**
Török Mihály
1563: **18**
1567: **20**
Deffner, Georg (Georgius Desnerus) v. Leipzig 1584
Desnerus, Georgius v. Deffner, Georg
Detrekő (Detrekoe; Plavecké Podhradie, SK)
typ. Bornemisza (Bornemisza Péter) v. Rárbók
1584: *29*, **40**
Eichorn, Andreas v. Frankfurt an der Oder 1581, 1587, 1588, 1597 v. Typis Sciurianis
Emerich, Johann v. Velence 1501
Estienne, Henri, sen. (Henricus Stephanus) v. Párizs 1506
Ferences nyomda v. Csíksomlyó 1685, 1699
Fincelius, Hiob Wilhelm (Fincelius, Wilhelmus) v. Wittenberg 1655
Formica, Leonhard v. Bécs 1601
Formica, Matthäus (Formica Mathe, Formika Máté) v. Bécs 1617, 1626, 1634
Franeker (Franequera, NL)
Strik, Leonardus
1693: *29*, **109**
Franckfordia, Nicolaus v. Frankfurt, Nicolaus von
Frankfurt am Main (Francofurti, D)
Aubry, Daniel (bibliop.)
1621: **56, 57**
Aubry, David (bibliop.)
1621: **56, 57**
Richter, Wofgang
1609: *21*
Schleich, Clemens (bibliop.)
1621: **56, 57**
Schönwetter, Johann Theobald (bibliop.)
1609: *21*
Frankfurt an der Oder (Francofurtum, Francofurtum ad Viadrum, Francofurtum cis Viadrum, Francofurtum Marchionum; D)
Eichorn, Andreas
1581: 47, coll. 1.
1587: 47, coll. 33
1588: 47, coll. 34
1597: 47, coll. 19
Hartmann, Friedrich
c. 1597: 47, coll. 17
1598: 47, coll. 50, 51
1599: 47, coll. 41
1600: 47, coll. 53
s. a.: 47, coll. 24
Typis Sciurianis (Eichorn, Andreas)
1596: 47, coll. 16
1597: 47, coll. 18, 48
s. a.: 47, coll. 27
Typis Voltzianis
1603: 47, coll. 15
Voltz, Nikolaus
1595: 47, coll. 12
1598: *14*, **47**, coll. 4
1598: 47, coll. 23
1599: 47, coll. 25
c. 1600: 47, coll. 8
1601: 47, coll. 14
s. n.
1563: 47, coll. 30
Frankfurt, Nicolaus von (Nicolaus de Franckfordia) v. Velence 1511, 1512
Friedl, Johann Adam (Fridl János, Joannes Adamus Friedl) v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda 1690, 1692, 1693
Fritsch, Ambrosius v. Görlitz 1590
Froben, Hieronymus et Episcopius, Nikolaus, sen. v. Bázel 1555, 1560
Gáll, Friedrich Arnold v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda 1722, 1724
Geich János v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda 1712
Gelbhaar, Gregor (Gelbhár Gergeli, Gergely) v. Bécs 1618, 1626
Genève (Geneva, CH)
Gérard, Jean
1551: *33*
Gérard, Jean (Joannes Gerardus) v. Genève 1551
Geyder, Johann Georg, vidua (Vidua Johannis Georgii Geyderi) v. Heidelberg 1621
Görlitz (Gorlicium, D)
Fritsch, Ambrosius
1590: 47, coll. 35
Rhamba, Johann
1597: 47, coll. 7
Graz (Graecium Styriae, A)
Widmannstetter, Georg
1605: *19*, *22*, **49, 50**
Giunta, Luc' Antonio, senior (Lucantonius de Giunta) v. Velence 1505, 1518

Gran, Heinrich (Henricus) v. Hagenau 1498, 1499, 1505-1506
Gregori, Gregorio de' (Gregorio de Gregori) v. Velence 1512
Haeredes Quentelianos v. Quentel, Johann, haeredes
Haeredes Samuelis Brewer v. Brewer, Samuel, haeredes
Haeredes Wechelianorum v. Aubry, Daniel v. Aubry, David v. Schleich, Clemens
Hagenau (F)
Gran, Heinrich
1498: *15*, *22*, *29*, *30*, **1, 2**
1499: *15*, *29*, *30*, **3-5**
1505-1506: *32*, 11, coll. 1
Hake, Johann II. (Johannes Haken) v. Wittenberg 1656
Hartmann, Friedrich (Fridericus) v. Frankfurt an der Oder c. 1597, 1598, 1600, s. a.
Hauck, Andreas (András) v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda 1689
Heidelberg (Heidelberga; D)
Geyder, Johann Georg, vidua
1621: **56, 57**
Helmstedt (Helmaestadium, D)
Lucius, Jakob, junior
1599: 47, coll. 52
Heltai Gáspár (Caspar Heltus) v. Kolozsvár 1550-1552 (et Hoffgref, Georg), 1570, 1571, 1572
Heltai Gáspárné (relicta) v. Kolozsvár 1581
Heltai, typ. v. Kolozsvár 1597
Heltanis, typis v. Heltai, typ.
Heltus, Caspar v. Heltai Gáspár
Henricus Stephanus v. Estienne, Henri, sen.
Hoffgref, Georg v. Kolozsvár 1550-1552
Hoffhalter, Raphael v. Bécs 1561 v. Várad 1565
Hoffhalter Rudolf (Rodolphus) v. Debrecen 1578 (*?*), 1579, 1579-1586 (*?*), 1580
Hörmann, Johann Andreas (Hörmann János, Joannes Andrea Hörmann) v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda 1696, 1696-1698, 1697, 1699-1701, 1715 (*?*)
Joannes Patavinus v. Paduani, Giovanni
Ingolstadt (D)
Typis Lygiis Sartorianis
1599: 47, coll. 26
Isengrin, Michael v. Bázel 1556
A Jézus Társasága Académiájának bötüivel v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda 1712
Jena (D)
Birckner, Johann (bibliop.)
1653: 117, coll. 6
1655: 117, coll. 7
Sengelwald, Georg 1656: 117, coll. 1, 2
Kassai Pál v. Debrecen 1692
Kaym (Keym), Urbanus v. Velence 1518
Kessler, Nicolaus v. Bázel
Kirchner, Wolfgang v. Magdeburg 1572
Krafft, Johann, junior (Johannes Crato) v. Wittenberg 1562, 1565
Kolozsvár (Claudiopolis, Colosvar, Colosvarinum, Kolosvar, Kolozsvar; Cluj-Napoca, RO)
Heltai Gáspár et Hoffgref, Georg
1550-1552: *15*, *17*, **15**
Heltai Gáspár
1570: **21**
1571: **25**
1572: *19*, *38*, **26, 27**
Heltai Gáspárné (relicta)
1581: *14*, **37**
Lengyel András özvegye
1701: **132**
Tótfalusi Kis Miklós
1695: **114**
1698: **123**
Typ. Heltai
1597: *17*, *18*, *38*, **45, 46**
1601: *15*, **48**
Unitárius nyomda
1700: **127**
Veresegyházi Szentyel Mihály
1669: **85**
1679: **88**
1680: **89**
1683: **90**
Komlós András v. Debrecen 1570, 1574, c. 1574, 1575
Köln (Coloniae, D)
Calenius, Gerwin
1576: **48**
Quentel, Johann, haeredes
1576: **48**
Weidenfeldt, Johann, vidua
1664: *19*
Krakkó (Cracovia, Cracco, regia urbs Cracoviensis; Kraków, PL)
Ungler, Florianus
1532: *15*, *19*, **12, 13**
Łazarz Andrysowic
1559: **16**
Lantzenberger, Michael v. Leipzig c. 1594
Łazarz Andrysowic (Strikoviai Lazar) v. Krakkó 1559
Lehmann (Lechmann), Zacharias v. Wittenberg 1602
Lengyel András özvegye v. Kolozsvár 1701
Liegnitz (Lignicium, D)
Schneider, Nikolaus
1603: 47, coll. 3, 54
Typis Sartorianis
c. 1596: 47, coll. 36
1597: 47, coll. 49
1599: 47, coll. 39
c. 1603: 47, coll. 28

Lipcse (Lipsia; Leipzig, D)
Beyer, Johann, haeredes
c. 1606: 47, coll. 46
Deffner, Georg
1584: 47, coll. 2
Lantzenberger, Michael
c. 1594: 47, coll. 37
Lipsiai Rheda Pál v. Rheda Pál, Lipsiai
Lőcse (Leutschovuia; Levoča; SK)
Brewer, Lorenz
1661: **80**
Brewer, Samuel, haeredes
1708: **140, 141**
Löslein, Peter v. Velence 1477
Lucius, Jakob (Jacobus Lucius), junior v. Helmstedt 1599
Lucius, Jakob (Jacobus Lucius) v. Rostock 1578
Lufft, Johann (Joannes) v. Wittenberg 1577
Lyon (Lugdunum; F)
Boissat, Horace (bibliop.)
1667: **83**
Mareschal, Jean
1566: *13, 27, 34,* **18**
Remeus, George (bibliop.)
1667: **83**
Magdeburg (Magdeburgum, D)
Kirchner, Wolfgang
1572: *33*
Mantskovit Bálint v. Vizsoly 1590
Marnef, Geoffroy de (Gofridus Marnef) v. Párizs 1507
Mareschal, Jean (Joannes Mareschalus) v. Lyon 1566
Müller, Martin (Martinus) v. Naumburg 1656 v. Jena, Sengenwald, Georg
Nagyszombat (Nagy Szombat, Nagy-Szombat, Tirnavia, Tyrnavia; Trnava, SK)
Akadémiai nyomda
1665-1671: *22,* **130, 131** (Byller, Matthaeus)
1674: *20,* **86**
1675: **87**
1688: **95**
1689: **96** (Hauck, Andreas)
1690: *29,* **97, 98** (Friedl, Johann Adam)
1692: **105** (Friedl, Johann Adam)
1693: *37,* **110** (Friedl, Johann Adam)
1696: *25,* **116, 117** (Hörmann, Johann Andreas)
1696-1698: **118** (Hörmann, Johann Andreas)
1697: *25,* **119-122** (Hörmann, Johann Andreas)
1699: **125, 126** (Hörmann, Johann Andreas)
1700: **128**
1700: **129** (Hörmann, Johann Andreas)
1700: *19* (Hörmann, Johann Andreas)
1701: **133-138** (Hörmann, Johann Andreas)
1706: **139**
1708: **142-144**
1710: **145-149**
1712: (Geich János) 44A
1715 : 118, coll. 2
1717: 118, coll. 5 (Hörmann, Johann Andreas)
1722: 118, coll. 4 (Gáll, Friedrich Arnold)
1723: 118, coll. 3
1724: 118, coll. 6 (Gáll, Friedrich Arnold)
Typ. Telegdi
1580: *15, 18, 27,* **36**
1583: **39**
Typ. Capituli
1589: *14, 17, 33, 38,* **43, 44**
Naumburg (D)
Müller, Martin (bibliop.)
1656: 117, coll. 1, 2
Nicolaus de Franckfordia v. Frankfurt, Nicolaus von
Officina Nicolai Kis de M. Tótfalu v. M. Tótfalusi Kis Miklós
Officina Othmariana v. Othmariana, Officina v. Prága
Officina Petrina v. Petrina, Officina
Officina Sengelwaldiana v. Sengelwald, Georg
Othmariana, Officina v. Prága c. 1603, c. 1604
Nürnberg (D)
Stuchs, Georg
1490: *24*
Párizs (Parisiis; Paris, F)
Badius, Josse
1511: *33*
Bonnemere, Antoine
1507: *32*
Cavellat, Pierre
1587: *21*
Estienne, Henri, sen.
1506: *32*
Marnef, Geoffroy de
1507: *32*
Remier, Pierre
1587: *21*
Wechel, Andreas
1566: *13, 27, 34,* 18
Petri, Heinrich (Officina Petrina) v. Bázel 1560
Petrina, Officina v. Petri, Heinrich
Pottendorf (Pottendorff, A)
Verdussen, Hieronymus
1668: **84**
Paduani, Giovanni (Joanes Patavinus) v. Velence 1537
Paep (Pap, Papp János), Johann v. Velence 1505, 1511
Pozsony (Posom, Poson, Posony; Bratislava, SK)
Typ. Archiepiscopalis
1613: **52**
1616: **53**
Typ. Societatis Jesu
1623: **58**

1631: *34*, **68-75** (v. Bécs, Rickhes, Michael 1631)
1637: *19*, **78**
1640: **79**
Praelum Richterianum v. Richter, Wolfgang Theobald
Prága (Praga; Praha, CZ)
Officina Othmariana
c. 1603: 47, coll. 20
c. 1604: 47, coll. 29
Sedesanus, Paulus
c. 1606: 47, coll. 22
Sedlčanský, Daniel
1604: 47, coll. 6, 21, 44
1605: 47, coll. 45
Typis Universitatis Carolo-Ferdinandeae
1666: *36*, **81, 82**
Quentel, Johann, haeredes v. Calenius, Gerwin, Köln 1576
Rárbók (Rohožnik, SK)
Typ. Bornemisza (Bornemisza Péter) v. Detrekő
1584: *29*, **40**
Ratdolt, Erhardt v. Velence 1477
Relicta Casparis Helti v. Heltai Gáspárné (relicta)
Remeus, George (Georgius) v. Lyon 1667
Remier, Pierre (Typographia Petri Remier) v. Párizs 1587
Rhamba, Johann v. Görlitz 1597
Rheda Pál, Lipsiai (Lipsiai Rheda Pál) v. Debrecen 1611
Richter, Wolfgang Theobald (Praelum Richterianum) v. Frankfurt am Main 1609
Rickhes, Michael (Rikesz Mihály) v. Bécs 1631
Roffinellis, Venturinus v. Ruffinelli, Venturio
Róma (Roma, I)
Blado, Antonio
c. 1520: *15*, *32*, **11**
Rostock (Rostochium, D)
Lucius, Jakob
1578: *21*
Ruffinelli, Venturio (Venturinus Roffinellis) v. Velence 1537
Rynmann, Johann (bibliop.) v. Augsburg 1498, 1499, 1505-1506
Sartorius, Nicolaus v. Schneider, Nikolaus
Schleich, Clemens v. Frankfurt am Main 1621
Schmidt, Peter (Typographeum Schmidianum) v. Arnstadt 1653, 1655
Schneider, Nikolaus (Nicolaus Sartorius) v. Liegnitz c. 1596, 1597, 1599, 1603, c. 1603
Schönwetter, Johann Theobald v. Frankfurt am Main 1609
Sciurianis, typis v. Eichorn, Andreas
Sedesanus, Daniel v. Sedlčanský, Daniel
Sedesanus, Paulus v. Prága c. 1606
Sedlčanský, Daniel (Daniel Sedesanus) v. Prága 1604, 1605
Sengelwald, Georg v. Jena 1656
Sischowitz, Matthias (Mátyás) v. Bécs 1692-1696
Sorg, Anton v. Augsburg 1489
Strassburg (Strasbourg, F)
Typogr. operis Jordani de Quedlinburg (= Georg Husner)
1489: *14*, 43
1490: *22*
Strik, Leonardus v. Franeker 1693
Strikoviai Lazar v. Łazarz Andrysowic
Szenci Kertész Ábráhám v. Várad 1656
Telegdi Miklós (typ. Telegdi) v. Nagyszombat 1580, 1583
Tótfalusi Kis Miklós (M. Tótfalusi Kis Miklós, Tótfalusi M. Kis Miklós) v. Amszterdam 1685, 1686 v. Kolozsvár 1695, 1698
Török Mihály (Töröc, Michael) v. Debrecen 1563, 1567
Typ. Archiepiscopalis v. Pozsony 1616
Typ. Bornemisza v. Detrekő v. Rárbók 1584
Typ. Capituli v. Nagyszombat 1589
Typ. Heltai v. Kolozsvár 1601
Typ. Telegdi v. Telegdi Miklós
Typis Academicis S. J. v. Nagyszombat, Akadémiai nyomda
Typis Beyeri v. Beyeri, typis
Typis Conventus Csikiensis v. Csíksomlyó, Ferences nyomda 1685, 1699
Typis Hartmann v. Hartmann, Friedrich
Typis Heltanis v. Heltai, typ.
Typis Lygiis Sartorianis v. Ingolstadt 1599
Typis Sartorianis v. Liegnitz c. 1603
Typis Sciurianis v. Sciurianis, typis
Typis Societatis Jesu v. Bécs 1631 v. Pozsony 1623, 1631, 1637, 1640
Typis Universitatis Carolo-Ferdinandeae v. Prága 1666
Typis Voltzianis v. Frankfurt an der Oder 1603
Typogr. operis Jordani de Quedlinburg (= Georg Husner) v. Strassburg 1489
Typographeum Schmidianum v. Schmidt, Peter
Typographia Cierea v. Velence 1634
Typographia Petri Remier v. Remier, Pierre
Ungler, Florianus (Florianus Unglerius) v. Krakkó 1532
Unitárius nyomda (Unitária Ecclesia typussa) v. Kolozsvár 1700
Várad (Varadinum; Oradea, RO)
Hoffhalter, Raphael
1565: *13*, *34*, **19**
Szenci Kertész Ábráhám
1656: **79A**
Velence (Venezia, I)
Baglioni, Paolo
1701: 110, coll. 1
Bernardinus Pictor
1477: *33*
Cereto, Guiglielmus de
1487: *30*
Emerich, Johann
1501: *11*, *148*, *149*

Frankfurt, Nicolaus von
1511: *11, 14, 16, 30, 150,* **7**
1512: *16,* **8**, coll. 1; **9**, coll. 1
Giunta Luc' Antonio, senior
1505: *14, 16, 30,* **6**
1518: *38,* **10**
Gregori, Gregorio de'
1512: *31,* **8, 9**
Kaym, Urbanus (bibliop.)
1518: *24,* **10**
Löslein, Peter
1477: *33*
Paduani, Giovanni
1537: *14, 37, 147,* **14**
Paep, Johann (bibliop.)
1501: *11, 148, 149*
1505: *14, 16, 30,* **6**
1511: *11, 14, 16, 150,* **7**
Ratdolt, Erhardt
1477: *33*
Ruffinelli, Venturio
1537: *14, 37, 147,* **14**
Typographia Cierea
1634: *20,* 93A
Ziletti, Francesco
1585-1586: *15, 16,* **41**
Velicenses, Joannes v. Vilnius 1586
Verdussen, Hieronymus v. Pottendorf 1668
Veresegyházi Szentyel Mihály (Veres-egyházi Szentyel, Michael) v. Kolozsvár 1669, 1679, 1680, 1683
Vidua Johannis Berger v. Berger, Johann I., vidua et haeredes
Vidua Johannis Georgii Geyderi v. Geyder, Johann Georg, vidua
Vidua Joannis Widenfeld v. Widenfeld, Johann, vidua
Vilna (Vilnius; LT)
Velicenses, Joannes
1586: *26,* **42**
Vizsoly (Visol, HU)
Mantskovit Bálint
1590: **44A**
Voltz, Nikolaus (Nicolaus Voltzius) v. Frankfurt an der Oder 1595, 1598, 1599, 1601, c. 1600
Wechel, Andreas (Andreas Wechelus) v. Párizs 1566
Welack, Mathaeus v. Wittenberg 1578
Werde, Michael v. Wittenberg 1656
Widenfeld, Johann, vidua (Vidua Joannis Widenfeld) v. Köln 1664
Widmannstetter, Georg (Georgius Widmanstadius) v. Graz 1605
Wittenberg (Witeberga, Witteberga; D)
Berger, Johann I., vidua et haeredes (bibliop.)
1656: 117, coll. 3, 4
Fincelius, Hiob Wilhelm
1655: 117, coll. 5
Hake, Johann II.
1656: 117, coll. 4
Krafft, Johann, junior
1562: 47, coll. 31
1565: 47, coll. 10
Lehmann, Zacharias
1602: 47, coll. 42
Lufft, Johann
1577: 47, coll. 5
Werde, Michael
1656: 117, coll. 3
Welack, Mathaeus
1578: *14,* **32**
s. n.
1555: 47, coll. 47
s. l., s.n.
1587: 47, coll. 32
1596: 47, coll. 13
1597: 47, coll. 38
1599: 47, coll. 40
1603: 47, coll. 43
Ziletti, Francesco (Franciscus) v. Velence 1585-1586

NÉVMUTATÓ

Tartalmazza az előszóban és a katalógusban található személyek neveit. A szerzők esetén művük rövid címét is megadtuk. A szépirodalmi és más költött nevek idézőjelben állnak. A nyomdák, nyomdászok és posszesszorok külön mutatóban szerepelnek. A bevezetőre kurzív számmal utalunk.

A. R. – szignált erények görgetője *33* v. kötésmutató
Ábel Jenő *12, 40,* **7-9**, **43**
Abrahamus Junior
De agone et morte salutifera Christi 47, coll. 1
Abrahamus Schönbornius
SYLLOGE anagrammatum… 47, coll. 25
Acton v. d'Acton
d'Acton, Karl Ludwig (Acton) – császári főtiszt (1707) 86
Adams, Herbert Mayow *13, 21, 40,* **8**, **9**
Adorján Imre (Emericus Adorjan, 18. sz.) **86**
Albert Dávid *29, 40*
Aleutnerus, Tobias
In obitus virorum… 47, coll. 48
Alvarus, Emmanuel
Institutionum grammaticarum liber tertius **87**
Alvinus, Elia 47, coll. 31
Ambrosius, Sanctus **18**
Ambrus János (Johannes Ambrus)–gyulafehérvári diák (17. sz.) **18**
Ambrus Hedvig *41*
Ambrus Péter (1609) **44**
Andreas Zagrabiensis v. Zágrábi András
Anna Tumckia 47, coll. *43*
Antal Anna (17. sz.) **86**
Antal Imre *11, 20, 40*
Antal János (Joannes Antal, 17. sz.) **86**
Antal Margit (Margarita, 17. sz.) **86**
I. Apafi Mihály – erdélyi fejedelem (1661-1690) *17*
Apor Ilona – Madéfalvi Cserei Mihály felesége (1665) *17*
Appianus
Historia Romana 33
Apponyi Sándor *40,* **42**
Árva Pécsi Erzsébet v. Haller Péter felesége, Pécsi Erzsébet
Augustinus, Sanctus **11**, **14**, **18**
B. C. vagy B. G. – szignált növényi díszítésű görgető v. kötésmutató *37*
Bakó Gergely (Gregorius Bako) – marosszéki gyulafehérvári diák (17. sz.) **18**
Balás János (Joannes Balas, 17. sz.) **86**
Balás Mátyás, Futásfalvi (Mathias Balás de Futasfalva, Futásfalvi Balás Mátyás, 1701) **99**
Balásfi Tamás
Csepregi iskola 17, **53**
Balási Boldizsár (Balasi Boldisar) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Balási Mihály (Balasi Mihali) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Balassi Ferenc **44**
Balázs Lajos *41*
Balázs Mihály *43, 44*
Ballagi Aladár *12, 40*
Baló Erzsébet (Elizabeth, 17. sz.) **86**
Baló Ferenc (Franciscus Balo, 17. sz.) **86**
Balogh Jolán *36*
Bándi Vazul *11, 13, 18, 20, 25, 40*
Bandinus, Iván *21*
Bánfi Szilvia *13, 34, 40, 41,* **18-20**, **22-24**, **28-35**, **38**
Bányász András (Banjaz Andras, 1609) **44**
Bányász Kristóf (Banjaz Cristof, 1609) **44**
Baptista, Joannes, Sanctus (bibl.) **112**
Baranyi Pál
Imago vitae et mortis. Az életnek és halálnak képe 44A
Baráth Béla - kanonok, a gyulafehérvári Batthyaneum igazgatója *12, 41,* **1-3**, **36**, **43**, **58**, **68**, **72**, **78**, **95**, **97**, **115**, **116**, **119**, **135-137**, **139**, **142**, **143**, **148**
Bárányné Oberschall Magda v. Oberschall Magda, Bárányné
Bardoly István *36*
Barta József (Josephus Barta) **122**
Barta Gábor *44*
Bartalis György (Bartalis Györgi,16. sz.) **9**
Bartholomaeus Styrius 47, coll. 13, 41
Barthws, Martinus v. Bartus Márton
Bartolus, Abrahamus 47
Bartsch, Johann
Carmen Graeco-Latinum de angelis 47, coll. 2
Bartus Márton (Martinus Barthws, 1525) *16, 31,* **6**
Basa Mihály *17*
Batári Ferenc *34*
Báthory András – bíboros, erdélyi fejedelem (1599) *27*
Báthory Boldizsár *27*
Báthory Gábor (Bathory Gabor) – erdélyi fejedelem (1608-1613) **44**
Báthory István – erdélyi fejedelem (1571-1586), lengyel király (1576-1586) *26*
Báthory Zsigmond – erdélyi fejedelem (1598-1599) *27*
Bayer Lászlóné *49*
Becze Tamás Péter (?-1731) OFM – erdélyi őr *23*
Bellaia, Nicolaus – jegyző (1656) **93**

Bellon Tibor *36*
Benda Kálmán *19, 41, 48*
Benedek András Domokos OFM (1929-) *41, 48*
Benedek Éva *10, 30, 41,* **4**, **5**, **67**
Benedek Simon Fidél (1907-1979) OFM *19, 21-24, 41*
Benes János (Joannes Benes, 17 sz.) **86**
Benes Margit (Margarita, 17. sz.) **86**
Benkő Elek *22, 41*
Beolen Gabor v. Bethlen Gábor
Bereczki András felesége (Conjux Bereczki András, 17. sz.) **86**
Bereczki András (17. sz.) **86**
Berényi György (Georgius Berényi) – báró **125**, **126**, **129**
Bethlen Gábor (Beolen Gabor, Botlen Gabor) – erdélyi fejedelem (1613-1629) *27,* **36**
Bèze (Beza), Théodore de **42**
Bianu, Ioan *42*
Biró Vencel *27, 41, 42*
Bitskey István *28, 42*
Blasius Literatus - gelencei magiszter (1620) **36**
Blahó Vince (1725-1785) OFM *25*
Bocskai István (Bacsjkay Istvan) **44**
Bocskor Balázs – csíki iskolamester (1671, 1681) *17*
Bocskor Ferenc Ádám (1737-1813) OFM *18*
Bocskor Mihály – csíkszentléleki nemes *17*
Bocskor Tamás Paulin (1721-1780) OFM *18*
Bodó Benjámin Sebestyén (1813-1873) OFM *45*
Bodó István (Stephanus Bodó, Bodonius)
Stephano primo Poloniae regi invictissimo, Magno Lituaniae Duci etc. Principi Transylvaniae. Stephanus Bodonius nobilis Transylvanus... Vilnae metropoli Lituaniae, mensis Martio, 1586. 26, **42**
Boga Alajos *26, 42*
Bohatta, Hans *53,* **10**
Bohonos, Maria *42,* **12**
Bonaventura, Sanctus **10**
Bonerus, Benjamin
Ad Michaelem Archangelum lucis coryphaeum... Fabiano a Czehma... 47, coll. 27
Bornemisza Péter
Prédikációk egész esztendő által minden vasárnapra rendeltetett evangéliomból 29, **40**
Boros Fortunát Domokos (1895-1953) OFM *24, 48*
Borsa Gedeon *14, 15, 42, 50,* **14**
Botár János Joákim (1696-1764) OFM – erdélyi tartományfőnök (1761) *24*
Botlen Gabor v. Bethlen Gábor
Böjte Pál (Bötte Pal, 16. sz.) **9**
Bötte Pal v. Böjte Pál
Brassai, Erhard – brassói orgonista (17. sz.) *22*
Bryckner, Pancratius 47, coll. 4
Bujtul György (1589-1635; Georgius Buitul, 17. sz.) SJ *27, 28,* **18**
Byller, Matthaeus (Máté) **130** v. nyomdamutató
CH-monogramos nagyszombati kötéscsoport *32, 33,* **36**, **43** v. kötésmutató
C. H.-val szignált erények görgetője **36, 43** v. kötésmutató
C. W. – szignált és datált (1545) erények görgetője 33 v. kötésmutató
Calagius, Andrea
Dominorum theologorum incorruptam evangelii doctrinam Vratislaviae sonantium symbola 47, coll. 28
Caleb Trygophorus
Exsequiis solemnibus...Joannis Georgii... 47, coll. 51
Calvin, Jean (Joannes Calvinus) *26,* **42**
In omnes Divi Pauli epistolas atque etiam in epistolam ad Hebraeos commentaria 33
Canisius, Petrus **54**
Catechismus minor (transl. Bujtul György) *28*
Cardanus, Hieronymus
De subtilitate libri XXI... 29, **40**
Carolus Abrahamus
Historia Susannae elegiaco carmine concinnata 14, **47,** coll. 4
Carolus Valentinus Rosnaviensis *14,* **47**, coll. 4
Catharina – filia Petri Henrici 47, coll. 35
Catharina Pachaea 47, col. 45
Chatto Peter v. Csató Péter
Christophorus Quartus 47, col. 26
Chrysostomus, Joannes **18**
Chytraeus, David
Chronologia Historiae Herodoti et Thucydidis 21
Cicero, Marcus Tullius
Epistolarum libri tres 14, 33, **37**
Clapius, Joannes
Anagrammatismos in... Christophori Quarti... honorem conscriptus 47, coll. 26
Clemens de Alexandria *21*
Omnia quae quidem extant opera
Clemens V., papa (V. Kelemen pápa) *14,* **124**
Clemens VIII., papa **93A**
Clenardus, Nicolaus
Institutiones ac meditationes in Graecam linguam 13, 27, 28, 34, **18**
Cnemiander, Martinus
Epicedion... 47, coll. 47
Coelius Bánffy Gergely *43*
Coelius, Michael 47, coll. 30
Colerus, Jacobus
Epithalamia duo in honorem Michaelis Coelii 47, coll. 30
Comenius, Johannes Amos
Janua linguae Latinae reserata aurea **80**
Conjux Bereczki András v. Bereczki András felesége

Conjux Nicolai Literati v. Nicolaus Literatus felesége
Copinger, Walter Arthur *42*
Cothuvizius, Joannes
Ode...Johanni Rudolpho 47, coll. 14
Csapai Ferenc **57** v. posszesszormutató
Csapodi Csaba *43*
Csató János (17. sz.) **93**
Csató Péter (Chatto Peter, 16. sz.) **9**
Csécsi János
Observationes orthographico-grammaticae, de recta Hungarice scribendi et loquendi ratione **140**, **141**
Csergő Bálint (Blasius Csergő, 1775) **47**, coll. 4
Csörsz Rumén István *42*
Czagány Zsuzsa *10, 16, 30, 38, 43*, **7, 10**, **27**, **40**, **44**, **45**
Czehma, Fabianus a 47, coll 27
Czira Jánosné (19. sz.) **122**
Czobor Ádám – tábornok **96**
Damokos Mihály Kázmér (1606-1677) OFM – erdélyi vikárius (1674) *23*, **93**
Daniel Schepsius 47, coll. 35
Dankanits Ádám *12, 14, 17, 43*, **6**, **21**, **37**, **124**
Darvas István (Darvasz Istvan, 16. sz.) **9**
Darvas Péter (16. sz.) **9**
Dávid (bibl.) **39**, **94**
Davides Rhenischius
Carmen gratulatoria... 47, coll. 39
Deé Nagy Anikó v. Nagy Anikó, Deé
Deuringer, Matthias
In ultimum sui amoris... 47, coll. 9
Dézsi Lajos *12, 43*, **14**
Diamandi, Saviana *43*
Domokos István, Gyergyószentmiklósi (1712) **86**
Domokos Pál Péter *9, 20, 42, 43, 45*
Dörnyei Sándor *46, 49*
Dreska Gábor *10*
Duranti, Guillelmus
Rationale divinorum officiorum 30
Ebeczki (Ebeczky) Pál – csíki plébános (17. sz.) **93** . v. posszesszormutató
Ecsedy Judit, Vizkeletyné (Vizkeletyné Ecsedy Judit)*15, 43, 46*, **130**
Egranus, Joannes *14*, **47**, coll. 4, 10
Elia da Possega OFM (1626) *21*
Elisabetha Schonbergia 47, coll. 52
Endes (19. sz.) **22**
Endes János (Joannes Endes, 17. sz.) **86**
Endes György (Georgius Endes, 17. sz.) **86**
Endes Miklós *17, 43*
Enyedi György
Gismunda és Gisquardus históriája **38**
Erasmus Rotterdamus, Desiderius *21*
Erdélyi István (Erdely Istvan) **44**
Estreicher, Karol *44*, **12**, **13**, **16**
Faber, Matthias
Conciones funebres et nuptiales 19
Fajcsek Magda *49*
Farkas Gábor Farkas *29, 44*
Fáy Zoltán *10*
Fejérpataky László *12, 44*, **1**, **2**, **6-9**, **11**, **43**
Fekete Balásné - kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Fekete Pálné – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Feldmayr, Paulus **83**
Félegyházi Tamás
A keresztyéni igaz hitnek részeiről való tanítas kérdésekkel és feleletekkel, ellenvetésekkel és azoknak megfejtésével **33**, **35**
Fels, Adam
Carmen gratulatoria... 47, coll. 39
Ferenc (Franciscus) – István (Stephanus [...]) fia (17. sz.) 86
Ferenc, Szalézi, Szent *26*
Ferenczi György v. posszsszormutató
Regestrum Ecclesiae S. Nicolai in Girgio 18
Ferenczi Ilona *44*, **55**
Fermedžin, Eusebius *20, 44*
Ferschius, Johannes Vratislaviensis
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ, pietate, doctrina et virtutibus... Leonharto Stöckelio **32**
Feucht, Jakob (Jacobus Feuktius) **79**
Feuktius, Jacobus v. Feucht, Jakob
Fischerus, Petrus
Votum... 47, coll. 43
Fischerus, Tobia 47, coll. 32, 33
Fodor János, Rákosi (Rákosi Fodor János, 18. sz.) **86**
Fogarasy Mihály (1800-1882) – erdélyi megyéspüspök (1875) *11*
Fontanus Bálint (Valentinus Fontanus) *14*, **43**
Forchtnau, Achatius a 47, coll. 37
Forchtnau, Maria a 47, coll. 37
Forgách Ádám (Adamus Forgach) **32**
„Franciskó" **48**
Franciscus Adamus
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ...Johanni Egrano 47, coll. 10
Franciscus, Assisi, Sanctus **92**, **93**
Frencelius, Salamon
Beatis manibus Elisabethae Schonbergiae 47, coll. 52
Fricsy Ádám *43*
Fügedi Márta *36*
Futásfalvi Balás Mátyás v. Balás Mártyás, Futásfalvi
G. H. – szignált és datált (1546) evangélisták szimbólumait ábrázoló görgető *33* v. kötésmutató
Gál Mária (18. sz.) **88**
Galla Ferenc *19, 44*
Gáspár János **44**
Gedő – Péter Ferenc keresztapja (17. sz.) **86**
Gegő Nicefor Elek (1805-1844) OFM *20, 44*
Georgius Johannes 47, coll. 50

Georgius Medicus Bartphensis
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ, pietate, doctrina et virtutibus... Leonharto Stöckelio **32**, coll. 11
Georgius – comes (17. sz.) **53**
Gerevich Tibor *50*
Gerő Katalin (Catharina, 17. sz.) **86**
Gerő Mihály (Michael Gero, 17. sz.) **86**
„Gismunda" **38**
„Gisquardus" **38**
Glósz Miksa (Hernádvölgyi) – csíksomlyói tanár, könyvtáros (19. sz.) *11-13, 15, 44, 147,* **15**, **26**, **27**, **44**, **50**, **55**, **58**, **59**, **68**, **79**, **93**, **95**, **96**, **115**, **133**, **142**, **148**
Gniserius, Martinus 47, coll. 46
Gregorius Coelius Pannonius (transl.)
Annotationes in regulam divi Augustini episcopi 14, 37, 147, 148, **14**
Gregorius de Gyenges v. Gyöngyösi Gergely
Grunergius, Paulus
In obitum... Rosinae... 47, coll. 49
Guido de Monte Rocherii
Manipulus curatorum 22
Guillelmus Parisiensis
Postilla super epistolas et evangelia 14, **43**
Gyarmati Zsolt *10*
Gyergyószentmiklósi Domokos István v. Domokos István, Gyergyószentmiklósi
Gyöngyösi Gergely (Gregorius de Gyenges) *15, 19, 32*
Decalogus de beato Paulo primo heremita **13**
Declarationes constitutionum ordinis fratrum heremitarum Sancti Pauli primi eremite **11**
Györffi János Ferenc (1787-1849; Franciscus Györfy) OFM – erdélyi tartományfőnök (1844) **99**
György (Georgy) – comes (17. sz.) **53**
György József Lajos (1870-1945) OFM *12, 13, 18, 22, 24, 25, 45, 147*
Halay Hajnal *36*
Haller Antal – gróf (1770-1771) *24*
Haller Péter felesége, Pécsi Erzsébet (1669-1670) **93**
Haslobius, Michael
Epistola 47, coll. 34
Hégésippos
Historia de bello Judaico... et Hierosolomytano excidio 33
Heinisch, Petrus 47, coll. 49
Heinzius, Jacobus 47, coll. 32, 33
Heinzius, Ludmilla 47, coll. 32, 33
Helena – a nyújtódi iskolamester felesége (1615) **36**
Hellebrant Árpád *11, 49, 147-150*
Heltai János *50*
Hencz József – kolozsmonostori magiszter (1700) *17*
Henricus, Petrus 47, coll. 35
Herepei János *37*
Hernádvölgyi (álnév) v. Glósz Miksa
Hérodotos (Herodotus) *21*
Heruetus, Gentianus *21*
Heva Pelargiana 47, coll. 53
Hervay Ferenc *49, 50*
Hieronymus, Sanctus **18**
Hídvégi Mikó Ferenc v. Mikó Ferenc, Hídvégi
Hodoș, Nerva *42*
Hohl, Werner *34, 45*
Hofmann, Michael **117**
Hoffmann, Joannes
In ultimum sui amoris... 47, coll. 9
Holl Béla *49, 50*
Holter, Kurt *30, 36, 45*
Homoródszentpáli Nagy Ferenc
Verbőczi István Törvén könyvének compendiuma **132**
Horhi Melius v. Melius Juhász Péter
Horstius, Melchior 47, coll. 39
Horváth Ferenc
Apologia fratrum unitariorum **127**
Hubay Ilona *24, 45,* **10**
Hugo de Sancto Victore
Expositio super eandem regulam Beati Augustini **11**
Opera 32
Humbertus de Roma *32*
Expositio super regulam Beati Augustini episcopi **11**
Ihász Péter v. Melius Juhász Péter
Ilyés Szilárd *52*
Illyés András József (Andreas Illyés, Andreas Josephus Illyés) *19, 20, 25, 35*
Brevis norma vitam sapienter instituendi **145**
Cantiones spirituales ac morales **146**
Divina vitae morumque hominum fidelium institutio **147**
Exemplum seu speculum vitae christianae **111** (P. 1, 4), **112** (P. 1), **113** (P. 1-2)
A keresztény jóságos cselekedeteknek és a tökéletességnek gyakorlatossága... első része **95**
Keresztény jóságos cselekedeteknek és tökéletességnek gyakorlatossága... második része **133**
Megrövidíttetett ige, azaz prédikációs könyv... harmadik része **99**
Megrövidíttetett ige, azaz vasárnapi prédikációknak könyve... első-második része **115**
Szerzetesi tökéletességnek és jóságos cselekedeteknek gyakorlatossága... harmadik resze **142**
Verbum abbreviatum, id est Liber concionum... Pars tertia **100-103**
Verbum abbreviatum, id est Liber concionum... Pars prima-secunda **106-108**
Illyés István (Stephanus Illyés)
Catekizmus avagy Lelki tej **119**, **120**
Catecheses doctrinae christianae **134-137**
Fasciculus miscellaneus **148**, **149**
Sertum sanctorum **143**, **144**
Imets Fülöp Jákó (1837-1912) – somlyói tanár, gimnáziumi igazgató *13, 45*

Incze János – somlyói gimnáziumi tanár (1868-1869) *12*
Irenaeus, Sanctus
Opus erudissimum 21
István (Stephanus [...]) – Ferenc apja (17. sz.) **86**
Istvánfi András – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Istvánfi Gergely (Istvanfi Gergeli) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
IV. Iván – orosz cár *26*
Izsák Erzsébet (Elisabetha, 17. sz.) **86**
Izsák Ferenc (Franciscus Isak, 17. sz.) **86**
Jacobus de Gruytrode
Lavacrum conscientiae 22
Jacobus de Voragine *14, 16, 31*
Legenda aurea sanctorum **8**, **9**, **43**
Jakab, Szent **44**
Jakó Klára *26, 45*, **42**
Jakó Zsigmond *10, 12, 26, 27, 41, 45*
János – deák (17. sz.) **93**
János mester (18. sz.) **86**
Jenőfalvi Márton Péter v. Márton Péter, Jenőfalvi
Jentsch, Dominicus
In solennem festivitatem Michaelis Archangelis carmen heroicum 47, coll. 3
Jób (bibl.) **19**
Johannes Agathonus 47, coll. 44
Johannes Rudolphus 47, coll. 14
Juhász János (Joannes Juhasz, 17. sz.) **86**
Justinus
Opera 21
Kájoni János (1629/1630-1687) OFM *22, 35, 38, 43*, **93A** v. posszesszormutató
Cantionale catholicum 23
Fekete Könyv 17, 19, 23, 45
Organo-Missale 23
Sacri concentus 23, 24, 38, **10**
Káldi György *19, 29, 34*
Az ünnepekre való prédikcióknak első része **72-75**
Az vasarnapokra való prédikációknak első resze **68-71**
Szent Biblia (transl.) **60-67**
Kálmándi Ferenc (1650-1710) OFM **93**
Kálnoki János **44**
Kálnoki Zsuzsanna v. Mikes Kelemen felesége, Kálnoki Zsuzsanna
Kamuthi István, Szentlászlói (Stephanus Kamuthi de Szent Lazlo, Szentlászlói Kamuthi István, 1644) **12**
Karácsonyi János *22, 46*
Karadja, Constantin I. *46*
Karoly v. Károlyi Sándor
Károly Lipót – lotharingiai herceg, hadvezér (1700-1703) **86**
Károlyi Gáspár (transl.)
Szent Biblia **44A**, **91**
Károlyi Péter
Az egy igaz Istenről és a Jézus Krisztusnak örök istenségéről és fiúságáról való prédikációk **23**
A halálról, feltámadásról és az örök életről hasznos és szükséges könyvecske **30**
Károlyi Sándor (Karoly, Koroli) – II. Rákóczi Ferenc katonatisztje (1708-1711) **86**
Kastaly Beatrix *50*
V. Kelemen, pápa v. Clemens V., papa
Kelemen Lajos *36*
Kemény János – erdélyi fejedelem (1661-1662) *17*
Kempis Tamás v. Thomas a Kempis
Kenéz Győző *48*
Keresztes Márton (Martinus Keresztes, 17. sz.) **86**
Kertész Balázs *46*
Keserű Bálint *44, 46*
Kiss Elemerné *53*
Kitonich, Joannes **118**
Centuria certarum contrarietatum et dubietatum ex Decreto tripartito desumptarum et resolutarum **128**
Directio methodica processus judiciarii juris consetudinarii Regni Hungariae **118**
Klinda Mária *41*
Koberger, Anton *30*, **1**
Kocsis Márton (Kucsis Marton, 1609) **44**
Köncze Mihály (Koncze Mihaly, 17. sz.) **86**
Köpeczi Béla *44*
Kopcsányi Márton (1579-1638) OFM
A keresztyéni tökéletes életre intő tíz hétre rendeltetett nyolcvan elmélkedés 15, **77**
Kornis Boldizsár (Kornis Boldissar) **44**
Koroknay Éva *31, 46*
Koroli v. Károlyi Sándor
Köszvényesi – páter (17. sz.) **93**
Kovács Anna (17. sz.) **86**
Kovács Ferenc (Franciscus Kovacs, 17. sz.) **86**
Kovács György (Kowachy Gieorg) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Kovács Mihály (Kovacs Mihaly, 18. sz.) **86**
Kovács Péter (Kowach Peter) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Kovács Zsuzsanna *53*
Krestinka **44**
Krupsky, Jacobus
Deces anagrammatum 47, coll. 29
Kyriss, Ernst *46*, **1**
Ladislaus Johann
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ... Johanni Egrano 47, coll. 10
Lajos József – csíktaplocai harangozó (1841) **66**
Lakatos János Kornél (1845-1911) OFM *13, 45*
Landovics István
Novus succursus, azaz új segítség **96**
Langen, Ludmilla 47, coll. 41

Laskai Osvát v. Osualdus de Lasko
László Ferenc (Franciscus Laszlo, 18. sz.) **86**
László Ferenc *49*
László Miklós Polykárp (1849-1910) – erdélyi tartományfőnök *12*
Lauvers, C. – rézmetsző **83**
Lázár György – felcsíki plébános (17. sz.) **93**
Lázár Miklós – gróf (1886) *148*
Lindenperger, Joannes
In ultimum sui amoris 47, coll. 9
Lisznyai Kovács Pál
Magyarok chrónicája **104**
Losteiner Leonárd (1744-1826) OFM – ferences történész *22*, *24* v. posszesszormutató
Cronologia topographico-chorographica 18, *24*, *46*
Propago vitis 23, *24*, *46*
Theatrum orbis christiani 24
Istennek kincses tárháza 25
Lotaringus herceg v. Károly Lipót
Lucas Coronensis – erdélyi származású budai könyvkötő, 16. sz. eleje *31* v. kötésmutató
Lucas a S. Edmundo (Mösch Lukács) *25*
Arithmeticus practicus **121, 122**
Ludovico da Viadana v. Viadana, Ludovico
Lukács István (Lukachi Istvan, 1609) **44**
Lukács István *23*, *47*
Lukács, Ladislaus *28*, *43*, *47*
Lukács Mihály (1712) **86**
Lukács Mihály (1678-1730) – csíki plébános, apostoli főjegyző, a csíksomlyói iskola bentlakásának alapítója (1726) v. posszesszormutató
Album 36, **103**
Lukinich Imre *12*, *47*
Luther, Martin *26*, **42**, **116**
M. A. – szignált virágvázás bélyegző a kötésen **48** v. kötésmutató
M. G. – szignált növényi díszítésű görgető v. kötésmutató *37*
M. P.– szignált megszemélyesített erények görgetője **11**, **15** v. kötésmutató
MP-GH – monogramos kolozsvári kötéscsoport *32*, **11**, **15** v. kötésmutató
Madas Edit *10*, *45*
Madocsány András (Andrea Madocsany) **138**
Magyari Éva *10*
Makó István SJ *28*
Makkai László *44*
Markos Béla *49*
Marnavich, Marino OFM – boszniai tartományfőnök, püspök *21*
Márton Mihály (Michael Márton, 17. sz.) **86**
Márton Péter, Jenőfalvi (Marton Peter, 1708) **86**
Mártonffy (Mártonffi, Mártonfy) György, csíkkarcfalvi (1663-1721) – aradi prépost, nyitrai esperes, esztergomi kanonok (1712), 1713-tól erdélyi megyéspüspök 44A
Mártonffi Gergely Joákim (1674-1754) OFM – csíksomlyói gvárdián (18. sz.) **93**
Máté Ferenc (Franciscus Mate, 17. sz.) **86**
Máté Judit (17. sz.) **86**
Máté Mihály (Michael Mate, 17. sz.) **86**
Máté Miklós (Nicolaus Mate, 17. sz.) **86**
Mathia, Sanctus, apostolus **43**
Mazal, Otto *30*, *47*
Melanchton, Philipp *26*, *33*, **42**
Grammatica **21**
Melius Juhász Péter (Ihász Péter, Horhi Melius)
Az egész Szentírásból való igaz tudomány **24**
Magyar prédikációk **18**
A Szent Jób könyvének ... fordítása (transl.) *13*, *34*, **19**
Melotai István **89**
Menyhér András, Rettegi (Retteghi Menyher Andras – 1692) **79**
Menyhért Pál (16. sz.) **9**
Mesaroş Ovidia *41*
Mesmer, Gallus 47, coll. 42
Mesmer, Susanna 47, coll. 42
Mezei (17. sz.) **86**
Mezei anyja (17. sz.) **86**
Mezey László *37*
Micyllus, Jacobus (pseud.) v. Moltzer, Jakob
Mihály (Michaiel) – a nyújtódi iskolamester fia (1605) **36**
Mihály Anna – Mihály mester lánya (17. sz.) **86**
Mihály Gergely (Mihaly Gergeli, 1609) **44**
Mihály Márton (Martinus Mihaly, 17. sz.) **86**
Mihály mester (17. sz.) **86**
Mikecs László *20*, *47*
Mikes Kelemen (17. sz.) **93**
Mikes Kelemen felesége, Kálnoki Zsuzsanna (17. sz.) **93**
III. Miklós, pápa v. Nicolaus III., papa
Miklós Bartalus (1609) **44**
Miklós Lukács (Miklos Lukacsi, Miklos Lukac, 1609) **44**
Mikó Ferenc, Hídvégi (Franciscus Mikó de Hidveg, Hídvégi Mikó Ferenc) – Csík-, Gyergyó- és Kászonszék főkapitánya (1620) **6**
Milvius, Jacobus
Epithalamion... 47, coll. 31
Mitternacht, Johannes Sebastianus
Medulla manualis logici Scharfiani 117
Mócsy András *44*
Mohay Tamás *25*
Mollerus, Fridericus 47, coll. 15
Mollerus, Valentinus
Epithalamia duo in honorem Michaelis Coelii 47, coll. 30
Molnár Antal *21*, *25*, *26*, *28*, *29*, *47*
Moltzer, Jakob (Jacobus Micyllus, Mycillus) **21**
Monok István *43*, *44*

Monoszlóy András
De cultu imaginum 38, **44**
Montmorenci, Franciscus
Cantica **76**
Moreau, Brigitte *47*
Mösch Lukács v. Lucas a S. Edmundo
Muckenhaupt Erzsébet *11, 13, 16, 18-23, 26, 29-38, 41, 43, 47, 48,* **1-3**, **5**, **7**, **10**, **11**, **14**, **15**, **18-20**, **22-24**, **27-31**, **33-36**, **38**, **40**, **43-45**, **48**, **60-65**, **67**
Muretus, Antonius *21*
Mycillus v. Moltzer, Jakob
Nádasi János (Joannes Nádasi) *36*
Seraphinus divini amoris **81**, **82**
Nagy András (Nag Andras, 16. sz.) **9**
Nagy Anikó, Deé *48*
Nagy Iván *17, 48*
Nagy János (Johannes Nagy) – gyulafehérvári diák (17. sz.) **18**
Nagy János (1655-1699) OFM – Nagy Mózes öccse *19*
Nagy M. (17. sz.) **86**
Nagy Mózes (?-1709) v. posszesszormutató
A dicsőséges örök mindenható Szent Háromság 19
Nausea, Fridericus
Catholicarum postillarum et homiliarum... epitome 48
Neander, Christophorus
Exsequiis solemnibus...Joannis Georgii... 47, coll. 51
Neinder János – brassói harangöntő (1659) *18*
Nicolaus III., papa (III. Miklós, pápa) *14,* **124**
Nicolaus Literatus (17. sz.) **86**
Nicolaus Literatus felesége (Conjux Nicolai Literati, 17. sz.) **86**
Nostitz, Johannes a 47, coll. 38
Notter Antal *44*
Oberschall Magda, Bárányné (Bárányné Oberschall Magda) *36*
Oláh Miklós (Nicolaus Oláh)
Catholicae ac christianae religionis praecipua quaedam capita 22, **17**
Oláhfalvi (oláfalvi) harangozó **66**
VIII. Orbán, pápa v. Urbanus VIII, papa
Orbán Péter (18. sz.) **88**
Origenes **18**
Osualdus de Lasko (Laskai Osvát)
Sermones dominicales Biga salutis intitulati 15, 22, 29, 30, **1**
Otrokocsi Fóris Ferenc (Franciscus Fóris Otrokocsi)
Antiqua Hungarorum religio vere christiana et catholica **139**
Examen reformationis Lutheri et sociorum ejus **116**
Origines Hungaricae 29, **109**
Pál András (Pal Andras, 16. sz.) **9**
Pál Benedek (16. sz.) **9**
Paál Sándor János (1844-1918) – csíki gvárdián *147-150*
Pap Károly Leonárd (1929-) OFM *23, 41, 48,* **92, 93, 93A**
Pápai Páriz Ferenc (Franciscus Páriz Pápai)
Dictionarium Latino-Hungaricum – Dictionarium Hungarico-Latinum **140**, **141**
Pax corporis **114**
Papp Ágnes *10, 16, 30, 38, 43, 49,* **7, 10**, **27**, **40**, **44**, **45**
Paricius, Johannes
Carmen gratulatoria... 47, coll. 39
Pásztor Emese *34*
Pauli, Simon
Dispositio in partes orationis rhetoricae et brevis textus enarratio evangeliorum 33
Paulus Primus Eremita, Sanctus (Remete Szent Pál) **11**, **13**, **14**
Paulus Scribonius
Anagrammata... 47, coll. 23
Pavercsik Ilona *50*
Pázmány Péter *28*, **53**
Hodoegus. Igazságra vezérlő kalauz 19, **78**
Igazságra vezérlő kalauz **58**
Isteni igazságra vezérlő kalauz **52**
A mostan támadt új tudományok hamisságának tíz nylván való bizonysága 19, 20, **49**, **50**
A Szentírasról és az anyaszentegyházról két rövid könyvecske **59**
Péchy Simon (Pecsi Simon) – Bethlen Gábor kancellárja (mgh. 1642 k.) **44**
Pécsi Erzébet v. Haller Péter felesége, Pécsi Erzsébet
Pécsi György
Exercitationes oratoriae 25, **117**
Pécsi Lukács (transl.) *14*, **43**
Pelargus, Christophorus
In exequiis solennibus... Johannis Georgii... 47, coll. 50
Pelbartus de Themeswar (Temesvári Pelbárt) *29*
Aureum Sacrae Theologiae rosarium 15, **41**
Sermones Pomerii de sanctis 15, **3-5**
Sermones Pomerii de tempore 15, **2**
Pesti Gáspár
Sermones exhortatorii ad viros sacrae religionis ornatos 15, **12**
Péter András, Vacsárcsi (18. sz.) **86**
Péter Ferenc (Franciscus Peter, 17. sz.) **86**
Péter István (Stephanus Peter, 17. sz.) **86**
Péterffi István Márton (1720-1787) OFM – erdélyi tartományfőnök *24*
Petrik Géza *18, 49,* **18, 44A**
Petrus Antesignanus
Libellus de thematis verborum et participiorum investigandi ratione 13, **18**
Petrus Slovacius v. Słowacki, Piotr
Pilutio da Vignanello, Vito (?-1687/1688; Vitus Piluti-us) – Moldva apostoli vikáriusa (1682) *23*
Pilutius, Vitus v. Pilutio da Vignanello, Vito
Pincianus, Fernandus *21*

Pius V., papa **93A**
Platner, Antonius *14*, **47**, coll. 4
PojjáknéVásárhelyi Judit v. Vásárhelyi Judit, Pojjákné
Pollion, Luca 47, coll. 37
Pongrácz György (Georgius Pongrácz) – váci püspök, esztergomi nagyprépost, kanonok, udvari tanácsos **130**, **131**
Possevino, Antonio (Antonius Possevino) S J *26*
Atheismi Lutheri, Melanchtonis, Calvini... 42 v. posszesszormutató
Potyó Tamás **12** v. posszesszormutató
Prückner, Andrea 117
Prückner, Johann
Compendium methaphysicum 117
Compendium pneumaticum 117
Rabenau, Konrad von *51*, **1**
Rabutin de Bussy, Jean Louis – gróf, Erdély császári katonai parancsnoka, tábornok **86**
II. Rákóczi Ferenc (1676-1735) – választott erdélyi fejedelem, a 18. sz.-i szabadságharc vezetője **86**
I. Rákóczi György – erdélyi fejedelem (1630-1648) *21*
II. Rákóczi György – erdélyi fejedelem (1648-1660) *17*, *22*
Rákóczi Zsigmond (Rakoci Sigmond) – erdélyi fejedelem (1607-1608) **44**
Rákosi Fodor János v. Fodor János, Rákosi
Ráskai Gáspár
Vitéz Franciskó históriája 15, **48**
Ráth György *148*
Redler, Anna 47, coll. 39
Redler, Caspar 47, coll. 39
Regina András (Reghina András, 1692) **79** v. posszesszormutató
Remete Szent Pál v. Paulus Primus Eremita, Sanctus
Renodaeus, Joannes
Dispensatorium medicum 21
Renouard, Philippe *47*
Retteghi Menyher Andras v. Menyhér András, Rettegi
Retteghi Varga Marton v. Varga Márton, Rettegi
Richter Pál *46*
Roderik, Alfons (Rodericus, Alphonsus) **95**, **142**
Romhányi Károly *50*
Romkius, Zacharia
Anagrammata... 47, coll. 24
Rosina – uxor Petri Heinisch 47, coll. 49
Roth, Conradus Bartphensis
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ, pietate, doctrina et virtutibus... Leonharto Stöckelio **32**
Róth András *33*
Rozsondai Marianne *10, 13, 30, 31, 33, 35, 37, 50, 51*, **1, 36, 43**
Rudelius, Franciscus
Carmen 47, coll. 5
Rudinger, Matthaeus
Schediasma... Academiae Francofurtanae... 47, coll. 17
RVDO.//L.//PIS. – szignált csíksomlyói német típusú palmettás görgető *36*, **103**, **110** v. kötésmutató
Sajó Géza *43*
Salgó Ágnes *42*
Sámuel (bibl.) **44A**
Sarbak Gábor *10, 32, 51*, **11**, **14**
Sas Péter *41, 48*
Sasomberg v. Scherffenberg (Schärffenberg), Friedrich Siegmund
Sávai János *19, 51*
Schatz Elena-Maria *22, 33, 51*, **1-5**
Scherffenberg (Schärffenberg), Friedrich Siegmund (Sasomberg) – gróf, tábornok (1686-ban Erdélyben) **86**
Schmid, Melchior 47, coll. 36
Scholtz, Johannes Vratislaviensis
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ, pietate, doctrina et virtutibus... Leonharto Stöckelio **32**
Schonaeus, Cornelius
Terentius christianus **79A**
Schunke, Ilse *51*, **1**
Scuppen, Anna Maria a 47, coll. 38
Sebestyén Gyula *23, 51*
Sebizius, Albertus 47, coll. 40
Sebizius, Maria 47, coll. 40
Seneca, Lucius Annaeus
Scripta quae extant 21
Sido Istvan v. Zsidó István
Siket Gergely (Sziket Gergil, 16. sz.) 9
Simionescu, Dan *42*
Sipos Gábor *10*
Słowacki, Piotr (Petrus Slovacius) **34**
Soltész Erzsébet (Soltész Zoltánné) *22, 42, 43, 51*
Somlyai Miklós (1600k.-1661; Nicolaus Somlyai) OFM – csíksomlyói gvárdián (1657) *22, 35*, **93A**
Somlyai P. András – mindszenti plébános (17. sz.) **93**
Sperling, Johann
Synopsis anthropologiae physicae 117
Synopsis physicae 117
Spielmann-Sebestyén Mihály *41*
Steinberg, Barbara 47, coll. 36
Stephanus [...] (17. sz.) **86** v. István (Stephanus [...]), Ferenc apja
Stephanus de Werböcz v. Werbőczi István
Stoica, Robertina *22, 33, 51*, **1-5**
Stoicescu, Nicolae *21, 51*
Stöckel, Leonhard *14, 23*, 32
Stoll Béla *17, 51*
Sturmius, Joannes-Sleidanus **37**
Sturmius, Martinus (Sturm, Martin) *14*, **47**, coll. 4
Susanna (bibl.) **47**, coll. 4

Szabó Károly *11, 12, 39, 49, 51, 147, 148*, **58**, **68**, **78**, **95**, **97**, **115**, **116**, **119**, **135-137**, **139**, **142**, **143**, **148**
Szabó Mihály (Zabo Mihaly, 1609) **44**
Szabó Miklós *52*
Szabó Péter (Zabo Peter) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Szabó Tamás (17. sz.) **79**
Szádeczky Lajos *52*
Szálka Irma *49*
Szaplonczay László (1675) **93**
Szármány István (Stephanus Zaarmany Vargensis) **6** v. posszesszormutató
Szász János (Zaz Janos) – kadicsfalvi jobbágy (17. sz.) **25**
Szász Zoltán *44*
Szebelébi Bertalan (?-1707) – erdélyi vikárius *19*
Szebeni Dániel – képíró (17. sz.) *22*
Széchényi György (1603-1695) – esztergomi érsek **105**, **110**
Széchényi (Szécseny) Pál (1642-1710) – kalocsai érsek **139**
Szegedi György – a székelyudvarhelyi jezsuiták szakácsa (c. 1675) **93**
Szegedi Lőrinc
A Szentlélek egyenlő Isten, Úr és Jehova **22**
Székely György (17. sz.) **79**
Székely István
Chronica e világnak jeles dolgairól **16**
Szenci Molnár Albert **140**, **141**
Lexicon Latino-Graeco-Ungaricum **56**, **57**
Szent Dávid királynak és prófétának százötven zsoltára **94**
Szentandrássy (Csíki) István (1571-1630) OFM – szendrői püspök, erdélyi apostoli kormányzó *28*
Szentiványi Márton (Martinus Szentiványi)
Continuatio dissertationis paralipomenonicae rerum memorabilium Hungariae **129**
Dissertatio paralipomenonica rerum memorabilium Hungariae **125**, **126**
Szennyes János (Joannes Szenyes, 17. sz.) **86**
Szentimrei Judit *36*
Szentimrei Mihály *36*
Szentlászlói Kamuthi István v. Kamuthi István, Szentlászlói
Szentpétery Imre *13, 34, 52*
Szepesy Ignác (1780-1838) – erdélyi püspök (1833) *25*
Sziket Gergil v. Siket Gergely
Szikszai Hellopoeus Bálint
Az egri keresztyén anyaszentegyháznak és azzal egyetemben z többinek is tanúságára írattatott rövid catechismus **28**
Szilágyi Benjámin István (Stephanus Benjamin Szilágyi) (transl.) **80**
Szilvási Boldizsár (Zilvassi Boldissar) **44**
Szilvási János *17, 18, 38*
Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae **45**, **46**
Szini István SJ *27, 28*
Szinnyei József *11, 18, 19, 24, 25, 52*
Szőcs István (Szocs Istvan, 1711) **86**
Szőcs János *10, 17, 35, 52*
Szőcs Tódor (1708) **86**
Szopos István (17. sz.) **86**
Szopos Mihály (Michael Szopos, 17. sz.) **86**
Szovák Kornél *45*
Sztripszky Hiador *52*, **14**
Tamás János (Tamas Janos, 16. sz.) **9**
Tamás János (1609) **44**
Taploczai István (1631-1678) OFM – csíksomlyói gvárdián (1669, 1670, 1675), Moldva apostoli vikáriusa *35*, **93**
Tasi Gáspár
Öt rövid prédikáció, húsz színes okokról **79**
Tasnádi Péter (Petrus Tasnádi)
Az 1577-es szikszói csata krónikája **31**
Telegdi Miklós (Nicolaus Telegdinus) *33*, **36**
Index seu enchiridion omnium decretorum et constitutionum Regni Hungariae ad annum 1579... **51**
Temesvári Pelbárt v. Pelbartus de Themeswar
Terentius, Afer **79A**
Theophylactus **18**
Thomas a Kempis (Kempis Tamás)
De imitatione Christi 36, **81**
Thomas, Nicolaus
Elegia gratulatoria... 47, coll. 40
Thukydidés *21*
Tofeus Mihály
A Szent Zsoltárok rezolúciója **90**
Tolnai Gábor *36, 37*
Tonk Sándor *52*
Toppeltinus, Laurentius
Origines et occasus Transsylvanorum **83**
Tóth István György *20, 48, 52*
Tritheim, Johann
Liber de triplici regione claustralium et spirituali exercitio monachorum 32
Udvarhelyi József (18. sz.) **88**
Újfalvi János Albert (1631-1696) OFM – erdélyi őr (17. sz.) **93**
Újvári Mária *11, 52*
II. Ulászló–magyar király (1490-1516) *31, 32*
Urbanus VIII., papa (VIII. Orbán, pápa) *21*
Urechia, Vasile Alexandrescu *20, 52*
Ursula Menceliana 47, coll. 31
Vacsárcsi Péter András v. Péter András, Vacsárcsi
Vakarcs Szilárd *48*
Valtsansky Mátyás Antal (1649-1705) OFM – erdélyi őr (1685) **92**, **93**, **93A**
Varga Márton, Rettegi (Retteghi Varga Marton, 1692) **79**
Vásárhelyi Dániel (Vasarheli Daniel, 17. sz.) SJ **50**

Vásárhelyi Gergely (Vasarheli Gergeli)
Esztendő által az anyaszentegyháztól rendeltetett vasárnapokra és ünnepekre evangéliumok és epistolák 35, **55**
Keresztyéni tudománynak rövid summája **54**
Vásárhelyi Judit, Pojjákné *10, 46, 50, 53*
Velencei Katalin *41*
Verböci István v. Werbőczi István
Verbőczi, Stephanus v. Werbőczi István
Veress Endre (Andrei Veress) *20, 26, 53*
Vertésy Miklós *43*
Veszely Károly *18, 19, 53*
Viadana, Ludovico (Ludovico da Viadana) *24,* **10**
Vincentius, Martyr, Sanctus **1**
Viszocsány Ferenc (Franciscus Viszocsány) *29*
Hecatombe sacra sive centuria concionum **97**, **98**
Viteleschi, Muzio SJ *27, 28*
Vizi András (1609) **44**
Vizi Mihály (Vizy Mihaly, 1609) **44**
Vizkeletyné Ecsedy Judit v. Ecsedy Judit, Vizkeletyné
Wadiczkova, Juditha 47, coll. 44
Wagner, Franciscus
Dissertatio philologica de vera eruditione 17, **138**
Warga Ferenc Kelemen (1798-1868) OFM – a somlyói szeminárium régense, a ferences tartomány tanácsosa (1850) **106** v. posszesszormutató
Weale, Jacobus *53,* **10**
Weidenhofer, Nicolaus 47, coll. 42
Wendelerus, Michael
Breves genuini disputandi processus observationes 117
Practicae philosophiae 117
Wentzky, Heva 47, coll. 46
Wentzky, Petrus 47, coll. 46
Werbőczi István (Verböci István, Stephanus Werbőczi, Stephanus de Werböcz) *19, 38,* **132**
Decretum juris consuetudinarii inclyti regni Hungariae et Transylvaniae **51**
Decretum opus tripartitum iuris consuetudinarii inclyti Regni Hungariae **26**, **27**
Magyar decretum **25**
Opus tripartitum juris consuetudinarii v. *Corpus juris Hungarici* T 1-3. **118**
WISLOCKI – szignált csíksomlyói legyezőmintás bélyegző, 18. sz. *37* v. kötésmutató
Wix Györgyné *53*
Wodiczkova, Judith 47, coll. 44
Wolf, Mathia 47, coll. 54
Wotky, Wolfgangus 47, coll. 43
Wrbensky, Victorinus 47, coll. 45
Zágrábi András (mgh. 1646) OFM (Andreas Zagrabiensis, 1636, 1637) **50** v. posszesszormutató
Zaarmany, Stephanus Vargensis v. Származy István
Zakariás István (Zakariás István, 16. sz.) **9**
Zilvassi Boldissar v. Szilvási Boldizsár
Zombori István *41*
Zöld Péter (1727-1795) – szentléleki plébános (1755), történetíró, az 1762-1764-es székelyföldi események főszereplője *17*
Zvára Edina *44*
Zsidó István (Sido Istvan) – kadicsfalvi zsellér (17. sz.) **25**

POSSZESSZORMUTATÓ

A. T. B.// 1587 – szuperexlibrisz *33*
Abos József – csíksomlyói tanuló (19. sz.) **16**
Adorján István (Stephanus Adorján, 1740) – csíksomlyói tanító **25**, **26**
Aleutnerus, Tobias (16. sz.) 47, coll. 48
Andrási Mihály (Michael Andrasi) – vágási, delnei, csíkszentimrei és oláhfalvi plébános (1716-1726) **136**
Andrássi István (Stephanus Andrássi) – plébános (1701) **116**
Andreas Zagrabiensis v. Zágrábi András
Bajtai Antal József (Antonius Bajtai) – erdélyi püspök (1760-1772) **139**
Bajtsi (18. sz.) **143**
Bákói katolikus templom (Ecclesia Baccoviensis) *20*, *21*, **93A**
Bálintfi László (Ladislaus Bálintfi, 1867) **126**
Bandinus, Marcus (*?*-1650) OFM – marcianopolisi érsek, Moldva apostoli adminisztrátora (1647) *20*, *21*, *35*, **93A**
Bánffi László – báró (1815) **91**
Baráthy Mihály (Michael Baráthy) – kászonújfalvi plébános (18. sz.) **113**, **135**
Barta József (Josephus Barta, 18. sz.) **122**
Beleni, pater – plébános (1691) *19*, **26**, **49**, **63**
Benkes János (Joannes Benkes) – csíki plébános (1642) *18*, **78**
Berkuce János v. Berkuce, Joannes Baptista
Berkuce, Joannes Baptista (Berkuce János; 1635/1636-*?*) – kutnári pap, csíkszentimrei plébános, Moldva apostoli vikáriusa *20*, **86**
Bialis Ferenc, Ilyefalvi (Franciscus Bialis de Illyefalva, Ilyefalvi Bialis Ferenc, 17. sz.) *17*, **45**
Bialis de Illyefalva, Franciscus v. Bialis Ferenc, Ilyefalvi
Bibliotheca Conventus Fratrum Minorum Csiksomlyoviensium **106** v. Csíksomlyói Ferences Kolostor
Bibliotheca Societatis Jesu Tyrnaviae *29*, **109** v. Nagyszombati jezsuiták könyvtára
Blasius (Blasius, presbyterus de Althorya) – altorjai presbiter (1525) *16*, *31*, **6**
Bocskai György (Georgius Boczkay Transylvanus, 1634) **40**
Bocskor János, Csíkszentléleki (Joannes Bocskor, 1726) *17*, *18*, **138**
Bodó Gergely (Gregorius Bodo, 1743) – plébános **96**
Bogos János (Joannes Bogos) – csíki tanító (17. sz.) **40**
Boldisar [...] (1662) **69**
Bonyhai Moga Mihály (M. B., 1653) *21*, *22*, **93A**
Bors Ferenc (Franciscus Bors, 18. sz.) *18*, **138**
Buchnerus, Carolus (16. sz.) 47, coll. 47
Calagius, Andrea (17. sz.) 47, coll. 28
Capitulum Albensis v. Gyulafehérvári Káptalan
Casparus Tur. vagy Jur. (*?*) Choutya (16. sz.) **18**
Casparus W. (16/17. sz.) **27**
Chehi, Paulus Z. v. Csehi Z. Pál
Cnemiander, Martinus (16. sz.) 47, coll. 47
Congregatio Beatae Mariae Virginis Csiksomlyoviensis, Congregatio Beatae Virginis Mariae Immaculatae Conceptae, Congregatio Beatae Virginis Mariae, Congregatio Beatae Virginis Mariae Studiosis Csik v. Csíksomlyói Mária Társulat
Conradus, Samuel (Conratus Samuel, 16. sz.) 47, coll. 48
Conventus Esztelnekiensis v. Esztelneki Ferences Kolostor
Conventus Cikiensis, Conventus Csikiensis, Conventus Csikiensis ad Sanctam Mariam Visitantem, Conventus Csikiensis Fratrum Minorum S. P. N. Francisci Strictioris Observantiae, Conventus Csikiensis Ordinis Fratrum Minorum Reformatorum v. Csíksomlyói Ferences Kolostor
Conventus Mikhaziensis, Conventus Mikhaziensis Fratrum Minorum Strictioris Observantiae v. Mikházi Ferences Kolostor
Conventus Udvarhelyensis Ordinis Fratrum Minorum ad Sanctos Apostolos Petrum et Paulum v. Székelyudvarhelyi Ferences Kolostor
Cothuvizius, Paulus (17. sz.) 47, coll. 14
Csapai Ferenc (Franciscus Csapai, 1715) **57**
Csehi Z. Pál (Paulus Z. Chehi, 1580) **9**
Cserei Mihály, Madéfalvi (Madéfalvi Cserei Mihály, Michael Czerei de Vade Falva, 1658) *17*, **53**
Csernátoni Ferenc (Franciscus Csernátoni, 18/19. sz.) **85**
Csernátoni Ignác (Ignatius Csernatoni, 19. sz.) **85**
Csíki Székely Múzeum (Csíkszeredai Múzeum)
Csíksomlyói Ferences Kolostor (Conventus Cikiensis, Conventus Csikiensis, Conventus Csikiensis ad Sanctam Mariam Visitantem, Conventus Csikiensis Fratrum Minorum S. P. N. Francisci Strictioris Observantiae, Conventus Csikiensis Ordinis Fratrum Minorum Reformatorum, Konventus Csikiensis) *16-29*, **1-15**, **17-51**, **53**, **56**, **58-65**, **67**, **68**, **72**, **76**, **78**, **79**, **79A**, **81**, **82**, **84**, **86**, **92**, **93**, **93A**, **95-97**, **99-108**, **110-113**, **115-117**, **119**, **121**, **122**, **125**, **129-131**, **133-137**, **139**, **140**, **142-149**
Csíksomlyói Mária Társulat (Congregatio Beatae Mariae Virginis Csiksomlyoviensis, Congregatio Beatae Virginis Mariae, Congregatio Beatae Virginis Mariae Immaculatae Conceptae, Congregatio Beatae Virginis Mariae Studiosis Csik, 18-19. sz.) *11*, *25*, **21**, **37**, **79A**, **83**, **105**, **122**, **124**, **145-147**
Csíksomlyói Római Katolikus Gimnázium Tanári Könyvtára *11-13*, **16**, **54**, **55**, **77**, **80**, **85**, **87**, **90**, **109**, **120**, **138**, **141** v. Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium Tanári Könyvtára
Csíkszentkirályi Gábor Imre v. Gábor Imre, Csíkszentkirályi
Csíkszentléleki Bocskor János v. Bocskor János, Csíkszentléleki
Csíkszentmártoni Potyó Tamás v. Potyó Tamás, Csíkszentmártoni

Csíkszeredai Antikvárium **57**, **88**, **89**, **114**, **118**, **123**, **127**, **128**, **132**
Csíkszeredai Megyei Rendőrség **66**
Csíkszeredai Múzeum v. Csíki Székely Múzeum
Csíkszeredai Római Katolikus Főgimnázium Tanári Könyvtára **104** v. Csíksomlyói Római Katolikus Gimnázium Tanári Könyvtára
Csiszér Áron – csomortáni tanító (1895) **55**
Czerei de Vade Falva, Michael v. Cserei Mihály, Madéfalvi
D. A. (1768) **83**
D. B.// 1583 – szuperexlibrisz *17*, **36**
Daczó Árpád Lukács (1921-) OFM **91**, **94**
Daniel – pastor Sovinfalvensis (*?*) (1580) **9**
Darvas János (Joannes Darwas vel Hanczic) – kutnári lakós (1647) *20*, **93A**
Darwas, Joannes (Hanczic) v. Darvas János
Dauscherus, Georgius (17. sz.) 47, coll. 3
Demeter Márton (Martinus Demeter) – károlyfehérvári kanonok (1721) **139**
Diedricius, Michael Kisbudakiensis (1604) **37**
Dobos Árpád – csíksomlyói tanuló (19. sz.) **96**
Dobos Boldizsár (Balthasar Dobos, 1731-1737) **87**
Dobos Tamás (1732) **87**
Ebeczki (Ebeczky) Pál (Paulus Ebeczki, 17. sz.) – csíki plébános *19*, **12** v. névmutató
Ecclesia Baccoviensis v. Bákói katolikus templom
Ecclesia Sancti Nicolai in Kászon Ujfalu v. Kászonújfalvi Plébánia
Égei Molnár István v. Molnár István, Égei
Egranus, Joannes (17. sz.) 47, coll. 9
Elekes Kelemen (Clemens Elekes, 17. sz.) **76**
Emericus de Giengies v. Gyöngyösi Imre OFM
Episcopus Transilvaniae v. Simándi István (1642)
Erdélyi Sámuel (1902) **88**
Esztelneki Ferences Kolostor (Conventus Esztelnekiensis, 1817) *25*, **144**
F. I. V. // 1590 – szuperexlibrisz *17*, **43**
Faber, Andrea (16/17. sz.) **32**
Fabricius, Nicolaus (17. sz.) 47, coll. 29
Farkas Márton (Martinus Farkas, 1753) **88**
Fazakas Pál (1859) **90**
Ferenczfy Imre – frater (Emericus Ferenczfy, 17. sz.) **84**
Ferenczi György, Gyergyói (Georgius Ferenczi de Giergio, 1602) – gyergyószentmiklósi plébános, vikárius generális *18*, **46**
Ferenczi György (Georgius Ferenczi, 1716) – csíkszentgyörgyi plébános **120**
Fibingicus, Samuel (17. sz.) 47, coll. 8
Füleki Kis Sándor (Alexandrus Füleki Kis, 18. sz.) **21**
G-CHY // 1557 – szuperexlibrisz *17*, **15**
Gábor Imre, Csíkszentkirályi – madéfalvi iskolamester (19. sz.) **110**
Geréb Dániel (19. sz.) **83**
Gergelyffi (Gergellfy) – pater (18. sz.) **135**
Gottschlingh, Georgius Csikmantoriensis (17. sz.) **37**
Grienfels, Augustinus – Rabutin generális káplánja (18. sz.) **86**
Gyergyói Ferenczi György v. Ferenczi György, Gyergyói
Gyergyóújfalvi Nagy Ferenc v. Nagy Ferenc, Gyergyóújfalvi
Gyöngyösi Imre OFM (Emericus de Giengies, 1570) *22*, **1**
Gyulafehérvári Káptalan (Capitulum Albensis, 18. sz.) **136**
Gyulafehérvári Katolikus Iskola S J (Schola Cattholica Albensis, 17. sz.) *27*, **18**
Haáz Rezső Múzeum Tudományos Könyvtára, Székelyudvarhely *29*, *33*
Hestert, Andreas (1618) **21**
Hohhem, Caspar (16. sz.) 47, coll. 13
Holcmányi Plébánia **91**, **94**
Holstenius, Fridericus (17. sz.) 47, coll. 28
Horváth János, Veglai (Joannes Horvath de Vegla, Veglai Horváth János, 1644-1658) *17*, **53**
I. C.//1577 – szuperexlibrisz *33*
Illies Ferenc v. Illyés Ferenc
Ilyefalvi Bialis Ferenc v. Bialis Ferenc, Ilyefalvi
Illyés Ferenc (Illies Ferenc) – kóbor katona (1644) **53**
Jakab Ferenc – csíksomlyói tanuló (1905) **77**
Jánosi Mátyás (Matthaeus Jánosi, 18. sz.) – plébános **86**
Johannes Sa[…] (16. sz.) 47, coll. 31
Josephus [...] (Marosvásárhely, 1840-1841) **140**
Kájoni János (1629/1630-1687; Joannes Kaioni, Joannes Kajoni) OFM – orgonista, orgonakészítő, mikházi gvárdián (1669) *22-24*, **10** v. névmutató
Kánya Péter (Petrus Kánya, 1768) **88**
Kászonújfalvi Plébánia (Ecclesia Sancti Nicolai in Kászon Ujfalu, Parochia Kászon Ujfalviensis) **111**, **113**, **116**, **135**
Kedves Jakab (Jacobus Kedves, 17. sz.) **76**
Kénosi János (Joannes Kénosi, 18. sz.) **117**
Keresdi Mihály (Michael Kieresdi Bendensis, 1621) **21**
Keresztes Mátyás (19. sz.) **80**
Kieresdi, Michael Bendensis v. Keresdi Mihály
Kis Jakab (1873) **127**
Kis Péter (Petrus Kis, 1770) **127**
Knezajich Andreas v. Zágrábi András
Kolozsvári István (Stephanus Coloswarius, 1586) *26*, **42**
Konventus Csikiensis v. Csíksomlyói Ferences Kolostor
Kovács János (Joannes Kovats) – a csíksomlyói Szent Péter és Pál apostolokról nevezett templom plébánosa (1777) *25*, **117**
Kovács Szervác (Servacius Kovacs, 17. sz.) **49**
Krajnik Péter (Petrus Krajnik, Petrus Kraynik) – erdélyi nemes (1622) **18**
Krupsky, Jacobus (17. sz.) 47, coll. 29
Kurkó Domokos (Kürkö Domokos, 19. sz.) **141**
Kürkö Domokos v. Kurkó Domokos
Ladó Bálint S J (Valentinus Lado, 17. sz.) *27*, **36**
László János (Joannes László, 1762) **121**

László Miklós János (Joannes Nicolaus László) – csíki plébános (1643) **49**, **59**
Losteiner Leonárd (1744-1826; Leonardus Losteiner) – ferences történetíró (1777) OFM *22*, *24*, *25*, **117** v. névmutató
Lukács Mihály (1678-1730) – csíki plébános, apostoli főjegyző, a somlyói szeminárium alapítója *20*, **103** v. névmutató
M. B. (1653) v. Bonyhai Moga Mihály
Madéfalvi Cserei Mihály v. Cserei Mihály, Madéfalvi
Magyar Ferences Könyvtár és Levéltár, Budapest *10*, *11*, *21*, *22*, *25*, *147*, *148*
Márton J. Lajos **105**
Mártonffi István (Stephanus Martonffi) – kászoni plébános (1765) **97**
Michael – pater (18. sz.) **113**
Mikházi Ferences Kolostor (Conventus Mikháziensis – 1679, Conventus Mikhaziensis Fratrum Minorum Strictioris Observantiae-1751) *25*, **79A**, **131**
Molnár István, Égei (1804) **88**
Murvai János (Johannes Murvai, 1774) **127**
Nagy Antal (1764-1824; Antonius Nagy) OFM **144**
Nagy Ferenc, Gyergyóújfalvi (Franciscus Nagy de Gyergyó Ujfalu, Gyergyóújfalvi Nagy Ferenc, 18. sz.) **122**
Nagy Mózes (Moyses Nagy, 1630-1709) – plébános, az esztelneki és a kantai iskola alapítója (1701) *19*, **100**
Nagy Sándor (1836) **127**
Nagyfalvi János (Joannes Nagyfalvi) – Doboka vármegye jegyzője (1607) **27**
Nagyszombati jezsuiták (Patres Societatis Jesu Tyrnaviae, 1637) **40**
Nagyszombati jezsuiták könyvtára (Bibliotheca Societatis Jesu Tyrnaviae, 1760) *29*, **109**
Nicolaus – frater OFM (1621) **76**
Pál Márton (Martinus Pal, 16. sz.) **15**
Pálfalvi Mihály Ferenc (1651-1682; Franciscus Pálfalvi) OFM *22*, **131**
Panick, Philippus Váraljaiensis (1579) **8**
Parochia Kászon Ujfalviensis v. Kászonújfalvi Plébánia
Parochia Udvarhelyensis (1795) v. Székelyudvarhelyi Plébánia
Passavinus, Antonius v. Possevino, Antonio
Patres Societatis Jesu Tyrnaviae v. Nagyszombati jezsuiták
Pongrác Mihály (Michael Pongracz, 17. sz.) **53**
Possevino, Antonio (1533-1611) SJ (Antonius Passavinus, Antonius Possevinus, 1586) *26*, **42**
Potyó Ferenc (Franciscus Potyo, 18. sz.) **145**
Potyó Tamás, Csíkszentmártoni (Csíkszentmártoni Potyó Tamás, Thomas Potyo de Szent Martony, 1663) *19*, **12**, **13** v. névmutató
R. D. P. M. A. (1606) **44**
R. P. L. J. L. (17. sz.) **45**
Rácz István (Stephanus Rácz, 17. sz.) **84**
Ratd, Daniel (1618) **37**
Regina András (Andrea Regina, 17. sz.) **79**
Residentia Szárhegy, Residentia Szárhegyiensis v. Szárhegyi Ferences Kolostor
Residentia Societatis Jesu Udvarhely, Residentia Udvarhelyensis Societatis Jesu, Residentia Udvarhellyensis Societatis Jesu v. Székelyudvarhelyi jezsuiták rendháza
S. M. K. [...] S. P. D. (1606) **44**
Sabitkovis – havasalföldi vikárius (17. sz.) **48**
Schola Catholica Albensis v. Gyulafehérvári Katolikus Iskola
Simándi István (1602k.-1653) (Episcopus Transilvaniae, 1642) – erdélyi kinevezett püspök *19*, **78**
Sperlitzer, Andrea (16. sz.) **47**, coll. 4
Stephanus [...] (1739) **117**
Stephanus [...] (Csíksomlyó, 1866) **141**
Stephanus Coloswarius v. Kolozsvári István
Szabó Ferenc (Szabo Ferencz) – kóbor katona (1644) **53**
Szabó János – plébános (1815) **91**, **94**
Szárhegyi Ferences Kolostor (Residentia Szárhegy-1712, Residentia Szárhegyiensis-18. sz.) *25*, **125, 129**
Szármány István (Stephanus Zaarmany Vargensis, Zaarmany István) –világi pap (1511-1518) *16*, **6**
Székelyudvarhelyi Ferences Kolostor (Conventus Udvarhelyensis Ordinis Fratrum Minorum ad Sanctos Apostolos. Petrum et Paulum, Székelyudvarhelyi Szent Ferencz Rendi Zárda Főnökség, 19/20. sz.) **126**
Székelyudvarhelyi jezsuiták rendháza (Residentia Udvarhelyensis Societatis Jesu - 1703, Residentia Societatis Jesu Udvarhely, Residentia Udvarhellyensis Societatis Jesu - 18. sz.) *28*, *29*, **69**, **71**, **73**, **75**, **98**
Székelyudvarhelyi Plébánia (Parochia Udvarhelyensis) *29*, **52**, **69-71**, **73-75**, **98**
Szeles Ferenc, Szentegyházasoláhfalvi (1841) **66**
Tamás György (Tamas Giorgi, 16. sz.) **15**
Teleki-Bolyai Könyvtár, Marosvásárhely *33*
Tompos Ferenc (19. sz.) **120**
Trakoviczki, Georgius (1634) **40**
Vágási Mózes (Moyses Vagasi,1609) **42**
Vajda István (Stephanus Vayda, 17. sz.) **18**
Vajda Mihály (Michael Vayda, 1622) **18**
Vas János (Joannes Vas, 1607) **27**
Veglai Horváth János v. Horváth János, Veglai
Vinczil, Matthia (Mattia Vinczil, 17. sz. eleje) *27*, **36**
Warga Ferenc Kelemen (1798-1868; Clemens Warga, 1834, 1850) OFM – csíksomlyói tanár, gimnáziumi igazgató, a szeminárium régense *22*, *25*, **121**
Zaarmany István pap v. Szármány István
Zaarmany, Stephanus Vargensis v. Szármány István
Zágrábi András (Knezajich Andreas; ?-1646) OFM (Andreas Zagrabiensis, 1636, 1637;) *22*, *23*, **17**
Zaz Janos v. Szász János
Zsögön János (Joannes Zsögön, 18. sz.) **143**

HELYNÉVMUTATÓ

Tartalmazza az előszóban és a katalógusban található földrajzi neveket. Az elfogadott névforma a korabeli, majd zárójelben ezt követik a hivatalos névformák.

Agropolis v. Marosvásárhely
Alba Carolina v. Károlyfehérvár
Alba Iulia, Alba Julia, Albensis v. Gyulafehérvár
Alsó-Ausztria *30*
Alsó-Pfalz (Palatinatus Inferior) **56**, **57**
Althorya v. Torja
Alungeni v. Futásfalva
Aluniș v. Magyaró
Amstelodám v. Amszterdam
Amszterdam (Amstelodám; Amsterdam, NL) **91**, **94** v. nyomdamutató
Arad (Orod; Arad, RO)
Arnstadt (Arnstadia; D) 117 v. nyomdamutató
Augsburg (D) *15, 22, 31,* **6** v. nyomdamutató
Bacău v. Bákó
Baccoviensis v. Bákó
Bachnen v. Bonyha
Baden-Baden (D) *45*
Bahnea v. Bonyha
Bákó (Baccoviensis; Bacău, RO) *18, 20, 21, 23,* **93, 93A**
Bamberg (D) **79**
Banska Bystrica v. Besztercebánya
Bardejov v. Bártfa **32**
Bártfa (Bartphensis; Bardejov, SK) *14,* **32**
Basel, Basilea v. Bázel
Bázel (Basilea; Basel, CH) *14, 21, 29,* **40**, **43** v. nyomdamutató
Bech, Béch, Becs, Becz v. Bécs
Bécs (Bech, Béch, Becs, Becz, Vienna, Vienna Austriae; Wien, A) *16, 19, 20, 22, 25, 28-30, 34-36, 148,* **5**, **17**, **47**, **54**, **55**, **59-77**, **99-103**, **106-108**, **111-115**, **118** v. nyomdamutató
Belgium **91**
Belgrad (SRB) *27*
Benden v. Magyarbénye
Bendensis v. Magyarbénye
Berlin (D) *12*
Beszterce (Besztercze, Bistriz; Bistrița, RO) **86**
Besztercebánya (Banska Bystrica, SK) *11*
Bihar vármegye *27*
Biia v. Magyarbénye
Bistrița v. Beszterce
Bistriz v. Beszterce
Bodesdorf v. Kisbudák
Bonyha (Bachnen; Bahnea, RO) *21*
Boroszló (Vratislavia, Breslau; Wrocław, PL) *42, 49,* **32**
Bosznia *17, 20, 21*
Brandenburg (Marchio Brandeburgensis) 47, coll. 51
Brașov v. Brassó
Brassó (Kronstadt; Brașov, RO) *18, 21, 22,* **93**
Bratislava v. Pozsony
Brescia (Brixia, Brixiensis; I) **11**
Breslau v. Boroszló
Breszt (Brest, BY) *26*
Brixia, Brixiensis v. Brescia
Broos v. Szászváros
București v. Bukarest
Buda (Budensis, Offen; H) *11, 14, 30,* **6-10**, **86**
Budapest (H) *11, 22, 25, 41-53, 148, 149, 150*
Budensis v. Buda
Buduș v. Kisbudák
Bukarest (București, RO) *36, 43, 46, 49, 52, 53*
Bulgária *20*
Călugăreni v. Mikháza
Cambridge (GB) *40*
Caransebeș v. Karánsebes
Caraşeva v. Krassóvár
Carei v. Nagykároly
Cetățuia v. Csíkcsatószeg
Cik v. Csík
Cikmántor (Czikmantoriensis, Zuckmantel; Țigmandru, RO) **37**
Câlnic v. Kálnok
Ciucsângeorgiu v. Csíkszentgyörgy
Claudiopolis v. Kolozsvár
Cluj-Napoca v. Kolozsvár
Codlea v. Feketehalom
Colocensis v. Kalocsa
Colonia v. Köln
Colosvar v. Kolozsvár
Colosvarinum v. Kolozsvár
Comitatus Dobociensis v Doboka megye
Coplean v. Kapjon
Cotnari v. Kutnár
Cozmeni v. Csíkkozmás
Cracco, Cracko, Cracovia, Cracoviensis v. Krakkó
Crasna v. Kraszna
Csattoszek v. Csíkcsatószeg
Csepreg (H) **53**
Csík (Chÿk, Cik, Csik, Csikiensis, Csÿk, Felcsik) 1. Csíkszék. 2. Csíksomlyó
Csik Szent Lelek v. Csíkszentlélek

Csíkcsatószeg (Csattoszek; Cetățuia, RO) **9**
Csíkcsomortán (Csomortan; Șoimeni, RO) **55**
Csíkdelne (Delneiensis; Delnița, RO) **136**
Csíkkozmás (Cozmeni, RO) *20*
Csikiensis v. Csík
Csíkjenőfalva (Jeneo Falva; Ineu, RO) **44**, **86**
Csíkmindszent (Mindszent; Misentea, RO) **93**
Csíkpálfalva (Păuleni-Ciuc, RO) *22*
Csíkrákos (Rákos; Racu, RO) *18*, **86**
Csíksomlyó (a somlyói ferences kolostor és környéke, ma Csíkszereda része; 1918 után románul Șumuleu-Ciuc, RO) v. Csík v. nyomdamutató
Csíkszék v. Csík
Csíkszentdomokos (Szent Damokos; Sândominic, RO) **9**
Csíkszentgyörgy (Ciucsângeorgiu, RO) *19*
Csíkszentkirály (Sâncrăieni-Ciuc, RO) *19*
Csíkszentimre (Sanctus Emericus Dux, Szent Imreiensis; Sântimbru, RO) *20*, **86**, **136**
Csíkszentlélek (Csik Szent Lelek; Leliceni, RO) *17, 25*, **138**
Csíkszentmárton (Szent Martony; Sânmartin, RO) *19, 20, 25*, **12**
Csíkszentmiklós (Nicolești, RO) *20*
Csíkszentsimon (Szent Szymon; Sânsimion, RO) *18*, **9**
Csíkszenttamás (Szent Tamas; Tomești, RO) **86**
Csíkszereda (Miercurea Ciuc, RO) *10, 11, 13, 25, 40, 41, 43, 44, 46, 48, 51, 52*, **66**, **88**, **93**, **104**, **114**, **118**, **123**, **127**, **130**, **132**
Csíktaploca (Taplocza, ma Csíkszereda része) **66**
Csomortan v. Csíkcsomortán
Czikmantoriensis v. Cikmántor
Debrecen (Debrecinum, Debreczem, Debreczen, Döbröczöm; H) *13, 16, 27, 34*, **18**, **20**, **22-24**, **28-31**, **33-35**, **38**, **51**, **104** v. nyomdamutató
Debrecinum, Debreczem, Debreczen v. Debrecen
Dej v. Dés
Delneiensis v. Csíkdelne
Delnița v. Csíkdelne
Dél-Németország *33*
Dés (Desch, Dej, RO) *18, 24*
Desch v. Dés
Detrekoe v. Detrekő
Detrekő (Detrekoe; Plavecké Podhradie, SK) *29*, **40** v. nyomdamutató
Dicsőszentmárton (Târnăveni, RO) *41*
Doboka megye (Comitatus Dobociensis) **27**
Döbröczöm v. Debrecen
Donji Vakuf v.Uskopje
Dubrovnik v. Raguza
Eger (H) **28**
Erdély (Transilvania, Transylvania, Transsylvania) *12, 15, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25-28, 30, 33, 35-38, 147*, **10**, **21**, **25-27**, **37**, **40**, **42**, **44**, **51**, **78**, **79A**, **83**, **85**, **86**, **88-90**, **92**, **93**, **121**, **146**
Estelnic v. Esztelnek
Esztelnek (Esztelnekiensis; Estelnic, RO) *19, 24, 25*, **144**
Esztelnekiensis v. Esztelnek
Esztergom (Strigoniensis, Strigonium; H) *15, 30, 33, 147*, **6**, **7**, **10**, **17**, **36**, **39**, 44A, **58**, **99**, **110**, **130**, **131**
Fagarasch v. Fogaras
Făgăraș v. Fogaras
Feketehalom (Zeiden; Codlea, RO) **86**
Felcsik v. Csík
Felseö Theökini v. Felsőtök
Felső-Magyarország *21*
Felső-Nyikó völgye *22*
Felsőtök (Felseo Theökini; Tiocul de Sus, RO) **53**
Felvidék *17, 27, 29*, **62**, **63**, **68**, **69**, **71**, **78**
Franciaország *26*
Fenesch v. Szászfenes
Floreşti v. Szászfenes
Fogaras (Fagarasch, Făgăraș, RO) *27*
Franciaország *26*
Francofordia Marchionum, Francofurtum Marchionum v. Frankfurt an der Oder
Francofurtum v. Frankfurt an der Oder v. Frankfurt am Main
Francofurtum ad Oderam v. Frankfurt an der Oder
Francofurtum ad Viadrum, Francofurtum cis Viadrum v. Frankfurt an der Oder
Franeker (Franequera; NL) *29*, **109** v. nyomdamutató
Franequera v. Franeker
Frankfurt am Main (Francofurtum; D) *21*, **56**, **57** v. nyomdamutató
Frankfurt an der Oder (Francofordia Marchionum, Francofurtum, Francofurtum ad Oderam, Francofurtum ad Viadrum, Francofurtum cis Viadrum, Francofurtum Marchionum; D) *14*, **47** v. nyomdamutató
Futásfalva (Alungeni, RO) **99**
Gelence (Gelenceinsis; Ghelința, RO) **36**
Gelenceinsis v. Gelence
Genéve (Genova; CH) *33* v. nyomdamutató
Genova (Jenuva; I) **45**
Ghelința v. Gelence
Gheorgheni v. Gyergyószentmiklós
Gherla v. Szamosújvár
Giergio v. Gyergyó
Girgio v. Gyergyószentmiklós
Gorgen v. Görgényszentimre
Gorlicium v. Görlitz
Gouda (Goudanum; NL) **79A**
Goudanum v. Gouda
Görgényszentimre (Gorgen; Gurghiu, RO) **86**
Görlitz (Gorlicium, D) 47**,** coll. 7, 35 v. nyomdamutató
Graecium Styriae v. Graz
Graz (Graecium Styriae; A) *22*, **49**, **50** v. nyomdamutató
Grodna v. Grodno

Grodno (Grodna; Hrodna, BY) *26*, **42**
Gurghiu v. Görgényszentimre
Gyergio Szent Miklos v. Gyergyószentmiklós
Gyergyó (Giergio) v. Gyergyószék
Gyergyószék (Giergio, Gyergyó) **46**, **86**
Gyergyószentmiklós (Girgio, Gyergio Szent Miklos; Gheorgheni, RO) *18, 21*, **86**
Gyergyóújfalu (Gyergyó Ujfalu; Suseni, RO) **122**
Gyöngyös (H) *22*
Gyula-Fejérvár v. Gyulafehérvár
Gyulafehérvár (Alba Julia, Alba Carolina, Albensis, Gyula-Fejérvár, Weissenburg, Karlsburg, Károlyfehérvár; Alba Iulia, RO) *12, 20, 25-28, 34*, **18**, **44A**, **136**, **139**
Hagenau (F) *15, 29, 30*, **1-5**, **11** v. nyomdamutató
Hăghig v. Hídvég
Hamm (D) *46*
Háromszék *18, 19, 27*
Havasalföld (Valahia) **48**
Hegymeg (Hegymegett ?) – azonosítatlan helynév **86**
Heidelberg (Heidelberga; D) **56**, **57** v. nyomdamutató
Heidelberga v. Heidelberg
Helmaestadium v. Helmstedt
Helmstedt (Helmaestadium; D) 47, coll. 52 v. nyomdamutató
Helvetia v. Svájc
Hermannstadt v. Szeben
Herzberg (D) *46*
Hídvég (Hăghig, RO) **6**
Hilib (Hilibsdorf; Hilib, RO) **36**
Hilibsdorf v. Hilib
Holcmány (Holzmengen; Hosman, RO) **91**
Holyvan (Holyian) – határnév Retteg határában **79**
Holzmengen v. Holcmány
Hosman v. Holcmány
Hrodna v. Grodno
Iaşi v. Jászvásár
Ilieni v. Ilyefalva
Ilyefalva (Illyefalva; Ilieni, RO) *19*, **45**, **99**
Illyefalva v. Ilyefalva
In 5 Ecclesys v. Pécs
Ineu v. Csíkjenőfalva
Ingolstadt (D) 47**,** coll. 26 v. nyomdamutató
Itália *20, 21, 26*
Jászvásár (Iaşi, RO) *10, 20*
Jena (D) 117 v. nyomdamutató
Jeneo Falva v. Csíkjenőfalva
Jenuva v. Genova
Kadicsfalva (Kaidichfalva, ma Székelyudvarhely része; RO) **25**
Kálnok (Sepsi Kálnok; Câlnic, RO) **127**
Kanizsa (H) *19*
Kanta – ma Kézdivásárhely része (RO) *19*
Kapjon (Coplean, RO) *24*
Karánsebes (Caransebeş, RO) *21, 27, 28*
Karlsburg v. Gyulafehérvár
Károlyfehérvár v. Gyulafehérvár
Kaschau v. Kassa
Kassa (Kaschau; Kosiče, SK) **36**
Kászonfelsőfalu (Kászonfeltíz; Plăieşii de Sus, RO) *20*
Kaszon Ujfalvensis, Kaszon Uyfalu, Kászon Uyfalu, Kaszoniensis v. Kászonújfalú
Kászonújfalu (Kaszoniensis, Kaszon Ujfalvensis, Kaszon Uyfalu, Kászon Uyfalu; Casinu-Nou, RO) **97**, **111**, **113**, **116**, **137**
Kecskemét (H) *47*
Keszthely (H) *34*
Kézdiszentlélek (Sânzieni, RO) *18, 22*
Kisbudák (Kisbundakiensis, Bodesdorf, Kleinbudak; Buduş, RO) **37**
Kisbundakiensis v. Kisbudák
Klausenburg v. Kolozsvár
Köln (Colonia; D) *15, 19*, **48** v. nyomdamutató
Kolosvar v. Kolozsvár
Kolozsmonostor (Monostor, ma Kolozsvár része; RO) *17, 26, 27*, **50**
Kolozsvár (Claudiopolis, Colosvar, Colosvarinum, Klausenburg, Kolosvar; Cluj-Napoca, RO) *14, 15, 16, 17, 18, 19, 24, 25, 27, 32, 33, 34, 35, 38, 53*, **11**, **15**, **21**, **25-27**, **37**, **44-46**, **48**, **50**, **85**, **86**, **88-91**, **114**, **123**, **127**, **131**, **132** v. nyomdamutató
Kosiče v. Kassau
Krakkó (Cracovia, Cracoviensis, Cracco, Cracko; Kraków, PL) *15, 19, 22, 42, 44, 49*, **12**, **13**, **16**, **34** v. nyomdamutató
Kraków v. Krakkó
Krassóvár (Caraşeva, RO) *21*
Kraszna (Crasna, RO) *17*
Kronstadt v. Brassó
Küküllő megye *21*
Kutnár (Kutnariensis; Cotnari, RO) *20*
Kutnariensis v. Kutnár
Lăzarea v. Szárhegy
Leipzig v. Lipcse
Leliceni v. Csíkszentlélek
Lengyelország (Lengyen orszag, Polonia) *22, 26*, **42**, **86**
Lengyen orszag v. Lengyelország
Leutschau v. Lőcse
Leutschovia, Leutschoviensis v. Lőcse
Leuven v. Löwen
Levoča v. Lőcse
Liegnitz (Lignicium, Lygnicium; D) 47**,** coll. 3, 28, 36, 39, 54 v. nyomdamutató
Lignicium v. Lignitz
Lipcse (Lipsia; Leipzig, D) 47**,** coll. 2, 37, 46 v. nyomdamutató
Lipsia v. Lipcse

Liptószentmiklós (Szent Miklós; Liptovský Mikuláš, SK) **130**, **131**
Liptovský Mikuláš v. Liptószentmiklós
Lituania v. Litvánia
Litvánia (Lituania) **42**
London (Londres, GB) *42*, *53*
Londres v. London
Löwen (Leuven, B) *15*
Lőcse (Leutschovia, Leutschoviensis, Leutschau; Levoča, SK) *11*, *14*, **47**, **80**, **140**, **141** v. nyomdamutató
Lugdunum v. Lyon
Lunga v. Nyújtód
Lutetia Parisiorum v. Párizs
Lygnicium v. Liegnietz
Lyon (Lugdunum; F) *13*, *26*, **18**, **83** v. nyomdamutató
Madéfalva (Vade Falva; Siculeni, RO) **53**
Magdeburg (Magdeburgum, D) *33* v. nyomdamutató
Magiar Orszag v. Magyarország
Magyarbénye (Bendensis, Benden; Biia, RO) **21**
Magyaró (Aluniş, RO) **93**
Magyarország (Magiar Orszag, Regnum Hungariae, Ungaria) *11*, *15*, *16*, *17*, *19*, *20*, *21*, *23*, *25*, *26*, *27*, *29-31*, *33-35*, **7**, **17**, **25**, **26**, **36**, **39**, **40**, **44**, **44A**, **45**, **51**, **55**, **62**, **63**, **68-71**, **78**, **80**, **84**, **88**, **92**, **93**, **109**, **111**, **112**, **118**, **125**, **126**, **129-131**
Marchio Brandenburgensis v. Brandenburg
Marcianopolis – ókori romváros Bulgáriában, ma Devnya város területén *20*, *21*
Maros Vásárhely v. Marosvásárhely
Marosvásárhely (Agropolis, Maros Vásárhely; Târgu-Mureş, RO) *33*, *50*, **140**
Marosszék **18**
Medgyes (Megyes, Mediasch; Mediaş, RO) *24*, **86**
Mediaş v. Medgyes
Mediasch v. Medgyes
Megyes v. Medgyes
Miercurea Ciuc v. Csíkszereda
Mikháza (Călugăreni, RO) *18*, *22-25*, **10**, **79A**, **93**, **131**
Mindszent v. Csíkmindszent
Misentea v. Csíkmindszent
Moldva *20-23*, *27*, *35*, *51*, **86**, **93**
Monostor v. Kolozsmonostor
Mosonmagyaróvár (Óvár, H) **130**, **131**
München (D) *28*, *52*
Nagykároly (Carei, RO) *28*
Nagykászon (Kászonaltíz; Plăiesii de Jos, RO) *19*
Nagyszeben v. Szeben
Nagy Szombat v. Nagyszombat
Nagyszombat (Nagy Szombat, Nagy-Szombat, Tirnavia, Tyrnavia, Tyrnau; Trnava, SK) *14*, *16-19*, *22*, *25*, *27-29*, *33*, *37*, *38*, **17**, **36**, **39**, **40**, **43**, **44**, 44A, **60-67**, **109**, **86**, **87**, **95-105**, **106**, **110**, **116-122**, **125**, **126**, **128-131**, **133-139**, **142-149** v. nyomdamutató
Nagyvárad v. Várad
Naumburg (D) 117 v. nyomdamutató
Németalföld *34*
Nemet Orszagi v. Németország
Nemet Ujhely v. Németújhely
Németország (Nemet Orszagi) *32*, **36**
Németújhely (Nemet Ujhely; Wiener Neustadt, A) **86**
Nicoleşti v. Csíkszentmiklós
Niutod v. Nyújtód
Nógrád vármegye *15*
Nordhausen (D) *46*
Nürnberg (D) *15*, *24*, *30*, **1** v. nyomdamutató
Nyárádselye (Selye; Şilea Nirajului, RO) **88**
Nyitra (Nitra, SK) 44A
Nyújtód (Niutod; Lunga, RO) **36**
Odorheiu-Secuiesc v. Székelyudvarhely
Offen v. Buda
Oláfalu v. Szentegyházasoláhfalu
Oradea v. Várad
Orăştie v. Szászváros
Orod v. Arad
Oroszország *26*
Óvár v. Mosonmagyaróvár
Padova v. Pádua
Pádua (Padova, I) *26*
Palatinatus Inferior v. Alsó-Pfalz
Párizs (Lutetia Parisiorum, Paris, F) **18** v. nyomdamutató
Partium *13*, *21*, *27*, *32*, *33*, **85**, **118**
Păuleni-Ciuc v. Csíkpálfalva
Pécs (Quinqueecclesiensis, in 5 Ecclesys; H) **36**, **84**
Pest (H) *48*
Piliscsaba (H) *52*
Plăiesii de Jos v. Nagykászon
Plăieşii de Sus v. Kászonfelsőfalu
Plavecké Podhradie v. Detrekő
Polonia v. Lengyelország
Posom, Poson, Posony v. Pozsony
Pottendorf (A) **84** v. nyomdamutató
Požega v. Pozsega
Pozsega (Požega, HR) *21*
Pozsony (Posom, Poson, Pozsony, Pressburg; Bratislava, SK) *16*, *34*, *35*, **52**, **53**, **58**, **68-75**, **78**, **79**, **118** v. nyomdamutató
Prága (Praga; Praha, CZ) *36*, **47**, **81**, **82** v. nyomdamutató
Praga v. Prága
Pressburg v. Pozsony
Quinqueecclesiae v. Pécs
Racu v. Csíkrákos
Raguza (Dubrovnik, HR) *31*
Rákos v. Csíkrákos
Rárbok (Rarbok; Rohožnik, SK) *29*, **40** v. nyomdamutató
Rarbok v. Rárbok
Regnum Hungariae v. Magyarország

Reteag v. Retteg
Retteg (Rettegh; Reteag, RO) **79**
Rettegh v. Retteg
Rohožnik v. Rárbok
Róma (Roma, I) *15, 20, 28, 32, 37, 147,* **11**, **111**, **112** v. nyomdamutató
Rosenau v. Rozsnyó
Rosnaviensis v. Rozsnyó
Rostochium v. Rostock
Rostock (Rostochium; D) *21* v. nyomdamutató
Rožňava v. Rozsnyó
Rozsnyó (Rosnaviensis, Rosenau; Rožňava, SK) *14*, **47**, coll. 4
Sanctus Emericus Dux v. Csíkszentimre
Sárospatak (H) *41*
Saxopolis v. Szászváros
Săpânța v. Szaplonca
Săvădisla v. Tordaszentlászló
Selye v. Nyárádselye
Sepsi Kálnok v. Kálnok
Sepsikőröspatak (Valea Crişului, RO) *22*
Sepsiszentgyörgy (Sfântu Gheorghe, RO) *31*
Sfântu Gheorghe v. Sepsiszentgyörgy
Sibiu v. Nagyszeben
Sic v. Szék
Siculeni v. Madéfalva
Siménfalva (Şimoneşti, RO) *22*
Şimoneşti v. Siménfalva
Sâncrăieni-Ciuc v. Csíkszentkirály
Sândominic v. Csíkszentdomokos
Sânmartin v. Csíkszentmárton
Sânsimion v. Csíkszentsimon
Sântimbru v. Csíkszentimre
Skalica v. Szakolca
Skalitz v. Szakolca
Smederevo v. Szendrő
Somlyó v. Szilágysomlyó
Sovinfalvensis (*?*) – azonositatlan helynév **9**
Spišske Tomášovce v. Tamásfalva
Strasbourg v. Strassburg
Strassburg (Strasbourg, F) *14, 15, 22,* 43 v. nyomdamutató
Strigoniensis, Strigonium v. Esztergom
Stuttgart (Stuttgartia, D) *45, 52*
Stuttgartia v. Stuttgart
Suseni v. Gyergyóújfalu
Svájc (Helvetia) **88**
Şilea Nirajului v. Nyárádselye
Şimleu Silvaniei v. Szilágysomlyó
Şoimeni v. Csíkcsomortán
Şumuleu-Ciuc v. Csíksomlyó
Szakolca (Skalitz; Skalica, SK) *22*
Szamosújvár (Gherla, RO) *25*
Szaplonca (Szaploncza; Săpânța, RO) **93**
Szaploncza v. Szaplonca
Szárhegy (Szárhegyiensis; Lăzarea, RO) *18, 23, 24, 25,* **125**
Szárhegyiensis v. Szárhegy
Szászfenes (Fenesch; Floreşti, RO) *27*
Szászföld *38*, **27** v. Erdély
Szászváros (Saxopolis, Broos; Orăştie, RO) **57**
Szeben (Hermannstadt; Sibiu, RO) *11*, **86**
Szeged (H) *37, 41, 43-46, 51, 52*
Szék (Sic, RO) *24*
Székelyföld (Zekelseg) *11, 16, 18, 19, 22, 23, 27, 29, 31,* **44**
Székelyudvarhely (Udvarhely, Udvarhelyensis, Udvarhellyensis; Odorheiu-Secuiesc, RO) *24, 26, 27, 28, 29, 33,* **52**, **69-71**, **93**, **98**, **126**
Szendrő (Smederevo, SRB) *28*
Szent Damokos v. Csíkszentdomokos
Szentföld – Háromszék katolikus vidéke *19*
Szent Imreiensis v. Csíksentimre
Szent Kiralyi feszegi v. Szentkirály-Felszeg
Szentegyházasoláhfalu (Oláfalu; Vlăhița, RO) **66, 136**
Szentkirály-Felszeg (Szent Kiralyi feszegi) – azonosítatlan erdélyi helynév (Csíkszentkirályi Felszeg*?*) **79**
Szent Lazlo v. Tordaszentlászló
Szent Martony v. Csíkszentmárton
Szent Szymon v. Csíkszentsimon
Szent Tamas v. Csíkszenttamás
Szepes megye *11*
Szikszó (Zikßovia, H) **31**
Szilágysomlyó (Somlyó, Şimleu Silvaniei, RO) *17*
Szlavónia *20*
Tăietura v. Vágás
Tamásfalva (Spišske Tomášovce, SK) *11*
Taplocza v. Csíktaploca
Temesköz *20, 21*
Teoreok Birodalom v. Török Birodalom
Tiocul de Sus v. Felsőtök
Tirnavia v. Nagyszombat
Tiszántúl, Tizantul **36** v. Magyarország
Târgu-Mureş v. Marosvásárhely
Târnăveni v. Dicsőszentmárton
Tomeşti v. Csíkszenttamás
Tordaszentlászló (Szent Lazlo; Săvădisla, RO) **12**
Torino (I) *26*
Torja (Althorya; Turia, RO) *16, 18, 31,* **6**
Török Birodalom (Teoreok Birodalom) **49**, **50**
Trento (Tridentinum; I) *26*, **93A**
Tridentinum v. Trento
Trnava v. Nagyszombat
Turia v. Torja
Turóc megye (Turocz) *22*, **50**
Turocz v. Turóc megye
Tyrnau, Tyrnavia v. Nagyszombat
Țigmandru v. Cikmántor

Udvarhely v. Székelyudvarhely
Udvarhelyensis, Udvarhellyensis v. Székelyudvarhely
Udvarhelyszék *22*, **86**, **136**
Ungaria v. Magyarország
Urbs Alma Venetiarum v. Velence
Uskopje (Donji Vakuf, BH) *20*
Vác (Vacz, H) **130**, **131**
Vade Falva v. Madéfalva
Vágás (Vágasiensis; Tăietura, RO) **136**
Vágasiensis v. Vágás
Valahia v. Havasalföld
Valea Crişului (Sepsikőröspatak, RO) *22*
Várad (Nagyvárad, Varad, Varadinum; Oradea, RO) *11*, *13*, *26*, *27*, *30*, *34*, **19, 79A**, **80** v. nyomdamutató
Varadinum v. Várad
Varaliensis **8** – azonosítatlan helynév
Váralja (Varalya) **122** – azonosítatlan helynév Vargensis – azonosítatlan helynév **6**
Varsó (Warszawa, PL) *42*, *49*
Vegla – sziget Horvátországban **53**
Velence (Venetia, Urbs Alma Venetiarum; Venezia, I) *11*, *14-17*, *20*, *24*, *30*, *31*, *33*, *37*, *38*, *147*, *148*, *150*, **6-10**, **14**, **41**, **93A**, **110** v. nyomdamutató
Velika (HR) *21*
Venetia, Venezia v. Velence
Veszprém *38*
Vienna, Vienna Austriae v. Bécs
Vilna (Vilnius; LT) *26*, **42** v. nyomdamutató
Vilnius v. Vilna
Visol v. Vizsoly
Vizsoly (Visol, HU) **44A** v. nyomdamutató
Vlăhiţa v. Szentegyházasoláhfalu
Vratislaviensis v. Boroszló
Warszawa v. Varsó
Weissenburg v. Gyulafehérvár
Wien v. Bécs
Wiener Neustadt v. Németújhely
Witeberga, Witebergensis v. Wittenberg
Wittenberg (Witeberga, Witebergensis; D) *14*, **32**, **47**, **117** v. nyomdamutató
Wrocław v. Boroszló
Zagrabia v. Zágráb
Zágráb (Zagrabia, Zagreb, HR) *41*
Zagreb v. Zágráb
Zeiden v. Feketehalom
Zikßovia v. Szikszó
Zuckmanttel v. Cikmántor

CÍMMUTATÓ

Tartalmazza az ismert és ismeretlen szerzőjű művek egyszerűsített címének mutatóját. A katalógusban található kolligátumok, hordozókönyvek és az 1711 után kiadott régi magyar vagy külföldi (és nem RMK) nyomtatványok tételszámát nem emeltük ki. A bevezetőre kurzív számmal hivatkozunk.

Abrahamo Bartolo... gratulantur amici 47, coll. 19
Ad... principem... Sigismundum Marchionem... de morte Friderici fratris epicedion. Ecloga 47, coll. 47
Agenda, azaz az anyaszentegyházbeli szolgálat szerint való cselekedet **89**
Agendarius **39**
Album Michaelis Lukacs 20, 36, 103
Anagrammata... 47, coll. 23, 24
Anagrammatismos in... Christophori Quarti... honorem conscriptus 47
Annotationes in regulam divi Augustini episcopi 14, 37, 147, 148, **14**
Antiphonarium Romanum de tempore et de sanctis 20, 93A
Antiqua Hungarorum religio vere christiana et catholica **139**
Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae 17, 18, 38, **45, 46**
Apologia fratrum unitariorum **127**
Apor-kódex 31
Arithmeticus practicus 25, **121, 122**
Articuli diaetalis Posoniensis anni 1715 118
Articuli diaetalis Posoniensis anni 1723 118
Articuli ex verbo Dei et lege naturae compositi **20**
Atheismi Lutheri, Melanchtonis, Calvini 26, **42**
Aureum Sacrae Theologiae rosarium 16, **41**
Beatis manibus Elisabethae Schonbergiae 47, coll. 52
Bécsi-kódex 31
Biblia v. *Szent Biblia*
Bibliotheca selecta 26
Biographia P. Clementis Warga 25
Bocskor-kódex 17, 18
Brevis genuini disputandi processus observationes 117
Breviarium Strigoniense 11, 14, 16, 30, 150, **7**
Brevis norma vitam sapienter instituendi **145**
Canones ecclesiastici **123**
Cantica **76**
Cantionale catholicum 23, 147
Cantiones spirituales ac morales **146**
Carmen 47, coll. 5
Carmen Graeco-Latinum de angelis 47, coll. 2
Carmina 47, coll. 12
Carmina... Friderico Mollero 47, coll. 15
Carmina... in honorem nuptiarum... Tobiae Fischeri... cum... Ludmilla... Jacobi Heinzii filia 47, coll. 32
Carmina... pro felici auspicio nuptiarum... Tobiae Fischeri... cum... Ludmilla... Jacobi Heinzii filia 47, coll. 33
Catecheses doctrinae christianae **134-137**
Catechismus minor 28
Catekizmus avagy lelki tej **119, 120**
Catholicae ac christianae religionis praecipua 22, **17**
Catholicarum postillarum et homiliarum in totius anni tam de tempore, quam de sanctis evangelia, epitome 48
Centuria contrarietatum et dubietatum ex Decreto tripartito desumptarum et resolutarum **128**
Christophoro Pelargo... gratulantur sympatriotae 47, coll. 16
Chronica e világnak jeles dolgairól **16**
Chronologia Historiae Herodoti et Thucydidis 21
Compendium declarationum a summis pontificibus Nicolao III. et Clemente V. editarum super regulam fratrum minorum 4, **124**
Compendium methaphysicum 117
Compendium pneumaticum 117
Compilatae constitutionum regni Transylvaniae et partium Hungariae eidem annexarum **85**
Conciones funebres et nuptiales 19
Confessio et expeditio fidei christianae, azaz a keresztyéni igaz hitről való vallástétel **88**
Continuatio dissertationis paralipomenonicae rerum memorabilium Hungariae **129**
Corpus juris Hungarici seu decretum generale inclyti regni Hungariae partiumque annexarum **118**
Cronologia topographico-chorographica 24
Csepregi iskola 17, **53**
A csíksomlyói ferences templom régi orgonájának felirata 24
Csíksomlyói töredék 15
Cynosura juristarum loca decretalia et articulos novissimarum constitutionum regni Hungariae usque ad annum 1659 **84**
De agone et morte salutifera Christi 47, coll. 1
De conflagratione molae 47, coll. 6
De cultu imaginum. Az üdvösségre intő képeknek tiszteletéről való igaz tudomány 38, **44**
De imitatione Christi 81
De subtilitate libri XXI. 29, 40
Decalogus de beato Paulo primo heremita 15, 19, **13**
Deces anagrammatum 47, coll. 29
Declarationes constitutinum ordinis fratrum heremitarum Sancti Pauli primi eremite 15, 32, **11**
Decreta, constitutiones et articulos regum Hungariae v. *Corpus juris Hungarici seu decretum generale* **118**

Decretum juris consuetudinarii inclyti regni Hungariae et Transylvaniae **51**
Decretum opus tripartitum juris consuetudinarii Regni Hngariae 19, 38, **26, 27**
A dicsőséges örök mindenható Szent Háromság 19
Dictionarium Hungarico-Latinum **140, 141**
Dictionarium Latino-Hungaricum **140, 141**
Dictionarium Ungarico-Latinum **56, 57**
Directio methodica processus judiciarii juris consuetudinarii Regni Hungariae 118
Directorium 37
Directorium ecclesiasticum 20, **86**
Dispensatorium medicum 21
Dispositio in partes orationis rhetoricae et brevis textus enarratio evangeliorum 33
Dissertatio paralipomenonica rerum memorabilium Hungariae **125, 126**
Dissertatio philologica de vera eruditione 17, **138**
Divina vitae morumque hominum fidelium institutio et doctrina sapientissima **147**
Dominorum theologorum incorruptam evangelii doctrinam Vratislaviae sonantium symbola 47, coll. 28
Az egész Szentírásból való igaz tudomány **24**
Az egy igaz Istenről és a Jézus Krisztusnak örök istenségéről és fiúságáról való prédikációk **23**
Az egri keresztyén anyaszentegyháznak és azzal egyetemben a többinek is tanúságára írattatott rövid catechismus **28**
Elegia gratulatoria in honorem nuptiarum... Pancratii Bryckneri... et... Mariae... Alberti Sebizii... filiae 47, coll. 40
Epistola 47, coll. 34
Epistolarum libri tres 14, 33, **37**
Epithalamia duo in honorem Michaelis Coelii 47, coll. 30
Epithalamion in honorem nuptiarum... Daniele Schepsii... et Catharinae... Petri Henrici filiae 47, coll. 35
Epithalamion in honorem nuptiarum... Eliae Alvini et... Ursulae Mencelianae 47, coll. 31
Esztendő által az anyaszentegyháztól rendeltetett vasárnapokra és ünnepnapokra epistolák és azok summája 35, **55**
Evangéliumok és epistolák 15, 17, 32, **15, 105**
Examen reformationis Lutheri et sociorum ejus **116**
Exemplum seu speculum vitae christianae, hoc est vita sanctorum. P. 1. *20,* **111, 112**
Exercitationes oratoriae... 25, **117**
Expositio super eandem regulam Beati Augustini 32, 11
Expositio super regulam beati Augustini episcopi 32, 11
Exsequiis solemnibus... Joannis Georgii marchionis Brandeburgensis 47, coll. 51
Az [ezerötszázhetvenhetedik] *1577. szikszói csata krónikája* **31**
ΕΥΦΗΜΑ carmina nuptiis... Bartholomaei Stirii... et Ludmillae Langen 47, coll. 41
ΕΥΦΗΜΙΑΙ 47, coll. 8
Fasciculus miscellaneus **148, 149**
Fekete Könyv 17, 19, 22, 23, 45
Fons vitae. Az életnek kútfeje **29**
Forma processus judicii criminalis 118
ΓΑΜΕΛΙΑ in honori nuptiarum... Johannis a Nostiz... et... Annae Mariae a Scuppen... 47, coll. 38
ΓΑΜΕΛΙΑ nuptiis... Martini Gniseri... sponsi et Hevae... Petri Wentzky... filiae 47, coll. 46
Gismunda és Gisquardus históriája **38**
Grammatica 33, **21**
A halálról, feltámadásról és az örök életről hasznos és szükséges könyvecske **30**
Hecatombe sacra sive centuria concionum 29, **97, 98**
Historia chronologico-topographica 25
Historia de bello Judaico... et Hierosolomytano excidio 33
Historia Romana 33
Historia Susannae elegiaco carmine concinnata 14, **47,** coll. 4
Hodoegus. Igazságra vezérlő kalauz 19, **78**
Honori nuptiarum quas... Melchior Schmid... cum... Barbara Steinberg... solenni ritu celebr. 47, coll. 36
Igazságra vezérlő kalauz **58**
Imago vitae et mortis. Az életnek és halálnak képe, avagy halotti prédikációk 44A
In exequiis solennibus... Johannis Georgii... 47, coll. 50
In honorem honestorum et eruditorum XIII. virorum... amici scribebant 47, coll. 21
In honorem... undecim juvenum virorum... in... Academia Pragensi... amici scribebant 47, coll. 22
In honorem... Victorini Wrbensky... sponsi et... Catharinae Pachaeae... sponsae... amici scribebant 47, coll. 45
In insignia philosophica ab alma Academia Pragensi 47, coll. 20
In nuptias... Melchioris Horstii... et... Annae... Casparis Redleri... filiae... carmina gratulatoria 47, coll. 30
In obitum... Rosinae... Petri Heinisch... uxoris 47, coll. 49
In obitus virorum quorundam praestantissimorum praematura morte patriae ereptorum 47, coll. 48
In omnes Divi Pauli epistolas atque etiam in epistolam ad Hebraeos commentaria 33
In solennem festivitatem Michaelis Archangelis carmen heroicum 47, coll. 3
In ultimum sui amoris... 47, coll. 9
Index corporis juris Hungarici seu cynosura jurisperitorum 118
Index seu enchiridion omnium decretorum et constitutionum Regni Hungariae ad annum 1579... **51**
Institutio iuventutis in paedagogiis illustribus Inferioris Palatinatus **56, 57**
Institutiones ac meditationes in Graecam lingvam 27, 28, 34, 18
Institutionum grammaticarum liber tertius **87**
Isteni igazságra vezérlő kalauz **52**
Istennek kincses tárháza 25
Janua linguae Latinae reserata aurea **80**

Justa exequialia super funus Hevae Pelargianae 47, coll. 53
Kájoni Kódex 23
Kalendárium az 1580. esztendőre **34**
Kalendárium és prognosztikon az 1590. esztendőre 14, 17, 32, 33, **43**
Kalendarium festorum sanctorum ordinis minorum 22
A keresztyéni igaz hitnek részeiről való tanítás **33, 35**
A keresztyéni jóságos cselekedeteknek és tökéletességnek gyakorlatossága **95**
Keresztyéni jóságos cselekedeteknek és tökéletességnek gyakorlatossága **133**
A keresztyéni tökéletes életre intő tíz hétre rendeltetett nyolcvan elmélkedések 15, **77**
Keresztyéni tudománynak rövid summája **54**
Lavacrum conscientiae 22
Lányi-kódex 31
Legenda aurea sanctorum 14, 16, 8, 9, 43
Legende sanctorum regni Hungarie in lombardica historia non contente 16, 31, **8, 9**
Lexicon Latino-Graeco-Ungaricum **56, 57**
Libellus de thematis verborum et participiorum investigandi ratione 18
Liber de triplici regione claustralium et spirituali exercitio monachorum 32
Magyar decretum **25**
Magyar prédikációk, kit postillának neveznek **18**
Magyarok chrónicája **104**
Manipulus curatorum 22
Mathiae Wolfiae... epicediis 47
Medulla manualis logici Scharfiani 117
Megrövidíttetett ige, azaz prédikációs könyv. P. 3. *19,* **99**
Megrövidíttetett ige, azaz vasárnapi prédikációknak könyve. P. 1-2. **115**
Ad Michaelem Archangelum lucis coryphaeum... Fabiano a Czehma... 47
Missae in festis propriis sanctorum patronorum regni Hungariae 37, **110**
Missale Romanum 110
Missale secundum chorum alme ecclesie Strigoniensis 24, 38, **10**
Missale Strigoniense 24
A mostan támadt új tudományok hamisságának tíz nyilvánvaló bizonysága, és rövid intés a Török Birodalomról és vallásról 19, **49, 50**
Müncheni-kódex 31
Musae missae ad nuptias... Lucae Pollionis... sponsi, nec non... Mariae... Achatii a Forchtnau... filiae 47, coll. 37
Nova quaedam officia cum propriis sanctorum patronorum regni Hungariae 22, **130, 131**
Nova quaedam officia cum propriis sanctorum regni Hungariae et sanctorum ordinis S. P. Francisci 15, 36, **92**
Novae quaedam missae cum propriis sanctorum regni Hungariae et sanctorum ordinis S. P. Francisci 15, 20, 35, 37, **93, 93A**
Novellae seu articuli universorum statuum et ordinum inclyti regni Hungariae ac partium eidem annexarum **118**
v. *Corpus juris Hungarici seu decretum generale*
Novus succursus, azaz új segítség **96**
Obsequiale Strigoniense 11, 148, 149
Observationes orthographico-grammaticae de recta Hungarice scribendi et loquendi **140, 141**
Ode... Johanni Rudolpho 47, coll. 14
Omnia quae quidem extant opera 21
Opera 21, 32
Opus erudissimum 21
Opus tripartitum juris consuetudinarii ejusdem regni **118**
Ordinarium officii divini secundum consuetudinem metropolitanae ecclesiae Strigoniensis 15, 17, 27, 32, **36**
Ordinarius seu ordo divinus secundum ritum et consuetudinem alme Strigoniensis ecclesie 14, 16, 30, **6**
Organo-Missale 23
Origines et occasus Transsylvanorum **83**
Origines Hungaricae 29, **109**
Öt rövid prédikáció húsz színes okokról **79**
Pax corporis **114**
Postilla super epistolas et evangelia 14, 43
Practicae philosophiae 117
ΠΡΑΧΕΩC logicae specimen 117
Prédikációk egész esztendő által minden vasárnapra rendeltetett evangéliumból 29, **40**
Προπεμπτικα in discessum... Bartholomaei Stirii 47, coll. 13
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ in discessum Tobiae Aleutneri 47, coll. 7
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ... Johanni Egrano 47, coll. 10
ΠΡΟΠΕΜΠΤΙΚΑ, pietate, doctrina et virtutibus... Leonharto Stöckelio 14, **32**
Rationale divinorum officiorum 30
Regestrum Ecclesiae S. Nicolai in Girgio 18
Sacri concentus 23, 24, 38, 10
Schediasma... Academiae Francofurtanae... 47, coll 17
Scripta quae extant 21
Seraphinus divini amoris 36, **81, 82**
Sermones dominicales Biga salutis intitulati 15, 22, 29, **1**
Sermones exhortatorii ad viros sacrae religionis decore ornatos 15, 19, 29, 30, **12**
Sermones Pomerii de sanctis 15, **3-5**
Sermones Pomerii de tempore 15, **2**
Sertum sanctorum. P. 1-2. **143, 144**
Stephano primo Poloniae regi invictissimo, Magno Lituaniae duci etc. principi Transylvaniae, Stephanus Bodonius **42**
ΣΥΓΧΑΡΜΑ... Christophori Neandri 47, coll. 18
Syllecta scholastica clarorum virorum **56, 57**
SYLLOGE anagrammatum... 47, coll. 25
Synopsis anhtropologiae physicae 117
Synopsis physicae 117
Szent Biblia (transl. Káldi György) *19, 34,* **60-67**
Szent Biblia (transl. Károlyi Gáspár) **44A, 91**

*Szent Dávid királynak és prófétának százötven zsoltár*a **94**
A Szent Jób könyvének... fordítása 13, 34, **19**
A Szent Zsoltárok resoluciója **90**
A Szentírásról és az anyaszentegyházról két rövid könyvecske **59**
A Szentlélek egyenlő Isten, Úr és Jehova **22**
Szerzetesi tökéletességnek és jóságos cselekedeteknek gyakorlatossága. P. 3. **142**
Thalanis... Johannis Agathoni... et... Judithae Wodiczkovae 47, coll. 44
Theatrum orbis christiani HungaricoTtransylvanicum 24
Terentius christianus seu comediae sacrae **79A**
Transilvania 26
Az ünnepekre való prédikációknak első része 29, 34, **72-75**
A vasárnapokra való prédikációknak első része 29, 34, **68-71**
Verbőczi István törvénykönyvének compendiuma **132**
Verbum abbreviatum, id est liber concionum 20, 25, **100-103** (P. 3.)**, 106-108** (P. 1-2.)
Verbum abbreviatum, id est liber concionum dominicalium **113** (P. 1-2)
Vitéz Franciskó kistóriája 15, **48**
Votum nuptiale in honorem nuptiarum... Nicolai Weidenhoferi... et... Susannae... Galli Mesmeri... filiae 47, coll. 42
Votum... Wolffgango Wotky... et... Annae Tumckiae 47, coll. 43

TÖREDÉKMUTATÓ

Tartalmazza a könyvtáblákból kiemelt vagy a kötésekben található még ki nem fejtett, és közelebbről meg nem határozott töredékek mutatóját. Egyúttal jelzi a kötéstöredékeket is.

Antiphonale –valószínűleg erdélyi pergamenkódex levele, 15. sz. eleje **44**

Árva Pécsi Erzsébet Taploczai István csíki gvárdiánhoz küldött két magyar nyelvű levelének töredéke. Magyaró, 1669. március 4. és 1670. június 2. (T 170a-b.) **93**

A bákói puspökségről levéltöredék. Latin nyelven, 17. sz. második fele (T 163.) **93**

Bőrkötés különböző töredékei. Magyarországi (Felvidéki) műhely, 17. sz. (T 58., 60-63.) **60, 62, 63, 65**

Breviarium –magyarországi papírkódex töredéke, 14. sz. **7**

Buzgó imádságok –nyomtatványtöredék, 18. sz. **113**

Csíksomlyói töredék – magyar és latin nyelvű protestáns jellegű papírkézirat töredéke, 16. sz. **15**

A csodákról írt latin nyelvű értekezés töredéke, 18. sz. (T 168.) **93**

Deliberátum-töredék. Damokos Kázmer erdélyi vikárius a csíki székgyűlésen ismertette, hogyan kell megőrizni az egyház közvagyonhoz tartozó részét. Magyar nyelven, 1674. február 28. (T 160.) **93**

Ebeczky Pál plébános valószínűleg Taploczai Istvánhoz írt levelének magyar nyelvű töredéke, 17. sz. második fele (T 164.) **93**

Egyházi rendelkezés latin nyelvű töredéke a plébánosok hatásköréről, 17. sz. második fele (T 159.) **93**

Graduale – pergamenkódex töredéke, Erdély (Szászföldi) 14. sz. **27**

Hymnarium – ferences pergamenkódex töredéke. Erdély, 16. sz. eleje **10**

Hymnarium – pergamenkódex töredéke. Magyarország, 15. sz. **45**

In festo Sancti Petri de Alcantara ad 1. vesperas. Liturgikus papírkézirat töredéke, 18. sz. (Ltsz. 3741) **93A**

Kalendárium-töredék – 1579 vagy 1584-re szóló kéziratos kalendárium töredéke, latin nyelven (T 138.) **18**

Kalendárium-töredék – különálló papírlapon, kézirat, magyar nyelven, 18. sz. **39**

Kálnoki Zsuzsanna, Mikes Kelemen feleségének Taploczai Istvánhoz írt levele. Magyar nyelven, 17. sz. második fele (T 154.) **93**

Kihallgatási jegyzőkönyv töredéke Szegedi Gagyi mester, a székelyudvarhelyi jezsuita páterek szakácsának botrányos esetéről. Magyar nyelven, 1675 k. (T 162.) **93**

Kötéstöredék. Nagyszombati műhely (CH-monogramos csoport), 1590. (T 8/a.) **43**

Levéltöredék, magyar nyelven, Brassó, 17. sz. második fele (T 158.) **93**

Mártonffi Joákim somlyói házfőnökhöz írt levéltöredék. Magyar nyelven, 18. sz. eleje (T 167.) **93**

Mikes Kelemen levelének töredéke (rajta az aláírás a befejező formulával). Magyar nyelven, 17. sz. második fele (T 165.) **93**

Nicolaus Bellaia jegyző nyilatkozata. Latin és olasz nyelvű töredék, 1656 (T 166.) **93**

Nova quaedam officia-töredék. Nagyszombat, 1665-1671 **130**, **131**

Pécsi Erzsébet (?) Taploczai István csíki gvárdiánhoz írt levéltöredéke. Magyar nyelven, 17. sz. második fele (T 169.) **93**

Quaestiones rhetoricarum. Latin nyelvű kéziratos retorikai tankönyv, a végén tételek a teológia köréből, 1611. okt. 7. (T 148.) **40**

Szaplonczay László levelének töredéke. Latin nyelven, Szaplonca, 1675. február 20. (T 157.) **93**

Tanúkihallgatás töredéke csíki papok botrányos viselkedéséről. Magyar nyelven, Csík, 17. sz. második fele (T 161a-b.) **93**

Taploczai István csíki gvárdiánhoz írt levéltöredék. Magyar nyelven, Brassó, 1675. július 6. (T 152.) **93**

Taploczai István ferences atyához írt levél palliuma. 17. sz. második fele (T 153.) **93**

Taploczai István levele a kolostori építkezésekről. Magyar nyelvű töredék, Csíksomlyó, 17. sz. második fele (T 155.) **93**

Taploczai István somlyói gvárdiánhoz írt levéltöredék. Latin nyelven, Kolozsvár, 17. sz. második fele (T 151.) **93**

Újfalvi Albert erdélyi ferences őr Taploczai István csíki gvárdiánhoz írt két levelének töredéke, az egyik Mikházán keletkezett. Magyar nyelven, 17. sz. második fele (T 156.) **93**

Azonosítatlan töredékek

A Harmadik Rend számára nyomtatott, még kibontatlan egyleveles nyomtatvány. Csíksomlyó, 18. sz. **107**

Kézitattöredék a kötésben. Latin nyelven, 17. sz. **44A**

Kézitattöredék a kötésben. Magyar nyelven, 17. sz. **44A**

Nyomtatványok töredéke a kötéstáblán belül. Latin nyelven, 15-16. sz. **46**
Nyomtatványok töredéke a kötésben. Latin nyelven (15-16. sz.) **76**
Nyomtatványtöredék Latin nyelven, 16. sz. **44A**, **69**
Nyomtatványok töredéke a kötésben. Német nyelven (17. sz.) **76**
Nyomtatványtöredék a kötésben. Latin nyelven, 17. sz. **88**
Nyomtatványtöredék. Három apró latin nyelvű töredék, 17. sz. (?) (T 149.) **40**
Nyomtatványtöredék a kötésben (gerinc). Magyar nyelven, 18. sz. **112**
Nyomtatványtöredék a kötésben. Magyar nyelven, 18. sz. (?) **87**
Nyomtatványtöredék tükörképe a kötésben. Magyar nyelven, 18. sz. **132**
Nyomtatványtöredékek a kötésben. Német és latin nyelven, 17 -18. sz. **117**
Papírkézirat töredéke a háttáblán belül. Latin nyelven, 14. sz. **11**
Pergamenkódex levele. Latin nyelven 15. sz. **46**, **49**, **50**
Postilla-töredék a kötésben. Latin nyelven, 16. sz. **79A**
Zenei pergamenkódex levele. Latin nyelven, 15-16. sz. **76**
Zenei pergamenkódex töredékei a bőrkötésen **15**

1711-ig kiadott RMK-ák töredéke

Lásd a címmutatót.

4, 5, 18-20, **22-24**, **28-31**, **33-35**, **38**, **40**, **43**, **44A**, **48**, **67**, **93A**, **103**, **112**

KÖTÉSEK MUTATÓJA

CsSzM RMK-Kat	Stílus, típus	Közelebbi meghatározás, megjegyzések
1	gótikus	Nürnberg, Anton Koberger-féle kiadói kötés (Kyriss 120, Tafel 241/6.: Madonna; Schunke-Rabenau 198-200.: Böhmischer-Meister) (*30*)
4	gótikus	Sérült, azonosíthatatlan, a két látható bélyegző (csipkedísz, apró rozetta) hasonló a bécsi típusúakhoz (*29*)
5	gótikus	A bécsi típusú kötések stílusában díszített kötés (*29*)
12	gótikus	Másodlagosan felhasznált kötés; az eredeti bélyegzőkre újabb gótikus díszek kerültek
7	gótikus	Magyarország Előzékek: magyarországi 14. sz.-i *Breviarium* c. papírkódex töredéke (Muckenhaupt 1999. 74.; Czagány–Muckenhaupt–Papp 174-176., Cz. Fr. 2.) (*30*)
6	gótikus	Magyarország (*?*) A táblák háromnegyed része hiányzik Augsburgi típusú görgető Átmenet a gótikus és reneszánsz között (*30, 31*)
9	magyar reneszánsz	Magyarország (Buda), Lányi-kódex csoportja,16. sz. eleje (*31*)
8	magyar reneszánsz	Magyarország, 16. sz. eleje (*31*)
15	szignált, német típusú erdélyi reneszánsz	Kolozsvár, 1557 MP-GH-monogramos kötéscsoport Szignált megszemélyesített erények görgetője (M. P.) Lemezdísz (Jézus keresztelése?), negatív vésetű Szuperexlibrisz: G-CHY//1557 (Muckenhaupt 1993. 17., 1. görgető és I. lemez) (*32*)
11	szignált, német típusú erdélyi reneszánsz	Kolozsvár, 16. sz. közepe körül MP-GH-monogramos kötéscsoport Szignált megszemélyesített erények görgetője (M. P.); datált Salvator–görgető (1542) (Muckenhaupt 1993. 17., 4-5. görgető) (*32*)

CsSzM RMK-Kat	Stílus, típus	Közelebbi meghatározás, megjegyzések
36	szignált, német típusú magyarországi reneszánsz	Nagyszombat, 1583 CH-monogramos kötéscsoport Szignált megszemélyesített erények görgetője (C. H.) Szuperexlibrisz: D. B.//1583 (Muckenhaupt 1993. 8-9., 4. görgető; Rozsondai–Muckenhaupt 293-294., 5. sz., 1. ábra: 3. görgető, 2. ábra: b, d, g egyesbélyegző) (*33*)
43	szignált, német típusú magyarországi reneszánsz	Nagyszombat, 1590 CH-monogramos kötéscsoport Szignált megszemélyesített erények görgetője (C. H.); német típusú palmetta Szuperexlibrisz: F. I. V.//1590 A táblából kiemelt töredék: T 8/b (CsSzM RMK-Kat 43.) (Muckenhaupt 1999. II. 57.; Rozsondai–Muckenhaupt 295-296., 11. sz., 1. ábra: 3. és 6. görgető) (*33*)
21	német típusú erdélyi reneszánsz	Erdély, 16. sz. vége Német típusú palmettás görgető, keskeny tulipános görgető (*33*, *34*)
18	magyarországi reneszánsz lemezdíszes	Magyarország, valószínűleg Debrecen, 16. sz. vége Maureszkesz lemezdísz Táblákból kiemelt 16. sz.-i magyarországi nyomtatványtöredékek (T 124-147), CsSzM RMK-Kat 18-20., 22-24., 28-31., 33-35., 38., 40. sz. (RMNy 194, 213, 226, 277, 279, 346, 358, 430, 454, 541; közülük öt unikum: **22**, **29**, **31**, **34**, **38** = Bánfi 200/1. 421-439.) (Bánfi 200/1. 417-442; Muckenhaupt 2007. 215-220.) (*34*)
42	lengyel/litván reneszánsz	Litván vagy lengyel műhely, 1586 k.
84	késő reneszánsz	17. sz. második fele Kandeláber-görgető
62	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (Felvidék), 17. sz. második negyede Német típusú palmettás görgető; lombdíszes-medalionos görgető; középen a keresztre feszített Krisztus és IHS-monogram ovális, sugaras mezőben (Muckenhaupt II. 98.) (*34*, *35*)

CsSzM RMK-Kat	Stílus, típus	Közelebbi meghatározás, megjegyzések
63	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (Felvidék), 17. sz. második negyede Német típusú palmettás görgető; lombdíszes-medalionos görgető; középen: a keresztre feszített Krisztus és IHS-monogram, valamint Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben Szignált csatlap (W) (Muckenhaupt II. 99.) (*34, 35*)
65	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (Felvidék), 17. sz. második negyede Sérült Német típusú palmettás görgető; lombdíszes-medalionos görgető; középen: a keresztre feszített Krisztus és IHS-monogram, valamint Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben (Muckenhaupt II. 101.) (*34, 35*)
68	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (Felvidék), 17. sz. második negyede Német típusú palmettás görgető; virágos-indás görgető; középen: IHS-monogram, valamint Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben (*34, 35*)
69	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (Felvidék), 17. sz. második negyede Német típusú palmettás görgető; virágos-leveles görgető; egymásba kapcsolódó liliomok; középen: IHS-monogram, valamint Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben (*34, 35*)
71	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (Felvidék), 17. sz. második negyede Német típusú palmettás görgető; rozettás-indás görgető; egymásba kapcsolódó leveles-palmettás görgető; középen: IHS-monogram, valamint Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben Mesterjegy az akasztókapocs töredékén (*34, 35*)
55	átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország (*?*), 17. sz. Kandeláber-görgető Nagyméretű lemezdíszek: IHS-monogram és Mária a gyermek Jézussal ovális, sugaras mezőben (*35*)
48	szignált, erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Kolozsvár, 17. sz. harmadik negyede Német típusú palmettás görgető Szignált virágvázás bélyegző (M. A.) A táblákban magyarországi nyomtatvány (CsSzM RMK-Kat 48 = RMNy 879.) (Muckenhaupt 1999. 85.) (*35*)

CsSzM RMK-Kat	Stílus, típus	Közelebbi meghatározás, megjegyzések
85	erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Kolozsvár Datált: 1669 Német típusú palmettás görgető; keskeny fonadékminta (35)
131	erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Kolozsvár, 17. sz. második fele Virágindás görgető; középen palmetták (35)
92	erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Csíksomlyó, 1685. k. Magyar típusú palmettás gőrgető; középen virágos bélyegzők (az egyik bécsi típusú gótikus palmetta) (Katalógus 2007. II-7.) (35, 36)
81	erdélyi lemezdíszes	Csíksomlyó, 17. sz. vége (35)
26	erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Erdély, 17. sz. második fele Német típusú palmettás görgető; virágindás görgető
79A	erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Erdély, 17. sz. harmadik negyede Német típusú palmettás görgető; középen virágos váza
80	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Mayarország, 17. sz. második fele Virágos bélyegzők sokasága díszíti
70	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország, 17-18. sz. Görgetők: német típusú palmettás, stilizált kandeláber; középen ovális mezőben virágos váza
78	magyarországi átmeneti reneszánsz-barokk	Magyarország, 17-18. sz. Görgetők: német típusú palmettás és lombdíszes-medalionos; középen ovális mezőben váza virággal, valamint babérkoszorúba foglalt virágtő
103	szignált, erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Csíksomlyó, 1726 k. Két különböző német típusú palmettás görgető, az egyik szignált (RVDO.// L.// PIS.); középen IHS- és Mária-monogram A táblákból kiemelt töredékek: T 139-140. (CsSzM RMK-Kat 103., 112. sz. = RMK III 3724 és 3864.) (35, 36)
110	szignált, erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Csíksomlyó, 18. sz. eleje Három különböző görgető: szignált német típusú palmettás (RVDO.// L.// PIS.), körös-lombdíszes rácsozat, ékköves; középen virágos-leveles kompozíció (35-37)

CsSzM RMK-Kat	Stílus, típus	Közelebbi meghatározás, megjegyzések
98	erdélyi átmeneti reneszánsz-barokk	Csíksomlyó, 18. sz. eleje Álló virágtöves görgető; középen virágos ovális medalion (*35*)
93A	erdélyi legyezőmintás	Csíksomlyó, 18. sz. eleje Három görgető: magyar típusú palmettás, hárompontos és álló virágtöves; középen legyezőminta; apró virágok Másodlagosan felhasznált gótikus sarokveretek A táblából kiemelt töredék: T 150. (CsSzM RMK-Kat 93A = Glósz 1884. 2. sz.) (Katalógus 2007. V-10.) (*35, 37*)
101	magyarországi barokk	Nagyszombat, 18. sz. eleje Német típusú palmettás görgető Stilizált magyar típusú görgető
81	csíksomlyói lemezdíszes	Csíksomlyó, 17. sz. vége (*35, 36*)
14	csíksomlyói ún. direktórium típusú	Csíksomlyó, 19. sz. Középen aranyozott talpas kereszt (Muckenhaupt 1983. 36.) (*35, 37*)
77, 79, 82, 97, 105, 118, 133, 135, 136, 143 144	egészbőr kötés	
137, 140	egészbőr kötés vaknyomásos díszítésű gerinccel	
91, 115, 118	egészbőr kötés aranyozott díszítésű gerinccel	
17, 44A, 58, 66, 87, 93, 95, 96, 101, 123, 127, 132, 139	félbőr kötés	
83, 107	félbőr kötés vaknyomásos díszítésű gerinccel	
23, 41, 53, 57, 59, 86, 88, 90, 99, 109, 111, 113, 117, 122, 126, 130, 134, 141	pergamenkötés	

CsSzM RMK-Kat	Stílus, típus	Közelebbi meghatározás, megjegyzések
116, **125**	félpergamen kötés	
10, **27**, **44-46**, **49**, **50**, **76**	pergamenkódex-töredék lapba kötött könyvek	**10** (Czagány–Muckenhaupt–Papp 215., Cz. Fr. 30.), **27** (Czagány–Muckenhaupt–Papp 191-192., Cz. Fr. 13.), **44** (Czagány–Muckenhaupt–Papp 186-187., Cz Fr. 9.), **45** (Czagány–Muckenhaupt–Papp 194-195., Cz. Fr. 16.) (*38*)
121, **138**, **145**	papírkötés	
16	félvászon kötés	
2, **60**, **61**, **64**	megsemmisült kötés	(*29*)
47, **51**, **54**, **56**, **T 76**, **104**, **114**, **119**, **120**	a kötés hiányzik	

Szignált, datált bélyegzők, könyvkötők

A. R. – szignált erények görgetője, kolozsvári műhely *33*
B. C. vagy B. G. – szignált növényi díszítésű görgető, erdélyi műhely *37*
CH – monogramos nagyszombati kötéscsoport *32*, *33*, **36**, **43**
C. H. – szignált megszemélyesített erények görgetője (CH – monogramos nagyszombati kötéscsoport) **36**, **43**
C. W. – szignált és datált (1545) erények görgetője, kolozsvári műhely *33*
G. H. – szignált és datált (1546) evangélisták szimbólumait ábrázoló görgető (MP-GH-monogramos kolozsvári kötéscsoport) *33*
Koberger, Anton – nürnbergi nyomdász, kiadó, könyvkereskedő, a nürnbergi kiadói kötések megrendelője *30*, **1**
Lucas Coronensis – erdélyi származású budai könyvkötő, 16. sz. eleje *31*
M. A. – szignált egyesbélyegző (virágváza), kolozsvári műhely **48**
M. G. – szignált növényi díszítésű görgető, erdélyi műhely *37*
MP–GH – monogramos kolozsvári kötéscsoport **11**, **15**
M. P. – szignált megszemélyesített erények görgetője (MP–GH–monogramos kolozsvári kötéscsoport) *32*, **11**, **15**
Salvator-görgető – datált (1542) (MP–GH – monogramos kolozsvári kötéscsoport) *32*, **11**
RVDO.//L.//PIS. – szignált német típusú palmettás görgető, csíksomlyói ferences műhely *36*, **103**, **110**
WISLOCKI – szignált legyezőmintás egyesbélyegző, csíksomlyói ferences műhely, 18. sz. *37*

A FONTOSABB BIBLIOGRÁFIÁK KONKORDANCIÁJA

CIH

CIH	CsSzM RMK-Kat
2482	**1**
2554	**3-5**
2556	**2**

HC

HC	CsSzM RMK-Kat
9052	**1**
12551	**2**
12555	**3-5**

BMC

BMC	CsSzM RMK-Kat
685	**1**
686	**2-5**

RMK I

RMK I	CsSzM RMK-Kat
38	**16**
53	**18**
58	**19**
76	**23**
77	**24**
87	**25**
99	**28**
116	**30**
152	**33**
163	**35**
204	**39**
207	**40**
230	**44**
236	**44A**
345	**15**
375	**48**
398	**49, 50**
426	**51**
443	**52**
467	**53**
472	**54**
478	**55**
513	**56, 57**
532	**58**
551	**60-67**
552	**59**
601	**68-71**
602	**72-75**
632	**77**
673	**78**
705	**79**
977	**80**
1085	**85**
1232	**88**
1243	**89**
1302	**90**
1324	**91**
1345	**94**
1370	**95**
1381	**96**
1417	**99**
1421	**104**
1433	**105**
1474	**114**
1485	**115**
1512	**119, 120**
1557	**127**
1625	**132**
1639	**133**
1746	**140, 141**
1753	**142**
1755	**143, 144**
1779	**148, 149**

RMK II

RMK II	CsSzM RMK-Kat
104	**20**
127	**21**
130	**26, 27**
160	**36**
178	**39**
272	**45, 46**
874	**79A**
1340	**86**
1365	**87**
1675	**97, 98**
1753	**110**
1845	**118**
1853	**116**
1855	**117**
1899	**121, 122**
1918	**123**

1974	**125, 126**
2015	**128**
2024	**129**
2044	**130, 131**
2082	**134-137**
2094	**138**
2267	**139**
2404	**145**
2406	**147**
2407	**146**

RMK III

RMK III	**CsSzM RMK-Kat**
39	**1**
42	**2**
49	**3-5**
134	**6**
174	**7**
179	**8, 9**
226	**10**
237	**11**
299	**13**
320	**14**
484	**17**
752	**41**
1330	**56, 57**
1474	**76**
2360	**81, 82**
2391	**83**
2441	**84**
3724	**100-103**
3789	**106-108**
3797	**109**
3864	**111, 112**
3928	**113**

RMK III. PÓTLÁSOK

RMK III. Pótlások	**CsSzM RMK-Kat**
5468	**42**

APPONYI

Apponyi	**CsSzM RMK-Kat**
515	**42**

SZTRIPSZKY

Sztripszky	**CsSzM RMK-Kat**
I 1797/4	**14**

DÉZSI: SUPPL.

Dézsi: Suppl.	**CsSzM RMK-Kat**
1	**14**

GLÓSZ

Glósz	**CsSzM RMK-Kat**
2	**93, 93A**
132	**92**

DANKANITS 1963

Dankanits 1963	**CsSzM RMK-Kat**
p. 107	**127**

ESTREICHER

Estreicher	**CsSzM RMK-Kat**
XVII. 487/2	**13**
XXV. 104	**42**
XXVII. 396, 1531	**12**
XXX. 230	**16**

RMNY

RMNy	**CsSzM RMK-Kat**
20	**14**
91	**15**
156	**16**
194	**18**
213	**19**
226	**20**
291	**21**
277	**23**
279	**24**
307	**25**
317	**26, 27**
346	**28**
358	**30**
430	**33**
454	**35**
473	**36**

488	**37**
528	**39**
541	**40**
631	**43**
632	**44**
652	**44A**
808	**45, 46**
879	**48**
933	**49, 50**
1011	**51**
1059	**52**
1116	**53**
1128	**54**
1152	**55**
1239	**56, 57**
1293	**58**
1351	**59**
1352	**60-67**
1509	**68-71**
1510	**72-75**
1574	**77**
1697	**78**
1849	**79**

BNH CAT

BNH Cat	**CsSzM RMK-Kat**
L 138	**8, 9**
M 709	**10**
P 210	**41**

BCB CAT

BCB Cat	**CsSzM RMK-Kat**
395	**13**
704	**12**

BÁNFI 2000/1.

Bánfi 2000/1.	**CsSzM RMK-Kat**
pp. 421-424	**22**
pp. 425-427	**29**
pp. 430-433	**31**
pp. 433-436	**34**
pp. 436-439	**38**

REZUMAT

Colecția Biblioteca Maghiară Veche a Muzeului Secuiesc al Ciucului. I. 1498-1710

Colecția Biblioteca Maghiară Veche (Régi Magyar Könyvtár=RMK)[1] a Muzeului Secuiesc al Ciucului constă din 152 tipărituri. Cuprinde cărțile tipărite până la 1711, oriunde în lume, în limba maghiară, în orice limbă pe teritoriul Ungariei, precum și acele tipărituri apărute în străinătate într-o limbă străină, care sunt în întregime sau în parte lucrări ale unor autori din Ungaria.

Cinci sunt incunabule, 43 tipărituri din secolul al 16-lea, 86 din veacul al 17-lea, iar 18 au fost editate în anii 1701-1710. Cea mai mare parte a cărților vechi maghiare provine din bibliotecile a trei vechi instituții catolice ale Scaunului Secuiesc Ciuc: biblioteca mănăstirii franciscane, a gimnaziului și a Congregației „Sfânta Maria" din Șumuleu-Ciuc (Csíksomlyó). Șaptesprezece cărți au intrat în colecția muzeului prin achiziție, iar două sunt donații.

În *fondul franciscan* pot fi cercetate 108 cărți din categoria RMK. Biblioteca franciscanilor de la Șumuleu-Ciuc este cea mai veche și mai caracteristică bibliotecă a culturii cărții, a istoriei cărții din Secuime, mai precis din Scaunul Ciuc. Istoria ei își are începutul în secolul al 15-lea. După desființarea ordinului (1951), biblioteca a rămas un timp în clădirea naționalizată a mănăstirii, apoi, în vara anului 1961, a fost transportată la Muzeul din Miercurea Ciuc (Csíkszereda).[2] Inventarele mănăstirești din secolul al 18-lea ne oferă o privire de ansamblu asupra vechiului ei fond. Astfel, cele mai vechi inventare păstrate, cele din 1727 și 1734, la rubrica *Libri Hungarici communes*, menționează 25 de cărți maghiare.[3] Cercetarea sistematică a cărților maghiare ale mănăstirii a început cu ocazia editării de către Károly Szabó[4] și Árpád Hellebrant a marii bibliografii retrospective maghiare *Régi Magyar Könyvtár* (RMK).[5] După publicarea bibliografiei RMK, mai multe biblioteci și-au organizat fondul de carte veche maghiară în colecții separate. Lista lor a fost publicată sub formă de catalog, chiar și de colecțiile mai mici.[6] La Șumuleu-Ciuc, la cererea provincialului franciscan al Transilvaniei Polykárp László,[7] Miksa

---

[1] În continuare, pentru aceste valori vom folosi denumirea de cărți din categoria RMK.

[2] MUCKENHAUPT 1999. 11-14.

[3] Textul celor două inventare (Muzeul Secuiesc al Ciucului, inv. 4168 și 4174) le-am publicat în 2008, în seria Adattár19/3. (v. Ferences könyvtárak [Biblioteci franciscane] 1681-1750. 72-92.)

[4] ÚJVÁRI 41-54.

[5] Biblioteca franciscanilor de la Șumuleu figurează în volumul I-III al catalogului RMK cu șapte lucrări: RMK I 204=RMK II 178 (=RMNy 528), RMK II 1376, 1419, RMK III 101, 165, 174, 320 (= RMNy 20).
În arhiva franciscanilor de la Budapesta (MFKL) am descoperit scrisoarea trimisă în 1886 de Károly Szabó gvardianului mănăstirii din Șumuleu, în care îl informează detailat despre rezultatul cercetării de la Șumuleu, despre cărțile din categoria RMK găsite în biblioteca mănăstirii (MFKL, F. VIII. Csíksomlyó, 1. doboz). În colecția de documente a Muzeului Secuiesc al Ciucului se păstrează două scrisori cu conținut aproape identic ale lui Árpád Hellebrant, trimise gvardianului de la Șumuleu, prin care, în numele Academiei de Științe Maghiare, cere trimiterea spre studiu a lucrării *Obsequiale*, tipărită la Veneția în 1501, pe cheltuiala editorului din Buda, Johann Paep (RMK III 101=RMK III. Pótlások 5. Függelék 14). Într-o altă scrisoare, trimisă în 1905, îi cere, tot cu titlu de împrumut, trimiterea cărții *Breviarium Strigoniense*, apărută tot la Veneția în 1511. (Muzeul Secuiesc al Ciucului, Colecția de documente, nr. 447 și 912.) Vezi în anexă (*Függelék*) textul integral al scrisorilor.

[6] RMNy I. *Történeti bevezetés* [Introducere] 9-12.

[7] GYÖRGY 541, nr. 680.

Glósz,[8] eruditul profesor și bibliotecar al gimnaziului romano-catolic, a alcătuit fișele de catalog ale bibliotecii franciscane, care pot fi cercetate și astăzi. În paralel cu munca de bibliograf, în 1884, a realizat și publicat lista cărților editate de tipografia franciscanilor de la Șumuleu-Ciuc,[9] iar în 1885, pe cea a vechilor cărți maghiare. Cea din urmă cuprinde 48 de tipărituri dintre anii 1537-1710, la fiecare poziție menționând numărul de catalog al bibliografiei *Régi Magyar Könyvtár* a lui Károly Szabó.[10]

Tot în a doua jumătate a secolului al 19-lea, Jenő Ábel a realizat primul raport de cercetare despre biblioteca de la Șumuleu-Ciuc, care cuprinde și descrierea cărților din categoria RMK. În raport, alături de prezentarea a 64 de manuscrise, 53 incunabule și 120 tipărituri din secolele 16-18, face și o descriere prescurtată a titlului, datelor de tipărire și a însemnărilor a 12 cărți vechi maghiare.[11] Apoi, în 1908, László Fejérpataky a cercetat mai detailat tipăriturile și manuscrisele păstrate de franciscanii de la Șumuleu. Într-o perioadă relativ scurtă de timp, între 14-18 iulie, a descris 209 de manuscrise și tipărituri, din care 93 sunt incunabule, iar 17 cărți vechi maghiare.[12]

În ultimul sfert al secolului al 19-lea și la începutul secolului al 20-lea, au mai publicat câte un exemplar al bibliotecii franciscane Aladár Ballagi[13], Lajos Dézsi[14] și Imre Lukinich.[15] Canonicul Béla Baráth, directorul Bibliotecii „Batthyaneum" din Alba Iulia (Gyulafehérvár), la cererea Redacției *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* (GW) de la Berlin, la începutul anilor 1940 a descris incunabulele păstrate în biblioteci din Transilvania. A fost primul cercetător, care, la Șumuleu-Ciuc, a separat aceste valori de celelalte cărți ale bibliotecii franciscane, constituind astfel colecția de incunabule și de cărți vechi maghiare din categoria RMK. În același timp, pe cotorul fiecărui volum a trecut cota de incunabul (Inc.) și de Hungarica (Hung.), iar pe filele de gardă sau de titlu numărul de catalog HC și de RMK.[16]

După 1961, profesorul Zsigmond Jakó a acordat asistență de specialitate Muzeului Raional din Miercurea Ciuc în reorganizarea fondului de carte franciscan. Descrierea cărților vechi maghiare descoperite a transmis-o Redacției noii bibliografii retrospective maghiare, *Régi Magyarországi Nyomtatványok* (RMNy).[17]

---

[8] Scriitorul, profesorul și bibliograful Miksa Glósz (1845-1907) s-a născut în Ungaria la Spišske Tomášovce (Tamásfalva), în regiunea Spiš (Szepesség, Zips). Cursurile școlii medii le-a terminat la Levoča (Lőcse, Leutschau), Oradea (Nagyvárad) și Banská Bystrica (Besztercebánya, Neusohl), apoi a studiat filologia la Universitatea din Budapesta. În 1874 este profesor la Sibiu (Nagyszeben, Hermannstadt), iar din 1875, la cererea episcopului Transilvaniei Mihály Fogarasi, acceptă postul de profesor de limba latină și greacă al gimnaziului de la Șumuleu. A modernizat biblioteca gimnaziului, a publicat articole, nuvele în diferite periodice din Transilvania și în ziarul *Csiki Lapok* din Miercurea Ciuc (sub pseudonimul Hernádvölgyi). În studiile apărute în anuarul gimnaziului a publicat istoria bibliotecii profesorale din Șumuleu-Ciuc (1886, 1888), a omagiat activitatea pedagogică a profesorului și directorului gimnaziului Jákó Fülöp Imets (1887), precum și colecția acestuia de monede maghiare și transilvănene (1893). A redactat și o gramatică a limbii slovace (1888). (SZINNYEI III. k. 1240.; BÁNDI 448.; ANTAL 117.)

[9] GLÓSZ 1884.

[10] GLÓSZ 1885.

[11] ÁBEL 1, 19, 22, 28, 43, 63, 65, 117, 152, 168, 171 és f. 7.

[12] FEJÉRPATAKY 3, 9, 15, 35, 37, 38, 49, 56, 57, 91, 92, 95.

[13] BALLAGI 267.

[14] DÉZSI 1900; DÉZSI: Suppl. 1.

[15] LUKINICH 1912. 154.

[16] BARÁTH.

[17] RMNy I. *Történeti bevezetés* 14. Primul volum al catalogului RMNy indică prezența a patru titluri în colecția Muzeului din Miercurea Ciuc (RMNy 291, 307, 317, 488).

Ádám Dankanits, în cursul cercetării bibliotecilor istorice transilvănene şi a posesorilor de carte, a descoperit mai multe tipărituri transilvănene necunoscute din secolele 16-18. În articolul publicat în 1963, figurează şi două titluri inedite din colecţia muzeului.[18]

Treisprezece tipărituri provin din *Biblioteca Profesorală a Gimnaziului Romano-Catolic*. Primul catalog al bibliotecii înfiinţate în a doua jumătate a secolului al 19-lea a fost realizat în anii 1868-1869 de profesorul János Incze. Începând cu anul 1884, devine bibliotecar eruditul profesor Miksa Glósz, care a modernizat biblioteca, i-a alcătuit catalogul, pe baza căruia astăzi i se poate reconstrui fondul, respectiv îi cunoaştem colecţia de cărţi din categoria RMK.[19]

Conform însemnărilor de pe filele cărţilor şi a vechilor cote, 9 tipărituri au aparţinut *Bibliotecii Congregaţiei „Sfintei Maria"* sau, temporar, i-au fost cedate spre studiu de mănăstirea franciscană. Congregaţia înfiinţată în 1730, pe lângă cultivarea venerării Maicii Domnului şi a tendinţei moralei şi eticii religioase, a avut un rol important în organizarea teatrului dramatic şcolar, în cultivarea şi apărarea limbii maghiare, în dezvoltarea aptitudinilor retorice ale tineretului. Istoricul bibliotecii îşi are începuturile în secolul al 18-lea, fondul ei s-a format din donaţii ale elevilor şi binefăcătorilor. În 1873, cuprindea 660 de volume. În 1961, împreună cu biblioteca mănăstirii franciscane, a fost transferată la Muzeul din Miercurea Ciuc.[20]

După 1980, cu ocazia prelucrării colecţiei muzeale, am identificat şi descris cărţile vechi maghiare, le-am stabilit atelierele de legătorie de epocă şi posesorii, am realizat lista cărţilor în a căror copertă am observat existenţa unor fragmente de tipărituri maghiare şi manuscrise, iar apoi, acestea, în funcţie de importanţa lor, au fost date spre restaurare şi desfacere. În cursul cercetării lor, am descoperit tipărituri din Ungaria considerate pierdute sau exemplare necunoscute până atunci istoriei cărţii şi tiparului.[21] Totodată, am constatat că, legăturile de epocă sunt lucrări artistice deosebite ale unor ateliere cunoscute şi necunoscute din Ungaria şi Transilvania.[22] Restaurarea tipăriturilor şi legăturilor ne-a oferit posibilitatea descoperirii mai multor fragmente ale unor cărţi din categoria RMK. Între descoperirile mai importante amintim volumul de gramatică a limbii greceşti al lui Nicolaus Clenardus,[23] din a cărui legătură realizată în secolul al 16-lea, probabil la Debrecen, au fost scoase fragmentele a 14 tipărituri diferite şi ale unui manuscris.[24] Identificarea lor a fost realizată din partea Redacţiei *Régi Magyarországi Nyomtatványok* (RMNy) a Bibliotecii Naţionale „Széchényi" din Budapesta de către Szilvia Bánfi. Cunoscuta cercetătoare a stabilit că, în afară de lucrarea lui Péter Juhász Melius *Szent Job könyvének... igazan valo forditasa*,[25] apărută la Oradea (Várad, Großwardein) în 1565, celelalte au fost editate la Debrecen, fiind tipărite de Mihály Török, András Komlós şi Rudolf Hoffhal-

[18] DANKANITS 1963. 106-107.

[19] GLÓSZ 1886. 3-37.; GLÓSZ 1888. 3-33.

[20] IMETS–LAKATOS 3-8.; GYÖRGY 182-183.; BÁNDI 6-29.

[21] RMNy 20 (v. CsSzM-Kat 14.; MUCKENHAUPT 1983.; *Annotationes*.); RMNy 528 (v. CsSzM-Kat 39.)

[22] MUCKENHAUPT 1993. 8-9, 17.; MUCKENHAUPT 1999. 74, 82-83, 85, II. 57., II. 96.-100.; ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 301-303. şi nr. 2., 4-5.

[23] CLENARDUS, Nicolaus: *Institvtiones ac meditationes in Graecam lingvam... Cvm Scholiis et Praxi P. Antesignani Rapistagnensis*. – PETRUS ANTESIGNANUS: *Libellus de thematis verborum et participiorum inuestigandi ratione*. – Lvgdvni, apud Ioannem Mareschalum, 1566. (In fine:) Parisiis, excvdebat Andreas Wechelvs. Muzeul Secuiesc al Ciucului, nr. inv. 2057. (ADAMS C 2147; MUCKENHAUPT 2007.)

[24] MUCKENHAUPT 2007.

[25] RMNy 213. Conţine traducerea cărţii lui Iov din Vechiul Testament.

ter. Dintre ele, nouă sunt exemplare deja cunoscute,[26] iar din cele cinci necunoscute şi unicate, două au fost tipărite de Mihály Török, iar trei în atelierul lui Rudolf Hoffhalter.[27] Fragmentele de tipărituri conţin predici cu caracter reformat, polemici, traduceri parţiale ale Bibliei, legi bisericeşti, meditaţii, rugăciuni, catehism, calendar, cântece cu temă istorică şi o istorie de dragoste. Numărul mare de fragmente decoperit este o raritate în domeniu. Literatura de specialitate privind istoria tipografiei aminteşte câteva tipografii din Ungaria secolului al 16-lea ale căror produse au fost scoase din coperta cărţilor,[28] însă niciunul din cazuri nu este atât de deosebit, nu poate fi comparat cu numărul mare al celor găsite la Miercurea Ciuc.

Din punct de vedere al istoriei cărţii şi tiparului, considerăm important şi fragmentul de calendar descris în catalog sub numărul 43. În colecţia muzeului, coligatul păstrat sub numărul de inventar 6170-6171 conţine două incunabule, *Legenda aurea* a dominicanului Jacobus de Voragine, tipărită la Strassburg în 1489, şi volumul de postile al lui Guillelmus Parisiensis, editat la Bazel în 1488. Volumul l-am descoperit în 1985, alături de alte 122 de cărţi, în zidul mănăstirii franciscane de la Şumuleu-Ciuc.[29] Cu prilejul restaurării, din legătura realizată în 1590 la Trnava (Nagyszombat, Tyrnau), ornamentată în stilul renaşterii germane, au fost scoase fragmentele unui calendar în limba maghiară, redactat de Valentinus Fontanus şi tradus de Lukács Pécsi, tipărit în 1589 pentru anul următor, 1590. Menţionăm că, gromovnicul şi calendarul figurează în catalogul RMNy sub numărul 631 ca tipăritură, care, pe baza analogiei cu celelalte exemplare ale seriei de calendare, probabil, s-ar fi editat în 1589, însă fragmentul găsit la Miercurea Ciuc este singurul exemplar cunoscut, deci este unicat.[30]

Între volumele din categoria RMK figurează încă două noutăţi bibliografice. Cărţile nu sunt menţionate nici de volumul al III-lea al bibliografiei maghiare RMK, nici de marele catalog german VD 16, deci sunt raritaţi. Una din ele conţine versuri dedicate de prieteni lui Leonhard Stöckel, rector al şcolii din Bardejov (Bártfa, Bartfeld), tipărite la Wittenberg în 1578 de Matthaeus Welack (v. nr. 32). Între dedicatori figurează şi doi autori originari din Bardejov. A doua carte este tot un volum de versuri, editat la Frankfurt an der Oder în 1598, în atelierul lui Nicolaus Woltzius. Versurile au fost dedicate de Carolus Abrahamus din Rožňava (Rozsnyó, Rosenau) binefăcătorilor săi, învăţătorului Martin Sturm, preotului Antonius Platner, ambii din Levoča (Lőcse, Leutschau), unchiului său, Carolus Valentinus din Rožňava, şi profesorului său, Joannes Egranus (v. nr. 47).

Colecţia de cărţi din categoria RMK conţine 11 unicate. În afara fragmentelor de la Debrecen,[31] de cel de calendar din Trnava din 1589[32] şi de poziţiile noi mai sus menţionate,[33] ne mândrim cu încă trei unicate: regula ordinului paulin, tradusă în limba maghiară de priorul Gregorius Coelius Pannonius, apărută în 1537 la Veneţia,[34] scrisorile lui Cicero, editate în 1581 la Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), respectiv o tipăritură din 1699 a atelierului franciscan de la

[26] RMNy 194, 213, 226, 277, 279, 346, 358, 430, 454.; BÁNFI 2000/1. 417-418.; BÁNFI 2007. 47-48.

[27] BÁNFI 1999; BÁNFI 2000/1; BÁNFI 2000/2; BÁNFI 2007.

[28] BORSA 1996. 271-274.; BORSA1972. 165–203.

[29] MUCKENHAUPT 1999. II. 53., II. 57.

[30] ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 301-303., 5. ábra.

[31] CsSzM-Kat 22., 29., 31., 34., 38.

[32] RMNy 631; CsSzM-Kat 43.

[33] CsSzM-Kat 32. şi 47.

[34] RMNy 20; CsSzM-Kat 14.

Şumuleu-Ciuc, care cuprinde explicarea regulii ordinului franciscan, respectiv declaraţiile papilor Nicolae al III-lea şi Clemens al V-lea privind regula Sfântului Francisc.[35] Zece tipărituri sunt considerate mai rare, astfel, lucrările *Ordinarius Strigoniensis* (1505)[36] şi *Breviarium Strigoniense* (1511),[37] editate la Veneţia cu cheltuiala negustorilor de carte şi a librarilor din Buda, operele călugărilor paulini Gyöngyösi Gergely[38] şi Pesti Gáspár,[39] tipărite la Roma şi Cracovia, cartea de pericope apărută în jurul anilor 1550-1552 la Cluj, în tipografia Heltai-Hoffgreff,[40] *Ordinarium*ul tipărit în 1580 la Trnava, în atelierul înfiinţat de arhiepiscopul Miklós Telegdi,[41] care conţine rânduiala sfintei liturghii în arhidieceza de Esztergom, exemplarul tipărit la Cluj în 1601 al istoriei în versuri a comitelui de Nógrád, Gáspár Ráskai,[42] şi meditaţiile cu caracter catolic ale canonicului de Esztergom, franciscanul Márton Kopcsányi (1579-1638).[43]

În anii 1676-1700 tipografia franciscanilor de la Şumuleu-Ciuc a funcţionat aproape continuu, din această perioadă i se cunosc 15 tipărituri. Acestea, în general, datorită cererii mari de carte religioasă catolică din timpul principatului preponderent reformat, s-au păstrat în exemplare puţine, deci sunt raritaţi. În ultimul sfert al secolului al 17-lea şi la începutul celui următor, până în 1726, la Şumuleu-Ciuc a funcţionat singura tipografie catolică din Transilvania.[44] Astfel, şi cărţile religioase ce cuprind liturghia sfinţilor maghiari şi franciscani din 1685, din care există câte un titlu şi în colecţia noastră, figurează mai rar în fondurile bibliotecilor.[45]

Componenţa fondului oglindeşte faptul că tipăriturile provin din biblioteci catolice, care au colecţionat în primul rând literatura de specialitate necesară în activitatea pastorală, misionară, dar şi în cea de învăţământ şi educaţie din şcoli (manuale şcolare, dicţionare). Cea mai mare parte a lucrărilor cu caracter protestant sunt fragmente scoase din coperţile cărţilor cu ocazia restaurării sau au ajuns în colecţia muzeului prin achiziţii şi donaţii.

În secolul al 15-lea, după încetarea activităţii celor două tipografii din Ungaria, timp de o jumătate de secol, pe teritoriul ţării au activat numai case de editură. Lucrările autorilor din Ungaria au fost publicate în cea mai mare parte la Veneţia, apoi la Strassburg şi Hagenau. Aceste centre tipografice sunt urmate apoi de Nürnberg, Leuven şi Köln. În primul deceniu al secolului al 16-lea, rămâne încă drept loc de tipărire a acestor cărţi Hagenau, în cel de-al doilea, Veneţia. Începând cu cel de al treilea, Cracovia, centru al Renaşterii şi Umanismului din Europa Centrală, devine cel mai căutat loc de editare de către autorii maghiari. De exemplu, cele cinci incunabule sunt toate lucrări ale unor autori franciscani, editate la Hagenau. Nicio altă operă a unui autor care a trăit în Ungaria nu a cunoscut în secolele 15-16 atâtea editări, ca cele ale celor doi membri remarcanţi ai ordinului franciscan observant, Osvát Laskai şi Pelbárt Temesvári. În fondul nostru se păstrează lucrarea lui Laskai, *Biga*

[35] DANKANITS 1963. 107.; CsSzM-Kat 124.

[36] RMK III 134; CsSzM-Kat 6.

[37] RMK III 174; CsSzM-Kat 7.

[38] RMK III 237; CsSzM-Kat 11 şi RMK III 299; CsSzM-Kat 13.

[39] BCB Cat. 704; CsSzM-Kat 12.

[40] RMNy 91; CsSzM-Kat 15.

[41] RMNy 473; CsSzM-Kat 36.

[42] RMNy 879; CsSzM-Kat 48.

[43] RMNy 1574; CsSzM-Kat 77.

[44] ECSEDY 139.

[45] CsSzM-Kat 92 (GLÓSZ 1884. nr. 132.); CsSzM-Kat 93, 93A (GLÓSZ 1884. nr. 2.). Cel de la nr. 93A este doar fragment.

salutis, care conține predicile pentru duminici, și cea a lui Temesvári, *Pomerium*, ce cuprinde predicile pentru zilele de sărbători (De tempore) și ale sfinților (De sanctis). Tipărirea lor este rezultatul colaborării fructuoase a editorului din Augsburg, Johann Rynmann, și a tipografului din Hagenau, Heinrich Gran. Rynmann a lucrat cu mai mulți tipografi pentru editarea lucrărilor finanțate de el, însă toate operele lui Temesvári și Laskai le-a tipărit la atelierul lui Gran.[46] Între lucrările din secolul al 16-lea, în colecția noastră, se păstrează și lucrarea cu caracter dogmatic a lui Temesvári, *Rosarium*, finalizată de Laskai, respectiv volumul doi al ediției venețiene din 1586. Prima editare italiană a acestei lucrări a renumitului franciscan a avut un succes deosebit. Tipograful lucrării în patru volume, Francesco Ziletti, a activat la Veneția, ca negustor de carte și editor, în anii 1568-1587.[47]

Și cărțile publicate în anii 1501-1710 din colecția muzeului au fost editate în ateliere ale unor renumiți tipografi din Ungaria, Transilvania și din străinătate. Cele mai multe cărți provin din tipografii din Viena, Debrecen, Cluj, Cracovia, Trnava și Bratislava. Indexurile de la sfârșitul catalogului prezintă pe larg fiecare centru tipografic, librar, tipograf și autor cu lucrările sale.

Tipăriturile colecției atrag atenția cercetătorilor nu numai prin vechime, conținut, raritate, tipograful renumit sau aspectul grafic deosebit, dar sunt valoroase și pentru particularitățile fiecărui exemplar: legăturile artistice de epocă, însemnările proprietarilor, care ilustrează variat climatul social și cultural al epocii, oglindesc drumul cărții de la cititor la cititor. Însemnările de proprietate și ale cititorilor acordă cercetătorului posibilitatea de a deslușI locul de perindare a cărții și de a-i stabili deținătorii. Legăturile îndeplinesc rolul de protejare a corpului cărții, dar, în același timp, contribuie la intensificarea caracterului festiv, decorativ al volumului. Totodată, în afară de însemnări, oferă cercetătorului date, uneori inedite, despre istoria cărții, proprietarii, cititorii ei, fiind și purtătoare de informații deosebite privind locul și epoca în care volumele au fost folosite, citite. La sfârșitul catalogului, există și un index al posesorilor, de aceea, în studiul din prefață am prezentat celor interesați, în primul rând istoricilor de carte, doar colecționarii mai importanți. Pe baza însemnărilor și a superexlibrisurilor, am identificat 155 de posesori. Aceștia provin din medii sociale diferite, astfel, sunt: persoane laice (nobili, învățători), mănăstiri, parohii, preoți și călugări (franciscani, iezuiți), congregație religioasă, școli și biblioteci ale altor instituții.

Cel mai vechi posesor cunoscut nominal este preotul István Szármány, care, în perioada 1511-1518, a glosat în limba latină lucrarea *Ordinarius Strigoniensis*, publicată în 1505 la Veneția, la vestita casă de editură Giunta, pe cheltuiala librarului din Buda, Johann Paep (v. nr. 6). La scurt timp, în 1525, aceeași carte liturgică ajunge în Secuime, în proprietata presbiterului de Turia (Altorja), Blasius, fiul lui Márton Bartus.

O parte a cărților provine din biblioteca unor nobili din secolele 17-18 din Scaunul Ciuc, care în zonă au făcut parte din cercul de protectori ai bisericii catolice și ai mănăstirii franciscane de la Șumuleu-Ciuc: judele regal Mihály Cserei de Madéfalva, Ferenc Bialis de Ilyefalva, căpitan suprem de Șimleu (Somlyó) și comite de Crasna (Kraszna), János Bocskor din Leliceni (Csíkszentlélek), autorul culegerii de cântece *Bocskor-kódex* (1716-1739; „Codexul Bocskor").

Cărțile preoțimii din Secuime, în primul rând ale preoților catolici rămași în timpul Reformei fără autoritate supremă, oglindesc interesul pentru literatura teologică. Ei au colecționat lucrările necesare în activitatea pastorală, misionară zilnică: cărți liturgice, culegeri de predici, biblii, opere cu caracter cazuistic sau vieți ale sfinților, dar și lucrări istorice și juridice. În colecția noastră figurează cărți din colecții ale unor preoți vestiți din scaunele Ciuc și Trei Scaune: György Feren-

[46] BORSA 2005. 13-14.

[47] Idem 21.

czi, preot din Gheorgheni (1614-1633; Gyergyószentmiklós), vicar general al Transilvaniei (1634-1641), János Benkes, preot și arhidiacon de Ciuc și Trei Scaune (sec. al 17-lea), Pál Ebeczki (sec. al 17-lea), pater Beleni (sec. al 17-lea), Mózes Nagy (?-1709), fondator al școlilor din Estelnic (Esztelnek) și Kanta, Mihály Lukács (1678-1730), arhidiacon și notar apostolic suprem de Ciuc, fondator al seminarului de la Șumuleu-Ciuc, Joannes Baptista Berkuce (1635/1636-?), preot ceangău din Cotnari (Kutnár), administrator apostolic al Moldovei, care un timp a activat și în Scaunul Ciuc.

Posesorii franciscani mai renumiți ai colecției sunt: provincialul Imre Gyöngyösi (secolul al 16-lea), Ferenc Mihály Pálfalvi (1651-1682), András Zágrábi (?-1646), gvardian al mănăstirii din Șumuleu, Marcus Bandinus (?-1650), arhiepiscop de Marcianopolis, administrator apostolic al Moldovei, eruditul călugăr Joannes Kájoni (1629/1630-1687), fondator al tipografiei franciscane din Șumuleu, organist și constructor de orgi, autor al mai multor lucrări cu caracter muzical, istoric și botanist, istoricul Leonárd Losteiner (1744-1826) și Kelemen Warga (1798-1868), profesor al gimnaziului din Șumuleu, fondat de franciscani. Cinci volume provin din biblioteca unor mănăstiri franciscane din Secuime, înființate în secolul al 17-lea, cea de la Estelnic, Călugăreni (Mikháza) și Lăzarea (Szárhegy).

Este cunoscut că, alături de franciscani, ordinul iezuit a reprezentat un factor hotărâtor și formator al catolicismului din Transilvania. Mai multe cărți din categoria RMK provin din biblioteci iezuite din Ungaria și Transilvania sau au fost în proprietatea unor membri ai ordinului. Între cei mai cunoscuți, îi amintim pe: italianul Antonio Possevino (1533-1633), diplomat și istoric, profesor al Colegiului Iezuit de la Cluj, Bálint Ladó, originar din Secuime, misionar în Transilvania, Partium, Moldova, apoi în Ungaria Superioară (între 1579-1613), Gheorghe Bujtul (1589-1635), conducător al misunii iezuite de la Caransebeș (Karánsebes), profesor al școlii iezuite de la Alba Iulia (Gyulafehérvár), și care, prin traducerea catehismului în limba română, este considerat un reprezentant de seamă al literaturii române transilvănene a secolului al 17-lea. Cinci lucrări au ajuns în Secuime, la mănăstirea franciscană și gimnaziul romano-catolic din Șumuleu, din biblioteca iezuiților de la Odorheiu-Secuiesc (Székelyudvarhely; v. nr. 69, 71, 73, 75, 98), iar două, din citadela catolicismului din Ungaria, de la iezuiții din Trnava (v. nr. 40 și 109).

Cele 152 de cărți din categoria RMK (130 titluri) sunt cuprinse în 116 volume. Nouă legături de carte lipsesc, patru, care aparțin fondului descoperit în 1985, în zidul mănăstirii de la Șumuleu, s-au distrus datorită microclimatului necorespunzător, iar șase sunt purtătoare de fragmente de RMK, scoase din coperți în cursul restaurării. Deținem 39 legături de epocă. Alte nouă volume sunt legate în file de pergament ale unor codexuri medievale.

Și în cazul legăturilor, am realizat un indice detailat, venind astfel în întâmpinarea cercetătorilor interesați de istoria artei și meșteșugului legătoriei de carte. De aceea, în studiul introductiv, am prezentat doar legăturile gotice, renascentiste sau baroce ale unor ateliere mai renumite sau necunoscute până atunci cercetării. Una din cele șase în stil gotic este o legătură de editură Anton Koberger, deci a fost realizată la Nürnberg, la cererea celui mai productiv tipograf și editor german al secolului al 15-lea (v. nr. 1). Zece legături din secolul al 16-lea sunt renascentiste, și sunt, în parte, produse ale unor ateliere din Buda (v. nr. 9), Cluj (v. nr. 11, 15), Trnava (v. nr. 36, 43), probabil Debrecen (v. nr. 18), Polonia sau Lituania (v. nr. 42). Două dintre ele sunt decorate în stilul legăturilor renascentiste de la începutul secolului al 16-lea din Ungaria (v. nr. 8, 9). Ornamentația lor este caracteristică acelui tip de legături renascentiste în tehnica presajului la rece, identificate ca fiind realizate la Buda, care prezintă analogii strânse sau sunt identice cu legăturile mai multor manuscrise, monumente ale limbii maghiare. Acestora, pe lângă așezarea centrală a ornamentelor,

le este caracteristică decorarea chenarelor cu motivul vrejului de palmete şi frunze de acant, care, în Ungaria, s-a răspândit mai ales în timpul domniei regelui Vladislav al II-lea (1490-1516). Acest stil a influenţat simţitor şi decoraţia legăturilor şi cărţilor din ţările învecinate.

După ocuparea Budei de către turci şi împărţirea Ungariei în trei părţi, sub influenţa noilor curente spirituale şi legături politico-culturale, se schimbă şi stilul legăturilor de carte. Tipul de legătură dezvoltat sub influenţă italiană, cunoscut în general sub denumirea de legătură renascentistă de tip Buda, dispare. În a doua jumătate a secolului al 16-lea, în spaţiul cultural al limbii maghiare, au fost realizate legături din piele, ornamentate mai ales în tehnica presajului la rece, şi care copiază modelul celor germane. Acestor legături de tip german le este specifică reprezentarea figurativă, la decorare se folosesc mai ales rulete pentru chenare, şi mai rar plăcile pentru câmpul central, fie în tehnica auririi, fie în cea a presajului la rece. Decoraţia ruletelor este figurativă sau fitomorfă. Tematica plăcilor este variată: scene biblice, portrete ale reformatorilor, blazoane, figuri alegorice ale virtuţilor sau alte figuri alegorice feminine. Ruletele şi plăcile au fost procurate din străinătate, mai ales din Germania, sau, după modelul acestora, au fost comandate la gravori autohtoni. Unul din motivele ornamentale favorite ale acestor legături este şi ruleta cu aşa-zisa palmetă de tip german, care, de fapt, este varianta foarte stilizată a vrejului de palmete şi frunze de acant al legăturilor renascentiste maghiare din timpul lui Vladislav al II-lea. De altfel, acest element decorativ, de la începutul secolului al 17-lea, mai ales pe legăturile transilvănene în stilul renaşterii târzii sau al perioadei de trecere de la stilul renaşterii la cel baroc, încadrează câmpul central, alături de ruleta cu palmeta de tip maghiar. Acestora li se alătură încă un element decorativ de tip german, alcătuit din motive fitomorfe stilizate, aşa-zisa ruletă candelabru. De multe ori, ruletele şi plăcile sunt signate, monogramele şi iniţialele reprezentând forma prescurtată a numelui legătorului sau gravorului. În colecţia muzeului sunt ornamentate în acest stil legăturile din grupul celor signate cu monogramele MP-GH ale unui atelier din Cluj (v. nr. 11, 15) şi cele din grupul semnat cu monograma CH ale unui atelier din Trnava (v. nr. 36 şi 43).

Începând cu secolul al 16-lea, în ornamentarea legăturilor europene de la nord de Munţii Alpi, sub influenţă italiană şi puternic orientală, îşi face simţită prezenţa aşa-numita modă *mauresque*. În general, le caracterizează prezenţa în câmpul central a unei plăci ovale, patrulatere, romboidale sau sub formă de mandoră, decorate cu elemente vegetale, dispuse sub forma unor împletituri. Acelaşi motiv ornează şi plăcile colţurilor câmpului central. În acest stil este realizată legătura din piele a gramaticii greceşti a lui Nicolaus Clenardus, (1495-1545), teolog, filolog şi profesor din Ţările de Jos, *Institutiones ac meditationes in Graecam linguam*, realizată probabil la Debrecen, la sfârşitul secolului al 16-lea (v. nr. 18).

La începutul secolului al 17-lea, în întreaga Europă, se observă începutul unei schimbări în stilul legăturilor. Multe din ele sunt ornamentate în cel al perioadei de trecere de la renaştere la baroc. Câmpul central este deja baroc, însă chenarele sunt încă renascentiste. Şase legături de acest tip, aparţinând unui atelier din Ungaria Superioară, probabil din Bratislava (Pozsony, Pressburg), oferă protecţie cărţilor din categoria RMK. Acestea cuprind trei exemplare ale primei ediţii integrale a Bibliei catolice, tradusă în limba maghiară de iezuitul György Káldi, tipărite la Viena în 1626 (v. nr. 62, 63, 65), precum şi predicile pentru duminici şi sărbători ale lui Káldi, editate în 1631 la Bratislava (v. nr. 68, 69, 71). Atelierul nu este încă integral cercetat. Chenarele coperţilor sunt ornamentate cu rulete cu palmete de tip german, cu rulete cu motive vegetale şi portrete în medalion sau numai cu motive fitomorfe, dispuse sub formă de vrej şi ghirlandă. În câmpul central, într-un cartuş decorativ, apare monograma lui Isus (IHS) sau, într-un câmp de forma unei mandore înconjurate de raze, Maica Domnului cu Pruncul Isus.

În colecția Biblioteca Maghiară Veche (RMK) am identificat 12 legături transilvănene din secolele 17-19. Trei sunt produse ale unor ateliere laice din Cluj (v. nr. 48, 85, 131), iar nouă sunt realizate de compactori franciscani de la mănăstirea din Şumuleu (v. nr. 14, 81, 92, 93, 93A, 98, 103, 107, 110). Două, deşi simple, au o valoare cultural-istorică deosebită (v. nr. 93, 107). Astfel, din coperțile legăturii pe jumătate din piele a cărții *Novae quaedam missae*, tipărită în 1685 la Şumuleu (v. nr. 93), în cursul restaurării au fost descoperite fragmentele a douăzeci de scrisori şi documente inedite din secolele 17-18, redactate în limba maghiară şi latină, legate prin conținut în special de persoana călugărului franciscan István Taploczai (1631-1678), gvardian al mănăstirii de la Şumuleu, vicar apostolic al Moldovei (v. nr. 93, T 151-170). Bindurile cotorului unei alte legături a atelierului de la Şumuleu, realizată pe jumătate din piele, sunt încadrate de filete decorate cu „motivul dinților de lup." Legătura protejează predicile episcopului Transilvaniei András Illyés, editate la Viena în 1693. În coperțile ei sunt vizibile fragmentele unei foi volante a tipografiei de la Şumuleu, editată în secolul al 18-lea pentru terțiarii franciscani, exemplar necunoscut încă istoriei tiparului şi cărții (v. nr. 107).

Atelierul de legătorie de la Şumuleu şi-a început activitatea în prima jumătate a secolului al 17-lea, probabil în timpul primului gvardianat al călugărului Miklós Somlyai (c. 1600-1661). Cea mai veche legătură cunoscută este cea realizată în anii 1644-1650 pentru Marcus Bandinus, arhiepiscop de Marcianopolis, administrator apostolic al Moldovei. Legăturile de Şumuleu sunt ornamentate în stiluri diferite, cu tehnica presajului la rece şi a auririi. În secolul al 17-lea, legăturile de piele au fost decorate mai ales în stilul renaşterii târzii, de tip german. Din 1676, până la sfârşitul secolului al 19-lea, atelierul a funcționat în paralel cu tipografia. Tot în 1676, începe o nouă perioadă în istoria atelierului, când avem de a face cu exemplare deosebite ale istoriei legătoriei de carte transilvănene, cu legături de editură de Şumuleu. Aici au fost legate cărțile editate de tipografie, unele volume ale vestitei biblioteci, dar au onorat şi comenzi externe. În această a doua etapă, până la sfârşitul secolului, a fost extins inventarul ustensilelor şi materialelor necesare procesului de legare, iar ornamentația legăturilor este caracteristică stilului renaşterii târzii, perioadei de trecere spre baroc, precum şi motivului evantaiului. În secolul al 18-lea, legătorii continuă să folosească încă stilul etapei anterioare, iar apoi, de la mijlocul veacului, intervine o schimbare de stil, când franciscanii îşi îmbogățesc stocul de instrumente cu motive rococo. Epoca de înflorire a atelierului a fost în secolele 17-18. După aceea, în viața legătoriei şi tipografiei urmează o perioadă de regres, când compactorii au realizat mai ales legături simple şi mai ieftine, din piele şi hârtie.

Două din legăturile atelierului, ornamentate în stilul perioadei de trecere de la renaştere la baroc, sunt signate (v. nr. 103 şi 110). Din legătura „Albumului" lui Mihály Lukács au fost scoase fragmentele a două cărți din categoria RMK (v. nr. 103, 112). Chenarele coperților sunt ornamentate cu rulete cu două variante ale palmetei de tip german, iar în câmpul central, se observă monograma lui Isus şi a Mariei, cuprinse în câte o inimă înconjurată de raze. Este interesant de remarcat că, una din rulete, cea păstrată în colecția muzeului sub numărul de inventar 110, este signată cu numele prescurtat RVDO.//L.//PIS. Menționăm că, între ruletele şi plăcile legăturilor renascentiste germane sunt signate mai ales cele figurative, iar între cele de acest tip ale legătoriilor transilvănene sunt marcate deseori şi cele cu decorația fitomorfă. Deocamdată, nu putem descifra inscripția signaturii, doar presupunem că, literele se referă la numele legătorului sau al gravorului.

O parte a legăturilor de Şumuleu este ornamentată cu motivul evantaiului, specific începând cu secolul al 17-lea mai multor ateliere din Transilvania. De acest tip este în colecția Muzeului Secuiesc al Ciucului legătura conservată sub numărul de inventar 3741, din care au fost scoase fragmentele tipăriturii de Şumuleu din 1685, *Novae quaedam missae* (v. nr. 93A; T 150).

Compactorii de la Şumuleu au folosit în secolele 17-18 cel puţin trei ştampile cu acest motiv, din care, două, din fericire, s-au păstrat până astăzi.

Legătura din piele neagră, aurită, a regulii ordinului paulin, tradusă în limba maghiară de priorul mănăstirii San Stefano Rotondo din Roma, Gregorius Coelius Pannonius, tipărită la Veneţia în 1537, este ornamentată în stilul aşa-ziselor legături de tip *directorium* ale atelierului (v. nr. 14). Legătura elegantă a regulii pauline este încadrată de un chenar simplu, aurit, în timp ce câmpul central este dominat de o cruce. Numele grupului de legătură este dat de calendarele liturgice tipărite în secolul al 19-lea la Şumuleu, *Directorium*. În general, acestea sunt simple, din hârtie marmorată sau colorată, mai rar din piele, cele din urmă fiind şi ornamentate. Stilul lor nu este uniform, uneori, pe aceeaşi legătură sunt prezente ştampile renascentiste, baroce şi rococo. Aceste legături sunt întotdeauna aurite, motivele specifice ale câmpului central fiind variante ale monogramei numelui lui Isus şi al Mariei, potirul, crucea, Isus pe cruce, Maica Domnului cu Pruncul şi simbolul franciscanilor.

La începutul secolului al 17-lea, cărţile medievale, devenite între timp din diverse motive lipsite de interes (răspândirea tiparului, schimbarea ritului şi a religiei, distrugerea cărţilor în timpul dominaţiei turceşti şi a Reformei, indiferenţa), au servit legătoriilor materialul de lucru cel mai ieftin. Cercetătorul László Mezei menţionează că, „fără fragmente cunoştiinţele noastre privind perioada manuscriselor nu pot fi depline. De aceea, cercetarea lor este de la sine înţeles o sarcină ştiinţifică, indiferent de numărul codexurilor păstrate integral sau relativ complete."[48]

De-a lungul timpului, în colecţia muzeului am realizat şi evidenţa cărţilor legate în fragmente ale codexurilor medievale din hârtie sau pergament. Cu ocazia descoperirii, restaurării şi prelucrării ştiinţifice a fondului de carte descoperit în 1985 la Şumuleu, am înfiinţat Colecţia Fragmenta. O parte din ele, cărţile legate în filele codexurilor liturgice medievale din pergament, au fost deja prelucrate şi publicate în 2006, în studiul realizat în comun cu Zsuzsa Czagány şi Ágnes Papp.[49]

Patru cărţi din categoria RMK sunt legate în filele de pergament ale unor codexuri, toate figurează în studiul amintit. Fila de gardă a lucrării muzicale a lui Kájoni cu titlul *Sacri Concentus* provine din lucrarea *Missale Strigoniense*, tipărită în 1518 la Veneţia (v. nr. 10). Legătura de pergament a manuscrisului este un fragment dintr-un *Hymnarium*, probabil franciscan, copiat în Transilvania la începutul secolului al 16-lea, pe care se observă imnul *Nardi Maria pisci*, ce poate fi încadrat în şirul rugăciunilor dedicate Mariei Magdalena. Legătura lucrării *Decretum* a juristului István Werbőczi (1456/1460-1541/1542), apărută la Cluj în 1572, este un fragment al unei file de pergament dintr-un *Graduale*, copiat în Transilvania, în Ţinutul Săsesc, în a doua jumătate a secolului al 14-lea. Pe ea se pot citi părţi din repertoriul cântecelor pentru duminicile de după Rusalii (v. nr. 27). Legătura de pergament a polemicii cu caracter catolic *De cultu imaginum* a profesorului şi episcopului de Veszprém, András Monoszlóy (1552-1601), tipărită la Trnava în 1589, este un fragment al unei file dintr-un *Antiphonale*, scris în Transilvania la începutul secolului al 15-lea, cuprinde părţi din antifoanele sărbătorii Ridicării în Ceruri a lui Isus (v. nr. 44). De asemenea, legătura în pergament a lucrării polemice a lui János Szilvási, *Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae*, editată în 1597 la Cluj, în atelierul Heltai, este un fragment al unui *Hymnarium*, realizat, probabil, în Ungaria în secolul al 15-lea (v. nr. 46).

[48] MEZEY László: *Fragmenta codicum. Egy új forrásterület feltárása* (*1974. január-1975. július*). MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei [Fragmenta codicum. Descoperirea unui nou domeniu de izvoare (ianuarie 1974-iulie 1975. In: Analele Secţiei de Ştiinţe a Limbii şi Literaturii ale Academiei Maghiare de Ştiinţe] 30 (1978). 65.

[49] CZAGÁNY–MUCKENHAUPT–PAPP. 149-232. (Studiu introductiv şi catalog în limba latină, 30 de poziţii.)

Îndrumări privind folosirea catalogului

Fiecare poziție numerotată a catalogului este alcătuită din două părți: descrierea biliografică cu datele exemplarului complet și descrierea exemplarului din colecția muzeului, prezentarea lui detailată. Cărțile sunt înșiruite în ordine cronologică. Operele apărute în același an sunt rânduite în ordinea alfabetică a centrelor tipografice, conform monumentalei bibliografii a lui Károly Szabó.

I. Descrierea bibliografică

Cuprinde descrierea titlului exemplarului. Titlurile au fost prescurtate, marcând cu puncte părțile omise. Textul este transcris ad literam, iar literele mari şi mici, conform normelor ortografiei actuale, prescurtările au fost întregite. Datele de tipărire sunt menționate în rândul următor, iar anul de apariție cu cifre arabe. Informațiile luate din colofon au fost trecute în paranteze rotunde ( ). Formatul și paginația apar într-un rând nou. Ultimul rând conține bibliografia de specialitate.

II. Descrierea exemplarului

Cuprinde descrierea particularităților exemplarului din categoria RMK al colecției muzeale:

A Lipsurile, starea de conservare.

B Materialul, ornamentația, culoarea, stilul, tehnica de ornamentare, starea de conservare, data sau perioada de confecționare, atelierul, bibliografia legăturii.

C Datele privind proveniența volumului: însemnările de proprietate, transcrise ad literam, cursiv, în ordine cronologică, ştampile, etichete, cotele vechi (menționând, pe cât posibil, posesorul), locul unde figurează. Prescurtările au fost întregite în paranteze drepte [ ].

D Alte însemnări, comentariile la text, specificând limba şi data, eventual secolul. Ornamentele manuale, rubricarea.

E În cazul coligatelor, facem trimitere la poziția de catalog a primului coligat, unde înşiruim numerele celorlalte, în ordinea în care figurează în volum. Dacă tipăritura a fost editată după 1711 sau prima poziție a coligatului nu face parte din categoria de cărți RMK, sau, dacă figurează (și) astfel de lucrări legate în același volum, le descriem pe scurt şi pe acestea.

F Bibliografia exemplarului colecției.

La sfârșit sunt menționate: cota actuală, numărul de inventar sau cel de fragmenta. În cazul fragmentelor descoperite cu ocazia restaurării în coperțile legăturilor, am descris şi așa-zisele volume purtătoare, considerând necesară prezentarea cât mai multor informații despre soarta cărților.

În indexuri, trimiterile la pozițiile de catalog ale coligatelor, ale volumelor purtătoare de fragmente, ale cărților maghiare editate după 1711 şi ale celor care nu fac parte din categoria de RMK nu au fost menționate cu cifre îngroșate. Totodată, numărul paginilor din studiul introductiv apare cu cifre cursive.

Erzsébet Muckenhaupt

ABSTRACT

Old Hungarian Library Collection of the Szekler Museum of Ciuc. I. 1498-1710

The Old Hungarian Library Collection (Régi Magyar Könyvtár=RMK) of the Szekler Museum of Ciuc comprises a number of 152 prints. It contains prints in Hungarian published anywhere in the world and prints in any language published in Hungary before 1711 and foreign language prints published abroad being completely or partially the work of Hungarian authors. Five of these are incunables, forty three date back to the 16th century, eighty six to the 17th century, another 18 were published in the period 1701-1710. The majority of old Hungarian books used to belong to the libraries of three prestigious Catholic institutions of the Ciuc (Csík) region – the Franciscan Monastery in Şumuleu-Ciuc (Csíksomlyó), the Gymnasium and the Mary Society. Twelve publications were bought by the museum while two are donations.

The *Franciscan collection* contains 108 RMK available for research. The Franciscan stock is among the oldest and most characteristic library monuments of the Szekler and Ciuc region cultural history. The collection dates back to the 15th century. After the dissolution of the order (1951) the stock remained in the Şumuleu Ciuc monastery, being transferred to the Miercurea Ciuc (Csíkszereda) museum ten years later, during the summer of 1961.[1] We can approximate its old holdings from 18th century monastery inventories. In the oldest surviving inventories from the years 1727 and 1734, 25 Hungarian books appear under the heading *Libri Hungarici communes*.[2] The systematic research of the Hungarian book stock of the monastery began with the publishing of the *Régi Magyar Könyvtár* [=RMK; Old Hungarian Library] national bibliography elaborated by Károly Szabó [3] and Árpád Hellebrant.[4] After the RMK was published, several libraries have organized their old Hungarian books into a separate collection. Even the libraries with smaller collections have elaborated and published catalogues containing the inventories of these books.[5] In Şumuleu-Ciuc, Miksa

[1] MUCKENHAUPT 1999. 11-14.

[2] The two inventories (CsSzM, Ltsz. [Archive numbers] 4168 and 4174.) were published in 2008, Adattár [Database] 19/3. (v. *Ferences könyvtárak* [Franciscan book collections] 1681-1750.)

[3] ÚJVÁRI 41-54.

[4] 7 books of the Şumuleu-Ciuc Franciscan collection appear in the volumes of RMK I-III: RMK I 204=RMK II 178 (=RMNy 528), RMK II 1376, 1419, RMK III 101, 165, 174, 320 (= RMNy 20).
In the Budapest Hungarian Franciscan Library and Archive [MFKL] we came across a letter written by Károly Szabó in 1886, to the warden of the Şumuleu-Ciuc convent, in which he discusses the RMK books discovered at Şumuleu-Ciuc in detail, and speaks about his research conducted in the monastery (F. VIII. Csíksomlyó, box no. 1.)
In the museum archive collection there are two, almost identical letters from Árpád Hellebrant written to those in Şumuleu-Ciuc in 1891 and 1894, requesting for research the work *Obsequiale* (RMK III 101=RMK III. Pótlások [Completions] 5. Függelék [Addendum] 14.) to be found in the convent library, published in Venice, financed by Johann Paep, Buda book merchant, in 1501. In a later letter, dated 1905, Hellebrant addresses the warden wishing to borrow the book *Breviarium Strigoniense*, printed in Venice in the year 1511. (CsSzM archive collection, Nos. 447 and 912). See the complete text of referred letter in the *Függelék* [Appendix] at the end of this catalogue.

[5] RMNy I. *Történeti bevezetés* [Historical background] 9-12.

Glósz [6] teacher, the learned librarian of the gymnasium, instructed by provincial Polykárp László,[7] assembled the card-catalogue of the Franciscan library, available to the present. In parallel he assembled and printed, in 1884, a list of publications published by the Şumuleu-Ciuc typography,[8] then, in 1885 he published a list of the old Hungarian books available in the library of the Franciscans. The latter contains forty-eight publications originating from the period 1537-1710, and it brings reference, in case of each item, to the catalogue numbers in *Régi Magyar Könyvtár* by Károly Szabó.[9]

During the second part of the 19th century, Jenő Ábel elaborated the first research report concerning Şumuleu-Ciuc which contains a description of the RMK collection. His notes contain 64 manuscripts, 53 incunables and hundred and twenty prints from the 16th-18th centuries. His report offers the short titles and imprint data of 12 Hungarian books and contains a detailed presentation of notes.[10] The closest next research concerning the Şumuleu-Ciuc prints and manuscripts is that performed by László Fejérpataky in 1908. During his short stay in the settlement, between the 14th and 18th of July he surveyed 209 manuscripts and prints. Only 93 of these were incunables and 17 old Hungarian books.[11]

During the last third of the 19th century and the first half of the 20th century Aladár Ballagi[12], Lajos Dézsi [13] and Imre Lukinich[14] provided wider presentations or short notes concerning a few Hungarian books in the library. At an invitation from the Berlin editors of *Gesamtkatalog der Wiegendrucke* (GW), at the beginning of the 1940s, canon Béla Baráth, director of the Alba Iulia Batthyaneum, compiled a list of the incunables available in Transylvanian libraries. For the first time in Şumuleu-Ciuc, he arranged these library values and the RMK collection in a separate collection, marking their saddle with the signs incunabula (Inc.) and Hungarica (Hung.). He also marked the RMK number on their front page – a mark visible even today.[15]

After 1961, Zsigmond Jakó provided the city museum competent help in rearranging the Franciscan holdings transferred form the convent, and sent the description of old Hungarian

[6] Miksa Glósz (1845-1907) writer, teacher and librarian was born in Spišske Tomášovce (Tamásfalva), region Spiš (Szepesség, Zips), Hungary. He went to school in Lőcse (Lőcse, Leutschau), Oradea (Várad) and Banská Bystrica (Besztercebánya, Neusohl), then studied law and literature in Budapest. He professed as a teacher in Sibiu (Hermannstadt) in 1874, while beginning with 1875, at a request from Transylvanian bishop Mihály Fogarasi, he applied for a teacher's position in Şumuleu-Ciuc. Here he taught Latin and Greek, modernized the gymnasium library, published short pieces, short stories, tales in various Transylvanian magazines and in the *Csiki Lapok* [Ciuc Papers] (under the pseudonime Hernádvölgyi). In his studies published in the gymnasium almanac he wrote the history of the Miercurea Ciuc Teahcer's Library (1886, 1888), presented the work of the exquisite teacher and headmaster Jákó Imets Fülöp (1887), presented the Hungarian and Transylvanian medals of the school (1893). He also edited a Practical Slovak Grammar (1888). (SZINNYEI volume III. 1240.; BÁNDI 448.; ANTAL 117.)

[7] GYÖRGY 541, No. 680.

[8] GLÓSZ 1884.

[9] GLÓSZ 1885.

[10] ÁBEL 1, 19, 22, 28, 43, 63, 65, 117, 152, 168, 171 and f. 7.

[11] FEJÉRPATAKY 3, 9, 15, 35, 37, 38, 49, 56, 57, 91, 92, 95.

[12] BALLAGI 267.

[13] DÉZSI 1900; DÉZSI: SUPPL. 1.

[14] LUKINICH 1912. 154.

[15] BARÁTH.

books discovered during his research to the editors of the national bibliography in progress *Régi Magyarországi Nyomtatványok* [=RMNy; Old Hungarian Prints].[16]

During a survey of Transylvanian collections and possessors, Ádám Dankanits[17] came across several unknown 16th-18th century Transylvanian prints and included his research results in a study published in 1963. He signaled two publications belonging to the Franciscan holdings of the museum.[18]

Thirteen prints belong to the *Teachers' Library of the Şumuleu-Ciuc Roman Catholic Gymnasium* [Csíksomlyói Római Katolikus Gimnázium Tanári Könyvtára]. The first catalogue of the library founded during the second half of the 19th century was elaborated by teacher János Incze during 1868-1869. This was taken over by teacher Miksa Glósz in 1884. He modernized the library, wrote its short history, compiled and published its special catalogue on basis of which it is possible today to reconstruct the past holdings of the library, and we have insight into the RMK stock of its collection.[19]

According to inscriptions and library marks 9 publications used to belong to the *library of the Şumuleu-Ciuc* Mary Society [Szeplőtelenül fogantatott Sarlós Boldogasszony Társaság] or they were temporarily lent by the convent to the congregation for study. Beside an adoration for Holy Mary and the cultivation of the ethicoreligious direction, the Mary Society founded in 1730 had high merits in organizing school drama, cultivating Hungarian language and supporting the development of the rhetorical skills of the young. The Society library was founded on donations from pupils and benefactors, its history dating back to the 18th century. Its holdings, comprising 660 volumes in 1873, were transferred to the Miercurea Ciuc Museum in 1961, together with the stock of the Franciscan library.[20]

After 1980, during processing the museum collection we have identified and described the old Hungarian books, we have determined historical covers and possessors, we have made lists of the volumes in the hard covers of which we discovered fragments of prints and manuscripts, then we have suggested a deconstruction of these covers in a certain order of their importance. In the course of this work we came across prints from Hungary that had been considered lost or we found copies never marked before,[21] and we have also established that the artistic book covers were fine items manufactured in known and less famous Hungarian and Transylvanian workshops, never marked before.[22] The restoration of publications and covers led to the discovery of several 16th-18th century RMK fragments. Important discoveries were made in this respect. We need to refer here to the Clenardus-volume[23] of the museum collection from the

[16] RMNy I. *Történeti bevezetés* [Historical background]14. The first volume of RMNy signals four titles in the Miercurea Ciuc Museum (RMNy 291, 307, 317, 488).

[17] DANKANITS 1963.; DANKANITS 1974.

[18] DANKANITS 1963. 106-107.

[19] GLÓSZ 1886. 3-37.; GLÓSZ 1888. 3-33.

[20] IMETS–LAKATOS 3-8.; GYÖRGY 182-183.; BÁNDI 6-29.

[21] RMNy 20 (CsSzM-Kat 14.; MUCKENHAUPT 1983.; *Annotationes*.); RMNy 528 (CsSzM-Kat 39.)

[22] MUCKENHAUPT 1993. 8-9, 17.; MUCKENHAUPT 1999. 74, 82-83, 85, II. 57., II. 96.-100.; ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 301-303. and 2., no. 4-5.

[23] CLENARDUS, Nicolaus: *Institvtiones ac meditationes in Graecam lingvam... Cvm Scholiis et Praxi P. Antesignani Rapistagnensis*. – PETRUS ANTESIGNANUS: *Libellus de thematis verborum et participiorum inuestigandi ratione*. – Lvgdvni, apud Ioannem Mareschalum, 1566. (In fine:) Parisiis, excvdebat Andreas Wechelvs. CsSzM. Ltsz. [Archive No.] 2057. (ADAMS C 2147; MUCKENHAUPT 2007.)

16th century cover of which, probably manufactured in Debrecen, fourteen various prints and the fragment of one manuscript came to light.[24] At our request, the precise identification and determination of these finds have been performed by Szilvia Bánfi on behalf of the Old Hungarian Prints Redaction of the National Széchényi Library [OSzK]. Based on competent content and typographic research, Bánfi established that except for the *Szent Job könyvének ... igazan valo forditasa* [True Translation of Saint Jove's Book] by Melius, published in 1565 in Oradea (Várad)[25] all items were published by typographers Mihály Török, András Komlós and Rudolf Hoffhalter in Debrecen. Nine prints are known works.[26] Out of the five unknown ones two were printed in the workshop of András Komlós, the rest in that of Rudolf Hoffhalter.[27] The print-fragments contain Calvinist sermons, pamphlets, partial Bible translations, church laws, essays, prayers, catechisms, calendars, chronicle songs and love stories. The great number of discovered fragments pass for rarities. The literature of typographic history mentions a few 16th century typographies in Hungary that had fragments of prints manufactured by them discovered in various processes of book bind deconstruction,[28] nevertheless none of these finds are comparable in volume to the number of fragments discovered in Miercurea Ciuc.

From a historical viewpoint (books and typography), I consider the calendar fragment described under number 43 significant. In the collection it contains the two incunables of the composite volume under inventory number 6170-71, *Legenda aurea* by Jacobus de Voragine published in 1489 in Strassburg and the 1488 Basel edition of Guillelmus Parisiensis' postilla-volume. We found the volume in 1985 with other 122 books in the walls of the Şumuleu-Ciuc Franciscan convent.[29] During restoration, from its Trnava (Nagyszombat) German type renaissance cover a fragment of a Hungarian calendar for the year 1590 was extracted. The calendar had been edited by Valentinus Fontanus and translated by Lukács Pécsi. It was printed in 1589 in Trnava, in the Telegdi and in the chapter typography. On basis of the other members of the calendar series, the calendar and prognostic for the year 1590 was listed under number 631 of RMNy as a presumable print. Thus our fragment is also the first known copy of RMNy 631, a unique copy.[30]

There are two, bibliographically unknown novelties among the RMK volumes. Neither of the publications is included in RMK III, nor in the great German VD 16-catalogue, thus they are rare books. One of them contains poems written by friends to Leonhard Stöckel, the headmaster of the Bardejov school, published in Wittenberg by Matthaeus Welack in 1578 (No. 32.). Among the authors there are two citizens of Bardejov (Bártfa, Bartfeld). The second print was published in Frankfurt, by Nicolaus Woltzius in 1598. It also contains a poetic work written by Carolus Abrahamus from Rožňava (Rozsnyó, Rosenau) in honour of his benefactors – Martin Sturm Levoča teacher in Levoča (Lőcse, Leutschau), Antonius Platner Levoča priest, Carolus Valentinus, his uncle in Rožňava and Joannes Egranus, his teacher (No. 47.).

[24] MUCKENHAUPT 2007.

[25] RMNy 213.

[26] RMNy 194, 213, 226, 277, 279, 346, 358, 430, 454.; BÁNFI 2000/1. 417-418.; BÁNFI 2007. 47-48.

[27] BÁNFI 1999; BÁNFI 2000/1; BÁNFI 2000/2; BÁNFI 2007.

[28] BORSA 1996. 271-274.; BORSA1972. 165–203.

[29] MUCKENHAUPT 1999. II. 53., II. 57.

[30] ROZSONDAI–MUCKENHAUPT 301-303., figure 5.

We have a total of 11 unique copies. Except for the above mentioned Debrecen fragments,[31] the Trnava calendar fragment from 1589[32] and the two new items[33] we boast three more unique copies, as follows: the Regulation of the Pauline Order published in 1537 in Venice and translated by prior Gregorius Coelius Pannonius,[34] the 1581 Cluj copy of Cicero's family letters,[35] and the Şumuleu-Ciuc 1699 print containing explanations of the regulation of the Franciscan order and statements by popes Nicholas III and Clement V.[36] Another ten prints qualify as rare RMK, such as *Ordinarius Strigoniensis* (1505)[37] and *Breviarium Strigoniense* (1511)[38] published in Venice with the participation of book merchants from Buda, the works of Pauline monks Gergely Gyöngyösi [39] and Gáspár Pesti [40] published in Rome and Krakow, the pericopa book[41] printed by Heltai and Hoffgreff around 1550-1552 in Cluj (Kolozsvár, Klausenburg), the *Ordinarium*[42] presenting the order of holy sermons at the Esztergom archdiocese and published in 1580 by the house of Miklós Telegdi, the 1601 Cluj copy of the lyrical novel by Nógrád sheriff Gáspár Ráskai[43] and the 1634 contemplations of Márton Kopcsányi (1579-1638) Esztergom Franciscan canon.[44] In the period 1676-1700, with small pauses, the Şumuleu typography had a continuous activity, 15 publications from this period being known. These have usually survived in a small number of copies, being also rare books – especially as during the last quarter of this century and the beginning of the 18th century, before 1726, the only Catholic typography in Transylvania was the one in Şumuleu-Ciuc.[45] The products of the Şumuleu typography from the year 1685, namely prints containing sermons of Hungarian and Franciscan saints are also rare in collections worldwide.[46]

The books in the holding are witnesses to the fact that they come from Catholic libraries, from collections aimed at aiding the activity of priests and the educational process (textbooks, dictionaries). The protestant works are mainly fragments extracted from book covers, or ended up in the museum as gifts or having been purchased.

In the 15th century, after the two early Hungarian typographies ceased to function, for half a century in Hungary there were no typographies, only publishing houses. The majority of works by Hungarian authors were published in Venice, Strassburg and Hagenau. These printing-houses were followed in significance by Nuremberg, Leuven and Cologne. During the

[31] CsSzM-Kat 22., 29., 31., 34., 38.

[32] RMNy 631; CsSzM-Kat 43.

[33] CsSzM-Kat 32 and 47.

[34] RMNy 20; CsSzM-Kat 14.

[35] RMNy 488; CsSzM-Kat 37.

[36] DANKANITS 1963. 107.; CsSzM-Kat 124.

[37] RMK III 134; CsSzM-Kat 6.

[38] RMK III 174; CsSzM-Kat 7.

[39] RMK III 237; CsSzM-Kat 11. and RMK III 299; CsSzM-Kat 13.

[40] BCB Cat. 704; CsSzM-Kat 12.

[41] RMNy 91; CsSzM-Kat 15.

[42] RMNy 473; CsSzM-Kat 36.

[43] RMNy 879; CsSzM-Kat 48.

[44] RMNy 1574; CsSzM-Kat 77.

[45] ECSEDY 139.

[46] CsSzM-Kat 92 (GLÓSZ 1884. No. 132.); CsSzM-Kat 93, 93A (GLÓSZ 1884. No. 2.)

first decade of the 16th century Hagenau, during the second Venice, and in the third decade, Kraków, the most important Central-European Renaissance and humanist centre acted as most popular publishing places for Hungarian authors.

Thus, all the five incunables are works by Franciscan monks published in Hagenau. No other author living in Hungary had so many works published during the 15th and 16th century as two members of the Observant Franciscans, Osvát Laskai and Pelbárt Temesvári. Our holding contains a collection of Sunday preaches by Laskai, *Biga salutis* and two parts of Temesvári's *Pomerium*, containing speeches for abiding holy days (De tempore) and for the days of saints (De sanctis). The printing of these works is a result of the good cooperation between the most significant publishers of the works by the two Franciscan monks, namely the Augsburg publisher Johann Rynmann and the Hagenau typographer Heinrich Gran. Rynmann worked with several typographers in preparing his books for publication, nevertheless both for the publishing of Temesvári and Laskai he used in exclusivity the services of the Gran workshop.[47] Among the 16th century prints we find the second volume of the 1586 Venice edition of the *Rosarium* a dogmatic work signed by Pelbárt Temesvári and finalized by Laskai. The first Italian edition of this work by Temesvári was a success. The typographer of the four volumes handbook for priests was Francesco Ziletti, typographer, book merchant and publisher active in Venice in 1568-1587.[48]

The books printed in the period 1501-1710 were also published by famous Hungarian and foreign typographers. Most of the prints came out from printing houses in Vienna, Debrecen, Cluj, Kraków, Trnava or Bratislava (Pozsony, Pressburg). Information on these is given in the detailed indexes annexed to this volume.

The discussed prints deserve the attention of researchers not merely owing to their ancientness, contents, rarity, famous typographer or rich ornaments, but also due to their unique character: they were bound with artistic taste, the inscriptions of past owners offer a colorful panorama of the social and spiritual atmosphere of the age, and they faithfully reflect the winding path of books from reader to reader. The names inscribed by owners and readers make it possible for researchers to trace the exact route and the circle or readers of each surveyed item. Covers were meant to protect the integrity of prints but also to lend beauty and respectability to a book. Beside inscriptions, they also contain historical information on the provenience of the book, important data referring to the history of the book, to its owners, users, the place and time of its use.

The catalogue ends with a detailed index of possessors – addressed to researchers – this is why we have only mentioned the more famous book collectors in the volume. On bases of inscriptions and super book plates (superexlibris) we have identified 155 possessors. These are laymen (aristocrats, teachers), priests, convents and monks (Franciscans, Jesuits), parishes, religious societies, schools and other institutional libraries.

The earliest Hungarian owner whose name is known is the priest István Származy, who in the period 1511-1518 added glosses to *Ordinarius Strigoniensis*t (No. 6.) published in 1505 in Venice by the famous Giunta typographer family at the expenses of János Paep Buda book merchant. In a short period of time, in 1525, the same liturgical book appeared in the possession of the son of Márton Bartus, deacon Blasius in Turia (Altorja), the Szekler region.

One part of the RMK used to belong to members of the 17th and 18th century Ciuc nobility – Mihály Madéfalvi Cserei judge royal, Ferenc Ilyefalvi Bialis, Şimleu (Somlyó) captain and

[47] BORSA 2005. 13-14.

[48] Idem 21.

Crasna (Kraszna) sheriff, János Bocskor from Leliceni (csíkszentlélek), author of the *Bocskor-kódex* (1716-1739) song collection – who, in the Ciuc region, were members, with their entire family, of the Catholic church and supporters of the Franciscan convent.

The books owned by the community of priests in the Szekler region, especially those owned by Catholic priests left without their higher authorities during the age of the Reformation, show a deep interest in theology. Priests were collecting books to aid them in the exercise of their daily priestly tasks: liturgical books, collections of speeches, Bibles, works on casuistry or presenting the lives of saints, but books on law and history as well. Our collection contains 17th and 18th century famous personalities in the Ciuc lay and religious society: the Gheorgheni (Gyergyószentmiklós) parson, György Ferenczi (1614-1633) later vicar general (1634-1641), Ciuc parson and dean János Benkes (17th c.), parson Pál Ebeczki (17th c.), pater Beleni (17th c.), Mózes Nagy (?-1709), founder of the schools in Estelnic (Esztelnek) and Kanta, Lukács Mihály (1678-1730) Ciuc archdeacon, apostolic judge, founder of the Şumuleu-Ciuc seminar, Joannes Baptista Berkuce (1635/1636-?) Csángó priest born in Cotnari (Kutnár), who was active in Ciuc for a while.

The significant Franciscan possessors of the collection: provincial Imre Gyöngyösi (No. 16.), Ferenc Mihály Pálfalvi (1651-1682), Ciuc guardian András Zágrábi (?-1646), Marcianopolis archbishop Marcus Bandinus (?-1650), the apostolic administrator of Moldova, János Kájoni (1629-1630) learned father, founder of the Şumuleu-Ciuc Franciscan typography, Leonárd Losteiner (1744-1826) historian and Kelemen Warga (1798-1868) gymnasium teacher. Before joining the collection of the Şumuleu-Ciuc convent, five volumes used to belong to libraries of Franciscan convents founded in the 17th century in Estelnic, Călugăreni (Mikháza) and Lazărea (Szárhegy).

It is a known fact: beside the Franciscan order, the Jesuits have also had a decisive influence upon the evolution of Catholicism in Transylvania. Several RMK used to belong to Jesuit libraries in Transylvania and Hungary or to members of the order. The more famous of these are: Antonio Possevino (1533-1633) Italian Jesuit, diplomat and historian, teacher at the Cluj Jesuit College, Bálint Ladó, born in the Szekler region, member of the Transylvania, Partium, Moldova and Hungarian missions between 1579-1613, György Bujtul (1589-1635), head of the Caransebeş (Karánsebes) mission, teacher at the Alba Iulia (Gyulafehérvár) Jesuit school, listed as an important representative of 17th century Transylvanian literature for his Romanian translation of the catechism. Five works were originally in the collection of the Odorheiu-Secuiesc (Székleyudvarhely) Jesuits (Nos. 69., 71., 73., 75. and 98.), two belonged to the Trnava Jesuit order before enriching the collection of the Şumuleu-Ciuc Franciscan convent and gymnasium (Nos. 40. and 109.).

The 152 RMK (130 titles) are bound in 116 volumes. Nine bindings are missing, four have been destroyed, six are carriers of RMK fragments extracted from the cover. The prints are protected by 39 historical bindings. Another eight are books bound in parchment codex binding. Here, too, the detailed index of bindings provides further information for researchers on the history of bindings, of art or of applied arts, consequently we offer a short selection of the more famous gothic, baroque and renaissance compactor workshops in the following. Six bindings are of a gothic style, one was manufactured in Nuremberg at a request from Anton Koberger, the most prolific 15th century German typographer (No. 1.). There are ten 16th century renaissance bindings, partly of the Buda type (Nos. 8. and 9.), or from the workshops in Cluj (Nos. 11. and 15.), Trnava (Nos. 36. and 43.), Debrecen (No. 18.), Polish/Lithuanian (No. 42.). Two bindings are ornamented in the style of early 16th century Hungarian renaissance bindings (Nos. 8. and 9.). Their ornaments belong to the group of Buda type blind-stamp renaissance bindings

that are in close kinship or are actually similar to the original bindings of several monuments of Hungarian language. Beside their central organization, the most characteristic features of these bindings are the acanthus-palmetto-ornamental foliage frames, popular in Hungary especially among bindings dating back to the Vladislav (Ulászló) era. This binding style had a considerable influence upon the cover ornament styles of the neighboring territories as well.

After the occupation of Buda and the division of the country into three, under the influence of new spiritual trends and new political-cultural relations, the style of artistic book bindings had changed. The Buda renaissance binding, born under Italian influence, disappears. In the second part of the 16th century, on the Hungarian language territory books were bound in blind stamp leather covers following the German design. These German bindings were mostly figurative, while the ornaments were carried out with the use of rolls or, rarely, plates. The frames of the cover were elaborated by using the former, while the cover center, especially the front cover, was blind stamped or gilded with the use of plates. The rolls contain small images and botanical elements. The plates vary in theme: scenes inspired from the Bible, portraits of reformers, blazons, personified virtues, allegorical female figures. Rolls and plates were brought from abroad, mostly from Germany, or partially manufactured, following their design, by Transylvanian and Hungarian artisans. One of the most popular renaissance binding designs is the German type palmetto, a stylized version, in fact, of the Vladislav (Ulászló) era Hungarian acanthus-palmetto-ornamental foliage frames. Otherwise, beginning with the 17th century, this ornamental element appears on late renaissance Transylvanian covers, many times along with the Hungarian type acanthus-palmetto-ornamental foliage frames. They are often completed by the so-called chandelier rolls, comprising German-type and stylized botanical elements. The rolls and plates of German type bindings are often signed, monograms might reveal the name of bookbinders or print-shops. Covers with such marks are the ones with MP-GH-monograms manufactured in Cluj (Nos.11. and 15.) and those with CH-monogram manufactured in Trnava (Nos. 36. and 43.).

Beginning with the 16th century, under Italian influence, north from the Alps, the ornaments of European covers adopted the so-called Moresque fashion. Covers fashioned this way imitated strong oriental patterns. Their general characteristic that the front gets an oval, quadratic or rhombic plate, with a weaving pattern that is repeated on the corner-plate. Such a cover is found on the Greek grammar of Dutch theologian, philologist and teacher Nicolaus Clenardus (1495-1542), entitled *Institutiones ac meditationes in Graecam linguam* (No. 18.) manufactured most probably in Debrecen, during the 16th century.

By the beginning of the 17th century, we experience a change in style, all over Europe. Many covers show a transition from renaissance to baroque tastes. The middle field could belong to a baroque cover, while the frame is still a renaissance one. Among the RMK, there are six covers of such type, probably manufactured in Bratislava. These are those of the Complete Catholic Bible translated by the Jesuit György Káldi and published in 1626 in Vienna (Nos. 62., 63. and 65.) as well as of the 1631 Bratislava copies of Káldi's Sunday and holyday sermons (Nos. 68., 69. and 71.). The workshop still needs to be processed. The central field is baroque while the frames are still renaissance. Plates have German palmetto ornaments, leafage medallions and several botanical ornaments, while the center displays the richly ornamented Jesus monogram (IHS), and Mary with the child.

We have identified twelve 17th-19th century Transylvanian bindings. Three of them are products of Cluj lay workshops (Nos. 48., 85., 131.), seven were made by 17th-18th century Franciscan compactors in Şumuleu-Ciuc (Nos. 14., 81., 92., 93A., 98., 103., 110.). Another

two bindings from Şumuleu-Ciuc (Nos. 93. and 107.) were intended for everyday use, yet they are of outstanding cultural value. Out of the half-leather covers of the 1685 *Novae quaedam missae* Ciuc print twenty 17th-18th century Hungarian and Latin letters and manuscripts were extracted, all of them mostly unknown to this day and related to the person of guardian István Taploczai (1631-1678). ((No. 93., T 151-170). The ribs on the spine of the 18th century half-leather Şumuleu-Ciuc binding of the sermons by bishop András Illyés printed in 1693 in Vienna are decorated with picot-edge patterns. The bind visibly contains a fragment of an 18th century unknown Ciuc one-page print, addressed to the Franciscan Third Order (No. 107.).

As far as we know, the Şumuleu-Ciuc bookbinding workshop began its activity in the first half of the 17th century, probably under the first guardianship of Miklós Somlyai (app. 1600-1661). Its oldest product was manufactured in the period 1644-1650 for Marcus Bandinus (?-1650), apostolic administrator in Moldova. This first phase of the workshop lasted until 1661, when during their punishing raids in Transylvania the Turks and Tartars raided the Ciuc region, set fire to villages, to the Şumuleu-Ciuc church and convent, and ravaged the entire region. The bindings of the first phase belong to the 17th century Transylvanian blind-stamp cover type, still bearing the style marks of Hungarian and Transylvanian German-type renaissance bindings. From 1676 until the end of the 19th century, the workshop functioned in parallel with the typography. It used to bind books published by the typography, valuable copies from the collection of the famous library but they also took outside orders. In this period the number of ornamental tools rose and the manufactured bindings were in the transitional late renaissance or fan-patterned style. In the 18th century, the workshop partially continues the style of the previous period, while from mid-century on a change in style is evident, which shows the presence of new, baroque and rococo stamps among their tools. The workshop flourished in the 17th and 18th centuries. Later the typography and bookbinding workshop started to decline, the compactors of the convent binding books mainly in simple and cheaper leather or half-leather and paper covers.

Two transitional renaissance-baroque Şumuleu-Ciuc bindings are signed)No. 103, 110). The cover of Lukács Mihály's *Album* carries RMK fragments (Nos. 103. and 112.). The covers are ornamented with two different German-type palmetto rolls, while in the middle there are smaller-size IHS and Mary monograms inside a radiating heart-shaped field. The roll with archive number 110 is signed with the name RVDO.//L.//PIS., extremely interesting as such, because on authentic German renaissance bindings figurative rolls and plates are used. We do not know who stands behind the letters, we can only presume that the inscription hints at the name of either the bookbinder or the print-shop.

Part of the Şumuleu-Ciuc bindings are ornamented with fan-pattern plates, used by several Transylvanian workshops beginning with the 17th century. This is the type of the binding with the archive number 3741 of the Ciuc Szekler Museum, out of which a fragment of the 1685 *Novae quaedam missae* Şumuleu-Ciuc print (T 150.; No. 93A.) was extracted. In the 17th and 18th centuries, the Şumuleu-Ciuc Franciscan compactors employed at least three fan-patterned stamps, two of them have survived the tumult of centuries. The gilded black leather binding of the regulations for the Pauline Order, translated and explained by Gregorius Coelius Pannonius, prior of the San Stefano Rotondo monastery in Rome, and printed and published in Venice in 1537 shows the marks of the so called *directorium* type Şumuleu-Ciuc bindings. The name of the group comes from the series of *Directorium* - that is, liturgical calendars – printed in Şumuleu during the 19th century. These are bind in usually simple, marble-pattern, uniform

paper, or more rarely in ornamented leather. Their style is not entirely uniform, on certain covers one may discover both renaissance, baroque and rococo stamps. These covers were usually gilded, while the characteristic elements of the central field are variants of the IHS or Mary monograms, the chalice, the cross, Jesus on the cross, Mary and the child and the symbol of the Franciscans. The covers of the simple and elegant binding on *Annotationes* have a gilded line for a frame while the central field is dominated by a standing cross. (No. 14.)

The medieval book material which, by the beginning of the 17th century, owing to various reasons (the spread of typographies, changes in religion or rites, the destruction produced in book stocks by the Turkish or the Reformation, indifference) became of no interest, was the cheapest material for bookbinders to use. According to László Mezey "without the fragments, our knowledge on the age of manuscripts cannot be accurate. Consequently studying them is an axiomatic task for science, indifferent from the number of codices that have survived the tempest of times in a more or less complete form."[49]

During the past years the museum has also produced a list of books bound within paper or codex parchment covers. By processing the 1985 book find, we have created a collection of fragments (fragmenta). In 2006, with co-authors Zsuzsa Czagány and Ágnes Papp, we have published a study on the liturgical and music books bound in medieval parchment paper.[50]

Four RMK have parchment paper bindings – all four are discussed in the above mentioned study. The book that carries the 1518 Venice *Missale Strigoniense* is *Sacri Concentus* by János Kájoni (No. 10.). Its binding is a fragment of the early 16th century, probably Transylvanian Franciscan *Hymnarium*, on which we find the *Nardi Maria pisci* hymn, the one that fits into the Mary of Magdala nocturn. The binding of the 1572 Cluj *Decretum* of István Werbőczi (1458/1460-1541/1542) is a Transylvanian (Saxon region) G*raduale*-fragment from the second part of the 14th century. Parts taken from the after-Pentecost Sunday halleluiah repertoire can be read on it (No. 27.). The parchment binding of the Catholic pamphlet *De cultu imaginum* published by teacher and Veszprém bishop András Monoszlóy (1552-1601) in 1589 in Trnava is a page from the early 15th century Transylvanian *Antiphonale* (No. 44.). The fragment contains antiphonies of the celebration of the Ascension of Christ. Similarly, the binding of János Szilvási's pamphlet, *Antiquitas et perpetua duratio fidei catholicae*, published in the Cluj Heltai typography in 1597 is probably a fragment of a 15th century Hungarian *Hymnarium* (No. 45.)

User's guide to the catalogue

Each numbered item of the catalogue consists of two parts: of bibliographic description giving the data on the complete collection of copies, and the copy description, giving a detailed description of the copy in the museum collection. Books are published in chronological order. Works published in the same year appear in the alphabetical order of the place of publication, following the procedure adopted by Károly Szabó.

[49] MEZEY László: *Fragmenta codicum. Egy új forrásterület feltárása* (*1974. január-1975. július*) [Research of novel resources. January 1974/July 1974]. MTA Nyelv- és Irodalomtudományi Osztályának Közleményei [Publications of the Language and Literature Department of the Hungarian Academy of Science].30 (1978). 65 [Publications of the Language and Literature Department of the Hungarian Academy of Science].

[50] CZAGÁNY–MUCKENHAUPT–PAPP. 149-232. (Introductory study and Latin catalogue, 30 items.)

I. Bibliographic description

It contains the title description of the copy. Titles are abbreviated, omitted parts being signaled with dots. Texts are given with a letter-to-letter authenticity, capitals and non-capitals displayed according to present orthography, abbreviations are explained. Imprint data are in a separate line, the year is always displayed in Arabic numbers. Data taken from the colophon are marked by ( ). Format is rendered in a new line, followed by length. The last line contains bibliographic references.

II. Copy description

Presents a detailed description of the copy in the museum collection, with its special characteristics:

A Lacks in case of incomplete copies.

B The material, ornaments, color, style, state, age and literature of the binding.

C Data on provenience: possessor inscriptions in a letter-by-letter transcription, possibly in chronological order, possession stamps, old marks (possibly owner-related) with the place of occurrence attached. Abbreviations are explained in between [ ] brackets.

D Further inscriptions in the volume, age and language of marginalia. Handmade ornaments, rubrication.

E In the case of composites we included a reference to the item number of the first member, and under the first member we list the item numbers of all the Hungarian prints present in our list and bound together with the first. If the first member is a print published after 1711 or publication that does not belong to the RMK category, or if the composite contains such publications (as well), we provide a short description of these, too.

F The bibliography on the copy.

The last data on the item is its present notation or archive number.

In the case of fragments, we collected data on their carrier book. Here we deemed it necessary to reveal as much as possible on the book, the related materials and the fate of the fragments in question.

Erzsébet Muckenhaupt
(Translated by Noémi László)

CUPRINS – CONTENTS

Prefață – Foreword *(Gyarmati Zsolt)* 9
Mulțumiri – Acknowledgements 10

Introducere – Historical introduction 11

Îndrumări privind folosirea catalogului – User's guide to the catalogue 39

Lista bibliografiei citate prescurtat – List of the short forms of quoted works 40

Abrevieri generale – General abbreviations 54

CATALOG – CATALOGUE
- Incunabule – Incunables 57
- Tipărituri din secolul al 16-lea – 16th century prints 60
- Tipărituri din secolul al 17-lea – 17th century prints 90
- Tipărituri din secolul al 18-lea – 18th century prints 138

Anexă – documente privind cercetarea colecției Biblioteca Maghiară Veche la Şumuleu-Ciuc de către Károly Szabó şi Árpád Hellebrant
Appendix – documents related to the Şumuleu-Ciuc RMK research conducted by Károly Szabó and Árpád Hellebrant 147

INDEXURI – INDEXES
- Indexul tipografiilor, centrelor tipografice şi al tipografilor – Alphabetical index of printing places and printers. 153
- Index al numelor – Index of names 159
- Index al posesorilor – Index of possessors 169
- Indexul toponimic – Topographical index 172
- Indexul titlurilor – Index of titles 178
- Indexul fragmentelor – Index of fragments 182
- Indexul legăturilor de carte – Index of bindings 184
- Concordanțe bibliografice – Concordances in the most important bibliographical works 190
- Rezumate în limbi străine – Extracts in foreign languages 193

Ilustrații – Annexed images 217

1

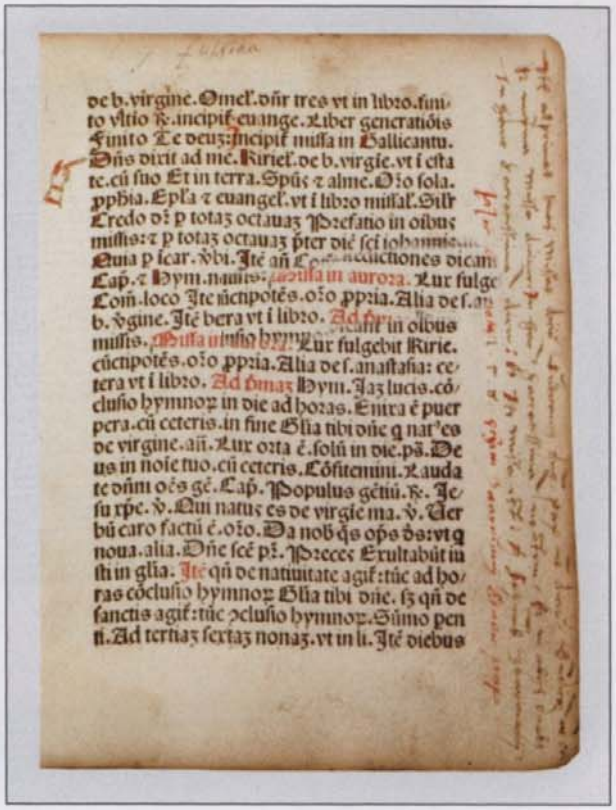

6

7

9

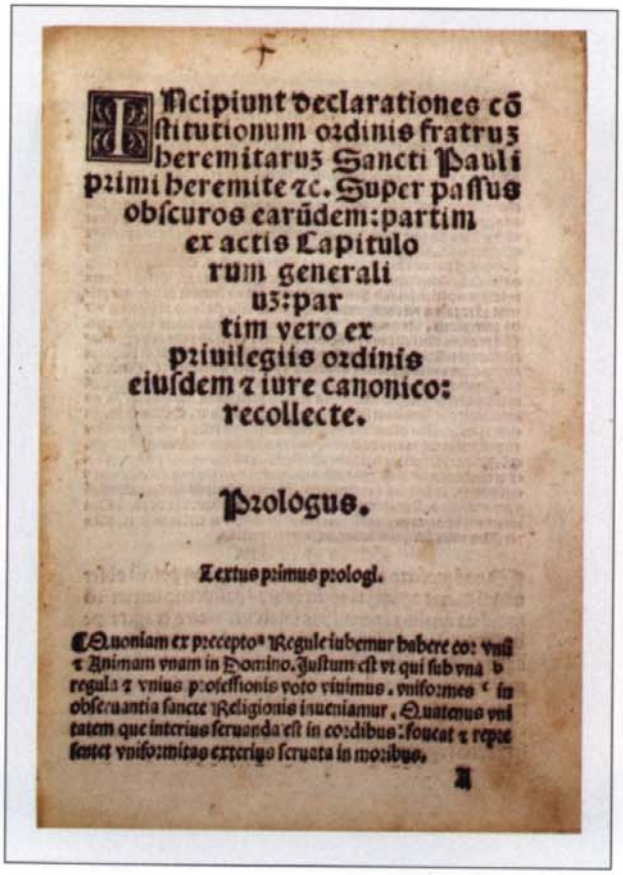

Incipiunt declarationes cō
stitutionum ordinis fratrum
heremitarum Sancti Pauli
primi heremite ꝛc. Super passus
obscuros earūdem: partim
ex actis Capitulo
rum generali
um: par
tim vero ex
priuilegiis ordinis
eiusdem ꝛ iure canonico:
recollecte.

Prologus.

Textus primus prologi.

Quoniam ex precepto Regule iubemur habere eo: vnā
ꝛ Animam vnam in Domino. Justum est vt qui sub vna
regula ꝛ vnius professionis voto viuimus. vniformes
in
obseruantia sancte Religionis inueniamur. Quatenus vni
tatem que interius seruanda est in cordibus: foueat ꝛ repre
sentet vniformitas exterius seruata in moribus.

A

11

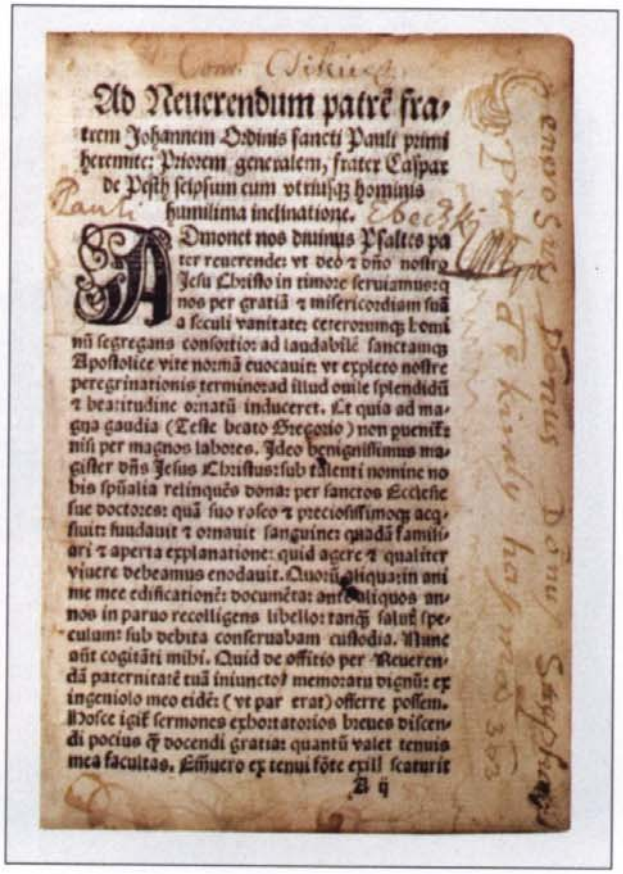

Ad Reuerendum patrē fra
trem Johannem Ordinis sancti Pauli primi
heremite: Priorem generalem, frater Caspar
de Pesth seipsum cum vtriusq hominis
humilima inclinatione.

Admonet nos dominus Psalte pa
ter reuerende: vt deo ꝛ dño nostro
Jesu Christo in timore seruiamus: eq
nos per gratiā ꝛ misericordiam suā
a seculi vanitate: ceterorumq homi
nū segregans consortio: ad laudabilē sanctamq
Apostolice vite normā euocauit: vt expleto nostre
peregrinationis termino: ad illud omne splendidū
ꝛ beatitudine ornatū induceret. Ut quis ad ma
gna gaudia (Teste beato Gregorio) non pueniat:
nisi per magnos labores. Ideo benignissimus ma
gister dñs Jesus Christus: sub talenti nomine no
bis spūalia relinquēs dona: per sanctos Ecclesie
sue doctores: quā suo roseo ꝛ preciosissimoq ag
fluit: inudauit ꝛ ornauit sanguine: quadā familiari ꝛ aperta explanatione: quid agere ꝛ qualiter
viuere debeamus enodauit. Quorū aliquā in ani
me mee edificationē: documēta: ante aliquos an
nos in paruo recolligens libello: tanq̄ salutē spe
culum: sub debita conseruabam custodia. Nunc
aūt cogitāti mihi. Quid de officio per Reueren
dā paternitatē tuā iniunctū memoratu vigēū: ex
ingeniolo meo eidē: (vt par erat) offerre possem.
Mosce igit̄ sermones exhortatorios breues discen
di pocius ꝛ vocendi gratia: quantū valet tenuis
mea facultas. Effluero ex tenui fōte exili scaturit

B q

12

ANNOTATIO. IN REG.
habet ſubleuantem ſe. Eccle. 4. Sequitur. Deus enim qui habitat in vobis etiã iſto modo cuſtodiet vos ex vobis. Ac ſi dicat etſi hẽat alios quoq; modos cuſtodiẽdi a malo, tamen is eſt vnus & præcipuus: proinde nec negligẽdus a nobis, Sequiſ.

Et ſi hanc, de qua loquor, oculi pe/
tulantiam in aliquo veſtrum adue/
neritis, ſtatim admonete, ne cepta
progrediãtur, ſed de proximo cor/
rigantur.
Es ha zemnek e fele buiálkotataſ/
ſat, kirel zollok, valakíbe tíi kezele
tek eſmerendítek, legottan meg yn
chetek, hog az elkezdet gonozok
touab ne teriedienek, de azontul
meg feddeſſenek.

NOn eſt quo melius mederi poſſit huic malo, cũ alte cordi inſederit, & correctione, id eſt, reprehenſione, caſtigatus nãq; cũ fuerit delinquens: & acrioribus verbis increpatus penitudine veniã cõſequetur, & omnes eius macule citius purgabuntur. Ideo ſcriptura ait. Corri/

D. AVGVSTI. EPISCO.
pe amicum tuum, ne forte non intellexerit, & dicat non feci, ne iterum addat face re. Eccle. 19. Rurſum in eadem ſcriptura legis iſtud: Corripe amicum, ſæpe enim fit commiſſum peccatũ. Hæc autem correptio nihil ex indignato animo proficiſci debebit, magis aut ẽ amico, & nui zelet ſalutem pereuntis. Vnde ibidem ſcriptum eſt. Corripe proximum antequam comminearis, & da locum timori altiſſimi. Alioqui non æqua putabitur correptio, nihil gratiæ ſecum afferens: ſed mẽdax ficut ſcriptum eſt. Eſt correptio mendax in ira contumelioſi.

Si autem poſt ammonitionem ite
rum vel alio quoq; die idipſum eũ
facere videritis, iam velut vulnera/
tum ſanandum prodat, quicunque
hoc potuerit inuenire.
Ha kedeeg a feddees vtan eſmeg,
auag maſnaponis vgian ezeont
teule latangiatok tẽni, iimar mynt
ſebeſſeultet meg giogieiitaſra ki ie
lenche valaki ezt meg eſmetheti.

14

ya hiya, iuthaſſanac: Es hõgy ò tõ
le az Ige, es a ſent Lelec altal meg
vigaſztaltaſſanac.
5 Ezen is kõnyörgünc, hogy a
te ſzerelmes hiad kereſztẽnec
igazyat engedelmes, es ala
zatos lélekbe bekeſe-
gel vûſelheſſüc es
ſzenuedheſſüc,
hogy a te
ſzent
orſzagodnac örekeſi leheſſünc, a
mi WRunc Ieſus Chriſtuſ-
nac altala, Amen.

15

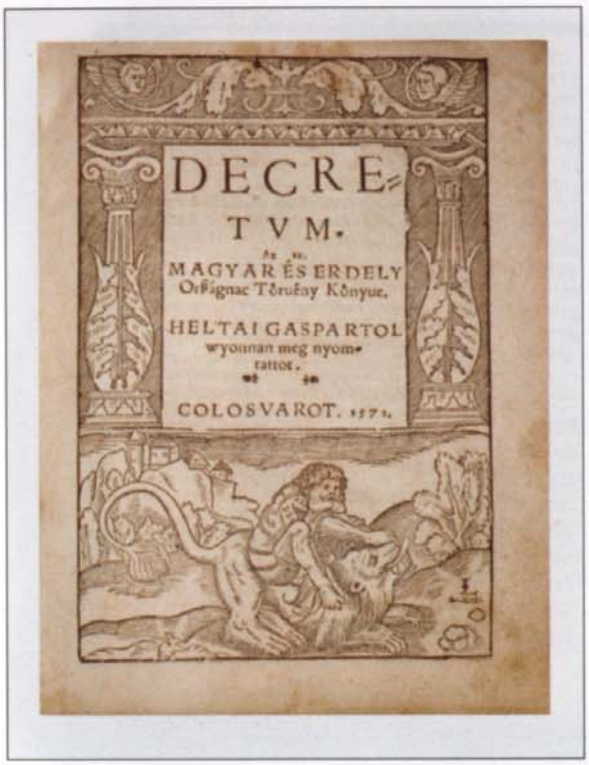
DECRE=
TVM.
MAGYAR ÉS ERDELY
Országnac Törvény Könyue.
HELTAI GASPARTOL
wyomman meg nyomtattot.
COLOSVAROT. 1571.

25

26

M. T. CI=
CERONIS EPI-
STOLARVM LIBRI
tres, à Ioanne Sturmio puerili educationi confecti.
CLAVDIOPOLI.
In officina Relicta Caſparis Helti.
M. D. LXXXI.
Soli Deo laus &c

37

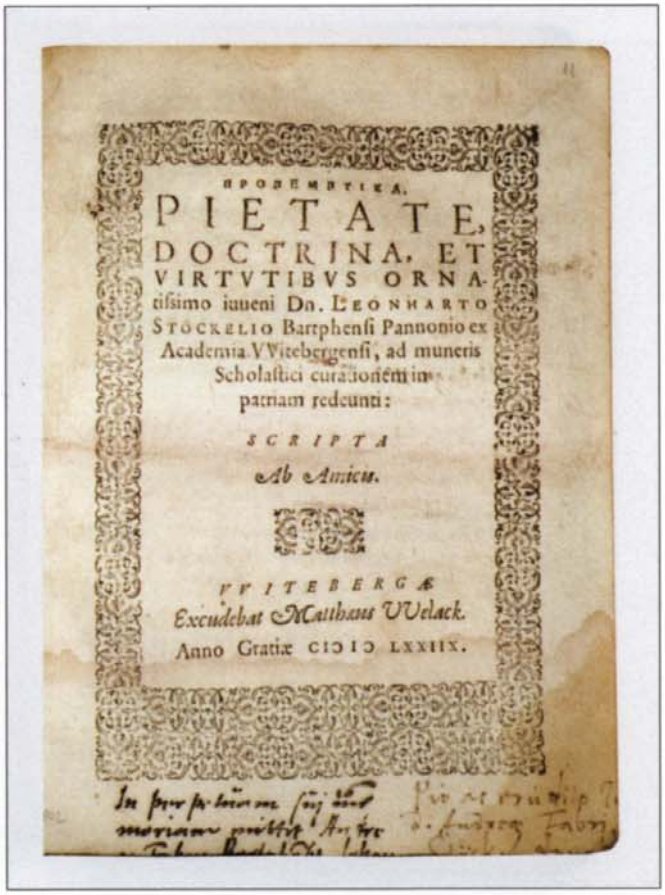
ΠΡΟΣΕΜΒΥΤΙΚΑ.
PIETATE,
DOCTRINA, ET
VIRTVTIBVS ORNA-
tiſſimo iuueni Dn. LEONHARTO
STÖCKELIO Bartphenſi Pannonio ex
Academia VVitebergenſi, ad muneris
Scholaſtici curationem in
patriam redeunti:
SCRIPTA
Ab Amico.
VVITEBERGÆ
Excudebat Matthæus VVelack.
Anno Gratiæ CIↃIↃ LXXIIX.

32

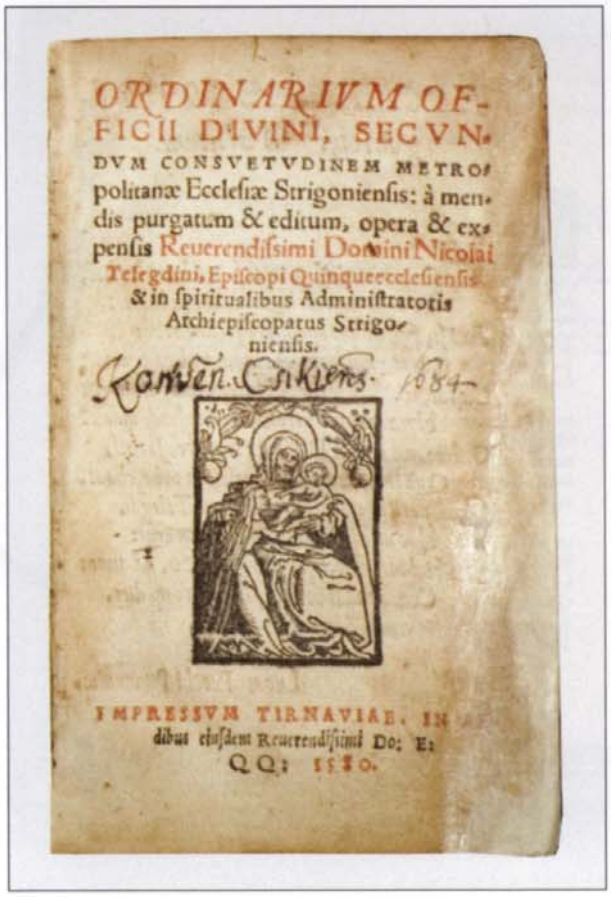

ORDINARIVM OFFICII DIVINI, SECVNDVM CONSVETVDINEM METROpolitanæ Ecclesiæ Strigoniensis: à mendis purgatum & editum, opera & expensis Reuerendissimi Domini Nicolai Telegdini, Episcopi Quinqueecclesiensis & in spiritualibus Administratoris Archiepiscopatus Strigoniensis.

IMPRESSVM TIRNAVIAE, IN ædibus eiusdem Reuerendissimi Do: E: QQ: 1580.

36

36

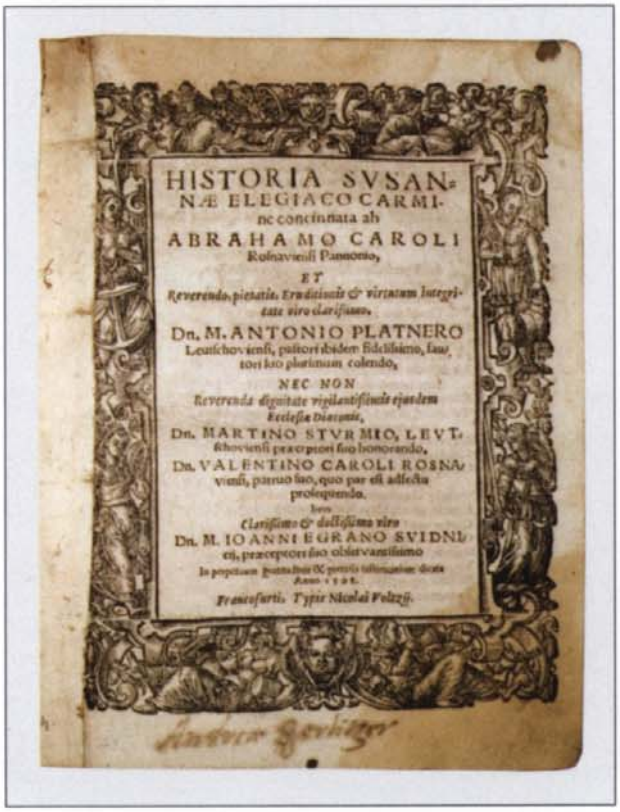

HISTORIA SVSANNÆ ELEGIACO CARMINE concinnata ab ABRAHAMO CAROLI Rosnaviensi Pannonio,

ET

Reverendo, pietatis, Eruditionis & virtutum integritate viro clarissimo,

Dn. M. ANTONIO PLATNERO Leutschoviensi, pastori ibidem fidelissimo, fautori suo plurimum colendo,

NEC NON

Reverenda dignitate vigilantissimis ejusdem Ecclesiæ Diaconis,

Dn. MARTINO STVRMIO, Leutschoviensi præceptori suo honorando,

Dn. VALENTINO CAROLI ROSNAviensi, patruo suo, quo par est affectu prosequendo.

Francofurti. Typis Nicolai Voltzij.

47

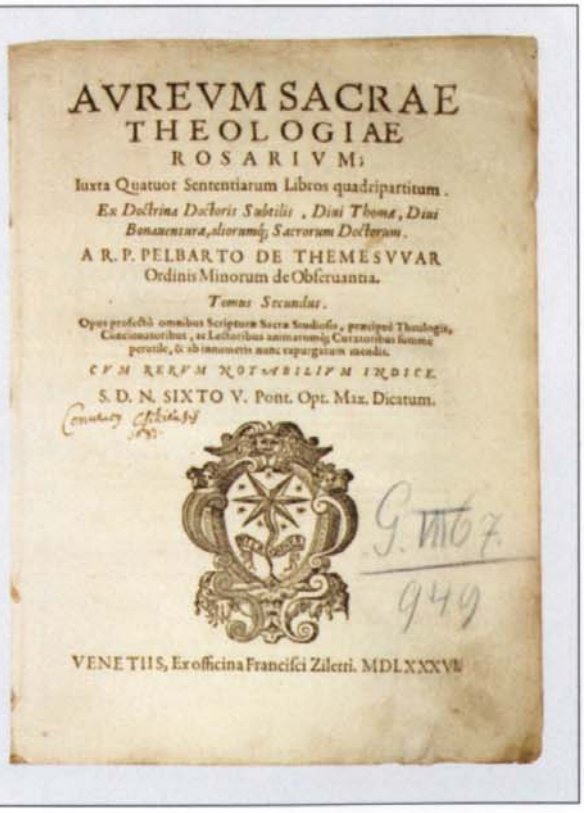

AVREVM SACRAE THEOLOGIAE ROSARIVM:

Iuxta Quatuor Sententiarum Libros quadripartitum.

Ex Doctrina Doctoris Subtilis, Divi Thomæ, Divi Bonaventuræ, aliorumq; Sacrorum Doctorum.

A R. P. PELBARTO DE THEMESVVAR Ordinis Minorum de Obseruantia.

Tomus Secundus.

CVM RERVM NOTABILIVM INDICE.

S. D. N. SIXTO V. Pont. Opt. Max. Dicatum.

VENETIIS, Ex officina Francisci Zilletti. MDLXXXVI.

41

32 BENEDICTIO FONTIS.

Exorcizo te creatura aquæ in nomine Dei patris, ✠ omnipotentis, & in charitate domini nostri Iesu ✠ Christi filij eius, & in virtute Spiritus ✠ Sancti: omnis virtus aduersarij, omnis incursio Sathanæ, omnis phantasia dæmonum, eradicare & effugare ab hac creatura aquæ, vt fiat fons aquæ salientis in vitam æternam, & qui ex ea baptizatus fuerit, fiat templum DEI viui, et Spiritus Sanctus habitet in eo, in remissionem omnium peccatorum. Per Christum dominum nostrum, Amen.

Tunc sacerdos misceat sacrum oleum, si habet, cum aqua, ad modum crucis infundens et dicens. Fæcundetur et Sanctificetur ✠ fons iste renascentibus ex eo in vitam æternam. Amen.

Similiter et Sanctum Chrisma, si adest, infundens per modum crucis dicat. Per infusionem Chrismatis in nomine patris ✠ & filij, ✠ & Spiritus ✠ Sancti, fiat fons aquæ salientis in vitam æternam. Amen.

BENE-

INTRODVCTIO POST PARTVM. 33

BENEDICTIO ET INtroductio mulieris in ecclesiam post partum.

VM mulier post partum ad ecclesiam se contulerit gratias Deo actura, priusquam ingrediatur, expectet sacerdotem pro foribus ecclesiæ, ut ab eo benedictionem accipiat. Vbi sacerdos superpellicio & stola indutus, benedicat eam, infra scriptos psalmos & preces recitans.

Psalmi.

DEVS misereatur nostri, & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos & misereatur nostri.

Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutare tuum. Confiteantur tibi populi DEVS, confiteantur tibi populi omnes. Lætentur & exultent gentes quoniam iudicas populos in æquitate, & gentes in terra dirigis.

Confiteantur tibi populi DEVS, confiteantur tibi populi omnes, terra dedit fructum suum. Benedicat nos DEVS, DEVS noster, benedicat nos DEVS, & metuant eum omnes fines terræ. Gloria patri & filio & Spiritui Sancto. Sicut erat in principio & nunc & semper, & in secula seculorum. Amen.

F Beati

39

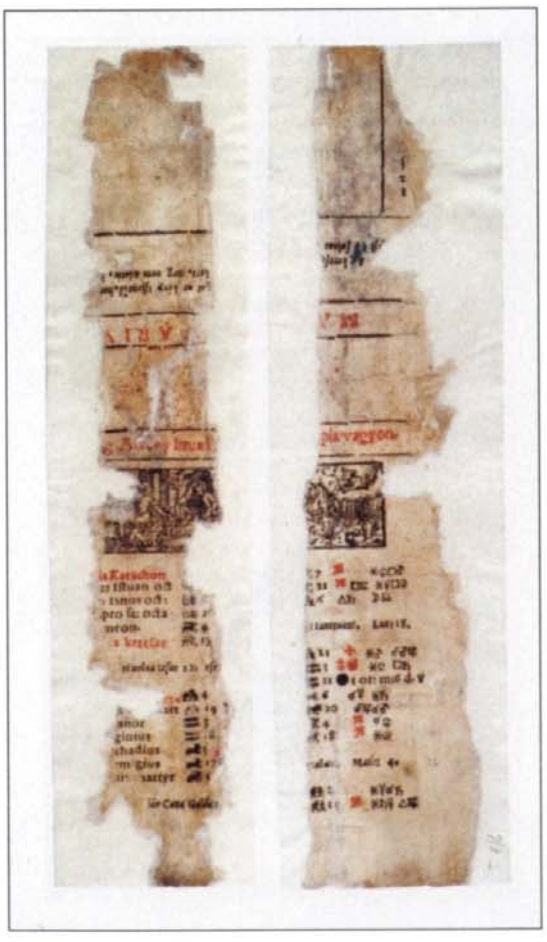

43

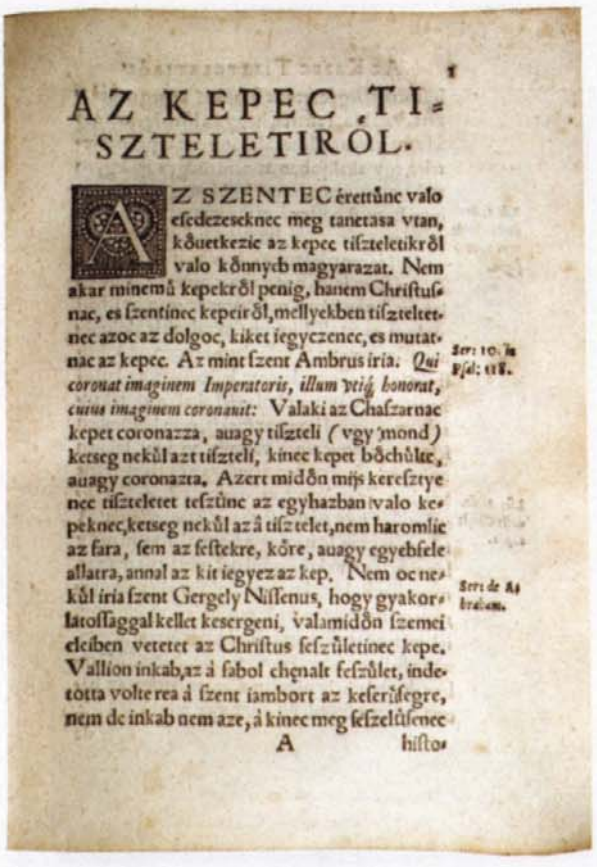

AZ KEPEC, TISZTELETIRÓL.

AZ SZENTEC érettünc valo esedezeseknec meg tanetasa vtan, kŏuetkezic az kepec tiszteletikrŏl valo kŏnyeb magyarazat. Nem akar minemŭ kepekrŏl penig, hanem Christusnac, es szentinec kepeirŏl, mellyekben tiszteltetnec azoc az dolgoc, kiket iegyczenec, es mutatnac az kepec. Az mint szent Ambrus iria: *Qui coronat imaginem Imperatoris, illum ytiŭ honorat, cuius imaginem coronauit:* Valaki az Chaszarnac kepet coronazza, auagy tiszteli (vgy mond) ketseg nekŭl azt tiszteli, kinec kepet bŏchŭlte, auagy coronazta. Azert midŏn mijs kereszty-nec tiszteletet teszünc az egyhazban valo kepeknec, ketseg nekŭl azŭ tiszteletet, nem haromlic az fara, sem az festekre, kŏre, auagy egyebszerallatra, annal az kit iegyez az kep. Nem oc nekŭl iria szent Gergely Nisenus, hogy gyakorlatossaggal kellet kesergeni, valamidŏn szemei eleiben veteted az Christus feszŭletinec kepe. Vallion inkab, az ŭ fabol chenalt feszŭlet, indetŏtta volte rea ŭ szent iambort az keserŭsegre, nem de inkab nem aze, ŭ kinec meg feszelŭsenec

Ser: 10. in Psal: 118.

Serm. de Ascens.

A histo-

44

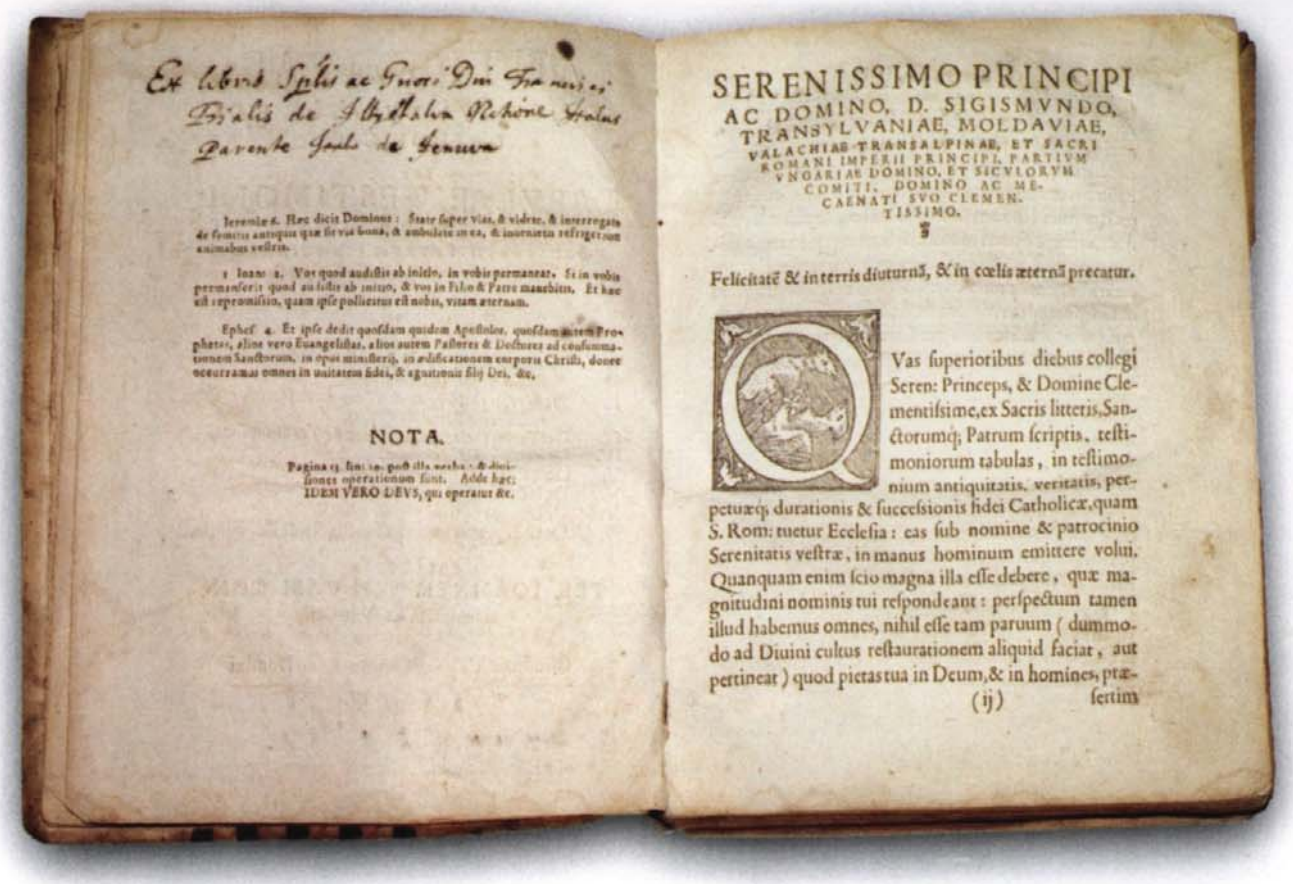

Et libris Scholi ac Fratr. Dni Francisci Bialis de Skotschin Nobilis Stalus Parente Scule de Senuva

Ieremiæ 6. Hæc dicit Dominus: State super vias, & videte, & interrogate de semitis antiquis quæ sit via bona, & ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus vestris.

1 Ioan. 2. Vos quod audistis ab initio, in vobis permaneat. Si in vobis permanserit quod audistis ab initio, & vos in Filio & Patre manebitis. Et hæc est repromissio, quam ipse pollicitus est nobis, vitam æternam.

Ephes. 4. Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filij Dei, &c.

NOTA.

Pagina 13. fin: in. post illa verba: & divisiones operationum sunt. Adde hæc: IDEM VERO DEVS, qui operatur &c.

SERENISSIMO PRINCIPI
AC DOMINO, D. SIGISMVNDO,
TRANSYLVANIAE, MOLDAVIAE,
VALACHIAE TRANSALPINAE, ET SACRI
ROMANI IMPERII PRINCIPI, PARTIVM
VNGARIAE DOMINO, ET SICVLORVM
COMITI, DOMINO AC ME-
CAENATI SVO CLEMEN-
TISSIMO.

Felicitatẽ & in terris diuturnã, & in cœlis æternã precatur.

QVas superioribus diebus collegi Seren: Princeps, & Domine Clementissime, ex Sacris litteris, Sanctorumq; Patrum scriptis, testimoniorum tabulas, in testimonium antiquitatis, veritatis, perpetuæq; durationis & successionis fidei Catholicæ, quam S. Rom: tuetur Ecclesia: eas sub nomine & patrocinio Serenitatis vestræ, in manus hominum emittere volui. Quanquam enim scio magna illa esse debere, quæ magnitudini nominis tui respondeant: perspectum tamen illud habemus omnes, nihil esse tam paruum (dummodo ad Diuini cultus restaurationem aliquid faciat, aut pertineat) quod pietas tua in Deum, & in homines, præ-

(ij) sertim

45

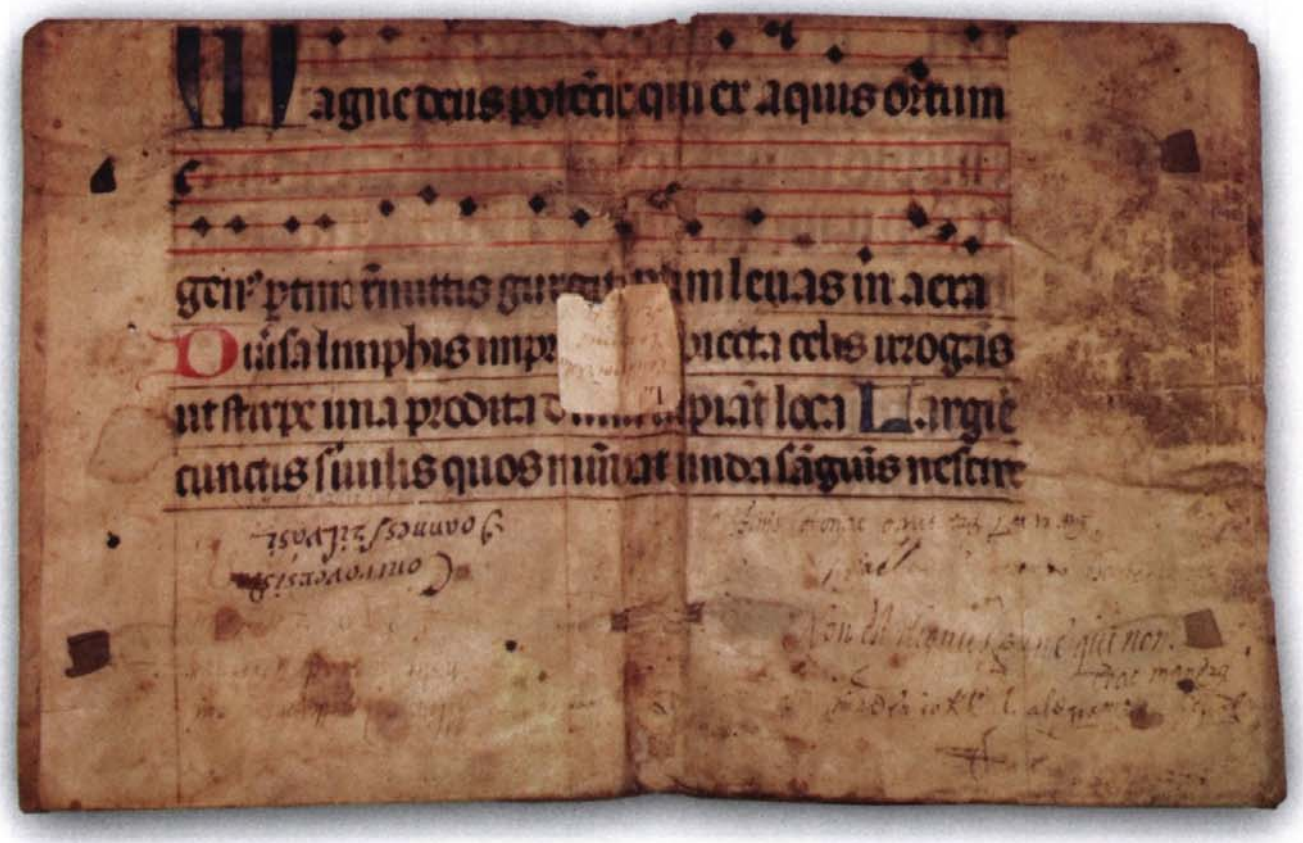

45

48

48

AZ MOSTAN TAMAT VT
TVDOMANIOK HAMISSAGA-
nak,
TIIZ NILVAN
VALO BIZONISAGA.
ES
REGVID INTES
A TEOREOK BIRODA-
LOMRVL, ES VALLASRVL.
Irattot
PAZMANI PETERTVL.
Lactant. lib. 5. Instit. Divin. cap. 1.
Si sacrilegis, & proditoribus, & veneficis, potestas defendendi
sui datur. Nec præsumari quenquam incognita causa
licet. Non iniuste petere videmur, vt si quis erit ille, qui
inciderit in hæc, si leget, perlegat: si audiet, sententiam
differat in extremum. Sed meæ hominum pertinaciæ.
Nunquam impetrabimus. Timent enim, ne à nobis reuin-
cti, manus dare aliquando cogantur.
GRÆCII STYRIÆ.
Per Georgium VVidmanstadium,
Anno M. DC. V.

50

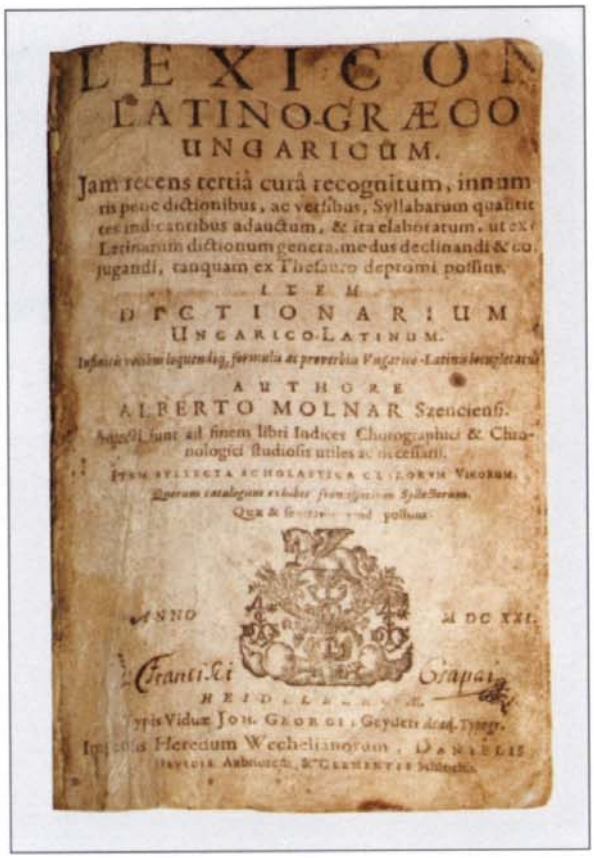
LEXICON
LATINO-GRÆCO
VNGARICVM.
Jam recens tertiâ curâ recognitum, innum
ris penè dictionibus, ac versibus, Syllabarum quantit
tes indicantibus adauctum, & ita elaboratum, ut ex
Latinarum dictionum genera, modus declinandi & co
jugandi, tanquam ex Thesauro depromi possint.
ITEM
DICTIONARIUM
VNGARICO-LATINUM.
Insuper vocum loquendi, formulas & proverbia Vngarico-Latina complectens.
AUTHORE
ALBERTO MOLNAR Szencziensi.
Adjecti sunt ad finem libri Indices Chorographici & Chro-
nologici studiosis utiles ac necessarii.
IPSUM SELECTA SCHOLASTICA CLARORUM VIRORUM
Operum catalogum exhibet sequentium Syllabarum.
QUE & scriptum quod pollens
ANNO M DC XXII.
HEIDELBERGÆ.
Typis Viduæ JOH. GEORGII Gedani Acad. Typogr.
Impensis Heredum Wechelianorum, DANIELIS
HAVSCHII Abbatisvil. & CLEMENTIS Schlosseri.

57

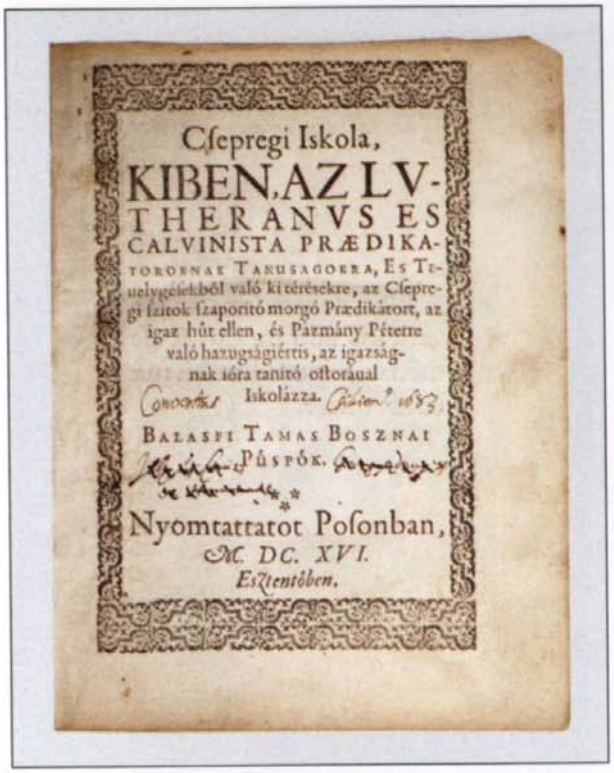

Cſepregi Iskola,
KIBEN AZ LV-
THERANVS ES
CALVINISTA PRÆDIKA-
TOROKNAK Tanusagokra, Es Tu-
elygeſekből való kitérésekre, az Cſepre-
gi ſzitok ſzaporitó morgó Prædikátort, az
igaz hût ellen, és Pazmány Péterre
való hazugságiértis, az igazság-
nak ióra tanitó oſtorával
Iskolázza.
Balassi Tamas Bosznai
Püspök.
Nyomtattatot Poſonban,
M. DC. XVI.
Eſztendőben.

53

AZ SZ. IRAS-
RVL, ES AZ ANYA-
ſzentegyházrul, két rövid könyv-
vecskék.
Mellyeket irt
PAZMANY PETER,
Eſztergami Erſek.
Iſai. Cap. 35. v. 8.
Ez léſzen néktek igyenes út, úgy hogy
a' bolondok el ne tévelyedgyenek azon.
Nyomtatta Bechben, Gelbhár
Gergely, M. DC. XXVI. eſztendőben.

59

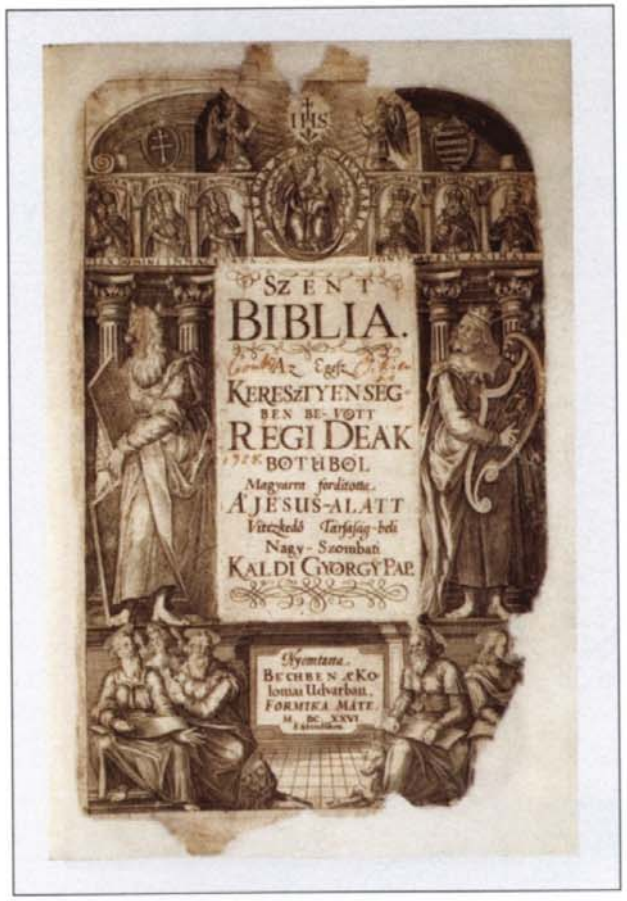

SZENT
BIBLIA.
KERESZTYENSÉG-
BEN BE-VÖTT
REGI DEAK
BOTHBOL
Magyarra fordittatot
A JESUS-ALATT
Vitezkedő Társaság-beli
Nagy-Szombati
KALDI GYÖRGY PAP.
Nyomtatta
Bechben a Ko-
lomai Udvarban,
FORMICA MÁTÉ.
M. DC. XXVI.

60

69

PATRONA
Monstra te esse Matrem
HVNGARIAE
S. STEPHANVS
S. STEPHANVS REX HUNGARIÆ
APOST: ET PRIMVS
REX HUNGARIÆ.

76

HODOEGUS
IGAZSAGRA-
VEZERLŐ
KALAVZ
MELLYET IRT, ES
MOST SOK HELYEN JOB-
bitván ki bocsátott,
CARDINAL
PAZMANY PETER,
ESZTERGAMI ERSEK.
Nyomattatik Posonban,
Elöször, M. DC. XIII.
Másodszor, M. DC. XXIII.
Harmadszor, most, M. DC. XXXVII.
Esztendőben.

52

ORIGINES
ET OCCASVS
TRANSSYLVANORVM;
SEV,
ERVTÆ NATIONES
Transsylvaniæ, earúmque vl-
timi temporis Revolutiones.
Historicâ narratione breviter
comprehensæ.
Authore LAVRENTIO TOPPELTINO
Dr de Medgyes. 1766.
INGENIVM
LVGDVNI,
Sump. HOR. BOISSAT, & GEORG. REMEVS,
Anno M. DC. LXVII.

83

Tab. 8.
Paulus Feldmayr. pinx.
C. Lauuers. sc.

83

TABVLA 36.
AD MAJOREM DEI
TER OPTIMI MAXIMI
ET
HONOREM IMMACULATÆ
CONCEPTÆ VIRGINIS
NEC NON
S. JOSEPHI NUTRITII JESU
ET SPONSÆ BEATISSIMÆ
VIRGINIS.
FINIS.

86

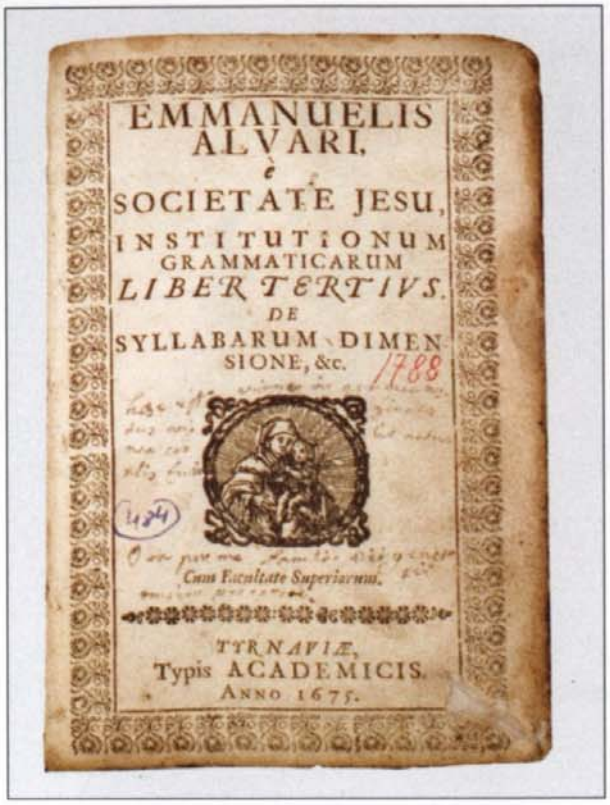

EMMANUELIS
ALVARI,
è
SOCIETATE JESU,
INSTITUTIONUM
GRAMMATICARUM
LIBER TERTIVS,
DE
SYLLABARUM DIMEN
SIONE, &c. 1788

Cum Facultate Superiorum.

TYRNAVIÆ,
Typis ACADEMICIS.
ANNO 1675.

87

A' SZENT
SOLTAROK
RESOLUTIOJA,
Es azoknak
AZ ERDELTI FEJEDELMI
EVANGELICA REFORMATA, UDVA-
RI SZENT ECCLESIARA, LELEK
ES IGAZSAG SZERINT
VALO
SZABASA.

Meg éres a' mit mondok, adgyon az Ur tenéked értelmet mindenekben, 2 Tim. 2. v. 7.

Ki nyomtattatott, a' Fejedelmi Méltóságok parancsolattyából s' költségével.

KOLOSVARATT, 1683. eſztendőben.

90

92

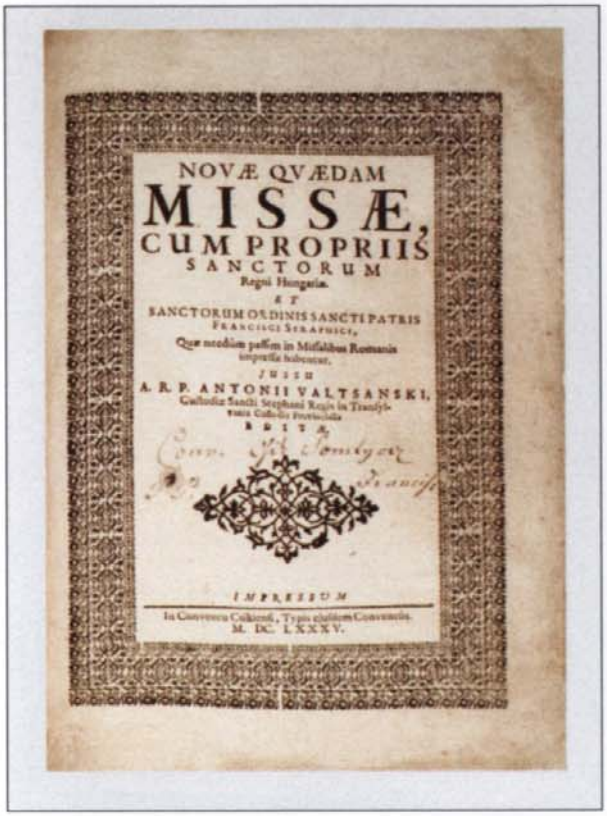

NOVÆ QVÆDAM
MISSÆ,
CUM PROPRIIS
SANCTORUM
Regni Hungariæ.
ET
SANCTORUM ORDINIS SANCTI PATRIS
FRANCISCI SERAPHICI,
Quæ modhùm passim in Missalibus Romanis
impressa habentur.
JUSSU
A. R. P. ANTONII VALTSANSKI,
Custodiæ Sancti Stephani Regis in Transylvania Cathedici Provincialis.
EDITÆ.

IMPRESSUM
In Conventu Colocensi, Typis eiusdem Conventus.
M. DC. LXXXV.

93

HECATOMBE SACRA
Sive
Centuriacorum
rum Armorum sternuntur, et Amer
Divinus virtutum Thimiama
adolet.

98

ORIGINES
HUNGARICÆ,
SEU
LIB
Quo
Nationis
&
Veterum
linguis
Indicato hunc in finem
lum vulgarium, aliquot Vetum
hungaricarum, dein aliorum mul
torum Romanum, ex quibus sunt,
Scyta, Hunnus, Hungarus, Ma
gyar, Ilsz, Athila, Hercules, Ister,
Amazon &
Opus hactenus desideratum
Labore & Studio
Francisci Soris Otrokocsi
Minimi Servi Jesu Christi, nunc
in Silentii solitudine se exercen
tis
Pars Prima.
Francequerae
Apud Leonardum Strik. 1696.

ORIGINES
HVNGARICÆ
FRANCISCI
FORIS
OTROKOCSI

Apud LEONARDUM STRIK. 1696.

0003

476

109

MISSÆ
IN FESTIS
PROPRIIS
SS. PATRONORUM
REGNI HUNGARIÆ:
ILLUSTRISSIMI AC REVERENDISSIMI PRINCIPIS, DOMINI, DOMINI
GEORGII SZECHENYI,
Archiepiscopi Strigoniensis, Primatis Hungariæ, & Sanctæ Sedis Apostolicæ Legati nati, &c.
Iussu, auctoritate, & impensis denuò editæ.
TYRNAVIÆ,
Typis Academicis, excudebat Joannes Adamus Friedl, Anno 1695.

110

110

PRÆFATIO
ad Lectorem.

VTinam omnes Verbi Divini Præcones verè rectèque possent dicere cum S. Paulo. *Nos autem prædicamus Christum crucifixum Judæis quidem scandalum*, potentem aliquem Messiam, & thaumaturgon expectantibus; *Gentibus autem stultitiam*, doctrinam subtilem, & elegantem, politicam atque placentem desiderantibus, *ipsis autem vocatis* (id est credentibus) *Judæis atq; Græcis, Dei virtutem, & Dei sapientiam*. Est enim Evangelium utcunque de Christo crucifixo, quem imitari, cui conformari, est quem crucem suam unumquemque tollere necesse est, *virtus Dei ad salutem*, Id est, potenter, & Divinè salutifera *omni credenti*: est doctrina salutem æternam adferens. Ea complectitur prædicatio Evangelica per quæ opere completa, Deus salutem nostram, quotquot credimus, operatur. *Justitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem*. Justitia & totius vitæ rectitudo non humana, non qualem Numa, Lycurgus, Solon, Socrates, Plato, aut ulla seu Lex, seu Sapientia humana tradit, sed Divina: *Justitia Dei*, quæ ex Deo est, quam Deus docet, & suæ gratiæ adjutorio incredibus operatur, in hoc Evangelio, in hac Evangelica doctrina revelatur, perspicuè, & manifestè proponitur; *ex fide* tamen, id est illis quorum corda fides purificavit, non simpliciter credente quod audit, sed studiosè exequente quod credit, & de virtute in virtutem ambulante. Hoc est enim, *ex fide in fidem*, ex fide incipientium, in fidem proficientium, ut exponit Chrysostomus. *Et ergo Evangelium virtus Dei, ad salutem omni credenti*: non quia solùm credendo salvamur, nec quia salutis nuncium tantùm credentibus adfert; sed quia *Justitia Dei* tota vitæ innocentia, integritas, rectitudo, quam Deus à nobis credentibus postulat, quam Deus per Filium suum nobis patefieri voluit, quam Dei gratia per spiritum ejus nobis datum, in nobis operatur, in hoc

1. Cor. 1. v. 23.

Evangelium quemodo virtus Dei ad salutem.

Rom. 1. v. 17.

Actor. 15. v. 9. S. Chrysost.

X 2 Evan-

113

220 *Arithmetica Rabdologica.*

CAPUT II.

ARITHMETICA RABDOLOGICA.

Rabdologica Arithmetica facili modo absolvit Multiplicationem & Divisionem per virgulas aurichalcinas, seu ligneas quadrangulares, habetquè inventorem Joannem Neperum. Hæ virgulæ exprimunt in 4. lateribus numeros Mensæ Pythagoricæ ita; ut latera ab alijs atquè alijs numeris sumant initium. singula verò latera distinguuntur in 9. quadratula, quæ singulis diagonalibus lineis dirimuntur, veluti in subjecta figura, quâ 10. virgulæ NO. per literas ABCD. & separatas virgulas AC. E. F. G. H. I. K. L. M. BD. præsentantur.

Arithmetica Rabdologica. 221

I. MULTIPLICATIO RABDOLOGICA.

I. SI *Multiplicator constet unicâ figurâ.* e. g. 8. eligantur eæ virgulæ, quæ in vertice exhibent figuras multiplicandas e. g. 4562. ut G. H. I. E. Inde numerentur ordine deorsum tot quadratula, quot sunt unitates in multiplicatore, ut hic 8. X Nam

 dextram

122

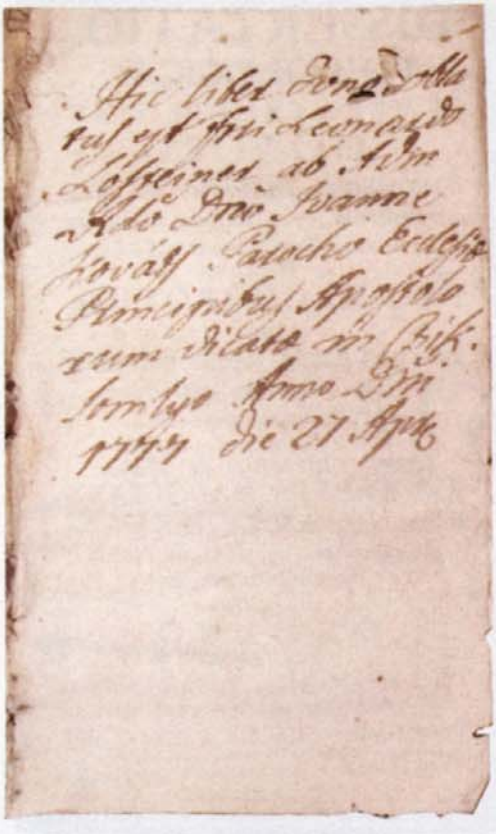

117

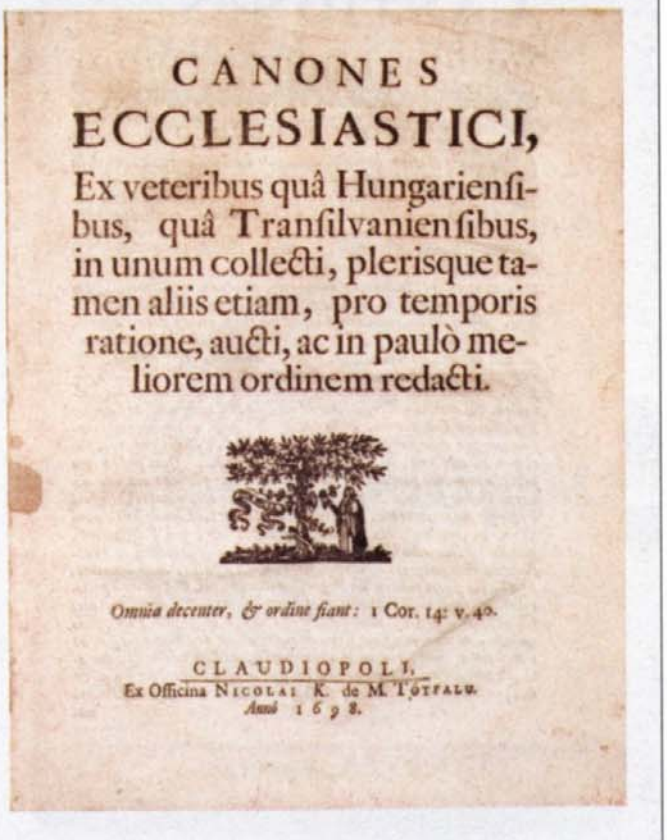

CANONES
ECCLESIASTICI,
Ex veteribus quâ Hungarienſibus, quâ Tranſilvanienſibus, in unum collecti, plerisque tamen aliis etiam, pro temporis ratione, aucti, ac in paulò meliorem ordinem redacti.

Omnia decenter, & ordine fiant: 1 Cor. 14: v. 40.

CLAUDIOPOLI,
Ex Officina NICOLAI K. de M. TOTFALU.
Anno 1698.

123

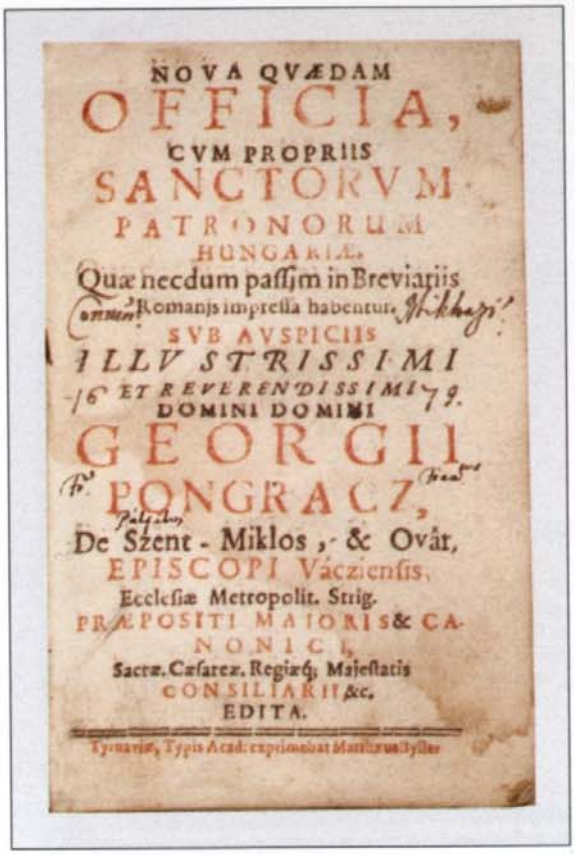

NOVA QVÆDAM
OFFICIA,
CVM PROPRIIS
SANCTORVM
PATRONORUM
HUNGARIÆ,
Quæ necdum passim in Breviariis
Romanis impressa habentur.
SUB AUSPICIIS
ILLVSTRISSIMI
ET REVERENDISSIMI
DOMINI DOMINI
GEORGII
PONGRACZ,
De Szent - Miklos, & Ovár,
EPISCOPI Váczienſis,
Eccleſiæ Metropolit. Strig.
PRÆPOSITI MAIORIS & CANONICI,
Sacræ. Cæſareæ. Regiæq; Majeſtatis
CONSILIARII &c.
EDITA.

Tyrnaviæ, Typis Acad: excudebat Matthæus Weller

131

133

CANTIONES
SPIRITUALES, ac MORALES,
QUAS
Diverſis temporibus, varijs occurrentibus occaſionibus; divinitùs incitatus; compoſuit: Et tertiâ jam vice in lucem dedit,

TYRNAVIÆ, Anno 1710.

146

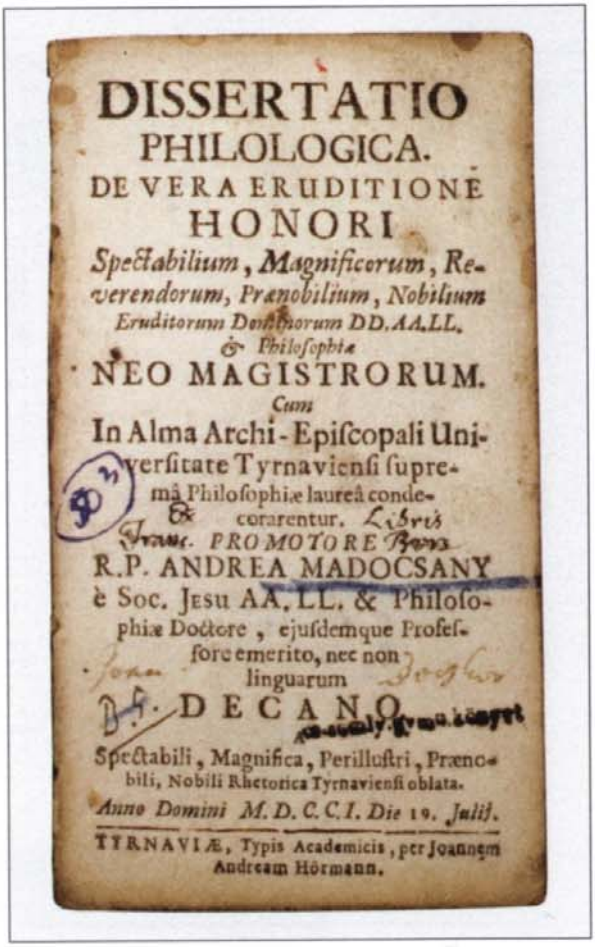

DISSERTATIO
PHILOLOGICA.
DE VERA ERUDITIONE
HONORI
Spectabilium, Magnificorum, Reverendorum, Prænobilium, Nobilium Eruditorum Doctorum DD. AA. LL. & Philoſophiæ
NEO MAGISTRORUM.
Cum
In Alma Archi-Epiſcopali Univerſitate Tyrnavienſi ſuprema Philoſophiæ laureâ condecorarentur. *Libris*
PROMOTORE
R.P. ANDREA MADOCSANY
è Soc. Jesu AA. LL. & Philoſophiæ Doctore, ejuſdemque Profeſſore emerito, nec non linguarum
DECANO
Spectabili, Magnifica, Perilluſtri, Prænobili, Nobili Rhetorica Tyrnavienſi oblata.
Anno Domini M. D. C. C. I. Die 19. Julij.

TYRNAVIÆ, Typis Academicis, per Joannem Andream Hörmann.

138

ISBN 978-973-0-07154-2

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM GYŰJTEMÉNYEI 1. · Muskenhaupt Erzsébet · A Csíki Székely Múzeum „Régi Magyar Könyvtár"-a

1.